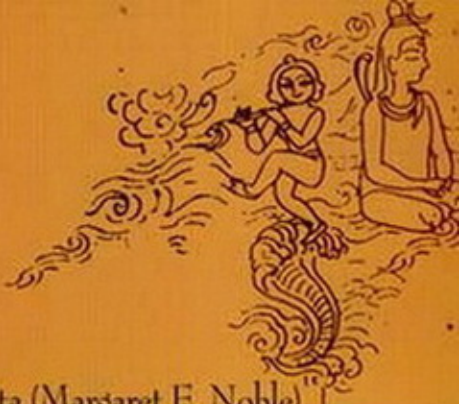

Rahibe Nivedita (Margaret E. Noble)

HİNDU SÖYLENCELERİ

Türkçesi: Günil Özlem Ayaydın

İMGE Kitabevi

İMGE kitabevi

Margaret Elizabeth Noble, 1867'de İrlanda'da doğdu. Eğitimini bitirdikten sonra öğretmen olarak İngiltere'ye yerleşti. Bu dönemde, Londra'daki bir evde Svami Vivekananda ile tanıştı. Öğretilerinden çok etkilenerek onu hocası olarak kabul etti ve peşinden Hindistan'a gitti. Orada, kendini Hint kadınlarını eğitmeye ve geliştirmeye adadı. **Rahibe Nivedita** adını aldı. Onun coşkulu kişiliği, bu yüzyılın ilk yarısında Hindistan'ın ulusal liderlerinden birçoğuna esin kaynağı oldu. Kalküta'da kurduğu Nivedita Kızlar Okulu çabalarının bir anıtı olarak yaşamaktadır. 1911'de Darceling'de hayata gözlerini yumdu. Rahibe, bu kitapta, geleneksel Hint çocuk masallarını kendine özgü bir biçemle yeniden anlatmıştır.

Günil Özlem Ayaydın, 1978 Ankara doğumlu. 1999'da Hacettepe Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Halen Bilkent Üniversitesi Türk Edebiyatı Bölümü'nde yüksek lisans öğrenimini sürdürmektedir.

Rahibe Nivedita
(Margaret Elizabeth Noble)
Cradle Tales of Hinduism
ISBN 975-533-356-8
© Advaita Ashrama, 1999
© İmge Kitabevi Yayınları, 2002
Tüm hakları saklıdır.
Yayıncı izni olmadan, kısmen de olsa
fotokopi, film vb. elektronik ve mekânik
yöntemlerle çoğaltılamaz.

1. Baskı: Eylül 2002

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Hasan Tahsin Benli

Düzelti
Alaattin Topçu

Kapak
Nurafer Kars

Kapak Resmi
Durga'nın Şimşeği, Abaninda Nath Tagore

İllüstrasyon
Biswaranjan Chakravarty

Baskı ve Cilt
Pelin Ofset (312) 418 70 93/94

İmge Kitabevi
Yayıncılık Paz. San. ve Tic. Ltd. Şti.
Konur Sok. No: 3 Kızılay 06650 Ankara
Tel: (312) 419 46 10 - 419 46 11 • Faks: (312) 425 29 87
İnternet: www.imge.com.tr • E-Posta: imge@imge.com.tr

İmge Dağıtım

Ankara
Konur Sokak No: 43/A Kızılay
Tel: (312) 417 50 95/96 - 418 28 65
Faks: (312) 425 65 32

İstanbul
Mühürdar Cad. No: 80 Kadıköy
Tel: (216) 348 60 58
Faks: (216) 418 26 10

Rahibe Nivedita
(Margaret Elizabeth Noble)

Hindu Söylenceleri

Türkçesi
Günil Özlem Ayaydın

İMGE kitabevi

Çocukluğunda
Mahabharata'yı Severek
Yetişkinliğe Erişen Ruhlara...

Akşam Vakti Bir Hint Masalcısı

İçindekiler

Çevirmenin Önsözü 9
Yazarın Önsözü 13

YILAN SÖYLENCELERİ
Yılan Ana'nın Bedduası 19
Kral Parikşit'in Sonu 25
Canamecaya'nın Kurban Töreni 31

Büyük Tanrı Şiva'nın Öyküsü 39

HİNT KADINI MASALLARI
Kusursuz Eş, Sati 45
Uma Haimavati'nin Öyküsü 53
Hint Alkestis Savitri 61
Nala ile Damayanti 73

RAMAYANA'DAN MASALLAR
Ayodhya Kenti 99
Sita'nın Kaçırılışı 109
Lanka'nın Fethi 115
Sita'nın Sınavı 127

KRİŞNA SÖYLENCELERİ
Hint İsa Bebek Krişna'nın Doğumu ... 137
Çocuk Krişna ... 143
Çoban Krişna ... 149
Brahma'nın Oyunu ... 153
Yılan Kaliya'nın Sonu ... 157
Efendi'nin Dağı Kaldırışı ... 163
Mathura'ya Dönüş ... 167
Krişna Partha Sarathi - Arcuna'nın Arabacısı ... 177
Gandhari'nin Ağıdı ... 189
Vrişniler'in Sonu ... 197

HALK SÖYLENCELERİ
Efendi Krişna ve Kırık Kase ... 205
Efendi Krişna ve Yağmurkuşu ... 207
Prahlada'nın Öyküsü ... 209
Dhurava'nın Öyküsü:
Kutup Yıldızı Söylencelerinden Biri ... 215
Gopala ile Çoban ... 223

BÜYÜK KRALLAR
Şibi Rana'nın Öyküsü - Kartal ile Güvercin ... 233
Bharata ... 237
Vikramaditya'nın Yargı Tahtı ... 243
Prithvi Rai: Hindu Savaşçıların Sonuncusu
(Hint Romeo ile Jülyet) ... 253

MAHABHARATA'DAN MASALLAR
Bhişma ve Büyük Savaşın Öyküsü ... 263
Yudhisthira'nın Cennete Yükselişi ... 283

Çevirmenin Önsözü

Çeşitli Hindu efsanelerinin masallaştırılarak derlendiği bu kitap, nilüferlerin gizemli diyarı Hindistan'a zevkli ve eğitici bir yolculuk özelliği taşıyor. Söylencelerin Hint gelenekleri ile yoğrulmuş olmasına karşın, Anadolu ve Batı söylenceleri ile kurduğu benzerlikler tanışmaya değer.

Söylenceleri derleyen Rahibe Nivedita, kendini Hindistan'a ve Hint kadınlarına adamayı seçmiş İrlandalı bir İngilizce öğretmeni. Belki de bu yüzden, çok etkilendiği Hint kültürünü aktarırken elinden geldiğince nesnel davranıyor; ama kendi kültürüyle karşılaştırma yapmaktan, anlatımına Batı kültürünü eklemekten de geri kalmıyor.

Yazarın önsözünde belirttiği gibi, bu kitap bir Hint çocuk masalları derlemesi. Ne var ki, masal deyince aklımıza gelen, Batılı biçimin egemen olduğu çocuk masallarına ya da fabllara hiç benzemiyor. Yazar, üstüne üstlük her ne kadar köy masalları da eklediğini ya da anlatıların halk ara-

sında yaygın yorumlarını aldığını söylese de, çoğunluğu Hint destanlarından alınma ve masallaştırılma olan bu anlatılar söylence tanımına daha çok uyuyor. Bu yüzden, daha doğru bir aktarım olacağını düşünerek "söylence" sözcüğünü kullanmayı uygun gördük.

Masallar, aslına bakarsanız pek de öyle akşamları yatarken çocuğunuza anlatabileceğiniz cinsten değil. Buna kalkışırsanız, yanıtlarını aslında bildiğiniz ama uzun zaman önce unuttuğunuz birçok soruyla karşılaşabilirsiniz.

Her ne kadar masal diliyle aktarılmış olsa da, anlatılar, ilginç Hint kültürünü ve edebiyatını birçok ayrıntısıyla okuyucuya sunuyor. Hindistan için çok önemli olan kişilikleri ortaya koyuyor. Özellikle Krişna ile ilgili mitler geniş yer kaplıyor. Herhangi bir Hintli çocuk için sıradan sayılacak tanrıya ve dine, aileye, kadına ve çocuk yetiştirmeye bakış açısı, günlük yaşam biçimleri, yemekleri, giysileri ve ibadet anlayışları, hayvanlar ve doğa ile ilişkileri alışık olduğumuz yaşamdan ve kültürden bir hayli başka, bir o kadar da koşut.

Hindu Söylenceleri, Batı'nın egemen olduğu, zorunlu "küresel" bakış açımıza yeni bir yön, bir mola, hatta rahat bir nefes. Özellikle, tohumumuzun Anadolu topraklarına ekildiği bizler için, kendimizi anlama çabamıza katkıda bulunacak keyifli bir serüven. Kendini maddeciliğe karşı bunca zamandır eğrisiyle doğrusuyla koruyabilmiş bu dingin kültürün kapısını, masal yoluyla da olsa aralamak, maddeye önem veren Batı'dan ruha önem veren Doğu'ya bir geçit.

Bu geçitin içinde biz, Türkiye insanı olarak, tam orta sayılabilecek bir yerde duruyoruz. İrlandalı Rahibe Nivedita, kendine fiziksel olarak da çok uzak bir kültürle Batı kültürünü, tarihini ve mitolojisini karşılaştırmayı başarabilmiş. Bizim, bir elimizin ucunda olan bu uygarlıkla benzerlikler bulmamız çok daha kolay olacaktır. Bu bize, belki

kökü aynı olan bir ağacın dalları olduğumuzu anımsatacaktır. Ortada durmanın, ortada kalmak olmadığını, dengenin merkezi olma gibi bir şansı, doğal olarak elimizde tuttuğumuzu söyleyecektir.

Hint kültürü, mitolojisi ve Sanskritçe bilgisiyle, kitabı Türkçeye aktarmamda bana yardımcı olan, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Hindoloji Anabilim Dalı'ndan Doçent Doktor Korhan Kaya'ya teşekkür ederim.

Günil Özlem Ayaydın

Yazarın Önsözü

Bu kitaptaki öykülerin gerçek Hint çocuk masalları olduğunu belirtmekte yarar görüyorum. Kendime tanıdığım tek müdahale hakkı, bazen iki yorum arasında seçim yaparken ağızdan ağıza aktarılarak gelmiş olanı kitaplarda bulunana tercih etmek oldu. Her birinin ve içlerindeki her olayın, burada anlatıldığı gibi bir ya da daha fazla yorumu vardır.

Teker teker ele alırsak, "Yılan Söylenceleri" *Mahabharata*'nın ilk cildinden alınmıştır. Şiva'nın öyküsü, Sati ve Uma'nınkilere zorunlu bir önsöz olarak eklenmiştir. Sati'nin öyküsü *Bhagavata Purana*, Prenses Uma'nınki Ramayana ve Kalidasa'nın "Kumar-Sambhava" (Savaş Tanrısının Doğuşu) adlı şiirinden derlenmiştir. Hint Alkestis Savitri ve Nala ile Damayanti'nin eşsiz öyküsü de o mücevher madeninden, *Mahabharata*'dan alınmıştır. "Krişna Söylenceleri"ndeki ilk yedi masal, bizde İncil dışı kutsal kitaplara karşılık gelen *Puranalar*'dan, son üçü de *Mahabhara-*

ta'dandır. "Halk Söylenceleri" diye sınıflanan öykülerse doğal olarak çok çeşitli kaynaklardan alınma. Dhruva ve Prahlada'nın öyküleri *Vişnu Purana*'dakilerin halk arasında tutulan biçimleri; "Gopala ve Çoban Kardeşi"nin öyküsü ise, tahminimce, "Vikramaditya'nın Yargı Tahtı" gibi yalnızca köy hikayeleri. Şibi Rana, Bharata ve kitaptaki son iki öykü de *Mahabharata*'dan alınma. "Ramayana'dan Masallar" diye sınıflanan dört öykü içinse, yüzyıllardır Hindu kadınlarının kişiliklerinin biçimlenmesinde en önemli rolü oynayan o muhteşem şiirin kısa bir özetini oluşturmak amacıyla konulduğunu söylemeye sanırım gerek yoktur. *Mahabharata* Hint ulusal destanı olarak bilinir; ancak *Ramayana* daha çok Hint kadınlığının destanıdır. Hint anlayışına göre Sita, bu destanın baş kişisidir.

Bu iki büyük yapıt, Hint yaşamının önde gelen eğitim odaklarını oluşturur. Tüm ülkede, her ilde, özellikle kışın, akşam vakti, Hindu ve Müslüman dinleyiciler masalcı Brahman'ın çevresine toplanırlar ve eski masalları yeniden anlatışını dinlerler. Bengal'deki Müslümanların kendi *Mahabharata* yorumları vardır. Daha yüksek Hindu kastları arasında ise, her çocuğun yaşamında, büyükannesinin, eskilerin bu masallarını her akşam, saatler boyunca kulağına akıttığı bir zaman mutlaka vardır. Masallar yanında, basit birtakım köy oyunları da bulunur; ve bunlar sayesinde bazı taşra bölgelerinde, çocuklar yetkin ve geniş bir *Mahabharata* bilgisiyle büyür.

Şimdiye kadar çözümü bulunmamış birçok büyük tarihsel sorun, bu masallarla ilintili olarak karşımıza çıkar. Bunlardan hiçbiri, Krişna'nın kişiliğinde sunulandan daha ilginç değildir. Burada, onun adını taşıyan on masallık dizide, birçok okur, yedinci ve sekizinci masallar arasında bir boşluk sezecektir. İsa'dan önce 300 yılı civarında Yunanlı yazar Megastenes, Suriye ve Babil hükümdarı Seleukos Nikator'a Hindistan hakkında rapor verirken, "Mathu-

ra ve Klisobothra'da (Krişnaputra?) Herakles'e tapınılıyor" der. Bundan yola çıkarak, Yunan Herakles'in, olduğu gibi, doğrudan Hindistan'a getirilip, burada iki ayrı eyalette yaygınlaştırıldığını varsaymak çocukça olur. Antik çağ ükelerinin, modernlerden daha belirsiz ve daha az dağınık olduğunu akılda tutmak gerekir. Sözünü ettiğimiz dönemin Batı ve Orta Asyası, Yunanistan'ın öte bir taşra kenti, uzak bir uçtan başka çok az şey ifade ettiği yekpare bir kültür bölgesiydi. Soru, Antik Yunan'da ve Fenike'de tapınılan Herakles ile Hindistan'da tapınılan ve olasılıkla Krişna diye bilinen, Herakles'in ikisine de ortak, Orta Asyalı, uzak bir akrabanın varlığıdır -Hindu halkları arasındaki en eski Şiva kavramında bile izi olan, zaman aşımına uğramış belleklerde ayrımlı biçimlerde Aryan halklarının birinden diğerine taşınmış, efsanevi bir yarı tanrı-yarı insan; güçlü, dürüst ve kahramanlara yaraşır bir merhametle dolu. Eğer öyle ise, "Mathura'ya Dönüş"ün, Yılan Kaliya'nın, Dağın ve İblislerin Krişnası, bu Orta Asyalı Herakles'in Hint yorumu mudur?

Sonuçta, buradaki Puranik masalların Krişnası ile *Mahabharata*'nın Krişna Partha Sarathisi'nin ayrı mı, bir mi olduğuna karar vermek durumunda kalıyoruz. Bunun yanıtı büyük bir tarih bilgisi gerektiriyor. Eğer ayrılarsa, Krişna Partha Sarathi, *Mahabharata*'nın son tashihinde yeni bir ekleme midir? Ya da, belki Vedik düşüncenin popüler bir aracı olsun diye Krişna-Herakles'in içinde eridiği eski bir Aryan kahramanıdır. Dili ve dinsel evrimi çözümlemede hiçbir yabancının daha usta olamayacağı, iyi eğitim görmüş Hint bilginlerinin elinde, kanımca bu araştırmalar güvenilir sonuçlara ulaşabilir. Başka kültürlere ait görüşlerin, ilginç tahminlerden öteye gidebileceğinden kuşku duyuyorum. Ne var ki, her durumda en önemli nokta, Krişna'nın yaşamöyküsünün, burada da belirtildiği gibi insanlar arasında dilden dile dolaşarak bugüne kadar gelmiş olmasıdır.

Bu kitabın hazırlanmasında bana yardımcı olan, kutsal edebiyat hakkında derin ve ayrıntılı bilgisinin, ancak daha genç bir öğrenciye yardım etmede gösterdiği bitmez tükenmez hevesle bir tutulabileceği, nazik komşum, Hindu hanımefendi, Yogin-Ana'ya ve Belur'daki Ramakrişna Okulu'nun Svami Saradanandasına özel şükranlarımı sunarım.

Vivekananda'nın
Ramakrişna Ekolünden
Nivedita
Kalküta, Haziran 1907

YILAN SÖYLENCELERİ

Yılan Ana'nın Bedduası

Yılan halkının yazgısındaki lanet ve ilk yılan krallığı, yeryüzünün aşağılarında...

Yerin altındaki Sonsuzluk Âlemi'nde, Naga Kralı Takşaka'nın ülkesi vardır. Burada, görmüş geçirmiş, büyük ve kudretli, güçleri gizemli yılanlar yaşar. Bu yılan krallığının tuhaf ama görülmeye değer güzelliğine, yalnız bir kez bir tek ölümlü gözlerini değdirme ayrıcalığına ermiş. Bu, genç Utanka'nın ustasına hizmet için çıktığı yolda farkında olmadan ölümsüzlük iksirini içişinin, Takşaka mücevher kutusunu çalınca da onu yerin altına kadar takip edişinin masalıdır.

Kudretli bilgelerin çırağı genç Utanka korkusuz ve güçlüymüş. Onun ne tehlikeden ürktüğü ne de ödevi zor diye yolundan döndüğü görülmüş. Büyük sıkıntılardan geçerek ve birçok zorluk aşarak ustasının karısına bir kraliçe-

ye ait olan iki mücevheri getirmeyi başarmış. "Ama sözüme kulak ver" demiş ustası yolun başında, "Ve dikkatli ol" demiş kraliçe taşları verirken, "Yılanların kralı Takşaka bu mücevherleri ele geçirmek isteyecek. Dikkatli ol ki, gideceğin yolda bunları senden çalmasın."

Genç adam, değerli taşları hocasına götürmek için kraliçenin yanından büyük bir kararlılıkla ayrılmış. Yolda giderken kendine doğru gelen, yaklaştıkça bir görünüp bir kaybolan bir dilenci görmüş. Susamış olan Utanka bir pınara varınca mücevher kutusunu yolun kenarına bırakıp su içmek için eğilmiş. Tam bu anda acayip kılıklı dilenci korkunç Takşaka'ya dönüşmüş ve kutuyu kaptığı gibi kayıp gitmiş. Utanka ne olup bittiğini hemen anlamış ve hiç zaman kaybetmeden yılanın peşine düşmüş. Yılan yerdeki bir deliğin içine girmiş. Genç adam onu burada da izlemeye kararlıymış. Bir ağaç dalı alıp Takşaka'nın arkasından yeri kazmaya başlamış. Tam o sırada Tanrıların Kralı İndra aşağıya bakmış. Genç adamın yürekliliğinin yanında elindeki dalın ne kadar yetersiz olduğunu görmüş. Yeryüzü kendiliğinden yol verene ve Utanka kıvrılarak Yılan Diyarı'na varan bir geçit açıncaya dek, dala şimşeğinin gücünü vermiş.

Utanka, geçit bittiğinde kendini sonsuz genişliğiyle göz kamaştıran bir ülkede bulmuş. Burası görkemli saraylarla, büyük şatolarla ve geniş bahçelerle doluymuş. Dört bir yanda sayısız kapılar, kuleler ve kubbeler yükseliyormuş. Bahçelerde her çeşit oyun ve eğlence için düzenlenmiş yeşil çayırlar ve güreş alanları varmış.

Utanka biraz gitmiş, bir dokuma tezgâhının başında siyah beyaz iplerle görülmemiş güzellikte bir mekik dokuyan iki kadın görmüş. Biraz daha gitmiş, kocaman bir çarka gelmiş. Çarkın on iki kolu varmış ve altı erkek çocuk çeviriyormuş. Biraz daha gitmiş, dev bir atın üstünde tepeden tırnağa siyahlar giymiş bir adamla karşılaşmış.

Bunları gören Utanka, tılsımlı bir ülkeye geldiğini anlamış. Hemen güçlü büyüler söylemeye başlamış. Atın üstündeki adam onu duymuş, "Dile benden ne dilersen" demiş. Utanka "Yılanlara egemen olmak isterim" demiş. "O halde atıma üfle" demiş adam. Utanka ata üfler üflemez neredeyse bütün yılan ülkesini yutacak kadar duman ve alev çıkmış attan. Halkının başına geleceklerden korkan Takşaka, bir anda genç adamın ayaklarının dibinde bitmiş ve çaldığı mücevherleri oraya bırakmış. Utanka mücevherleri alınca siyahlı adam, "Bu ata bin. Göz açıp kapayıncaya seni ustanın kapısına götürecektir" demiş.

Utanka, yılan krallığında gördükleriyle yüreğini doyurduğu ve verdiği sözü yerine getirmekten başka hiçbir şey istemediği için ata binmiş. An geçmeden kendini ustasının karşısında, ona mücevherleri sunarken bulmuş. İşte o zaman ölümlüler diyarının altındaki Sonsuzluk Âlemi'nde gördüklerinin ne olduğunu anlamış. Dokuma tezgâhı Zaman'ın tezgâhıymış. Siyah beyaz ipler gece ve gündüzmüş. On iki kollu çark on iki aydan oluşan yılmış ve altı çocuk da altı mevsimmiş. Siyahlar giymiş adam yağmurmuş ve at da ateşmiş. Yılan Ülkesi ancak su ateşe hükmettiğinde böyle barış içinde olabilirmiş. "Kutsal pınardan içmen senin için iyi oldu çocuğum" demiş ustası Utanka'ya. "Ölümsüzlük tılsımı olmadan hiçbir ölümlü Takşaka'nın diyarından sağ çıkamazdı."

Ölümsüzlük tılsımından içtiğini öğrenen Utanka'nın yüreğini büyük bir sevinç kaplamış. Ve genç adam, insanoğlunu bir sürü gizemli tehlikeyle tehdit eden yılanların soyunu sona erdirmek için hemen bir yol aramaya başlamış. Krala gitmeye ve yılanlara karşı bir savaş için onu ikna etmeye karar vermiş.

Yılan halkının üzerinde tuhaf ve güçlü bir lanet varmış. Bu yüzden yılanların yüreklerinde büyük bir korku

dolanırmış. Çok çok uzun zaman önce, zamanın en başında yılanlar çok hızlı çoğalırlarmış. Öfke kusar, zehir saçarlarmış. Hem kendi aralarında savaşır hem de insanlara saldırırlarmış. Ulu göklerdeki tanrılar, yılanların insanları yok edeceğinden korkmuşlar. O günlerden birinde Ana Yılan Kadru, bir şey için çocuklarına sözünü dinlemelerini söylemiş. Ama çocukları sözünü dinlememiş. Yılan Ana'nın yüreği taş kesilmiş, içindeki öfke kabarmış. Kendi istemiyle konuştuğunu sanarak, ama gerçekte tanrıların yüreklerini karartan kaygıdan kör olmuş halde ağzını açmış ve çocuklarına ilenmiş. "Hepiniz" demiş, "Büyük Kral Janamecaya tarafından düzenlenecek bir kurban ateşinde yok olacaksınız!" Vah kadına! Vah çocuklarına! Bütün bir soyu yok edecek sözlerin o soyun anasının ağzından çıkmasından daha korkunç ne olabilir!

Tüyler ürpertici kehanet tüm âlemlerde duyulmuş. İyi niyetli tanrılar bir an için yılan soyunun sonsuza kadar çoğalmayacağını düşünüp rahatlamışlar. Ama yılanların üzüntüsünü görünce ve güzelliklerine bir daha bakınca hepsinin yürekleri sızlamış. Hep beraber Yaratan Brahma'ya gitmişler. Ona, Ana Yılan'ın bu sevgili çocuklara duyduğu öfkenin yıkıcılığını anlatmışlar. Kadru'nun korkunç kehanetini yumuşatması için yalvarmışlar. Brahma onları dinlemiş, yalnızca acımasız ve ağılı yılanların öleceğini, iyi yürekli, sevecen ve şakacı yılanların kurtulacağını müştulamış. Sonra, yalnız ayağının dibine kadar sürünüp gelmiş küçük bir yılanın duyabileceği kadar kısık bir sesle, kendi kendine konuşur gibi bir kurtuluş sözü fısıldamış. Yılların akışında Naga soyundan ölümlülerin en kutsalıyla evlenecek bir kız doğacak demiş. Bu evlilikten Astika adlı bir erkek çocuk olacakmış. Astika'nın yüreği doğumundan itibaren anasının soyu için atacakmış ve bu kutsal çocuk yılanların kötü yazgısını yenecekmiş.

Bu söz Takşaka'nın ülkesine ulaşınca bütün dünya ra-

hat bir oh çekmiş. Yılan halkı sabırla ve kederle beklemeye başlamış. Kederleri, yazgılarındaki lanetin ne kadar korkunç olduğunu bilmelerindenmiş. Ama Yaratan'ın meclisinde söz verildiği üzere, korkuları doruğa ulaştığında Kurtarıcı Astika da hazır olacak ve acılarını dindirmek için ortaya çıkacakmış.

Kral Parikşit'in Sonu

Sessizce, çok sessizce otururmuş ormanda Rişi Şamika. Büyük ağaçların gölgesinde, sessizlik yeminini koruyarak, uzun zamandır hiçbir insanla konuşmadan ve hiçbir tepki vermeden, hareketsizce... Çevresindeki tek hareket ayaklarının dibinde oynaşan orman yaratıklarıymış. Ve Aşramalar'a ait bir sürü, çok uzak olmayan bir çayırda otlarmış.

Günlerden bir gün, Rişi hâlâ sessizlik andını sürdürürken, Kral Parikşit bu ormana avlanmaya gelmiş. Parikşit büyük bir avcıymış ve avını kovalamaya tutkunmuş. Peşine düştüğü hiçbir geyik elinden kurtulamazmış. Ama o gün kaderi krala oyun oynuyormuş. Yalnızca önünden şans eseri geçen çevik bir erkek geyiği yaralamayı başarmış. Yaralı geyiğin peşine düşen kral, hayvan kaçtıkça kovalamış ve giderek av arkadaşlarından uzaklaşmış. Gün eskidikçe ormanın iyice derinine dalmış ve düşüncede duran Keşiş Şamika'yı görmüş. "Sen! Buralarda benim yaraladığım geyiği gördün mü?" diye kükremiş Şamika'ya. "Çabuk ne yöne gittiğini söyle bana!" Yüzü öfkeden ateş gibiymiş. Ermiş Şamika, kralın sorusunu duymuş duymasına ama

Kral, ölü yılanı yerden almış ve keşişin boğazına dolamış.

tek kelime etmemiş.

Soru sorduğu birinin kendini yanıtlamayı reddettiğini gören Parikşit bunu küstahlık saymış. Sorusunu birkaç kez daha yinelemiş. En sonunda öfkesinden deliye dönen kral yerde gördüğü ölü bir yılanı okunun ucuyla kaldırıp keşişin boğazına dolamış ve geldiği yöne dönüp yürümeye başlamış.

Bazıları der ki, kral çok gitmeden tanımadığı bu kutsal adamı aşağılayarak ne kadar yanlış davrandığının farkına varmış. Ama iş işten geçmiş bir kere. Kimse Parikşit'in kendi öfkesinin yarattığı ve onu yok etmek için çoktan başlamış olan korkunç yazgıyı değiştiremezmiş artık.

Keşiş Şamika içinse hakaret ve övgü aynı değerdeymiş. Parikşit'i halkının refahına önem veren ve sorumluluklarını bilen bir kral olarak tanıdığından davranışına hiç sinirlenmemiş. Aksine, ölü yılan boğazının çevresinde olduğu halde sessizce oturmayı ve dua etmeyi sürdürmüş. O böylece otururken oğlu Şiringi ormanın derinliklerine çıktığı uzun yolculuktan geri dönüyormuş. Arkadaşlarından bazıları kralın babasına yaptığı açık hakareti anlatarak dalga geçmişler.

Şiringi, Şamika'nın oğluna yakışır şekilde zihinsel bir güce sahipmiş. Ne yaşamının bir saniyesini ne de gücünün bir zerresini dünyevi zevklere harcamış. Aklı ve bedeni, sözcükleri, eylemleri ve istekleri bir bütünlükte, sıkı sıkıya istencinin yönetimindeymiş. Yalnız bir şeyde zayıfmış; o da öfkesinin karşısında babası Şamika kadar güçlü olamamasıymış. Uzun yıllar çektiği çilelerin meyvelerini tek bir öfke kabartısı uğruna harcayabilirmiş. Yine de bu zayıflığında bile o kadar güçlüymüş ki, söylediği sözler asla geri çevrilmezmiş. Yeryüzünün kendisi bile Şiringi'nin öfkeyle söylediklerini hayırlı olana çevirmek için yardım edermiş.

Kralın avlanırken yaşlı babasını aşağıladığını duyunca genç keşiş kızgınlıktan ve üzüntüden keşişliğini unutuver-

miş. Şamika'ya olan sevgisi ve ilgisi, bu yaşlı zamanında onu her acıdan koruma isteği ve onun sessizlik andına karşı duyduğu saygı, kendini yutmakta olan öfke ateşine yel olmuş. Yavaşça dudaklarını aralamış ve dişlerinin arasından şu sözler dökülmüş: "Önümüzdeki yedi gün ve gece içinde, babamın utancına neden olan insanın yaşamı Yılanlar Kralı Takşaka tarafından sonlandırılacaktır." İlenci duyan ormanların üstünden iç titreten bir rüzgâr geçmiş. Uzaklardaki yılanlık tahtında oturan korkunç Takşaka, genç ermişin öfkesinin çağrısını hissetmiş ve yavaşça, büyük kıvrımlarını çözerek insan diyarına yaklaşmaya başlamış.

Oğlunun dönüşüyle Şamika'nın sessizlik andı son bulmuş bulmasına ya, yaşlı ermişin yüreği oğlunun okuduğu laneti duyunca kederle dolmuş. "Ah, oğlum" diye inlemiş. "Kralımız halkının refahı için çalışan, görevine bağlı büyük bir kraldır. Onun koruması altındadır ki biz, Orman Aşramaları huzur içinde kutsallığı ve eğitimi arıyoruz. Dürüst yöneticilere ah etmek keşişleri de etkiler. Dahası, acımak büyüklüktür, bağışlamak güzeldir. Gel, unutalım ve bağışlayalım!"

Yaşlı ermişin derin sözleri ve huzuru, oğlunun sıkıntılı ruhundan iyileştirici bir ırmak gibi akmış. Sevecenlikle, babasının boynundaki kirli hayvanı almak için eğilmiş. Ne yazık ki, söylediği sözler geriye çevrilemeyecek kadar güçlüymüş. Şamika bunu anlamış ve Kral Parikşit'e başında dolanan kara bulutları haber vermek için gizlice bir ulak yollamış.

Kral Parikşit hor gördüğü Rişi'nin sessizlik andı tutmakta olduğunu ve bu dostça uyarıyı kendinin gönderdiğini duyunca yaptığına pişman olmuş. Ama hiçbir üzüntü ve pişmanlık, alacağı önlemler olmadan kurtulmasına yardımcı olmayacağından vezirleriyle acil bir toplantı hazırlığına girişmiş.

Krala öyle bir ev yapılmış ki, içine hiçbir canlının fark edilmeden girmesine olanak yokmuş. Ev bir sütunun üzerine yerleştirilmiş. Parikşit, işlerini görebileceği ve dış dünyanın zevklerinden uzak kalarak ibadet edebileceği bu yere yedi gün yedi gece geçinceye kadar kendini kapatma kararı almış.

Krallarının başındaki felaketin söylentisi halk arasında yayılmış. Takşaka, kralın sığınağına yaklaşırken apar topar kendiyle aynı yöne doğru gitmekte olan bir Brahman'a rastlamış. Brahman'ın yılan sokmasına karşı ilacıyla ünlü Kaşyapa olduğunu anlayınca ve niyetinden kuşkulanınca bir sohbete başlamış. Çok geçmeden işlerin tam düşündüğü gibi olduğunu öğrenmiş. Kaşyapa, yazgısına göre zehirlenecek olan kralına hizmetlerini sunmak için saraya doğru koşturduğunu yılana anlatmış.

Takşaka bıyık altından gülmüş ve zehrinin gücünü bilmeyen Kaşyapa'ya meydan okumak için kocaman bir banyan ağacını gözüne kestirmiş. Başını doğrultmuş ve zehirli dişlerini ağaca saplamış. Koca ağaç, o anda kökleri ve dallarıyla beraber küle dönmüş. Ama iyileştirmek yok etmekten daha yücedir! Bilge Brahman, hiçbir korku belirtisi göstermeden öne doğru bir adım atmış. Ellerini kaldırarak huzur ve kutsama dolu sözler mırıldanmış. Banyan ağacı tekrar büyümeye başlamış. İlkin iki yapraklı genç bir filiz çıkmış küllerden. Gövdesi büyüyüp tomurcuklanmış. Birçok dala ayrılmış gövde, ta ki en sonunda ormanın efendisi ağaç tekrar önlerinde dikilene dek.

Bunu gören Takşaka, bu büyük ustaya kralı iyileştirme kararından vazgeçmesi için varlık içinde bir yaşam ve hazineler önermiş. Brahman bir süre oturup yoğunlaşmış. Yüreğinin derinliklerinde ilencin tamamlanacağını ve Parikşit'in yazgısından kaçamayacağını görmüş. Takşaka'nın hazinelerini kabul ederek kararından vazgeçmiş. Böylece büyük yılan, kişinin kendi yaptıklarıyla ördüğü Yazgı'nın gi-

zemli ağını düşünüp sinsi sinsi gülerek, ormandaki yalnız yolculuğuna devam etmiş.

Kraliyet sığınağında altı gün ve gece geçirip ortalıkta yılan falan görmeden yedinci güne uyanmış kral. Gün ilerledikçe yüreği hafiflemiş. Zaten hep böyle olagelmiştir; tanrılar, kişi korkmaktan vazgeçtiğinde ancak harekete geçer. Güneş batmak üzereyken, orman gezginlerine benzeyen bir grup yabancı, krala sunmak üzere getirdikleri meyve ve çiçeklerle kapıya gelmiş. Hevesli kral gelenleri içeri almış ve adlarını bile sormadan armağanlarını kabul etmiş.

Konuklar gidince kral, arkadaşları ve vezirler, meyveler için dayanılmaz bir açlık hissetmişler. Yemek için neşeyle uzanmışlar. Parikşit aldığı meyveyi ikiye bölmüş. İçinde bakır rengi, parlak kara gözlü, küçücük bir kurt görmüş. Kurt o kadar küçükmüş ki neredeyse gözükmeyecekmiş. Tam bu sırada güneş batıyormuş ve yedinci gün dolmak üzereymiş. Parikşit korkuyu bir kenara atmış. Hatta keşişin sözünü bu kadar ciddiye aldığı için biraz hayıflanmış. Yazgının vurgunu tam tepesinde olduğu halde kurtçuğu meyveden çıkarıp ona neşeli neşeli, "Ey, minik kurtçuk! Korkunç Takşaka sen misin yoksa!" demiş. "Bize ne yapabileceğini göster bakalım!" Herkes bu alaylı sözlere gülmüş. Kral da, bir hafta önce Rişi'ye yaptığı gibi kurtçuğu kaldırıp boğazının üzerine koymuş.

Bu, Parikşit'in son hareketi olmuş. Bu sözlerle meydan okuduğu kurtçuk, korkudan donakalmış, insanların gözleri önünde bir anda büyüyerek ve genişleyerek korkunç Takşaka'ya dönüşmüş. Göz açıp kapayıncaya kadar kralın boynunu sıkı sıkıya sarmış. Görkemli başını doğrultup şiddetli bir tıslamayla dişlerini geçirmiş ve Kral Parikşit'i oracıkta öldürmüş.

Canamecaya'nın Kurban Töreni

Küçük Canamecaya, babası Parikşit ölünce tahta geçmiş. Çevresindeki bilge danışmanlar onun yerine krallığı yönetmeye başlamışlar. Böylece sükûnet içinde geçmiş yıllar. Canamecaya da büyüyüp yetişkinliğe ermiş. Bu arada, çok uzakta, ormanın derinliklerinde Astika adlı tuhaf ve sessiz bir çocuk da büyüyormuş. Astika'nın babası zamanında ölümlülerin en kutsalıymış. Anası da yılan halkının zararsız boylarından birinin kralının kardeşiymiş. Astika, babası gibi kutsal ve aşk dolu bir ruha sahip genç bir bilgeymiş. Babası o doğmadan önce anasını bırakıp uzaklara gittiği için yılanlarla birlikte büyümüş. Bu yüzden yüreği anasının halkı için çarparmış ve ormanın içindeki yılan diyarını anavatanı bilirmiş. İşte aynı yaştaki ve yürekteki bu iki çocuk -dünyayı değiştirmeye doğmuş olan Kral Canamecaya ve yılan-insan, Brahman ve eren Astika- Yazgı'nın çocuklarıymışlar. Devir de, yılanların kudretli şahı Takşaka'nın devriymiş.

Günlerden bir gün, Utanka adlı biri "İntikam! İntikam zamanı geldi!" diye haykırarak genç hükümdar Canameca-

ya'nın huzuruna çıkmış. Krala, babasının öcünü almak için Takşaka'yı bulmasını söylemiş. Bunu duyan Canameceya babası Parikşit'in ölümü hakkında sorular sormaya başlamış. Ona, Keşiş Şamika ve oğlu Şiringi'yi, kralın tek bir sütun üzerine inşa ettirdiği evini ve meyvenin içine gizlenmiş bakır renkli kurtçuğu anlatmışlar. Bunları duyan genç kral, öyküdeki bütün olayları bir kenara bırakıp sadece, Takşaka'nın sarayın düşmanı olduğu düşüncesine takılıp kalmış. Babasının öcünü alma görevini nasıl yerine getireceğine ve böylece tüm dünyayı düzenbaz yılanların kötülüklerinden nasıl kurtaracağına dair derin düşüncelere dalmış.

Kral, böylece kinini içinde yoğurmuş. Mayalanınca başını kaldırmış, rahip ve danışmanlarından oluşan meclisine dönerek "Zamanı geldi!" demiş. "Ant içerim ki Takşaka ve halkını görülmemiş bir ateşte yok edeceğim. Takşaka'yı, babamı zehrinin oduyla yaktığı gibi yakacağım. Söyleyin bana, ey bilge kişiler ve siz ey vezirlerim, bu andımı nasıl yerine getireyim?"

Mecliste bu sözler söylendiğinde yılan diyarını bir ürperti yalayıp geçmiş. Bu, kehanette sözü edilen anmış. Nesillerce bekledikleri kral, Canamecaya'ymış. Çok yakında, belki de hemen yılanların korktukları başlarına gelecekmiş. Tehlike çanları çalarken prenses yılan, oğlu Kurtarıcı Astika'yı çağırmak için doğru zamanı beklemeye başlamış.

Kral Canamecaya'nın bu kehanetin gerçekleşmesi için doğduğunu bildiklerinden danışmanları gereken güce ve bilgiye sahiplermiş. Durumu bilginlerle tartışmışlar ve bütün eski kitapları incelemişler. En sonunda korkunç Takşaka'yı ve halkını bir kurban töreninde yakmaya karar vermişler. Hemen hazırlıklara başlanmış. Tören için bir alan seçilmiş ve eşi görülmemiş büyüklükte bir sunak inşa edilmiş. Bir rahip ordusu toplanmış. Kurban ateşine atılacak pirinç ve tereyağı hazırlanmış. Her şey tamam olduğunda, sunak işçilerinin bir yabancının gelip kurban törenini en-

gelleyeceğine dair bazı işaretler sezdikleri söylentisi dolaşmaya başlamış. Bunu duyan kral, töreni başlatmadan önce bütün kapıların kapatılması ve her ne olursa olsun hiçbir yabancının içeri alınmaması için emir vermiş.

Kurban ateşi yakılmış. Rahipler bir yandan kutsal metinlerden ve şiirlerden okuyor, bir yandan da arıtılmış yağı alazlara döküyorlarmış. Ne korkunç manzara! Kurban törenine yoğunlaşmış akılların gücüyle, yeryüzünün uzak yakın her köşesinden, havada uçarak, yerde sürünerek ya da gökten düşerek kendilerini ateşe atmak için yılanlar gelmeye başlamış. Hiç durmadan gelmişler, yüzlerce, binlerce hatta milyonlarca yılan... Kıvrım kıvrım kıvrılan ve ürkülerinden tıslayan sürüngenler, onları sonlarına doğru sürükleyen korkunç güce karşı koymaya çalışıyor ama en sonunda tükenip kendilerini ateşe teslim ediyorlarmış. Alevler parlaklaşmış. Ateş daha da büyümüş. Rahiplerin ilahileri yükseldikçe yükselmiş; ezgilerin güçleri evrenin her köşesine ulaşacak ve Takşaka'yı yakalayıp alevlere çekecekmiş

Aralarındaki en yoğun ve güçlü zihin kralınkiymiş. Yüzü karanlık ve sisliymiş. İçindeki kana susamış hükümdar damarı kabarmış. Töreni başlatırken tahtına oturduğundan beri gözlerini bir kere bile kırpmamış. Bütün gücüyle rahiplerin kudretli büyülerini izliyor, Takşaka'ya boyun eğdirmek ve ateşin kalbine sürüklemek için sabırsızlanıyormuş.

Rahipler büyüler yapmış, kral gözünü kırpmadan onları seyretmiş, tören alanının çevresinde güvenilir nöbetçiler gözlerini dört açıp beklemişler. En uzak kapıda duran ve hiçbir Brahman'ın ricasını kıramamak gibi bir kusuru olan nöbetçi de beklemiş. Saatler geçmiş ve kurban töreni devam etmiş.

Bu sırada tuhaf bir söylenti fısıldanmaya başlar. Dediklerine göre, Takşaka krallığını terk edip Gökyüzü Tanrısı ve Tanrıların Kralı İndra'nın tahtına sığınmış. Ayağa fırla-

yıp alev alev yanan gözlerle, "Umurumda değil!" diye haykırmış Canamecaya, "Takşaka'nın gizlenebileceği hiçbir yer olmayacak. Gerekirse İndra'nın tahtı göklerden inecek ve bu ateşte kavrulup kül olacak!" Bu sözler üzerine yeryüzü merkezine kadar titremiş. Bu titremeyle göklerde belli belirsiz kara bir leke oluşmaya başlamış. Ve bütün dünya anlamış ki, Gökcennet'in Tanrısı'nın tahtı kurban ateşine doğru çekilmekte.

Tahtın çevresine sıkıca dolanmış ve İndra'nın giysilerine gizlenmiş olan Takşaka'ymış. Onu koruyan Tanrıların Kralı bile olsa Canamecaya'nın söylediklerinin gücü karşısında çaresizmiş. Gittikçe hızlanarak gökyüzünden düşüyormuş taht. Kurban ateşine yaklaşırken yürekler duracak gibi olmuş. Bütün gözler olacakları izliyormuş. Ansızın sarsıcı bir boğuşma yaşanmış ve Takşaka yavaşça kendisini bekleyen sona doğru düşerken Göklerin Efendisi'nin tahtı tekrar yükselmeye başlamış.

Tam bu anda acayip kılıklı ama asil görünüşlü bir Brahman, Canamecaya'nın tahtına yaklaşmış ve "Efendimiz! Bana bir lütufta bulunun!" demiş. Kral, Brahman'ı susturmak için elini kaldırmış. Gözleri havadan kıvrıla kıvrıla düşen azametli yılana kenetliymiş. Utkudan emin olana kadar, tanrılar bile istese hiçbir lütufta bulunmayacakmış. Takşaka sonundan kaçamayacak kadar alevlere yaklaştığında kral, kraliyet geleneğine uygun olarak yabancıya dönmüş ve "Söyle bakalım! Her ne istiyorsan yerine getireceğim!" demiş.

"İsterim ki, efendim bu kurban törenini durdursun" demiş Brahman.

Kral telaşla öne fırlamış, ama iş işten geçmiş bir kere. Yılanlar kurban ateşinden kaçmaya başlamış. Takşaka'nın muazzam bedeni uzaklarda gözden kaybolmuş. Rahiplerin büyülü sözleri anlamlarını yitirmiş ve onlar da ateşe kutsal yağı dökmeyi bırakmışlar. Tam sunak işçilerinin önceden

"Efendimiz! Bana bir lütufta bulunun!"

sezdikleri gibi, bir yabancı -Yılan Brahman Astika'nın ta kendisi- tören alanına girmiş ve kralın kendi sözüyle kurban töreninin amacına ulaşmasını engellemiş. Brahman, o en uzak kapıdaki görevli kralının emirlerini uygulayacak gücü kendinde bulamadığı için içeri girebilmiş. Adamcağız yaşamı boyunca hiçbir Brahman'ın ricasını kıramamış ki!

Olanlara karşın Canameceya her şeyi öğrenince yüreğindeki öfke ve düş kırıklığı yok olmuş. Astika krala, Kadru'nun yılan soyuna ilencini ve iyi yılanlar için bir kurtarıcının müjdelenişini anlatmış. Daha da başka, kendisinin bu görev için doğduğunu, kurban törenini duyan yılan halkının üzerine çöken korku ve üzüntüyü ve anasının halkını kurtarmak için kendisini çağırdığını anlatmış. İçi aydınlanan kral, gerçekleri olduğu gibi görmüş. Canlıların yazgının eğlencesi ve oyuncakları olduğunun farkına varmış. Babasının Takşaka'nın zehriyle ölmesinin de, yalnızca tanrıların istencinin bir sonucu olduğunu anlamış. Konuğunu armağanlarla donatmak ve ona sarayının zenginliğinden sunmak için arkasını döndüğünde Astika sessizce kralın huzurundan ayrılmış. Ölümlüler arasındaki görevi sona ermiş olduğundan yaşamının geri kalan günlerini geçirmek için ormana, anasının halkı yılanların arasındaki yuvasına dönmüş.

BÜYÜK TANRI ŞİVA'NIN ÖYKÜSÜ

Himalayalar'ın durgun ve soğuk tepeleri
Şiva'nın krallığıdır.

Büyük Tanrı Şiva'nın Öyküsü

Vahşi ve ıssız yerlerde insan herhangi bir zaman Büyük Tanrı'yla karşılaşabilir, çünkü buralar O'nun en sevdiği yerlerdir. Bir kere görünce O'nun Şiva olduğunu hemen anlarsınız, ama varlıklı ya da güçlü görünüşünden değil. Teni beyaz odun külleriyle kaplıdır. Giysileri dervişlerin giydiği sarı çuldur. Keçeleşmiş saçları halkalar halinde başının tepesinde toplu durur. Bir elinde başlangıç küresini, diğer elinde üç çatallı uzun mızrağını taşır. Bazen de gün ortasında kapı kapı dolaşarak sadaka ister.

Himalayalar'ın doruklarında karlı dağlar yükselir. Ve bu durgun, soğuk tepeler Şiva'nın krallığıdır. Sessizce -neredeyse sessizliğe teslim olmuş bir halde- Şiva, tek ve sonsuz düşünce duruşunun içine gömülmüş ve yitmiş bir şekilde oturur dağlardan tahtında. Yeni ay, Büyük Tanrı'nın alnından dorukların üzerine parladığında ibadet edenler ışığın Tanrı'dan yansıdığını değil içinden geçtiğini sanırlar; çünkü Şiva o kadar aydınlıktır ki, gölgesi yoktur.

Manasarovara Gölü'nün üstünde, Mahadeva'nın dağlardaki yuvası Kailasa, böyle sessiz bir yoğunlukta uzanır. Ve O, zihni kat kat düşünceye gömülü olarak burada dinlenir. Derler ki, O'nun her soluk alışında ve verişinde dünyalar yaratılır ve yok edilir. Buna rağmen O'nun, Büyük Tanrı'nın, kendine ait hiçbir şeyi yoktur. Çünkü yarattığı bütün bu şeylerde O'nu cezbedecek ne krallık ne babalık ne varlık ne de güç vardır. Tek bir arzusu vardır, o da ruhların cahilliğini yok etmek ve ışığa yol vermektir.

Derler ki, bir keresinde Şiva düşünceye dalmışken çok derinlere inmiş. Ve gözlerini açtığında her şeyin merkezinin tam kalbinde bir dengede, tek başına ayakta duruyormuş. Evren yok olmuş. Büyük Tanrı, tüm karanlığın dağıldığını ve hiçbir dünyada cehalet ve günahın kalmadığını anlamış. Bu alabildiğine çekilmişliğin hiçliğinde ellerini kaldırmış ve neşesinden "Bom! Bom!" diye şarkı söyleyerek dans etmiş. Mahadeva"nın bu dansı Hint Ölüm Dansı'dır ve bunun için insanlar, O'na "Bom! Bom! Hara! Hara!" diyerek tapınırlar.

Biz O'nu, ancak yüzünü gördüğümüzde kuşkuya yer bırakmadan tanıyabiliriz. O bilgi ışığından bir bakış, merhametli gözlerinden süzülecek bir şefkat pırıltısı yeterlidir; ve sonra gördüğümüzün Şiva olduğunu bir daha asla aklımızdan çıkaramayız. Büyük Tanrı'nın kızgın olduğunu düşünmek olanaksızdır. "Gümüş bir dağa benzeyen" O, insanlar arasında yalnızca iki şey görür: içgörü ve içgörüyü kavrama isteği. Günahımız ya da yanlışımız ne olursa olsun, karanlıkta kalmayalım diye, O yalnızca bize nedenini göstermeyi arzular. O, üstünde tek bir gölge, tek bir leke olmayan sonsuz sevecenliktir.

Dünya işlerinde çok gösterişsizdir. Kendine ibadet için neredeyse hiçbir şey istemez; istedikleri de şaşırtıcı derecede kolaydır. O'na sunulanlar, yalnızca bael yaprakları, su ve bir avuçtan bile az pirinçtir. O, bunları ne biçimde su-

nulursa sunulsun kabul eder. Çoğu zaman kederli birinin gözyaşlarını kendisine sunulan su olarak görür. Bir keresinde, kraliyete ait bir kampı gece korurken, düşman üstüne çöküp O'nu öldürmek istemiş. Bu aşağılık adamların bael ağacından sopaları varmış. Sopalarıyla Şiva'yı döverlerken O, gülümseyerek ve her vuruşu ibadet sayarak elini uzatmış ve başlarının üstünden onları kutsamış.

Büyük Tanrı, yalnız başka türlü sahipsiz ve başıboş dolaşanları yanına alır. Yalnızca bir hizmetkârı vardır, sadık Nandi. Şiva öyle atlara, fillere falan değil sadece kılıksız, yaşlı bir boğaya biner. Sürüngenler diğerlerince reddedildiklerinden boynunda dolaşmalarına izin verir. İnsanlar arasındaki bütün kambur, sakat ve şaşı olanları kendisi gibi bilir. Yalnızlık, sakatlık ve yoksulluk, Büyük Tanrı'nın yüreğinin anahtarlarıdır. O, kimseden bir şey istemeyen ama her şeyi veren ve karşılığında hiçbir şey almayan; O, Hayvanların Efendisi, açık yüreklilikle kendine gelen hiç kimseyi geri çevirmeyen, yalnızca çok istediğimiz ya da gereksindiğimiz için el açtığımızda, bütün sevecenliğiyle ve parlaklığıyla kendini bile verecek olandır!

Yine de bu, Şiva'nın insanın ruhuna doğuşunun tek biçimi değildir. Bazen bizimle bilgi arasında duran şey, bizi yanıltacak kadar tatlı olur. Büyük Tanrı, Cehaletin Düşmanı'dır. Bu yüzden saatimiz geldiğinde, elinde kılıcıyla doğrulacak ve gözlerimizin önünde, o çok sevdiğimiz yalancı tadı yok edecektir. O'nun kaşlarının arasında ruhani görünün üçüncü gözü parlar. O, bu gözle ikiyüzlülüğün ve yalan dolanın altındakini görür. Bu gözden parlayan ışıkla doğru olmayanı bir bakışıyla küle çevirebilir. Dünyevi işlerde aptal görünebilir, ama ruhani işlerde asla aldatılamaz. Bu yüzden O, Dehşetli Rudra olarak da bilinir. O'na ibadet edenler "Sen, ey Sevgililerin En Sevgilisi, Dehşetlilerin En Dehşetlisi!" diye seslenirler.

Şiva'nın öyküsü böylece sürüp gider. Gerçekte, bu Büyük Tanrı düşüncesi, insanoğlunun sezgisinde tanrısal olarak bilineni kavramanın yarısıdır. Tanrı olarak gördüğümüz iki şey vardır. Birisi bilgi, yani içgörü, Hindistan'daki adıyla Cnana. Bilgi doruk noktasına ulaştığında Şiva, yani Mahadeva olur. Bazıları ise Tanrı'yı güç, enerji ve güzellik, yani bizi sarmalayan evren olarak görmeyi yeğler. Aslında bunlardan biri olmadan diğerinin varlığı bilinemez. Bu yüzden Şiva, İlk İtki Maha Şakti'yle birleşir. Resimlerin ve öykülerin bazılarında Maha Şakti, Sati, Uma ve Büyük Ölüm olarak anlatılır. O, Gauri'dir, Altın Varlık'tır, duru yüzlüdür ve dağ doruklarındaki karlar üzerinde parlayan gün ışığıdır. İnsanlar arasında Büyük Tanrı Şiva adıyla bilinen Mahadeva, yani Ruhani İçgörü'nün eşi ve sadık takipçisi olarak, O da Kailasa'da yaşar.

HİNT KADINI MASALLARI

Kusursuz Eş, Sati

Çok çok önce, zamanın başlangıcında Dakşa adında bir tanrı varmış. Bu tanrı, kendini diğer tanrıların ve insanların başkanı sayarmış. Bir keresinde büyük bir şölen verilmiş. Şiva dışında, katılan tüm tanrılar Dakşa'ya bağlılıklarını sunmuşlar ve onu Tanrıların Tanrısı olarak tanımışlar. Büyük Tanrı da oradaymış. Küller içinde, belinde pembe bir peştamal, elinde asası ve kasesiyle bir dilenci kılığındaymış. Ne diz çökmüş ne de Dakşa'nın ayağına dokunmuş. Bu şekilde davranmasının altında yalnızca nezaket yatıyormuş. Hepimizin bildiği gibi, düşük düzeyde olan birinin önünde kendinden daha üstün olanın eğilmesi uğursuzdur. Hatta Hindistan'da, böyle bir şey başınıza gelirse kafanızın yerinden kopup yuvarlanacağı söylenir. Böylece Şiva, yalnızca saf merhametten Tanrıların Tanrısı'na bağlılığını sunmamış. Daha sonra da bu olay muhtemelen aklından çıkmış. Zavallı tanrı, Şiva'nın böyle davranmasının nedenini anlamamış ve bütün yüreğiyle nefret ederek O'nu düşmanı ilan etmiş. Dakşa'nın birçok kızı varmış. En genç-

leri dışında hepsi evliymiş. En küçük kızı o kadar iyi yürekliymiş ki, ona Sati derlermiş. (*Sati* varlık, varoluş demektir ve var olan tek şey de, bildiğiniz gibi, yalnız iyiliktir!)

Sati, tüm ruhunu gizliden gizliye Büyük Tanrı'ya adamış. Gün be gün Şiva'nın imgesine daha çok bağlanıyor, bütün yaşamının O'nun, yalnızca O'nun aşkıyla geçmesi için yakararak O'na su ve beyaz pirinç sunuyormuş.

Dakşa, tüm bunlar olurken kızının evlenme çağına geldiğini açıklamış ve *Svayamvara,* yani Gelinin Seçimi için bir şölen hazırlanacağını duyurmuş. Zavallı Sati! Tüm yüreği Büyük Tanrı'ya adanmışken nasıl başka biriyle evlenebilirmiş? Ölümcül gün gelip çatmış. Davet edilen krallar ve tanrılar, muazzam genişlikteki bir avluda, muhteşem tahtların üzerinde, büyük bir çember halinde oturmuşlar. Sati, elinde düğün kolyesiyle içeri girmiş. Teker teker bütün davetlilere bakmış. Hangilerinin tanrı, hangilerinin kral olduğunu ayırt edebiliyormuş. Çünkü tanrılar içlerinden bir ışıkla aydınlanmış, hiçbir gölge saçmadan ve gözlerini kırpmadan oturuyorlarmış. Sati krallardan ve tanrılardan istediğini seçebilirmiş. Seçtiği mutlu olacak, babası da gurur duyacakmış. Bütün konuklar mücevherler içinde parıldıyor ve harika renklerdeki elbiselerinin içinde memnun oturuyorlarmış. Sati avluyu gözleriyle tekrar tekrar taramış ama aradığı orada değilmiş. Bu, onun için korkunç bir anmış.

Prenses en sonunda, çaresizce avlunun ortasına gelmiş. "Eğer ben gerçekten Sati'ysem, sen ey Şiva, çiçeğimi kabul et!" diyerek çiçek kolyesini havaya fırlatmış. Ve işte! Hepsinin ortasında O, düğün çiçeği boynunda beliriverrmiş.

Kral Dakşa'nın öfkeden nefesi tıkanmış ama ne yapabilirmiş ki? Bir prensesin seçimi kesin ve son olurmuş. Evlilik törenlerinin tamamlanması gerekiyormuş. Her şey bitti-

ğinde, Dakşa kızını çağırmış ve ona "Hayırsız çıktın!" diye bağırmış, "kendine bu dilenciyi seçtin. O zaman git ve bir dilenci karısı olarak yaşamak nasıl bir şeymiş gör. Bir daha da ne yüzüme bak ne de bu eve geri dön!"

Böylece Şiva, Sati'yi uzaklardaki Kailasa'ya götürmüş. Sati orada genç kızlığında düşlediğinden daha mutlu olmuş.

Günlerden bir gün, pembe giysileri içinde Keşiş Narada önemli haberler getirdiğini söyleyerek dağlara gelmiş. Doğruca kaplan postunun üzerinde düşünceye yoğunlaşan Şiva'ya gitmiş ve sohbet etmek için yanına oturmuş. Mahadeva'nın dikkatini çektiğini anlayınca, "Yaa! İşte böyle" diye başlamış söze. "Kayınpederin Dakşa, gösterişli bir şölene hazırlanıyor. Görkemli bir kurban töreni olacak ve bütün ailesini davet etti."

"Çok iyi!" demiş Şiva, başından savmak istercesine.

"Ama seni çağırmadı!" demiş Narada, meraklı meraklı Şiva'yı süzerek.

"Öyle mi? Ne kadar iyi!" demiş Şiva.

Şaşkın şaşkın bakan Narada, "Ne!" diye haykırmış, "Büyük Tanrı'nın teşrifini sormadan kraliyet ibadetinin sunulmasındaki korkunç saygısızlığı ve hakareti umursamıyor musun?"

"Aman!" demiş Şiva yorgun yorgun, "Bir kere de insanlar beni bu işlerin dışında tutsalar, belki sürekli dünyaları yaratıp yok etme yükünden kurtulur, kendimi sonsuz ve tek bir yoğunlaşmaya verebilirim!"

Narada, Şiva ile dedikodu yapmaktan hiçbir zevk alamayacağını anlamış. Mahadeva kendisini rahat bıraktığı için kayınbabasına çok minnettar görünüyormuş. O da haberi Sati'ye yetiştirmiş. Sati'nin bütün kadınca merakı bir anda ayaklanmış. Yanıtlanacak binlerce soru varmış. Hazırlıkları, davetlileri, kurban töreninin ve şölenin tam olarak

nasıl yapılacağını bilmek istiyormuş. Sonunda "Ama ben de gitmeliyim!" diyerek kocasını aramaya çıkmış. İşlerin kızışacağını anlayan Narada da çabucacık oradan uzaklaşmış.

Issız Kailasa'da Sati, Şiva'nın karşısına geçmiş. "Gidip şöleni görmek istiyorum!" demiş.

"Ama sen davetli değilsin!" demiş Şiva.

"Hiçbir kızın babasının evine gitmek için davete ihtiyacı yoktur!" diye savunmuş Sati.

"Doğru" demiş Şiva, "ama aşkım, sen gitmeyeceksin. Benden nefret edenlerin korkunç hakaretlerine uğramandan korkuyorum."

Şiva böyle deyince, gözlerinin önünde Sati'nin yüzü ve biçimi değişmeye başlamış. Şiva O'na emir vermiş; o halde, O'nu seven ve O'na tapınan Sati de gerçekte kim ve ne olduğunu gösterecekmiş. En heybetli ve korkunç biçimlerine girmeye başlamış. Şiva'ya, bir aslanın üzerinde ayakta duran Evrenin Merkezi ve Ecesi on elli Durga'nın donunda görünmüş. Tüm dünyaları besleyen yumuşak başlı Anaların Anası kılığına bürünmüş. Kara ve korkunç Ölüm Tanrıçası olmuş. Ta ki Mahadeva O'nun karşısında titreyene ve kendisinin dengi olarak kabul edip tapınana dek. Sonra yine, bir kez daha şefkatli ve sadık Sati olmuş ve ölümlü bir eş kocasından nasıl ricada bulunursa o şekilde, Şiva ile konuşmaya devam etmiş. "Söylediğin gibi" demiş, "korkunç olaylara meydan verecek bu. Ama insanlığa kusursuz bir eşin nasıl olduğunu göstermek için böyle şeyler olmalı. Her şeyi ve herkesi yüreğinde taşıyan Ben'i kötü sözler nasıl incitsin?"

Bunların üzerine Şiva boyun eğmiş. Sati de, tek hizmetkârları yaşlı Nandi'nin eşliğinde, bir dilenci karısı gibi paçavralar içinde yaşlı boğalarına binmiş ve babası Dakşa'nın sarayına doğru yola koyulmuş.

Yolculuğun sonunda Kurban Salonu'na varan birkaç

yıl öncesinin genç ve güzel, şimdinin daha genç ve daha güzel, ama acayip çullara bürünmüş Sati'sini davetlilerden yükselen bir kahkaha tufanı karşılamış. O'na gülenler, baştan aşağı ipekler ve mücevherler içinde kocalarının sol yanında, tahtta oturan kız kardeşleriymiş.

Sati, salonun sonunda, rahipler ve soyluların arasında kurban törenini başlatmak üzere olan Dakşa'yı görmüş. Yanına gitmiş ve derin bir saygıyla karşısında durmuş. Kızını karşısında gören Dakşa sinirden köpürmüş. "Dur bakalım, dilenci karısı!" demiş, "Ne yüzle geldin buraya? Seni lanetleyip huzurumdan kovmamış mıydım?"

"Babasının ilenci iyi evladın hayırduası olur" diye yanıtlamış alçakgönüllü Sati, babasının ayaklarına dokunmak için eğilirken.

"Hayırlı evlatlar kendilerine eş olarak dilencileri seçmezler!" diye kükremiş Dakşa, "Kocan olacak o hırsız, uğursuz, düzenbaz, ahlaksız, ırz düşmanı adam nerede?"

Dakşa söyleyeceklerini daha bitirmeden Sati, gül rengine dönmüş yüzüyle doğrulmuş. Bu kederli güzelliğe bakmak muhteşemmiş. Bir eli "Sus!" dercesine havada duruyormuş.

"Babacığım, böyle sözleri inançlı ve sadık bir eş duymamalı. Bunları işiten kulaklar senin. Onları bana sen verdin; çünkü bana hayat veren ve bütün bu bedeni veren sensin. Öyleyse geri al. O bir kere daha tümüyle senin. Böyle bir hakaretin karşısında onu bir saniye daha taşımak istemiyorum."

Sati bunları söyler söylemez babasının ayakları dibinde can vermiş. Herkes korkuyla ayağa kalkmış. Dakşa da kendi sözlerinin yarattığı durum karşısında taş kesilmiş gibi kalakalmış. Hiç umut yokmuş! Sati'nin güzel ve inançlı ruhu, bedenini gerçekten terk etmiş!

Bunun üzerine yaşlı hizmetkâr Nandi, olan biteni Şi-

va'ya anlatmak için tez elden Kailasa'ya doğru yola koyulmuş. Tam kapıdan çıkacakken tir tir titreyerek geri dönmüş ve "Sen, ey Dakşa, eğer bütün bunlardan sağ olarak kurtulursan, yaşamının geri kalanında keçi başlı olasın" demiş. Böyle zamanlarda insanlar gerçeği bütün çıplaklığıyla görebilir, hatta geleceği de.

Kailasa'da Şiva'yı düşünce duruşundan uyandırmak epey zor olmuş. En sonunda Nandi'nin anlattıklarını işitip durumu anlayan Büyük Tanrı'nın öfke ve kederi sınırları aşmış. Saçından bir tel koparıp toprağın üzerine koymuş. Saçtan silahlarla donanmış bir dev çıkmış. Tanrı, onu ordusunun komutanı ilan ettikten sonra düğüm düğüm saçlarını sallamış. Düğümlerin arasından bir cüceler, devler ve askerler ordusu çıkmış. Önderlerinin arkasında sıraya dizilmişler, önderleri de Mahadeva'nın arkasında, Dakşa'nın hükümdarlığına doğru yürümeye başlamışlar.

Hükümdarlığa vardıklarında ordu, kralın başını kesmek ve sarayını yerle bir etmekle görevlendirilmiş. Şiva ise doğruca Sati'nin cansız bedenine gitmiş ve derin bir saygıyla onu omuzlarına alarak sarayı terk etmeye davranmış.

O anda bir kadın, dualar ederek Şiva'nın ayaklarına kapanmış. Yakarışının, öfkesinden deliye dönmüş Tanrı'nın kulaklarına gitmesi biraz zaman almış.

"Konuş!" demiş Şiva, "kimdir o bana tapınan?"

"Benim" demiş kadın, "ben, Sati'nin annesi."

"Söyle" demiş Şiva nazikçe, "ne istersin ana?"

"Yalnızca, merhamet edip kocam Dakşa'nın hayatını bağışlamanı dilerim."

"Bırakın yaşasın!" diye emir vermiş Mahadeva hemen; ve bendeleri itaat edip aldıkları canı geri vermişler Dakşa'ya.

Ama Dakşa'nın başı yerinde değilmiş. Komutan kurban için kesilen keçinin başını göstererek, "Bu da pekâlâ olur" demiş. Biri de keçi başını alıp Dakşa'nın omuzlarının

Şiva, Sati'nin cansız bedeni omuzlarında,
tanrısal bir acıyla yeryüzünü adımlıyormuş.

üzerine yerleştirmiş. Böylece Dakşa, Nandi'nin dediği gibi yaşamından olmamış ama keçi başlı olmuş.

Bütün bunlara rağmen öfkesi dinmemiş olan Şiva, Sati'nin cansız bedeni omuzlarında, tanrısal bir acıyla nereye gittiğini bilmeden kocaman adımlar atıyormuş.

Ayaklarının altında yeryüzü dört dönüyormuş. Gözleri volkan alevleri püskürtüyor, adımları âlemleri sarsıyormuş. Bunun üzerine Vişnu, insanları kurtarmak için Şiva'nın arkasına inmiş. Diskini tekrar tekrar Sati'nin cesedine fırlatmış; ta ki beden parça parça dağılıp elli iki atıştan sonra tamamen yok oluncaya dek. Şiva, üzerindeki ağırlığın gittiğini duyumsayınca Kailasa'ya geri çekilmiş ve bir kez daha kayıtsız düşünce duruşuna gömülmüş.

Sati'nin, Kral Himalaya'nın evinde Uma olarak nasıl tekrar doğduğu, Büyük Tanrı'nın aşkını kazanmak için nasıl bir kere daha çabaladığı, bütün yüreğini Sati'ye adamış olan Şiva'nın bu aşka nasıl karşı koyduğu ve Eros'u bir bakışıyla nasıl küle çevirdiği, Ozan Kalidasa'nın, muhteşem şiiri "Savaş Tanrısı'nın Doğumu"nda anlattığı şeyler değil midir zaten?

Uma Haimavati'nin Öyküsü

Sati, yeryüzüne Prenses Uma* olarak tekrar doğmuş. Tanrısal diyarlarda, bize uzun gelen zaman aralıkları bir gün gibi geçer. Bebeklikten kadınlığa kadar geçen yıllar da Uma'ya çok kısa gelmiş. Kim olduğunu çok iyi biliyormuş ve dünyaya yalnızca Şiva'yı bir kere daha kazanıp O'nunla sonsuza dek beraber olmak için geldiğini çok iyi hatırlıyormuş. Bu defa kendine Mahadeva'yı seven ve O'nu damadı olarak kabul etmekten büyük onur duyacak Dağ Kralı Himalaya'yı baba olarak seçmiş.

Prenses, çocukluğundan beri iyi yürekliliğiyle yaşıtlarından seçilirmiş. Yalnızca üzerine düşen her görevi tam olarak yerine getirmekle, Şiva'nın çok sevdiği arınma ayinlerini harfi harfine uygulamakla kalmaz, saatlerini ibadetle ve çile oruçları tutarak geçirirmiş. Annesi kızını böyle gördükçe sağlığını, hatta yaşamını kaybedeceğinden kaygılanır, bunları bırakması için onu ikna etmeye çalışırmış. An-

* Uma parıltı, Haimavati Himalayalı anlamına gelir. Şiva'nın eşinin burada söz edilenler dışında da birçok adı ve kişiliği vardır (ç.n.).

cak, prenses ısrarla devam edermiş; çünkü bilirmiş ki, çok güzel olmasına rağmen Şiva'ya bir kere bile olsun kendine baktıracak kadar Sati'yi unutturması, bu yaşamındaki en büyük güçlükmüş. Bu yüzden bütün enerjisini, ruhunu ve nefsini eğitmeye adamalıymış. Bu eziyetlere rağmen prenses gün geçtikçe daha da güzelleşiyormuş.

Evi olan o harika dağları görseydiniz bunda şaşılacak ne var derdiniz. Orada, koyu renkli dağservileri boyunlarını geceler boyu gökyüzüne uzatır. Yabani güller ve kızıl nar çiçekleri yaz mevsimini güzellikleriyle bezer. Her tarafta, nazlı ağaçlar ve lezzetli yemişler yetişir. Her yan kır çiçekleri doludur. Orada, kuşlar ve hayvanlar var oldukları için sürekli şükreder. Himalayalar'ın eteklerindeki ormanlar ne kadar güzelse, doruklarındaki karlar da o kadar görkemlidir. Gözleri ve kulakları bu güzelliklerle dolan bir bakire, günbegün dağların ruhuna yakınlaşarak onlara benzemekten başka ne yapabilir ki?

Hindu kadınlarının en çok gıpta ettikleri, Uma'nın albenisinin en nefis yeri, teninin soluk altın rengiymiş. Gerçekten de teninin renginin güzelliği o kadar ünlüymüş ki, bugün bile Hindistan'da yalnız eceler ayaklarına altın halhallar veya süslemeler takabilirler. Halk gümüş takar; çünkü sarı Uma'nın rengidir ve sarıya ayakla dokunmak küfürdür.

Uma on sekiz yaşına geldiğinde bütün tanrılar isteğini yerine getirmek için onun kadar sabırsızlanmaya başlamışlar. Bu işle bu kadar ilgilenmeleri şu yüzdenmiş: Bir zaman önce, Yaratan Brahma kötü ruhlardan birine çok büyük bir iyilik yapmış ve ona görülmemiş büyüklükte bir güç lütfetmiş. Bu lütfun gücüyle kötü ruh da kibirlenmiş ve kendinden daha küçük tanrıları tahtlarını ele geçirmekle tehdit etmeye başlamış. Tanrılar da Brahma'nın huzuruna çıkıp dertlerini anlatmışlar. Azametli, dört başlı Baba Tanrı onların sıkıntısını dinlemiş ve hoşgörüyle gülümsemiş. "Ben"

demiş, "arkadaşlığımı kazanan birinden sizin öcünüzü alamam. Şu atasözünü bilmez misiniz, 'Zehirli bile olsa bir ağaç onu dikenden zarar görmemeli'? Yine de geleceğe baktığımda görüyorum ki, Şiva, Prenses Uma ile evlendiğinde -zaten başka biriyle evlenemez de- göklerin ordularını utkuya taşıyacak bir oğul sahibi olacak. Bu yüzden bu evliliği çabuklaştırmak için elinizden geleni yapın. Böylece Tanrısal Savaşçı'nın doğumunu yakınlaştıracaksınız."

Yaratan'ın gök gürültüsünü andıran sesi boşlukta kaybolmuş. Tanrılar ne yapacaklarını tartışmışlar. En sonunda küçük tanrıların başı İndra, Hindu Aşk Tanrısı Madana'yı ziyaret etmek için yola çıkmış.

Madana ve karısı Rati'nin evinde, sadık dostları İlkyaz da yaşıyormuş. Üçü birlikte İndra'nın ricasını dinlemişler. İndra, Madana'dan görünmez oklarından birini Şiva'nın kalbine saplamasını istiyormuş.

Kendinden istenileni anlayınca genç, uzun boylu, erkek güzeli tanrının beti benzi atmış. Tanrısal âlemde Büyük Tanrı'ya ölümlü zayıflığının işlemez olduğuna inanılırmış. Bu nedenle, O'nda insan aşkı yarası açmaya kalkışmak bu gamsız ruhlar için bile çok büyük bir cüret demekmiş. Başaramamaktan, Mahadeva'nın işin içyüzünü öğrenmesinden ve öfkesinden korkmuşlar.

Yine de Göklerin Tanrısı'na çok düşkünlermiş ve O'na çok şey borçluymuşlar. O'na hizmet etmeyi çok istiyorlarmış. En sonunda Madana, "Eğer İlkyaz bana, şimdiye kadar olduğu gibi öncülük eder ve yardımını esirgemezse ben bir denemek isterim" demiş. Gönülsüz de olsa onlardan söz alan İndra doğrulup yanlarından ayrılmış, ama önce onlara Şiva'nın bulunabileceği ormanı tarif etmiş.

Madana, Mahadeva'yı aramaya başlamadan İlkyaz çıkmış yola. Geçtiği her yerde değneğini değdirmesiyle ormandaki tüm ağaçlar, tek bir yeşil yaprak çıkarmadan tomurcuğa ve çiçeğe bürünmüş. Arkasından Madana, güzel

karısı Arzu ile izlemiş İlkyaz'ı. Yeryüzü canlıların dostluğuyla ısınmış. Kuşlar birbirine şakırken, yaban geyikleri orman gölcüklerinde yan yana su içiyorlarmış. Böceklerin vızıltıları rüzgâra karışıyormuş. Çiçekler bile, bu tatlı havadan etkilenip tomurcuklarını ve çeneklerini birbirlerine daha da yaklaştırmışlar.

Okçu Aşk arkadaşının ayak izlerini takip etmiş ta ki, ormanın kalbinde aradığını bulana dek görkemli bir dağservisi ve düşünce duruşu için onun gölgesine kara pars derisi yayılmış. Bir sonraki an yaşlı bir adam ortaya çıkmış. Elini kaldırarak "Şşş!" demiş. Bu Nandi'ymiş. O an, her şeyin üzerine kusursuz bir sessizlik çökmüş. Orman boşluğa çizili gibi kalmış. Yaprakların kıpırtısı kesilmiş. Kuşlar ağızları açık, dalların üstünde kalakalmışlar, ama gırtlaklarından hiç ses çıkmamış. Böcekler havada asılı duruyormuş. Madana'nın yayındaki çiçeklerden bal almak için yaklaşan arılar, üzerinde kara bir eğmeç gibi kalın bir sıra halinde donmuş; bir kısmı da çiçeklerden yapılmış sadağın üzerine ölüm kadar durgun bir duvak gibi sarılıp kalmış.

Madana, dağservisinin dibinde parlayan ve giderek biçimlenmeye başlayan ak bir görüntü fark etmiş. Bu, beklediği kişi Şiva'ymış. Ağacın altında hareketsizce düşüncede yitmiş Büyük Tanrı oturuyormuş. Alnının ortasında belli belirsiz titreyen, kırışıklık gibi koyu bir çizgi varmış. Madana'nın yüreği daha hızlı atmaya başlamış. Çünkü bu titrek çizgi Mahadeva'nın istediği zaman ateş püskürtebilen muhteşem üçüncü gözüymüş. Gözün ne zaman açılacağını da kişi asla bilemezmiş. Bu, beklediği elverişli zamanmış ya, henüz ortalarda uğruna aşkı uyandıracak kimseler olmadığından Madana hâlâ atış yapmaya cüret edemiyormuş. Bu arada, orman yavaş yavaş kendine gelmeye başlamış. Nandi'nin büyüsü çözüldükçe Madana'nın beklediği de görünmüş; hayatında gördüğü en güzel kız ormana girmiş. Edası ve giysilerinden kızın soylu olduğu anlaşılıyor-

muş. Üzerinde de ipek bir yakarı elbisesi varmış. Bu, Şiva'ya ibadet etmeye gelmiş olan Dağlar Prensesi Uma'ymış.

Okçu'nun ince bedeni ağaçların arasına gizliymiş. Uma, Büyük Tanrı'nın huzuruna ilerlermiş. Zihni bütünüyle Tanrı'ya yoğunlaşmış biçimde huzurunda eğilmiş. Büyük Tanrı da gözlerini açıp kendisine tapınan bu kıza gülümsemiş.

Tam o anda, gözü kara Madana yayını germiş ve hedefine doğrultmuş. Bir salise bile geçmemiş ki, Mahadeva'nın aklına karşısındaki bakirenin dudaklarının ne kadar kırmızı olduğu takılmış. An geçmeden düşünce tamamen biçimlenmiş, Mahadeva'nın beyninden güçlü bir korku dalgası geçmiş, muhteşem üçüncü göz açılmış ve Tanrı bu boş dürtünün kaynağını aramaya başlamış. Atak tanrının okunu tam atacağı sıra durduğu yerde, insan biçiminde bir avuç kül kalmış.

Bir saniye sonra, Şiva'nın parıltılı görüntüsü dağservisinin altından kaybolmuş ve Uma adaklarını boşluğa sunmuş.

Olanlardan sonra orman yas iniltileriyle dolmuş. Aşk'ın güzel karısı Arzu, eşiyle birlikte aynı kızgın bakışta yok olmadığı için üzüntüye boğulmuş. Kocasının arkadaşı Ilkyaz'ı çağırıp, kendisinin de can vererek kocasını izleyebileceği bir cenaze ateşi hazırlanmasını istemiş. O anda İndra'nın sesi ormanda yankılanmış. "Tatlı bayan, acele etmeyin lütfen!" demiş ses. "Kocanızdan bir süre için ayrı kalacağınız doğru. Ama birkaç ay içinde, onun burada başlattığı iş tamamlanacak. Ve Mahadeva Uma'yla evlenince, kendi arzusuyla Madana'yı yaşama döndürecek. Yalnızca sabırla bekleyin." Ilkyaz da, İndra'nın sözüne güvenmesi ve beklemesi için Rati'yi ikna etmiş.

Gerçekten de, sayılı birkaç ay sonra eşinin ruhu Rati'ye geri verilmiş. Ne yazık ki, bedeni bir kere küle döndü-

günden, Aşk o günden beri insanların ve tanrıların arasında görünmez olarak dolaşır.

Ormanda yalnız kalan Uma anlamış ki, güzelliği kocasına Sati'yi bir an bile olsun unutturmakta işe yaramayacak, bu kez daha güçlü, alışılmadık başka bir şeyler denemesi gerektiğine karar vermiş.

Sarayı terk edip insanlardan uzak bir yerde inzivaya çekilmiş. Ottan bir halat ile huş ağacı kabuğundan bir örtü tek giysileriymiş. Şiva'nın adına tespih çekmediği ender zamanlarda çıplak toprakta uyuyormuş. Sağ kolu tespihinin baskısıyla morarıp iz yapmış. Saçları keçeleşip birbirine dolanmış. Bir şeyler yemek aklından bile geçmiyormuş.

Uma, bu biçimde ne kadar zaman geçtiğini bilmiyormuş. Bir gün, Brahman bir dilenci yemek dilenmek için kapısını çalmış.

Diğerlerinin gereksinimlerine her zaman bir anne kadar duyarlı olan prenses, hiçbir şeyi olmadığı halde adama bir şeyler vermek istemiş. Bulup buluşturduğu sadakasını dilenciye vermiş. Ama adam çekip gideceği yerde laflamak için istekli görünüyormuş.

"Hanımefendi, bu çileyi kimin için uyguluyorsunuz?" diye sormuş. "Siz genç ve güzelsiniz. Bana göre bu yaşam geçkin veya düş kırıklığına uğramış birine uygundur. Kimin aşkı sizi böyle yaşamaya itiyor?"

Uma yanıtlamış, "Yüreğim bütünüyle Şiva'nındır."

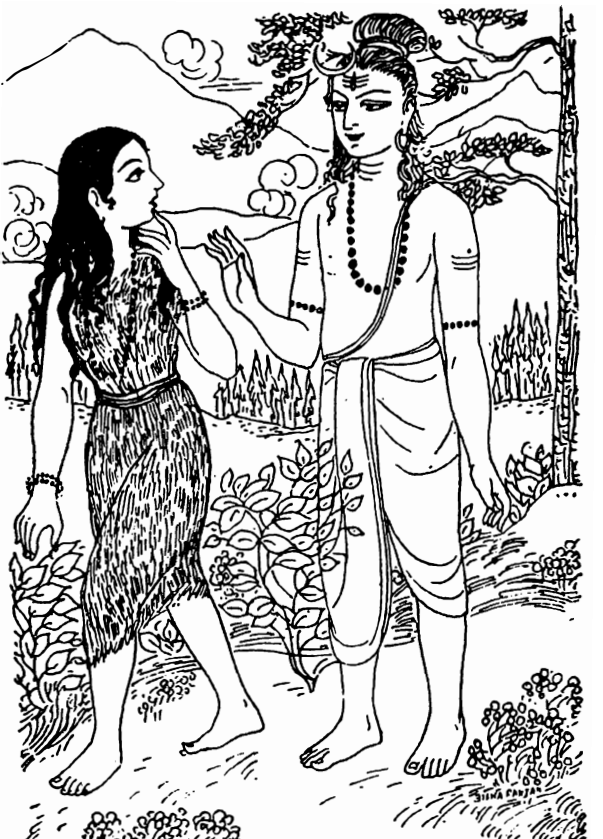
"Şiva!" diye haykırmış dilenci, "Ama O garip biri! Yoksulluktan daha yoksuldur. Hem de karnını düşle, düşünceyle doyurur. Eminim ki hanımefendi, kalbinizi O deli herife vermiş olamazsınız."

"Ah" diye nazikçe iç geçirmiş Uma, "böyle konuşuyorsunuz, çünkü anlamıyorsunuz! Sıradan zihinler, yüce olanların davranışlarını genelde kavrayamaz. Mahadeva'nın yaşam biçimi, sizin anlayışınızın çok ötesinde olabilir."

"Ama" diye üstelemiş adam, "inanın bana ki, doğru söylüyorum! Aşkınızı hak etmeyen bir adama ulaşmak için yaşamınızı boşuna harcamayın. Şiva'yı aklınızdan çıkarın. O söylediğiniz gibi olsa da, bunu hak ..."

Uma, "Bu kadar yeter!" diyerek durdurmuş adamı, "gereğinden fazla konuşmanıza izin verdim. Bir kelime bile daha dinleyemem" ve arkasını dönüp gitmek için hareketlenmiş.

Ayağını tam kaldırıyormuş, gözlerini tam çeviriyormuş ki, Brahman'ın görünüşünde tuhaf bir değişiklik olmaya başlamış. Bunu gören prenses olduğu yerde çakılı kalmış. Soluğunu tutmuş. Mutlaka yanılıyor olmalıyım diye düşünmüş. Gözlerine inanamıyormuş. Ama, enindė sonunda inanacakmış. Tuttuğu oruçlar ve gece ibadetleri güzelliğin asla tek başına başaramadığını başarmış. Karşısında duran Brahman, Mahadeva'dan başkası değilmiş.

Karşısında duran Brahman,
Mahadeva'dan başkası değilmiş.

Hint Alkestis, Savitri

Alkestis'in hikâyesi kadar sevdiğimiz çok az Yunan hikâyesi vardır. Herkes, kocası Admetus'un nasıl lanetlendiğini, kendisinin yerine ölecek birini bulamazsa belirlenen günde yaşamı terk edip, nasıl Pluto'nun karanlık krallığına gitmek zorunda kalacağını anımsar. Ölümü önemsemeyip, Admetus'un kurtuluşu için yaşamını vermeyi kabul eden birinin çıktığını da kimse unutamaz. Bu, karısı Alkestis'tir. Yürekli kadın, güneşin ışığını ardında bırakıp tek başına ölülerin krallığı olan yeraltı ülkesine gitmiştir. Bu olay üzerine Admetus'un sarayı keder ve yasa boğulmuştur; ta ki aynı günün akşamı, gücü ölümlülerinkini aşan ve yüreği herkesin acısına açık olan bir konuk ziyaretine gelene dek. O, güçlü Herakles, Admetus'un kederli haline acımış, Hades'e inmiş ve sadık eşinin ruhunu geri getirmiştir. Böylece lanet kalkmış ve insan Ölüm'ü yenmiştir. Alkestis ile Admetus bir kez daha birleşmiş ve yıllar sonra, olgunlaşınca ambara giden mısırlar gibi bu yaşamdan göçüp atalarına karışmışlardır.

Bu öyküde Yunanlıların kadınlara bakış açıları hakkında birçok şey öğreniriz. Görürüz ki, kadının genellikle erkekten çok daha güçsüz olmasına ve korunmayı gereksinmesine karşın, aşkta bir aslan kadar yürekli olabileceğini ve erkeğin korkarak kaçacağı tehlikeleri göğüslemeyi göze alabileceğini Yunanlılar çok iyi biliyorlarmış.

Hindistan'ın yumuşak başlı, ak yaşmaklı kadınlarında da, o sessiz inceliklerine rağmen aynı yüreklilik, aynı güç vardır. Sati veya Uma gibi ete kemiğe bürünmüş tanrısal kişilikler olmayan en sıradan ve en ürkek Hint kızı bile, dış dünyanın zorluklarından bütünüyle habersiz olmasına karşın koruma içgüdüsüyle ansızın yürekli kesilir. Hint halkı bilir ki, sadık bir eşin kocası için giremeyeceği hiçbir karanlık yol, göğüsleyemeyeceği hiçbir zorluk, kocası uğruna göze alamayacağı hiçbir kavga yoktur. Yine de örnek eşi anlatan masalları Alkestis'inkinden oldukça farklıdır. Farklıdır, ama benzeştiği yer de çoktur. Buyrun, dinleyin ve kendiniz karar verin.

Kraliyet soyundan gelme erden Savitri çok güzel ve yetenekliymiş. Dünya ise adı geçtiği zaman onu yalnızca kutsallığıyla anımsarmış. Çünkü o, ana babasına Yakarının Ruhu olarak gelmiş. Babası Aşvapati ve annesi uzun yıllar boyunca çocuk sahibi olamadıklarından büyük üzüntü içindelermiş ve giderek yaşlanıyorlarmış. Kral Aşvapati yine de her gün kendi elleriyle kurban ateşini yakar, ulusal dua Savitri'yi okur ve bir çocuk sahibi olmak için tanrılara yalvarırmış. Günlerden bir gün, ibadeti sırasında yine Savitri'yi okurken ve tanrı üzerine derin düşüncelere dalmışken, birdenbire ateşin içinde bir kadının biçimlendiğini görmüş. Kadın, Hint duasının koruyucu tini olan tanrıçadan başkası değilmiş. Tanrıça, adamı kutsamış ve ona çok yakında, yazgısı yüce olacak ve duanın adını taşıyacak bir kız çocukları olacağını söylemiş. İki soylu yaşamın adanmışlığından böylece Prenses Savitri doğmuş.

Ah, o ne iyi, aynı zamanda ne kadar güçlüymüş! İnce ve merhametli yüreğinde ürkeklikten ya da aptallıktan eser yokmuş. Sözüne sadık, muhtaçlara karşı eli açık, zorlu durumlar karşısında gözü pek ve kararlı Savitri, ana babası ve halkı için büyük lütufmuş.

Günün birinde babası artık kızının evliliğini düşünmenin zamanının geldiğini hissetmiş. Savitri on yedi-on sekiz yaşlarındaymış ve henüz hiçbir teklif almamış. Ana babası da prensesin teklif beklediğinin işareti olan hindistancevizini hangi prense göndereceklerini bilemiyorlarmış. Derken Savitri bir öneride bulunmuş. Evlilik hazırlıklarına girişmeden önce kutsal sunakları gezip dualar okuyabileceği, kutsal kişileri dinleyip hayırdualarını alabileceği, kendi Koruyucu Tin'iyle iletişimini derinleştirebileceği uzun bir hac yolculuğuna çıkmayı teklif etmiş. Döndüğünde, eğer kendisi için bir yol belirlenmemişse hâlâ evliliğini düşünmeye vakti kalacakmış. Çünkü böyle şeyleri yazgı belirlermiş ve acele karar vermek iyi değilmiş. Herkes prensesin bu düşüncesini takdir etmiş. Hatta babasının danışmanlarından bazıları bu yolla Savitri'nin bir eceye yakışır şekilde eğitim almış olacağını da söylemiş. Böylelikle ülkesini gezip görecek, kutsal ve bilge kişilere de saygısını sunabilecekmiş. Bazılarıysa, bu yolculuğun prensesin sağlığı ve güzelliği açısından iyi olacağını düşünmüşler. Ana babasına ise öyle geliyormuş ki, kızları onlara geldiği gibi kocasının yuvasına da duanın kalbinden çıkıp girecek.

Böylece büyük hazırlıklar yapılmış. Kır saçlı, yaşlı saray adamları prensese eşlik edecek, emrinde ise bir dolu hizmetkâr olacakmış. Prenses yaldızlarla bezenmiş, kırmızı ipek perdelerle çevrilmiş, içinden kimseye görünmeden her şeyi görebileceği bir arabada yolculuk edecekmiş. Çadır, eşya ve yiyecekle birlikte, ormandan geçerken araba yerine kullanması için bir tahtırevan da taşıyan uzun bir

insan ve fil katarı onu izleyecekmiş. Kızgın ve kurak düzlüğü karanlıkta geçip gün doğmadan ormanlara ulaşmak üzere yeni ayda, gece erkenden yola çıkmışlar. Prenses ilk kez bu kadar uzaklara gidiyormuş. Genç kızın tüm yaşamı saray bahçelerinde geçmiş. Şehre inmesi gerektiğindeyse kapalı bir arabada yolculuk edermiş. Bu seferki çok farklıymış. Savitri bir serüvene atılıyormuş, tek başına ve özgürce. Bir yerlere doğru yönlendirildiğini duyumsuyormuş. Ana babasından ilk defa bu kadar uzun ayrı kalacakmış, yine de mutluymuş. Attığı her adımda zevkli bir görevi yerine getirdiğini hissediyormuş. Hışırdayan ağaçlar, uğuldayan çakallar, gece yarısında ay ışığı içini sevinçle dolduruyormuş, hatta katarın başındaki meşalecilerin ormanın içlerinden gelen bir kaplan kükremesiyle ayaklandığı anlarda bile. Böyle yolculuklarda yıldızların ışığıyla aydınlanan gece ana yüreği gibi olur, kişi de tüm seslerden daha derin bir sessizliği dinlemek için içine girer.

Şafak söktükten ve yeryüzü aydınlandıktan sonra ırmak kıyısında bir ormana varmışlar. Savitri yıkanıp ibadet etmiş, kendi elleriyle gösterişsiz yemeğini hazırlamış. Günün sonuna kadar orada kalmışlar ve ertesi sabah erkenden tekrar yola koyulmuşlar.

Bu yaşam aylar sürmüş. Bazen belli bir ocağa varamadan bütün bir hafta kamp yaptıkları olmuş. Savitri her sabah tahtırevanına girer, armağanlar sunmak ve hayırduasını almak için kendisini kutsal kişinin kulübesinin önüne taşıtırmış. İyice örtülü olarak taşıtından iner, erenin önünde yere otururmuş. Eren konuşmayı seçerse dinler, konuşmazsa yalnızca izlermiş; çünkü bir erene bakan gözler kutsanırmış. Prenses, bütün bu zaman içinde adını kuşaklar boyunca kadınlar arasında değerli kılacak büyük güne doğru giderek yaklaşmaktaymış.

Prenses, bir gün ormanda yolculuk ederken arabasının perdelerinin arasından uzun boylu, güçlü, genç bir adam

görmüş. Adamda soluğunu kesen bir şeyler varmış. Genç adam omzunun üzerinde bir balta, diğer eliyle de bir çalı demeti taşıyormuş. Ormancı olduğu her halinden belliymiş, ama görünüşünde cesaret, nezaket ve asalet gizliymiş. Kervandaki birine yardım etmesi ve kenara çekilip geçmelerini beklemesi de asil bir kanın ve iyi eğitilmiş bir yüreğin belirtisiymiş. Prenses hemen adamın adının ve ailesinin araştırılmasını istemiş. Ardından eve dönüş yolculuğuna başlamış. Çünkü prenses, kısmetinin bugün ayağına geldiğini anlamış. O, ister oduncu olsun ister kral sayısız yaşamlarında birleştiği kişiymiş. Hac ve ibadetle arınmış aklının gözüyle Savitri, geçmiş yaşamlarında eşi olmuş adamı tanımış ve biliyormuş ki, yine onunla evlenecekmiş.

Aşvapati, kızı saraya döndüğünde toplantı salonundaymış. Savitri babasını yalnız bulmayı istemiş, ama kutsal kişi Narada da, pembe giysileri içinde babasının yanında oturuyormuş. Kral, kızına Narada'nın yanında rahatça konuşmasını söylemiş. Selamlaşma faslı bittikten sonra, "Kızım kime varacağına karar verdi mi, bakalım?" diye nazikçe sormuş.

Savitri yanıtlarken kıpkırmızı kesilmiş.

"Bu genç hakkında her şeyi bilmek istiyorum" demiş Kral Aşvapati sabırsızca.

"Bir ormanda ormancı olarak yaşayan genç bir adamla karşılaştık, babacığım" demiş prenses utangaç utangaç. "Babası, yaşlılığında tahtından atılmış kör bir kralmış. Şimdi de ormanda sefalet içinde yaşıyormuş. Benim evlenmeye karar verdiğim genç bu işte. Güçlü ve görgülü. Adı da Satyavan."

Savitri seçtiği adamı anlatmaya başladığından beri Narada ilgisini kabartıp dinliyormuş, ama adamın adını duyar duymaz bir elini kaldırarak, "Hayır! O olmaz!" demiş.

Aşvapati sinirli sinirli dönmüş, "Neden olmasın ki"

demiş, "benim kızımın varlığı ikisine de yeter."

"Hayır, sorun bu değil" demiş Narada. "Eğer Savitri bu gençle evlenirse dul kalacak. Çünkü Satyavan'ın üzerinde bir lanet var ve on iki ay içinde ölmeye mahkûm."

Prensesin beti benzi atmış. Çünkü her Hint kadını kocasından önce ölmek için dua eder. Babası, "Bu kötü haber kızım! Yeniden seçim yapmalısın" deyince, yine de "Hayır, babacığım" demiş. "İnsan yüreğini bir defa açar. Başka birine eşim diyemem artık. Dul kalmak çok üzücü olacak ama Satyavan'ı seçtiğim için başıma geleceklerle de yüzleşmek zorundayım."

Hem kral hem Narada prensesin bu sözlerine hak vermişler. Ertesi gün Aşvapati'den ormanda yaşayan genç prense hindistancevizini götürmek için ulaklar salınmış. Bu, kralın genç adamın kızıyla evlenmesini istediği anlamına geliyormuş. Satyavan ve ana babası memnuniyetle kabul etmişler; yalnız bu geçkin zamanlarında oğullarının yanlarında olmasını istediklerinden, Savitri'nin gelip ormandaki evlerinde yaşaması gerektiğini söylemişler.

Böylece düğün günü duyurulmuş. Şahit olarak ateş çağrılmış. Savitri'nin sol el bileğine demir halka geçirilmiş. Yaşmağı Satyavan'ın giysisine düğümlenmiş. Birlikte kutsal ateşin çevresinde yedi kez el ele yürümüşler. Onlar her turu tamamladıklarında rahip, yaşamlarının bu dönemi ikisi için de hayırlı olsun diye eski halk duaları okumuş. Törenden sonra, Savitri ve Satyavan ormanın derinliklerindeki evlerine çekilmişler. Savitri saray giysilerini ve mücevherlerini bir kenara kaldırıp yeni ana babasına sadık ve sevecen bir evlat olmayı kendine görev edinmiş. Ne ki kocasının üzerindeki korkunç kargışı bir türlü unutamıyormuş. Narada'nın kocasının öleceğini söylediği gizli tarihi aklından çıkaramıyormuş. Ölüm Tanrısı Yama, bütün âlemlerde sözünden dönmeyen tek varlıktır. Hindistan'da "Ölüm kadar doğru" deyişi o kadar yaygınlaşmıştır ki, Yama aynı za-

manda İnanç ve Adalet Tanrısı olarak da anılır.

Savitri'nin yüreğini kabartan düşünce buymuş. Biliyormuş ki, lanetin unutulmasının olanağı yok. Kendisi dışında kimsenin de hiçbir şeyden haberi olmadığını açıkça görebiliyormuş. Tek yapabileceği, kocasını kurtarabileceği bir yol olup olmadığını bulmakmış.

Korkunç an günbegün yaklaşmış. En sonunda, yalnızca üç gün kaldığında, genç kadın, üç gece nöbeti denen zor ibadete niyet etmiş. Üç gece boyunca uyanık kalıp dua edecek, aradaki günlerde ise hiçbir şey yemeyecekmiş. Savitri'nin, bu yolla ölümlülerin genellikle hiç bilemediği şeyleri görebileceği ve duyabileceği bir ruh durumuna erişebileceğini umuyormuş.

Kral ve yaşlı kraliçe yeni kızlarını bu katı ibadetten vazgeçirmeye çalışmışlar, ama Savitri'nin niyet ettim demesi üzerine daha fazla üsteleyememişler. Böyle bir durumda kararlılık kutsalmış ve ellerinden gelen tek şey ona destek olmakmış. En sonunda dördüncü günün şafağı da sökmüş, ama Savitri hâlâ yemeğe dokunmamış. "Hayır" demiş, "daha günbatımına var. Sizden şimdiye kadar hiçbir şey istemedim. Şimdi ise, oğlunuzla birlikte ormana gitmeme ve günü orada geçirmeme izin veriniz." Satyavan'ın adını ana babasının yanında anmamaya özen gösteriyormuş, çünkü bu küstahlık olur, kızın iyi yetiştirilmediğini gösterirmiş. Yaşlı çift gülümsemiş. "Bu kız iyi bir kız" demişler birbirlerine, "şimdiye kadar da bizden hiçbir şey istememişti. Bize gitmesine izin vermek düşer. Satyavan, kızımızı sana emanet ediyoruz, ona iyi bak." Bu sözler üzerine Savitri, yaşlı çiftin ayaklarına dokunmuş ve kocasıyla ormana doğru yola koyulmuş.

Savitri, kendi kendine vurgunun gün ortasında geleceğini hesaplıyormuş. Güneş tepeye iyice yaklaştığında gölge bir yerde durup daha ileriye gitmemelerini önermiş. Satva-

yan ot toplayıp onun için oturacak bir yer yapmış. Kucağına da yabani yemişler doldurup odun kesme işine dönmüş.

Zavallı Savitri, oturduğu yerde soluğunu tutmuş ve balta vuruşlarını dinleyerek beklemiş. Vuruşlar gittikçe daha ölgün ve cılız yankılanmış, Satyavan en sonunda "Ah, başım nasıl da ağrıyor!" diyerek sendeleye sendeleye Savitri'nin yanına gelmiş. Başını prensesin kucağına koyup uzanmış ve sanki bayılmış gibi derin bir uykuya dalmış.

Genç kadın, o an ormanın içlerinden kendilerine doğru yaklaşmakta olan amansız ve korkunç bir şeyler fark etmiş. Gece gibi karanlık, heybetli bir kişi, elinde bir halat, ucunda bir düğüm... Savitri bilmiş ki, gelen Adalet Tanrısı ve Ruhların Efendisi Yama.

Tanrı, Savitri'ye gülümsemiş. "İşim seninle değil, çocuğum!" demiş. Sonra da eğilip elindeki düğümlü ipi Satvayan'ın ruhunun etrafına geçirmeye başlamış, böylece onu peşinden sürükleyip götürebilecekmiş.

Savitri bunlar olurken tir tir titriyormuş. Ne zaman ki kocasının ruhu ayağa kalkıp gitmeye hazırlanmış o zaman titremesi durmuş. O da ayağa kalkmış. Gözlerinde ışıltılar, elleri kenetli, Satyavan ile birlikte Ölüm'ün ülkesine gitmeye hazırlanmış.

Gitmeye davrandığında omzunun üzerinden Savitri'ye bakmış ve "Hoşçakal çocuğum" demiş Yama; "Çok ağlama! Ölüm konukların en kalıcısıdır." Böylece açıklık alanları seçerek uzaklaşmış oradan. Yürürken arkasında adım sesleri işitiyormuş. Rahatsız olmuş. Görevi Satyavan'ın ruhunu almakmış Savitri'ninkini değil. Bu kadın da ne yapıyor şimdi? O'nu izliyor olabilir mi? Ama onu nasıl görebiliyor? Hangi güç kulaklarını keskinleştirip gözlerini açtı? Ölümlülerin çoğu için Ölüm görünmezdir. Tapır! Tupur! Evet, bunlar kesinlikle onu izleyen ayak sesleri. Aptal kız! Kocasını izlemeye mi cüret ediyor? Er ya da geç evine dönmeli. Yine de acısını birkaç ödülle yatıştırmaya çalışacak-

"Işim seninle değil, çocuğum!"

mış Yama. Aniden "Savitri" diye yüzünü dönmüş, "kocanın hayatı dışında ne dilersen senin olacak. Sonra da evine git."

Savitri dizlerinin üzerine çökmüş. "Oğlunun görüntüsünü kayınpederime son bir kez bahşedin" demiş.

"Hemen!" demiş Ölümün Efendisi. "Şimdi hoşça kal! Burası sana göre bir yer değil."

Buna rağmen adımlar Yama'yı izlemeye devam etmiş. Orman sıklaşmış ve loşlaşmış. Ama Tanrı nereye giderse gitsin Savitri takip etmeyi başarabiliyormuş.

"Bir dilekte daha bulun, çocuğum! Ve geldiğin yere dön!"

Savitri pervasızca durmuş. Ölüm ile anlaşmaya başladığını duyumsamış. Eninde sonunda istediğini alacağına inanıyormuş. "Kayınpederimin varlığının ve krallığının geri verilmesini dilerim" diye yanıtlamış.

"Tamamdır" diye sırtını dönmüş Yama, "git şimdi!"

Sadık eş, kocasının peşinden gitmeyi sürdürmüş. Yama ne yaparsa yapsın ondan kurtulamamış. Lütuf üstüne lütufta bulunmuş. Savitri her defasında içinde yaşayalı daha bir yıl bile olmadığı evin mutluluğu için bir şeyler dilemiş. Sonunda Ölüm bunu fark etmiş.

"Bu kez kendin için bir şey iste Savitri!" diye emretmiş. "Kocanın hayatı dışında herhangi bir şey. Ama bu son! Dileğini yerine getirdiğimde bu takipten men olacaksın!"

"Öyleyse" demiş Savitri, "bana birçok oğul bahşedin ve ölmeden önce onların çocuklarının mutluluğunu göreyim."

Bu Yama'nın çok hoşuna gitmiş. En sonunda Savitri'nin de bu amansız takipten kurtulmaya can attığını düşünmüş. "Olur! Hay hay! Bu çok güzel bir dilek!" demiş.

Ama Savitri, bir şeyler bekler gibi önünde öylece dikiliyormuş. "Ee, dileğini yerine getireceğim demedim mi?

Hepsi bu kadar."

Bu sözler üzerine, Savitri başını kaldırmış ve gülümsemiş. "Efendimiz" demiş, "dul bir kadın yeniden evlenemez ki!"

Korkunç Kral Savitri'ye bir an bakmış. Ölüm Tanrısı olarak ölü birini nasıl azat edebilirmiş? Doğruluk Tanrısı olarak da Savitri'ye verdiği sözden dönemezmiş. Bir an için duraksamış. Eğilip düğümü çözdüğünde kahkahası ormanı çınlatıyormuş.

"Kadınlar arasında kocasını mezara kadar izleyip, ruhunu Yama'nın elinden kurtaran bu cesur yüreğin eşi benzeri olamaz. Ölümlüler karşısında bu şekilde yenilgi kazanmak Tanrılar için zevktir."

Prens Satyavan, uykuya daldığı ağacın altında başı Savitri'nin dizleri üzerinde, bir saat sonra uyanmış."

"Aşkım, gördüklerin düş değildi" demiş Savitri. "Gece çökmek üzere. Bir an önce eve dönelim."

Gitmek için ayaklandıklarında, ormanda onları aramaya gelen saray muhafızlarının sesleri yankılanmış. Ne de olsa o gün Satyavan'ın babası krallığını yeniden kuracağına dair söz almış. Böylece zorlu ve yoksul bir yaşam onlar için sonsuza dek geride kalmış.

Nala ile Damayanti

Evvel zaman içinde Nişada halkını yöneten Nala adlı bir kral varmış. Bu Nala, krallar arasında birinciymiş. Güçlü ve yakışıklı biriymiş. Krallara yakışır derecede gururlu ve nazikmiş. Ok atmayı, ava çıkmayı ve tüm saray sporlarını severmiş. Çok özel bir yeteneği varmış; bu da at eğitimi konusunda üstün bilgisiymiş. Güzellikte, kişilikte, şansta ve güçte bir eşi daha yokmuş.

Olsa, ancak Vidarbhalar'ın Kralı Bhima onun dengi olurmuş. O da çok yürekli bir kahraman, bütün halkı tarafından sevilen bir yöneticiymiş. Bhima'nın üç oğlu, bir kızı varmış. Kızı, Prenses Damayanti imiş. Güzelliği, sevimliliği, ağırbaşlılığı ve zarafeti tüm dünyaca bilinirmiş. Onun gibi tatlısı daha önce görülmemiş. Güzel hizmetkârlarının arasında, koyu bulutlar içinde çakan şimşek gibi parladığı söylenirmiş. Bu şahane bakireye bakınca tanrıların bile yürekleri sevinçle dolarmış.

Ozanlar ve haberciler Damayanti'nin huzurunda Nala'yı, Nala'nın huzurunda Damayanti'yi öven şarkılar söyle-

yip şiirler okumuşlar; ta ki bu iki insan daha görüşmeden birbirini düşlemeye başlayıp birbirine bağlanana dek. Nala, yüreğinde kıvılcımlanan aşkın farkında, zamanın büyük çoğunluğunu sarayının bahçesinde yalnız başına geçirmeye başlamış. Günlerden bir gün, bahçede yabani bir altın kanatlı kuğu sürüsü görmüş ve içlerinden birini elleriyle yakalamış. Kuş çok korkmuş. Krala, "Sevgili efendimiz, beni kesmeyin! Azat olursam Damayanti'ye giderim, ona sizi anlatırım. O da sizinle, yalnız sizinle evlenmeyi arzular" demiş. Derin düşüncelere dalmış bir biçimde kuğuyu okşayan Nala, bu sözleri duyunca, "Ah! O zaman git ve sözlerini yerine getir!" diyerek ellerini açmış ve kuğuyu serbest bırakmış.

Kuğular Vidarbhalar'ın şehrine doğru uçmuş. Saray bahçelerine, Damayanti ve hizmetkârlarının önüne konmuş. Güzel kızların hepsi kuşları görür görmez ayaklanmış. Her biri bir kuğu yakalayabilmek için peşinden koşturmaya başlamış. Damayanti'nin peşine düştüğü, onu ıssız bir köşeye sürüklemiş ve insan sesiyle konuşmaya başlamış. "Ey Damayanti!" diye seslenmiş, "İnsanlar içinde eşi benzeri olmayan biri var ki, o da Nala, Nişada Kralı. Onu seç! Onunla evlen! En iyinin en iyiyle birleşmesi uğurlu ve mutlu sayılır!" Prenses, kuğunun ne söyleyeceğini anlayınca başı önüne eğik, elleri kenetli biçimde kalmış. Kuş sözlerini bitirdiğindeyse gülümseyerek başını kaldırmış. "Ah, sevgili kuğu!" diye iç geçirmiş, "Ona da bana söylediklerini söyle!"

Böylece kuğular uçup gitmiş. Ama hizmetkârları, o günden sonra Damayanti'nin giderek dalgınlaştığını fark etmişler. Prenses artık yalnız başına dolaşıyor, sürekli iç geçiriyormuş. Teninin rengi solmuş. Neşe içindeyken bile aklı başka yerde oluyormuş. Kızlar Bhima'ya durumu çıtlatmışlar. Bhima, kızının büyüdüğünü, evlilik çağının geldiğini düşünmüş. Ülkenin dört bir yanına kızının *Svayam-*

vara'sının yapılacağı haberlerini salmış.

Bu haber üzerine, ülkenin her köşesinden atlı, arabalı, filli, gösterişli krallar, yanlarında korumaları, Bhima'nın sarayına gelmeye başlamışlar. Bhima hepsini bizzat karşılamış ve Damayanti'nin *Svayamvara*'sına kadar kalacakları odalara yerleştirmiş. Evlilik hazırlığı tanrıların arasında da duyulmuş. İndra, Agni, Varuna ve Ölümün Efendisi Yama, prensesle evlenmek için ulu göklerden aşağı, Vidarbhalar'ın ülkesine doğru yola çıkmışlar.

Yolda yaya bir adam görmüşler. Adamın, hem bedensel hem zihinsel öyle bir güzelliği ve büyüklüğü varmış ki, tanrılar hemen uçan arabalarını bırakıp yere, adamın yanına gelmişler. Birden bire parıltılar saçarak adamın karşısına geçip, "Nala!" diye seslenmişler -ne de olsa tanrılar her şeyi bilir-. Sonra devam etmişler, "Sen güvenimize layık birisin. Bizim adımıza bir mesaj iletmeye söz verir misin?"

Nur saçan bu dört varlığı karşısında gören, üstüne üstlük onların ulağı olacağını duyan Nala, hemencecik "Tabii ki. Söz veririm" demiş. Sonra da onlara iyice yaklaşmış, "Peki siz kimsiniz ve sizin için götürmem gereken mesaj ne?" diye sormuş. "Biz, Damayanti için buraya gelmiş olan ölümsüzleriz. Ben İndra'yım. Bu yanımdaki Ateş Tanrısı Agni. Şuradaki Varuna, Suların Efendisi. Ve onun yanında duran da ölümlülerin bedenlerini yok eden Yama. Ve sen, bizim adımıza Damayanti'nin karşısına çıkıp, 'Dünyanın Koruyucuları senin *Svayamvara*'na geliyor. Sana yalvarırım, kendine eş olarak bu tanrılardan birini seç' diyecek misin?"

"Ama" demiş Nala, "ben de buraya aynı amaçla geldim. İnsan sevdiği kadınla nasıl başkası adına konuşur? Beni mazur görün, ey tanrılar! Bu iş için beni göndermeyin."

"Ey kral, o halde neden baştan söz verdin? Şimdi sö-

zünden dönmeye mi çalışırsın?"

Bunu duyan Nala, bu sefer de "Peki, gitsem bile, Damayanti'nin huzuruna nasıl çıkacağım ki? Bhima'nın sarayı kale gibi korunmuyor mu?" demiş.

İndra yanıtlamış, "Bunu bize bırak! Gideceksen, içeri girecek gücün de olacak!" Bunun üzerine Nala, "Pekâlâ, ey tanrılar, isteğinize boyun eğiyorum" der demez kendini Bhima'nın sarayının içinde özel bir odada, Damayanti'nin huzurunda bulmuş.

Damayanti hizmetkârları ile oturuyormuş. Ertesi gün *Svayamvara*'sının günüymüş. Nala'nın da geleceğinden emin olduğu için dudakları yeniden gülümsüyor, yüzünde eskisi gibi güller açıyormuş. Gözleri ışıkla doluymuş ve ağzından yine zeki ve gönül okşayıcı sözler dökülüyormuş. Sevgilisini böylece ilk defa gören Nala, aşkının ne kadar derin ve büyük olduğunu anlamış. Damayanti'nin güzelliği gerçekten de göz kamaştırıcıymış. Öyle ki, ay onun karşısında utanıyormuş. Nişada Kralı böyle kusursuz bir şeyi daha önce hiç düşünmemiş, hiç duymamış, hatta hiç düşlememiş. Yazık ki verilmiş sözü varmış, hem de tanrılara. Bu yüzden duygularına gem vurmuş Nala.

Toplanmış oturan erdenlere görünür olana kadar geçen o kısacık an bile sürmemiş kralın karar vermesi. Görünür olur olmaz kızlar hayretle ayağa fırlamışlar, ama korkularından değil. Bu güzel adamın karşısında dilleri tutulmuş ve akıllarından sürekli "Kim olabilir bu kişi?" sorusu geçiyormuş. Ama onunla konuşmayı göze alamayacak kadar utangaçlarmış. İçlerinden Damayanti, yavaşça öne çıkmış. Gülümseyerek, "Kimsiniz? İçeri fark edilmeden girmeyi nasıl başardınız? Odalar iyi korunmuyor, kralın emirleri yerine getirilmiyor mu?" diye sormuş.

Kral yanıtlamış, "Benim adım Nala, sevgili prenses. Buraya tanrıların gücüyle görünmeden girdim. İndra, Vagni, Varuna ve Yama'dan mesaj getirdim. Ey güzeller güzeli!

Hepsi de yarınki *Svayamvara*'nda senin tarafından seçilmeyi arzular. Onların ulağı olarak senden rica ediyorum ki, onlardan birini eşin olarak seçesin!"

Damayanti tanrıların adını duyunca saygıyla eğilmiş. Sonra da gülümseyerek Nala'ya dönmüş. "Hayır kahramanım, tanrıları değil sizi seçeceğim. Kuğular bana mesajınızı getirdi. Yüreğim sizi kabul etti. *Svayamvara* sizin için hazırlanıyor. Sizin olmazsam başkasının olmayı reddederim!" demiş.

"Olmaz!" diye karşı çıkmış Nala, "Tanrılar dururken bir ölümlüyü mü seçeceksin? Kendi iyiliğin için, yalvarırım sana, fikrini değiştir. Kalbinin yüzünü o yüce ruhlu efendilere, ayaklarındaki tozla bile eş olamayacağım dünyaların yaratıcılarına çevir! Onları hiçe sayan insan yoldan çıkmış demektir. Yalvarırım bu sözlere kulak ver. O göksel yaratıcılardan birini seç. Hangi kadın insanların koruyucuları tarafından arzulanmaktan gurur duymaz ki? Sana, senin arkadaşınmış gibi içten konuşuyorum, lütfen beni biraz olsun dinle!"

Gözyaşları Damayanti'nin yanaklarından aşağı süzülmeye başlamış. Nala'nın karşısında ellerini kavuşturmuş bir halde titreyerek yanıtlamış, "Tanrıların önünde saygıyla eğilirim. Ama sevgili kral, kalbimin efendisi olarak sizi seçtim."

"Ey kutsal varlık!" demiş nazik Nala, "Dilediğin gibi olsun. Ben bir kez söz verdikten sonra durumu nasıl kendi lehime çevirmeye çalışabilirim? Yine de biraz onurum varsa istediğimin peşini bırakmam. Bunu bil ve sen karar ver."

Nala bu sözleri söylerken Damayanti'nin yüzü değişmiş. Gözyaşlarının yerini gülücükler almış. Ne de olsa Nala sırrını açıklamış. Prenses bir an için durup düşünmüş, sonra da başını kaldırarak "Bir yol biliyorum kralım" demiş. "Öyle bir yol ki, kimse sizi suçlayamayacak. *Svayam-*

vara'ma tanrılarla birlikte gelin. Onların huzurunda sizi seçeceğim. Bu seçim yalnızca bana ait olacak. Ve siz de suçlanmayacaksınız."

Nala bu sözlerden yalnızca, yarın Damayanti'nin kendisinin olacağını anlamış. Yüreği göğsünden fırlayacak gibi atıyormuş, ama o, yine de nezaketini bozmadan başını hoşçakal anlamında sallamış ve aynı anda tekrar görünmez olup tanrıların huzuruna dönmüş. Onlara olan biteni, "Prenses bana, 'Bırak tanrılar yarın seninle birlikte *Svayamvara*'ma gelsinler. Onların önünde seni seçeceğim. Böylece sen suçsuz kalacaksın' dedi" diye anlatmış. Tanrılar, sözüne sadık kaldığı için Nala'nın söylediklerini kabul etmişler.

Svayamvara günü pırıl pırıl bir güneş doğmuş. Ülkenin dört bir yanından gelen krallar, aslanın dağ ormanlarındaki ihtişamıyla amfitiyatronun yüksek kapılarından içeri girmişler. Görüntü muhteşemmiş. Devasa sütunların arasında her saraylı konuk parlayan tahtların üzerinde oturuyormuş. Her birinin elinde hükümdarlık asası, başında ülkesine özgü sarığı, çevrelerinde de habercileri ve ozanları varmış. Bütün bu ışıltılı ipeklerin, renk cümbüşünün ve mücevher pırıltılarının arasında da tiyatroyu süsleyen çiçekler ve yapraklar çevreye ışık saçıyormuş.

Zamanı geldiğinde Prenses Damayanti borazancıları önde, korumaları yanında, tören alanına gelmiş. Güzelliği tören alanındaki hükümdarların gözlerini kamaştırmış. Hepsi nefeslerini tutup hareketsizce, bu eşi benzeri olmayan bu bakireyi seyre dalmışlar. Bu arada, teker teker her hükümdarın adı ve yaptığı işler yüksek sesle okunuyormuş. Prensesin ozanları krallarınkiyle aşık atıyor, Damayanti de seçim yapacağı zamanın işaretini vermeyi bekli-

yormuş.

Nala'nın adı okunduğunda Damayanti yanına gidecekken başını kaldırıp bakmış ki, bir de ne görsün, bir Nala yerine, aynı derecede görkemli ve asil beş Nala ayrı ayrı tahtlarda oturuyorlar. Zavallı prenses gerçek Nala'yı bir türlü ayırt edemiyormuş.

Bakmış, bakmış, seçmeye çalışmış, duraksamış, geriye çekilmiş, tekrar denemiş, ama hiçbir şey fayda etmemiş. Prenses tanrıların bir oyun oynadığının farkındaymış. Beşinden dördü İndra, Agni, Varuna ve Yama olmalıymış. Yalnız biri Nala imiş. İyi de hangisi? Damayanti çocukluğunda dinlediği masallardan bu göksel tanrıların özel imlerini anımsamaya çalışmış. Ne yazık ki karşısındakilerde özel im şöyle dursun, sevdiği Nala'sından ufacık bir ayrım bile bulamamış. Ne yapmalıymış? Yaşamının en önemli bu anında hata yapmayı göze alamazmış. Kafasında böylece alıp verirken, birden tanrılardan yardım istemek fikri gelmiş aklına. Hemen oracıkta ellerini kavuşturmuş, huşu içinde eğilmiş ve titreyerek tanrılara yalvarmış:

"Ey ulu tanrılar! O yabani kuğunun sözlerini duyduğum andan itibaren, kendime eş olarak Nişadalar'ın Kralı Nala'yı seçtim. Nala'mı gizlemekten vazgeçin ki, sözüme sadık kalayım. Ne sözcükte ne düşte bu kadar istemiş, bu kadar açıkça söylemiştim. Nala'mı gizlemekten vazgeçin ki, gelecekte de sözüme sadık kalayım. Hem mademki alnıma Nişada Kralı Nala'yı tanrılar yazdı, o halde onlar da sözlerine sadık kalsın ve Nala'mı gizlemekten vazgeçsin. Kendimi yalnızca Nala'ya vermeye yemin ettim. Nala'mı gizlemekten vazgeçin ki, yeminimi yerine getireyim. Âlemlerin Yüce Efendileri'nin merhametine sığınırım. Aslınıza dönün ki, gerçek eşimi tanıyabileyim."

Bu sözleri duyan, karşılarında Damayanti'yi saf ve kadınca sevgisi için yakarır gören tanrıların yürekleri yumuşamış. Kalabalık içinde olduklarını unutmadan hemen ya-

pabilecekleri yardımı yapmışlar. Biçimlerini değiştirmeden tanrısal imlerini ortaya çıkarmışlar. Böylece Damayanti gerçeği görebilmiş. Tanrıların bedenlerinde ne toz toprak ne de ter izi varmış. Başlarındaki taçları hiç solmayan çiçeklerdenmiş. Gözlerini kırpmıyorlarmış. Gölgeleri yokmuş ve ayakları yere değmiyormuş. Nala, gölgesi, solmaya yüz tutmuş çiçeklerden tacı ile aralarından seçiliyormuş. Üzerine bulaşmış toz toprak ve ter izleri belli oluyormuş. Ayaklarını yere basıyor, gözlerini kırpıyormuş. Damayanti hemencecik Nala'yı tanrılardan ayırt etmiş ve bağlılığını göstermek için yaklaşmış. Mahçup mahçup yavaşça eğilmiş ve sol eliyle Nala'nın giysisinin eteğini tutmuş. Sonra da gururla doğrulmuş ve Nala'nın boynuna çiçek kolyesini takmış. Orada bulunan herkes, prensesin kendisine eş olarak insan Nala'yı seçtiğini görünce coşkuyla bağırmaya, tebrik çığlıkları atmaya başlamışlar. Tanrılar bile, "Çok güzel! Aferin!" diyerek çifti kutlamış.

Nala hemen oturduğu yükseklikten inmiş ve "Mademki sen, ey güzeller güzeli, benim gibi bir ölümlüyü tanrıların arasından seçtin, beni her dileğini kutsal kabul edecek bir eş olarak bil. Sana içtenlikle yemin ederim ki, dünya döndükçe senin, yalnız senin olarak kalacağım!" demiş Damayanti'ye. Böylece karşılıklı bağlılık ve saygı yeminleriyle çift kutsanmış. Ardından bütün saraylı ve ilahi konuklar tören alanından ayrılmış. Nala ile Damayanti'nin evlilik törenleri yapılmış. Ve yeni evliler, büyük sevinç içinde Nişadalar'ın ülkesine doğru yola koyulmuşlar.

Bu mutlu törenden mekânlarına dönmek üzere ayrılan tanrılar, yolda yeryüzüne inmekte olan Karanlıklar Efendisi Kali ve Alacakaranlığın Ruhu Dvapara ile karşılaşmışlar. Nereye gittiklerini sorunca Kali, "Damayanti'nin *Svayamvara*'sına" diye yanıtlamış. "Yüreğimi o bakireye bağladım." İndra gülümseyerek, "Ama kızın *Svayamvara*'sı çoktan bitti. Bizim huzurumuzda kendine Nala'yı eş seçti"

demiş. Bunu duyan kötülerin kötüsü Kali, korkunç bir kinle, "Mademki, Damayanti tanrılara böyle bir saygısızlık etmiş, onların huzurunda bir ölümlüyü seçmiş o zaman iflah olmasın. Başına geleceklerle mahvolsun" diye ilenmiş. Tanrılar ise karşı çıkmışlar. "Damayanti bizim iznimizle Nala'yı seçti. Hangi kız başka türlü davranırdı ki? O, kişiler arasında bir kaplan kişi; akıllı, eğitimli ve soylu. O, suretini İlahi Koruyucular'ın birinden almış doğru sözlü, cesur ve bilgili bir kişi. Onun tini dingin, içi arı, istenci güçlü. Her kim, ey Kali, böyle bir krala lanet okumayı seçerse kendi sonunu kendi elleriyle hazırlamış olur!"

Böyle imalı konuştuktan sonra tanrılar, Kali ve Dvapara'dan ayrılıp göklerdeki katlarına çıkmışlar. Onlar gider gitmez Kali, Dvapara'ya fısıldamış, "Öcümü alacağım! Öcümü alacağım! Nala'nın ruhunu ele geçirip onu karısından ve krallığından edeceğim. Ve sen Dvapara, zarların içine girerek bana yardımcı olacaksın!"

Kali böyle demiş demesine, ama Nala'nın gönlünü bulandıracak doğru zamanı bulana kadar da on iki yıl geçmiş. En sonunda, Nala bir akşam bütün arınmaları yapmadan ibadetten kalkıvermiş. Bu dalgınlığı fırsat bilen Kali, Nala'nın içine girmiş. Aynı zamanda kardeşi Puşkara'ya görünerek, Nala'yı bir zar oyununa ikna etmesi için aklını çelmiş. Bu arada, Dvapara da Puşkara'nın elindeki baş zarın içine girmiş. Bu, aylar süren yıkıcı bir kumarın başlangıcı olmuş. Sonunda Nala varını yoğunu kaybetmiş.

Bu korkunç oyun sürerken, Damayanti, Nişada halkı ve Nala'nın emri altındakiler birçok defalar krala pes etmesi için yalvarmışlar. Ne acı ki, ruhunda dolaşan Kali yüzünden çılgına dönmüş olan Nala, kraliçesinin sözlerine kulaklarını tıkamış ve gitgide zarla inatlaşmış. Ne zaman ki Damayanti üzerlerindeki kargışı iyice sezmiş, o zaman saray arabacısını çağırtmış. "Sevgili arabacı, senin yardımına

ihtiyacım var. Artık sağlıklı düşünemiyorum. Kralın başına bir felaket gelebilir. O yüzden çocuklarımı, oğlum İndrasena ve kızım İndrasenā'yı al ve babamın evine götür. Onları babama emanet edince sen de özgürsün" demiş. Saray danışmanları toplanıp durumu değerlendirince kraliçenin bu emrini hayırlı görmüşler ve çocuklar Bhima'nın bakımına yollanmış.

Arabacı yola çıktıktan az sonra Puşkara, Nala'nın krallığını ve elinde kalan ne varsa hepsini kazanmış. "Ey kral, bir dikili taşın kalmadı; yalnız Damayanti. Şimdi de onun için oynayalım" diyerek üstüne gülmüş. Nala ise bir kelime etmeden Puşkara'ya kederli kederli bakmakla yetinmiş. Sonra da bütün takılarını ve giysilerini çıkarmış. Üzerinde yalnızca bir kumaş parçasıyla kalmış. Bütün servetini ve krallığını arkasında bırakarak şehri terk etmeye koyulmuş. Damayanti de, üzerine bir örtü parçası alarak Nala'nın peşine düşmüş. Durup dinlenmeden üç gün üç gece aç susuz dolaşmışlar. Puşkara, Nala'ya el verecek kişinin ölümle cezalandırılacağı fermanını saldığından halk, bir yandan fermanın korkusundan, öte yandan krallarına daha fazla zarar gelmesin diye yardım etmekten çekinmiş.

Ormanda dolaşarak kök ve yemiş arayan Nala, dördüncü günün sonunda altın renkli kuşlar görmüş. "İşte yemek!" diyerek üzerindeki kumaş parçasını sıyırmış ve yakalamak için kuşların üstüne atmış. Ama o da ne! Kuşlar kumaş parçasıyla birlikte göğe yükselmiş. Aşağıya bakıp da bir zamanların kudretli Nişada Kralı'nı ormanın ortasında çırılçıplak, beyni bulanık, bakışlarını yere sabitlemiş görünce, alay edercesine, "Vah zavallı akılsız, biz senin oynayıp da her şeyini kaybettiğin o zarlarız. Üstündeki son giysiyi de almak için seni izledik. Bir kumaş parçası bile olsa alıp götürmen hoşumuza gitmedi" demişler.

Bu sözleri duyan Nala, düşmanlarının gizemli yaratıklar olduğunu anlamış ve başındaki felaketi iyice kavramış.

Damayanti'ye dönmüş ve ona, daha önce birçok kere yaptığı gibi, "Benim temiz yürekli karım, öte yol babanın krallığına gidiyor. Ben her şeyimi kaybettim, Damayanti. Lanetlendim ve sağduyumu yitirdim. Ama hâlâ senin kocanım. Sözümü dinle! Öte yol babanın krallığına götürür seni!" diyerek dönmesi için ikna etmeye uğraşmış.

Nala'nın bütün çabasına rağmen, Damayanti, onu her defasında hıçkırarak yanıtlamış, "Sevgili kralım, sizi böyle vahşi ormanda, her şeyini yitirmiş, açlıktan ve kederden yorgun düşmüş bir halde bırakıp nasıl giderim? Bunu istemeyin benden. Bu yıldızları karışmış, uğursuz günlerde ne zaman yüreğinizde eski mutluluğunuzun ışığı yansa beni yanı başınızda, acınızı avutmak için bulacaksınız. Otacıların ne dediğini hatırlayın, 'Acı için karınıza denk ilaç yoktur!' Size söylüyorum Nala, doğru değil mi bu?"

"Ah, benim tatlı Damayanti'm" demiş Nala, "söylediklerin tastamam doğru. Gerçekten de hiçbir arkadaş, hiçbir ilaç insanın karısının yerini tutamaz. Ama seni terk etmekten bahsetmiyorum ki! Neden böyle tir tir titrersin? Ben kendimi terk ederim de seni bırakmam, aşkım. Öyleyse neden, benim narin karım bundan korkacakmış ki?"

Damayanti sadık bir eşin öngörüsüne sahipmiş ve ikna olmamış. "Sevgili efendim, biliyorum isteyerek beni terk etmezsiniz. Ama insanın aklı karışınca ve umudu yitince her şey olabilir. Niye ısrarla beni babamın evine göndermeye çalışıyorsunuz? Yok, eğer gerçekten de ailemin yanında güvende olacağımı düşünüyorsanız, Vidarbhalar'ın ülkesine birlikte gidelim. Kral sizi kabul etmekten onur duyacaktır, herkes sizi sevip sayacaktır. Biz de yuvamızda mutluluk içinde yaşarız." Nala, karısının bu sözleri üzerine, "Bundan hiç kuşkum yok" demiş. "Babanın krallığı benim için kendi krallığıma eştir. Yine de, böyle bunalımlı bir anda hiçbir şekilde oraya gidemem. Bir zamanlar varlıklıy-

dım, şanımla gelip seni almıştım; şimdi böyle sürünürken gidip seni nasıl utandırayım!"

Damayanti, konuşa konuşa kocasını üstündeki bez parçasını paylaşmaya ikna etmiş. Böylece ağır ağır dolaşarak, ağaçların altında, gelip geçen yolcuların iz yaptığı bir yer bulmuşlar. Biraz dinlenmek için çıplak toprağa oturmuşlar. Çok geçmeden de yorgunluktan, açlıktan ve üzüntüden bitkin düştükleri için uykuya dalmışlar.

Kali içinde dolanıp durduğundan, Nala bir türlü huzurlu olamıyormuş. Damayanti uykuya dalar dalmaz uyanmış, karısının başına getirdiği felaketi düşünerek kafasının içinde alıp vermeye başlamış. Karısının sadakatinin ne kadar güçlü olduğunu düşünmüş ve yanında ben olmasam babasının krallığına giden yolu mutlaka bulur, demiş kendi kendine. Karısını gözünde o kadar yüceltmiş ki, yalnız kalırsa başına gelebilecek tehlikeler aklının ucundan bile geçmiyormuş. Gitmeye karar veren Nala, bu sefer de birlikte örtündükleri bezi karısını uyandırmadan nasıl ikiye böleceğini düşünmeye başlamış. İçinde Kali, kafasında bu sorun, yattıkları yeri bir aşağı bir yukarı gözleriyle taramış. Bir iki adım ötede bir kılıç görmüş. Kılıçla bezi ikiye kesmiş. Sonra da Damayanti'yi öylece uykuda bırakarak çekip gitmiş.

Nala gitmiş gitmesine ama gönlü bırakmamış. Döne döne gelmiş, uyuyan karısına bakmış. "Kali'nin alıp götürdüğü, aşkın geri getirdiği Nala" diye anlatırlar onun bu halini. Zavallı kralın aklı sanki ikiye bölünmüş, bir yarı diğerine karşı savaş veriyor gibiymiş. "Ah! Ah!" diye ağlamış, "Biricik aşkım terk edilmiş bir halde, toprakların üstünde yatıyor! Uyandığında ne yapacak? Tehlikeli ormanların içinde tek başına yolunu nasıl bulacak? Ey güzeller güzeli! Kadınlık onurun senin en iyi koruyucundur. Güneş ve Koruyucu Tinler ve yıldızlar ve yeller seninle olsun!" Güzellikte bir eşi daha olmayan Damayanti ile böyle konuşan

Nala uyumakta olan karısını terk edip gitmiş.

Nala'nın mantığı hepten Kali'nin emrine girmiş. Aklını iyice yitirmiş ve ne yapacağını bilmez bir halde kalmış. Kedere boğulmasına karşın iyice aptallaşan ve güçten düşen kral, en sonunda Damayanti'yi terk edip gitmiş.

Bu olayın üstünden üç yıl geçmiş. Damayanti sağ salim, çocukları yanı başında babasının yanında yaşıyormuş. Bhima, zamanında dört bir yana ulaklarını salmış. Onlar da Damayanti'yi bulup halkının yanına geri getirmişler. O günden beri prenses yalnızca yarım örtüsünü giyiniyormuş; ne takı takıyormuş ne de bir süs. Hâlâ üzüntülüymüş; Nala'dan hiç haber yokmuş. Yine de o, kocasının dönüşünü beklemekten vazgeçmiyormuş.

Nala, Damayanti'yi terk ettiği gün, korkunç bir orman yangınıyla burun buruna gelmiş. Yangının içinden bir sesin, "Bana yardım et, ey güçlü Nala!" dediğini duymuş. Kral, "Korkma!" diyerek bir çırpıda ateş çemberinin içine dalmış ve alevlerin arasında kıvrım kıvrım olmuş devasa bir yılan görmüş.

Yılan, krala, "Ben kargışlıyım, sevgili kralım" demiş. "Nala adlı kişi gelip, beni öte yana taşıyana dek burada kıpırdamadan kalmaya mahkûmum. Ve yalnızca onun taşıyacağı yer kargışı bozacak, beni özgürlüğüme kavuşturacak. Ve şimdi, sevgili Nala, beni ellerine alır götürürsen senin arkadaşın olurum ve sana elimden gelen iyiliği yaparım. Bana denk bir yılan daha yoktur şu yeryüzünde. Senin ellerinde kendimi küçük ve hafif yapabilirim. Sana yalvarırım, beni al da şu alevlerden kurtulalım."

Böyle dedikten sonra, o kocaman yılan kendini parmak kadar küçültmüş. Nala da onu eline alarak alevlerden dışarı taşımış. Tam yere bırakacakken, yılan kendisini taşıyan eli ısırmış. Nala, ısırık yüzünden biçiminin değiştiğini

fark etmiş.

Yılan, "Nala, için rahat olsun" demiş. "Senden güzelliğini aldım ki, kimse seni tanıyamasın. Bundan sonra, seni kötü yollara sürükleyen ve sana ihanet eden, içinde onulmaz acılarla yaşayacak. Benim zehrimle o sıkıldıkça sıkılacak, sen huzurlu olacaksın. Şimdi Ayodhya'ya git ve kendini kumardaki hüneriyle ün salmış krala tanıt. Onun yanında arabacı olarak çalışmak istediğini söyle. Onun zarlardaki hünerine karşılık atlar hakkında bildiklerini öner. Zarları çözdüğün zaman, karın ve çocukların yeniden senin olacak. Ve son olarak sevgili kral, eski biçimine dönmek istediğinde beni düşün ve bu giysileri giyin." Naga Kralı bu sözleri söyleyerek Nala'ya iki parça büyülü giysi vermiş ve gözden kaybolmuş.

Nala, yönünü Ayodhya'ya çevirmiş. Atların Efendisi adıyla büyük saygı görerek Kral Rituparna'nın hizmetine girmiş. Bütün ahırlar ve çalışanları onun emrine verilmiş. Çünkü, Kral Rituparna'nın en çok istediği şey, atlardan bir ordu kurmakmış

Nala çalışmaya başlamış başlamasına ama emrindeki adamları -onu Vahuka diye biliyorlarmış- baş arabacılarının her gece yalnız başına ağlayıp inlediğini duyuyorlarmış. Durup dinlediklerinde Nala'nın ağzından dökülen sözler yüreklerini parçalıyormuş: "Ah, zavallı! Şimdi aç, susuz, çaresiz ve çalışmaktan bitkin düşmüş, beş para etmez beni düşünen başını nerelere yaslıyor? Nerelerde acaba? Kimin hizmetkârlığını yapıyor, kimin emri altında bir bilsem!" Her seferinde Nala'ya, böyle yasını tuttuğu kişinin kim olduğunu soruyorlarmış. Nala da onlara üstü kapalı sözlerle bütün hikâyesini anlatıyormuş. "Birinin" diyormuş, "çok güzel bir karısı varmış, ama aklı yokmuş. Aşağılık herif çok yanlış yapmış. Verdiği sözleri tutmamış. Cezasını bulmuş ve karısından ayrılmak zorunda kalmış. Onsuz, keder içinde, vicdan azabı çekerek oradan oraya dolaş-

mış. Yüreğinin acısından yanarak, ne gece ne de gündüz huzur duyabiliyormuş. En sonunda kendine sığınacak bir yer bulmuş ama geçen her dakika ona hâlâ karısını anımsatıyormuş. Bahtsızlık bu adamı yakaladığında sadık karısı onu ormanda yalnız bırakmamış. O ise karısını terk ederek karşılığını vermiş! Adam karısını ormanın ortasında, açlık ve susuzluktan baygın bir halde, vahşi ormanın tehlikelerine karşı savunmasız bırakmış. Kendi elleriyle karısının hayatını tehlikeye atmış. İşte böyle arkadaşlarım, onun yüzünden -o aptal ve kötü yazgılı herif karısını işte böyle terk etmiş. Onun yüzünden kadıncağız, koskoca ormanın ortasında av bekleyen hayvanlara kalmış- onun yüzünden, onun yüzünden!"

Arabacı Vahuka, aklı hep Damayanti'de, Rituparna'nın sarayında yaşıyormuş. Damayanti ise, babasının evinde, tekrar güvende, yalnızca bir şey, tek bir şey düşünüyormuş. O da Nala'nın tekrar bulunma umuduymuş. Vidarbhalar'ın geleneklerinden biri de, kralın emirlerini taşıyan Brahmanlar'ı il il, ülke ülke dolaşıp insanlara kutsal kitaplardan öyküler okusunlar ve gerektiğinde dini bilgiler versinler diye düzenli olarak saray dışına göndermekmiş. Aslında Damayanti de, yabancı bir prensese hizmetkârlık yaparken bu gezgin öğretmenlerin sayesinde bulunmuş. Bu kez, uzun süredir kayıp olan kocasının izini sürmeleri için Brahmanlar'ın gideceği yolu Damayanti'nin belirlemesine karar verilmiş. Brahmanlar huzuruna geldiklerinde prenses onlara gittikleri her mecliste söylemeleri için bir şarkı öğretmiş:

"Bizi örten bezi ikiye kestin,
Beni, kendini sana adamış eşini
Ormanda uyurken terk ettin
Nerelere, sevgili kumarbaz, nerelere gittin?
Kıyamete kadar beklerim seni,

Sanki beni istiyormuşsun gibi,
Yalnız yarım giysimi örtünürüm
Bir de seni buluncaya dek sürecek kederimi.

Yüreğini yumuşat, ey kral! Ey kahraman!
Gidişinle sarsılan
Hiç durmadan gözyaşı döken bu kadına
Dön, yüreğini yumuşat da!"

Damayanti, "Bunları söyledikten sonra şunu da ekleyin sözlerinize" demiş Brahmanlar'a, "İnsafa gelsin. Rüzgârla hızlanan ateş, ormanı yalayıp yutar!" Sonra devam etmiş şarkısını okumaya:

"Bir kadını mutlaka kocası korumalı
Ve ona kocası bakmalı.
Asaletine rağmen bu görevleri
Görmezden gelmen tuhaf değil mi!

Hem akıllıydın hem asil
Hem de merhamet doluydu yüreğin
Yedi düvelde söylenirdi adın
Böyle bir vurgunu bana nasıl layık gördün?

Yok ama, suç benim!
Talihim terk etti beni!
Yine de sen, ey insanın en soylusu, en korkusuzu
Yine de acı bana, göster merhametini!"

"Bu şarkıyı okuduktan sonra" demiş, "biri çıkar da sizinle konuşmak isterse, lütfen dediklerini bana getirin. Kim olduğunu ve nerede yaşadığını bilmeliyim. Aman, çok dikkatli olun ki, bu sözleri benim gönderdiğimi ya da bana geri döneceğinizi kimse anlamasın. Ve sizden rica ediyo-

rum, şarkınıza cevap verecek adam hakkında öğrenmediğiniz hiçbir şey kalmasın!"

Bu emirleri alan Brahmanlar, Damayanti'nin söylediklerini yerine getirmek için dört bir yana dağılmışlar. Görevleri onları oradan oraya sürüklemiş. Şehirler ve köyler geçip acayip krallıklara varmışlar. Ormanları aşıp keşiş kulübelerinde ve manastırlarda konaklamışlar. Bir çoban obasından diğerine geçmişler. Gittikleri her yerde, acaba Nala'dan haber çıkar mı diye türküler söyleyip Damayanti'nin ezberlettiği şarkıyı okumuşlar.

Çok uzun bir zaman sonra Brahmanlar'dan biri Damayanti'ye geri dönmüş. "Sevgili Damayanti, Nişada Kralı Nala'yı ararken Ayodhya şehrine düştü yolum ve Rituparna'nın huzuruna çıktım" diye anlatmaya başlamış. "Şarkınızı ne kadar söylediysem de, ne kral ne de saraylılardan biri tepki gösterdi. Ne zaman ki kralın huzurundan ayrıldım, hizmetkârlarından biri, arabacı Vahuka, bana yanaştı. Ama bu Vahuka'nın tipi tip değildi, kolları da çok kısaydı. Yalnız, atlarla başa çıkmak konusunda çok yetenekliydi. Bir de yemek pişirmede usta olduğunu söyledi.

"İşte, bu Vahuka denen kişi, iç geçirerek, gözleri dolu dolu bana geldi ve halimi hatırımı sordu. Sonra da, 'İkisi için yiyecek bulmaya çalışırken giysisi kuşlar tarafından çalınan kocasına kızmasın. Bir kadının onuru en iyi koruyucusudur! Üzüntünün yiyip bitirdiği kişiye böyle kızgın durmasın. Soylu kadınlar, ne olursa olsun kocalarına inanırlar ve hep bağlı kalırlar. Gün görseler de görmeseler de sevdiği her şeyi yitirmiş olan birini mutlaka bağışlarlar!' dedi. Bunları duyar duymaz size anlatmaya koştum sevgili prenses. Şimdi yapılacak en doğru şeyi siz bilirsiniz."

Damayanti, bu haberi aldığında öyle sevinmiş ki, sözcüklerle anlatılamaz. Nala'sının nerede olduğunu ve hayatını nasıl kazandığını artık biliyormuş. Onu babasının evine getirmek için iş, yalnızca dişi zekâsını kullanmasına

kalmış. Ne yapacağı konusunda ince ince düşünmüş. En sonunda annesine gitmiş ve kendisini de sürgünde bulup Vidarbhalar'ın şehrine getirmiş olan aynı güvenilir hizmetkârı huzura çağırtmış. Bu hizmetkâr, saray erkanı için bir çeşit papazlık görevi yapan Brahman Sudeva'ymış. Annesinin tüm rızasını alan, ama niyetini Bhima'dan saklayan Damayanti, kendisine haberi getiren Sudeva'ya, "Bir kuş gibi uç Sudeva, Ayodhya iline var" demiş. "Kral Rituparna'ya Bhima'nın kızı Damayanti'nin bir *Svayamvara* daha düzenlediği haberini ver. 'Dünyanın her köşesinden krallar ve prensler katılacak' de. 'Kahraman Nala'nın yaşayıp yaşamadığı bilinemediğinden prensesin yeni bir eş seçmesine karar verildi' diye anlat. Yarın gündoğumunda yapılacağını da söylemeyi unutma." Bunun üzerine Sudeva, ana kraliçenin ve prensesin önünde eğilmiş, huzurlarından ayrılıp Ayodhya'ya doğru yola çıkmış.

Rituparna haberleri duyar duymaz arabacısı Vahuka'yı çağırtmış. Vidarbhalar'ın şehrine bir günde ulaşmak istiyorsa bunu yeryüzünde başarabilecek tek bir arabacı varmış. "Hazırlan Vahuka!" diye kükremiş kral, "Bhima'nın kızı Damayanti yarın ikinci bir *Svayamvara* yapacak. Ben de bugün o şehre ulaşmalıyım!"

Bu sözleri duyan Nala'nın yüreği kopacak gibi olmuş. "Ne! Bu üzüntüden delirmek mi acaba? Belki de beni cezalandırmak istiyordur. Kendi aptallığım yüzünden, lekesiz prenses artık beni umursamıyor olabilir. Yine de karımın, çocuklarımın annesinin başka biriyle evlenmeyi hayal edebileceğine inanamam. Ne şartla olursa olsun yapılacak tek bir şey var. Oraya giderek hem Rituparna'nın emrini yerine getirmiş olacağım hem de işin doğrusunu öğreneceğim." Aklından bunları geçiren Vahuka, kralı yanıtlamış, "Sevgili sultanım, emrinizi yerine getirmek için elimden geleni yapacağım. Vidarbhalar'ın iline bir günde ulaşacaksınız."

O gün Arabacı Vahuka'nın sürüşü görülmeye değer-

miş doğrusu. Ne Rituparna ne de ona eşlik eden hizmetkârı daha önce böyle bir hüner görmüş. Hizmetkâr onu izlerken Nala'nın ününü hatırlamış hatırlamasına ya, arabacıya baktığında, kötü yazgısı yüzünden kılık değiştirip hizmetkârlık yapmaya başlamış olsa bile, böyle güzellik fakîri olamayacağından bu adamın Nala olmadığına karar vermiş. Araba sık sık göğe yükseliyor, rüzgârla yarışıyormuş. Dağları, ırmakları, ormanları ve gölleri bir kuş gibi uçup geçiyormuş. Birkaç saniyede birkaç kilometre hız birden yapıyormuş. Rituparna, arabacısının bu mahareti karşısında sevincini nasıl ifade edeceğini bilemiyormuş; gece düşmeden Vidarbhalar'ın şehrine ulaşmak arzusunu anlatacak söz bulamıyormuş. Saatler hızla akıp geçtikçe, bunu yalnız Vahuka sayesinde başarabileceğine iyice ikna olmuş.

Öğle vakti gelip çattığında Vahuka ile kral, bir ağaç dalı üzerindeki yapraklar ve meyvelerin sayısı üzerine tartışmaya başlamışlar. Sayılar konusunda usta olan Rituparna kaç yaprak ve meyve olduğunu kesinkes bildiğini iddia ediyor, arabacısı da arabayı durdurup, dalı kesip, kralın sözleri doğru mu değil mi anlamak için saymakta ısrar ediyormuş! Rituparna çaresiz kalmış. Vahuka olmadan yoluna devam edemezmiş. O ise, ille de doğruyu kanıtlamak istiyormuş. En sonunda dalı kesip saydıklarında Arabacı Vahuka, kralın bilgisine şaşırmış ve saygı duymuş. Kral Rituparna da Vahuka'yı yolculuğu sürdürmeye ikna edebilmek için, "Hadi gel Vahuka" demiş, "senin at eğitimi bilgine karşılık sana zarların hilesini öğreteceğim. Ben, kumar masasının tüm sırlarını bilirim." Bu, Nala'nın uzun zamandır beklediği ve uğrunda hizmetkârlık yaptığı anmış. Yine de soğukkanlılığını korumuş. Kral, bilgisini bir çırpıda ona aktarmış. Ve işte! Kral zarları anlatırken karanlığın ruhu Kali, diğerlerine görünmeden Nala'nın içinden çıkıp gitmiş. Bütün güçsüzlüklerden ve aklını örten örtülerden arındığını duyumsayan Nala, eski gücüne ve enerjisine ka-

vuşmuş. Gücünün yenilenmesiyle aydınlanmış olan arabacı bir kez daha arabasına atlamış, dizginleri eline almış ve Vidarbhalar'a doğru yeniden uçar gibi sürmeye başlamış.

Akşama doğru şehre giren arabanın sesi saraydaki Damayanti'nin kulaklarına kadar gelmiş. Prenses heyecanla Nala'nın dizgin tutuşundaki başkalığı anımsamış. Ne ki, taraçalara çıkıp dışarı baktığında yalnızca Nala gibi süren ama yüzü de, bedeni de ona benzemeyen birini görmüş. "Ah!" diye iç geçirmiş, "Eğer o, bugün bana gelmezse yarın cenaze ateşine gireceğim! Böyle çileli yaşamaya daha fazla dayanamıyorum!"

Bu arada Ayodhya Kralı, Vidharba Kralı Bhima'nın huzuruna çıkmakta acele ederken, 'bu işte bir iş var' diye düşünüyormuş. Ortalıkta kendisinden başka kral ya da prens yokmuş. *Svayamvara*'dan söz edildiğini de duymamış. Bu yüzden krala, yalnızca saygılarını sunmaya geldiğini söylemiş. Vidarbha Kralı bunu biraz tuhaf karşılamış. Hiç kimse yalnızca saygı ziyareti yapmak için bu kadar uzaktan ve böyle acele ederek bir gün içinde gelmezmiş. Yine de nasılsa kendiliğinden ortaya çıkar diye düşünen kral, Rituparna'ya yüksek konumu ve önemine göre gereken ilgiyi göstermiş.

Öte yanda gözü hiçbir şey görmeyen Nala, derin düşüncelere gömülmüş bir halde atların çözülmesi için emir vermiş. Onlara gerektiği gibi bakım yapıldığını görünce de, kollarını kavuşturup başını eğerek bir köşeye oturmuş. Bir kadın seslenişi üzerine kafasını kaldırmış. Saraydan gönderilmiş bir kız, Damayanti adına, Rituparna ile buraya ne amaçla geldiğini soruyormuş. "Geldik çünkü kral, Vidarbha Prensesi'nin ikinci bir *Svayamvara* düzenlediği haberini aldı" diye acı bir dille yanıtlamış arabacı. "Ya sen kimsin?" diye yeniden sormuş kız, "Kimsin ve oradaki yardımcın kim? İkinizden biri, şans eseri Nala hakkında bir şey duymuş olabilir mi? En azından Kral Nala'nın nereye gittiğini

bilir misiniz?"

"O kral mı?" diye yanıtlamış Vahuka. "O kralın başında bir felaket dolanırmış, kendisi de bu yüzden kılık değiştirmiş, hatta güzelliğini feda etmiş, diyar diyar gezermiş. Sırrını kimseye açmazmış. Yalnız kendisi kendisini bilirmiş, bir de o, onun benliğinin bir parçası olduğundan!"

"Peki, bizden Ayodhya'ya bir Brahman gitti. O şu şarkıyı okuyunca" demiş kız ve şarkıyı söylemeye başlamış:

"Bizi örten bezi ikiye kestin,
Beni, kendini sana adamış eşini
Ormanda uyurken terk ettin
Nerelere, sevgili kumarbaz, nerelere gittin?
Yüce kral, bana duymayı beklediğim sözleri söyle,
Bir sözün için yanıp tutuşuyorum arı bir özlemle!"

"Brahman bunu okuduğunda sen ona bir cevap verdin. Şimdi sana yalvarırım, sözlerini tekrarla. Hanımım o sözleri tekrar duymayı özlemle bekliyor."

Nala soluğu tıkanarak cevap vermiş, "İkisi için yiyecek bulmaya çalışırken giysisi kuşlar tarafından çalınan kocasına kızmasın. Bir kadının onuru, onun en iyi koruyucusudur! Üzüntünün yiyip bitirdiği kişiye böyle kızgın durmasın. Soylu kadınlar, ne olursa olsun kocalarına inanırlar ve hep bağlı kalırlar. Gün görseler de görmeseler de tüm neşesini yitirmiş olan birini mutlaka bağışlarlar!" Sözlerini sonlandırırken kral daha fazla kendini tutamamış. Kafasını kollarının arasına gömerek üzüntüsünü açık etmiş. Bunu gören kız, olan biteni prensesine anlatmak için oradan sessizce ayrılmış.

Bu haberin yanı sıra, Rituparna'nın arabacısının büyük hüneri ve gücü hakkında söylenenler de Damayanti'ye ulaşmış. Alçak bir kapı ağzına geldiğinde arabacı yavaşlayacağına geçitin onun karşısında nasıl genişleyip yükseldi-

ği, böylece ona nasıl kolaylıkla yol verdiği anlatılıyormuş. Yalaklar onun bir çağrısıyla suyla doluyormuş. Ateş yakmak için uğraşmasına gerek yokmuş; güneşe bir avuç ot uzattığında otlar kendiliğinden tutuşuyormuş. Bunları ve hizmetkâr kızın anlattıklarını duyan Damayanti, arabacı Vahuka'nın kocası Nala'dan başkası olmadığını anlamış. Ama, onu bir kez daha sınaması gerekiyormuş. İki çocuğunu dadılarıyla birlikte Nala'nın bulunduğu yerde dolaşmaya göndermiş. Çocuklarını gören Nala, onları kollarına almış ve gözyaşları içinde kucaklamış. Sonra da yaptığının ne kadar tuhaf gözükebileceğini düşünüp dadıya dönmüş, özür dileyen bir sesle, "Benimkilere ne kadar da benziyorlar!" demiş, "Ama sen, ey çocukların dadısı, bir daha bu tarafa sakın gelme. Biz uzak bir diyardan gelen yabancılarız. Bizi tanımıyorsun, bu yüzden yalnız kalmam daha iyi."

Damayanti bu olanları duyduktan sonra daha fazla bekleyememiş. Nala'nın huzuruna getirilmesi için ana babasının iznini almış. Bu şekilde huzura çıkan ve Damayanti'sini tıpkı bıraktığı gibi, yarım giysisiyle bulan sözde arabacı acıyla titremiş. Karşısındakinin Nala olduğundan emin olan Damayanti ise kocasını, kral olması gerektiği yerde bir hizmetkâr olarak görünce, gözyaşlarını zor tutmuş. Yine de kendine hâkim olmuş ve alçak bir sesle, "Söyle bana Vahuka" demiş, "sadık karısını ormanda uyurken bırakıp giden iyi bir adamın hikâyesini hiç duydun mu? Ah, Nala bende ne kusur gördü ki, beni öyle çaresiz ve yalnız bırakıp gitti? Ben, onu tanrılara tercih edip eşim olarak seçmemiş miydim? Ve o da, onların ve düğün ateşinin huzurunda elimden tutup 'Kıyamete kadar senin olacağıma yemin ederim' dememiş miydi? Beni öylece bırakıp gittiğinde bu yemini nerede kalmıştı dersin?"

Nala yanıt vermiş, "Doğru söylerim ki, olanlar benim suçum değildi. Hepsi Kali'nin oyunuydu. Şimdi bedenimi terk etti de buraya gelebildim. Ama söyle bana Damayanti,

senin gibi ikinci bir koca isteyen kadına sadık bir eştir denir mi? Babanın ulakları dünyanın dört bir köşesine gidip 'Bhima'nın kızı kendine yeniden uygun bir koca seçecek' diye haber saldılar. Rituparna da bu amaçla buraya geldi!"

Bunun üzerine Damayanti titreyerek ellerini kavuşturmuş, "İyi ve güzel efendim, benden kuşkulanmayın! Bu, sizi buraya getirmek için düzenlediğim bir oyundu. Sizden başka buraya bu kadar kısa sürede gelebilecek birinin daha olmadığını biliyordum. Huzurlarında sizi seçtiğim tanrılara, güneşe ve aya ve havaya yalvarırım ki, tüm yaptıklarımın sizin için olduğuna tanıklık etsinler!" Bu sözler üzerine göklerden çiçekler yağmış ve bir ses, "Dosdoğrudur ki, Damayanti inanç ve onurla doludur. Damayanti lekesizdir!" demiş.

Ancak o zaman Nala'nın yüreği kendisiyle barışmış. Biçiminin değişikliğini anımsamış. Efsunlu giysileri getirip giyinmiş. Bütün düşüncelerini muhteşem Naga Efendisi'ne odaklamış. Ne zaman Damayanti, Nala'yı eski biçiminde görmüş, onu kocası olarak selamlamış ve ağlamaya başlamış. Çocukları yanlarına getirilmiş. Ana kraliçe çifti kutsamış. Nala ile Damayanti saatler boyu oturup ayrıldıklarında çektikleri acıları birbirlerine anlatmışlar.

Ertesi gün Bhima, Nala ile Damayanti'yi saray erkânı huzurunda kabul etmiş. Kali'nin ruhunu bütünüyle terk ettiği Nala, zaman yitirmeden kendi krallığına gitmiş ve tahtını geri kazanmış. Sonra da dönüp, ecesi Damayanti'yi ve çocuklarını alarak sarayına geri getirmiş. Burada, kendi yuvalarında, Kral Nala ve Kraliçe Damayanti, çocuklarıyla sonsuza dek mutluluk içinde yaşamışlar.

RAMAYANA'DAN MASALLAR

Meryem Ana Hıristiyanlık için ne demekse, Ayodhya Kraliçesi Sita da Hinduizm için o demektir. Onun saltanatı dünyevi hükümdarların düş gücünün çok ötesindedir. O, kadınlığın kusursuz imgesidir. Milyonlarca yürekte, aşk ve keder krallıklarının üzerinde tartışılmaz egemenliğini sürer. Saf onurun ve kadınlık gururunun anahtarını elinde tutar.

Sita, güzelliğine ve bir kraliçe olmasına rağmen hiç ayrım yapmadı. Erenlerin ve bilginlerin yalın yaşamını sarayların lüksüne yeğlerdi. Sabah erken, kuşlar uyandığında ve tomurcuklar yeni güne açtığında ve yapraklar yeni yağmış çiğle nemliyken o, ormanın sabah duasına katılır, akşam ibadetinde ruhunu ormanınkiyle birlikte eğerdi. Böylece ormanın her halini tanırdı. Bir tahtın üzerinde hüküm sürdü sürmesine ya, yöneticilerin kendi keyiflerinden değil, yalnızca halkın iyiliği için başta olduklarını asla aklından çıkarmadı. İnsan mutluluğunun en yükseğini bildi. Yine de bu mutluluk gözlerini kör etmedi. En derin ve en acı üzüntüyü yaşadı ve bunu sakince benliğinde taşıdı.

İşte böyleydi Ayodhya Ecesi Sita! Aşkı başına taç yapmış, kederini örtünmüştü. Ve kadınlar arasında bir eşi daha yoktu!

Ayodhya Kenti

Benares'in kuzeyinde, Himalayalar'ın ve Ganj'ın arasında, şimdi Oudh diye bilinen bir ülke uzanır. Buraya çok eskiden Koşala denirmiş. Koca dünyada onun kadar güzel ülke az bulunurmuş. Bu güzel ülkenin mısırı bol, davarları çok ve besili, ormanları genişmiş. Halkı varlıklıymış ve huzur içinde yaşarmış. Her köşesinde görülmeye değer hac yerleri, büyük nehirleri, görkemli kentleri olan bu bereketli ülke, dört bir yandan kudretli krallar ve güçlü krallıklarla çevriliymiş. Koşala, bu krallıkların ortasındaki mücevhermiş. O, çemberin merkeziymiş.

Başkent Ayodhya ise, Koşala'nın bütün kentlerinin arasında bir kraliçe gibi yükselirmiş. Ayodhya'yı seyretmek bir zevkmiş. Komşu krallıklar vergi ödemek için ona gelir, değişik diyarlardan tüccar ve zanaatkârlar orada toplanırmış. Kentin etrafında surlar ve kanallar, içinde de kuleler ve görkemli yapılar varmış. Her yanında bayraklar ve flamalar dalgalanırmış. Saraylar, parklar, bahçeler ve bağlarla dolu bu zengin kentin, bereketli pirinç tarlaları ve değerli

taşların çıkarıldığı madenleri varmış. Kuyularının ve ırmaklarının şeker gibi tatlı suyunun ünü dilden dile dolaşırmış. Bunların yanı sıra kent, bir eğitim merkezi olmasıyla da ünlüymüş. Sokaklarında kahramanlar buluşur, manastırlarında bilginler ve erenler toplanırmış. Geniş caddeleri sürekli yıkanır, çiçeklerle bezenirmiş. Koşala'nın Ayodhya'sı İndra'nın cennetinin başkenti gibiymiş.

Her yanıyla çok güzel ve sevilmeye değer bir kentmiş Ayodhya. Kentliler yine de her şeyin üstünde bir şeyi överlermiş. O da, kentin bir zamanlar bir tanrı kral tarafından yönetilmiş olmasıymış. Hikâye uzun yıllar öncesine, kraliyet tahtında Tanrı'nın kendisi Rama'nın oturduğu yıllara dayanır. Anlatıldığına göre Vişnu, insanlara mükemmel bir kralın nasıl olması gerektiğini göstermek istediğinden bu kılığa bürünmüş. Ebediyen Tanrı'nın yüreğini mesken tutmuş İlahi Eş Lakshimi de Rama'nın eşi Sita olarak biçimlenmiş. Böylece, kısa bir ölümlü kuşak boyunca, kusursuz erkeklik ve kusursuz kadınlık bu iki asil yaşamda dünyaya örnek olmuş.

Ah, yazgının eli nasıl gizemli, ölümlülerle ölümsüzlerin yaşamı ne kadar da birbirinden ayrıdır! İşte tam bu yüzden, bu iki hükümdarın yaşamı çok zor ve çileli geçmiş. Yine de, bir an için bile olsa, ne Rama ne de Sita en önemli şeyin halkın refahı olduğunu unutmuş. Bu yüzden Oudh köylüsü "Rama'nın Krallığı" sözünü bugün bile anımsar ve yüreğinde yanan özlem ateşiyle o günlerin geri gelmesi için dua eder.

Prens Rama, Kral Daşaratha ve Kraliçe Kausalya'nın en büyük oğluymuş. Prens çok iyi bir eğitim görmüş. Savaşçılığın gerektirdiği her işte ve bütün sporlarda başarılıymış. Üvey kardeşi Lakşmana ile beraber, dönemin büyük bilgin-

lerinden birinin kılavuzluğunda bir yolculuğa çıkmış. Genç Prens, bu yolculuğun sonunda adını duyurmuş. Yolculuk boyunca iki kardeş, krallığa bağlı yerleri denetlemişler. Koşala'daki Aşramalar'ın ve kentlilerin uzun süredir huzurunu bozan bazı yoldan çıkmış kötü ruhların ve kanun kaçaklarının kökünü kazımışlar. Başarılı yolculuk, Mithila Kralı Canaka'nın iki kardeşi huzura kabul etmesiyle son bulmuş. Canaka, kızları Sita ve Urmila'yı prenslerle evlendirmiş. Kral Daşaratha, bu çifte düğünde hazır bulunmak için Mithila'ya gelmiş. Sonra da oğullarını alıp kendi kervanıyla birlikte Ayodhya'ya dönmüş.

Düğünden sonra yıllar nasıl da mutlu geçmiş! Babalarının sözünden bir an olsun dışarı çıkmayan prensler, yüksek konumlarının gerektirdiği her görevi başarıyla yerine getirmişler. Özellikle de doğruluk ve adaleti kendine kılavuz edinen Rama tüm halkın sevgilisi olmuş. Halkın mutluluğunu ve refahını kendine tek amaç edinen Prens, kent meselelerini dikkatlice yönetiyormuş. Genç karısı Sita'ya büyük bir saygı duyan ve tüm yüreğini ona adayan Rama, onun yanında zevk içinde uzun saatler geçiriyormuş. Eski kayıtlarda yazar ki, Sita, Onu asaleti ve ağırbaşlılığı ile olduğu kadar güzelliğiyle, güzelliğinden de çok iyi yürekliliğiyle etkilermiş. Bunun karşılığında, kusursuz anlayışı ve bağışlayıcılığı ile Rama'nın her düşüncesine, her duygusuna girebilirmiş. Bu yüzden, zevcelik bağı onun için görev olduğu kadar eğlence de demekmiş. Kişi nasıl Efendi Vişnu'yu İlahi Güzellik Şri'den ayrı düşünemezse, Sita ile Rama'yı birlikte gören de onların ayrılamaz biçimde bir ruhta birleştiklerini duyumsarmış.

Oğlu Rama'nın yetenekli ve başarılı olduğunu gören Kral Daşaratha'nın yüreğinde ölmeden önce oğlunu tahta çıkarma arzusu uyanmış. Saray müneccimleri de kralı rahatsız eden uğursuz kehanetlerde bulunuyor, çıkacak bü-

yük sorunlardan söz ediyor, hatta bu sorunları kralların öleceğine yoruyorlarmış. Bu yüzden Daşaratha vakit geçirmeden arzusunu yerine getirmek istiyormuş. Bir kurul toplanması için emir vermiş. Soylular ve vezirler bir araya geldiğinde düşüncesini açıklayıp kurulun fikrini almış. Sözlerini bitirirken, "Duyduğum özlem ve ilerleyen yaşım kararlarımı olumsuz etkileyebilir" demiş. "İyi bilirim ki, fikirler paylaşılınca doğru açığa çıkar." Kral konuşmasını bitirince, kuruldan yumuşak ve ölçülü bir uğultu yükselmiş. Soylular, Brahmanlar, vezirler ve halkın üst tabakasından insanlar, bu yeni öneriyi aralarında usulca tartışmışlar. Sonunda ortak bir karara varmışlar. Sözcülerini seçip Daşaratha'ya bütün dileklerini saygıyla karşıladıklarını ve onadıklarını bildirmişler. Kurul üyeleri, bu sonucu açıkladıktan sonra rızalarının simgesi olarak kenetli ellerini başlarının üzerine yükselttiklerinde nilüfer çiçeklerine benzemişler. Bunu gören kral tarif edilemez bir rahatlık ve coşku duymuş ve Rama'yı huzura çağırtmış. Kurul, huzurda bağlılık andı içen Rama'ya ertesi gün babasının yerine taç giymesine karar verildiğini bildirmiş. Rama bir kez daha babasına bağlılığını sunmuş ve Daşaratha kurulu dağıtmış. Taç giyme töreni için hazırlıklara başlamış.

Kurul dağıldıktan hemen sonra odasına çekilen kral, oğlunu bir kez daha çağırtmış. Baba oğul uzun uzun ve sakin sakin kralın yüreğinden geçenleri, yarın yapılacak töreni ve ülkenin gelecekte nasıl yönetileceğini konuşmuşlar. Son olarak oğlunun ve Sita'nın bu geceyi dua ederek ve çile çekerek geçirmeleri gerektiğini hatırlatan Daşaratha, Rama'ya izin vermiş. Kendi odasına dönmeden önce Prens, rızasını ve duasını almak için annesi Kausalya'nın huzuruna çıkmış. Odasına döndüğünde de, saray rahibi ziyaretine gelmiş. Gece için yapması gerekenleri bir daha hatırlatmış. Rama ve karısı da geceyi aldıkları öğütlere göre geçirmişler.

Tahta çıkma töreni bütün Ayodhya'da duyulmuş. Coşkulu halk caddelere ve geçitlere akın etmiş. Evler bayraklar ve flamalarla süslenmiş. Şehrin terasları ve balkonları töreni izleyenlerle dolmuş. Caddeleri süslemek için çelenkler, tütsüler ve koca koca lambalıklar getirilmiş. Oyun oynayan çocuklar ve gençler bile oyunlarını bırakmışlar. Ertesi gün yapılacak tahta çıkma töreni ağızlardan düşmüyormuş.

Bütün bu neşeye rağmen Kral Daşaratha'nın yüreğinde tuhaf bir huzursuzluk dolanıyormuş. Kral, bir önceki gece gördüğü düşün hayra yorulmadığını aklından çıkaramıyormuş ve törenin bir an önce yapılması için acele ediyormuş. Çünkü öyle hissediyormuş ki, şu anda şehirde olmayan ikinci oğlu Bharata yüzünden Rama'ya bir kötülük gelecek. Bharata görevlerini hiç aksatmazmış. Kral da şimdiye kadar bir yanlışını görmemiş. Yine de, nereden geldiğini bilmediği bir ses krala, Rama'yı tahta Bharata'nın yokluğunda çıkarmasının iyi olacağını fısıldıyormuş.

Daşaratha'nın sarayında, en genç ece Kaikeyi'nin dairesinde, yardımcı olarak kötü niyetli, kambur bir kadın yaşıyormuş. Bu kadın, çıktığı bir geziden parlaklığıyla ayı gölgede bırakan saraya geri dönerken tüm Ayodhya'yı hummalı bir çalışmada bulmuş. İnsanlar caddeleri temizliyor, nilüfer dallarıyla beziyor, flamalarla süslüyormuş. Kadın bir de bakmış ki, yeni yıkanmış bir insan kalabalığı ibadet ediyor. Kentin dört bir yanında neşeli ezgiler söyleniyor. Tapınak girişlerine ak pudralar serpiştirilmiş. Akarsulardan sandal ağacı kokuları yükseliyor. Şehrin bir bayram hazırlığında olduğundan hiç kuşku yokmuş. Kambur kadın da bu hazırlıkların ne için yapıldığını bulmakta gecikmemiş. Ve hemen Kaikeyi'ye, Rama'nın taç giyme töreninin haberini yetiştirmiş.

Haberi duyduğunda ilkin genç ecenin yüreği sevinçle dolmuş ve kadına sevincinin göstergesi olarak güzel bir

mücevher vermiş. Kadın ise hanımının aklını nasıl karıştıracağını biliyormuş. Bir iki saat sonra, Daşaratha en genç karısı Kaikeyi ile oğlu Rama hakkında şahsen konuşmaya gittiğinde hizmetkârlar, karısını bulmak istiyorsa "öfke odası"na bakması gerektiğini söylemişler.

Kralın -gerçek bilinebilseydi en sevdiği- karısı, takılarını ve süslerini bir kenara atmış, odanın çıplak zemininde kovulmuş bir melek gibi yatıyormuş. Giysileri kirlenmiş, yüzü öfkenin sisiyle bulanıklaşmış olan kraliçe, karanlığa gömülmüş yıldızsız bir gece gibiymiş.

Daşaratha, yapağı bulutlarla örülü geceye doğan ay gibi Kaikeyi'nin odasına girmiş. Öfke odasının içinde karısını ararken vahşi bir file benziyormuş. Kral, Kaikeyi'yi bulduğunda, kaşlarını ve saçlarını nazikçe okşayarak onu rahatlatmak için ne yapabileceğini sormuş. Israrla, isteyeceği hiçbir şeyin karşılıksız kalmayacağını söylemiş.

Kaikeyi ayağa kalkmış. Kralın sözlerine tanıklık etsinler diye güneşi ve ayı, geceyi ve gündüzü, gökyüzünü, gezegenleri ve yeryüzünü çağırmış. Ardından krala, bir zamanlar savaş sırasında ona bakarak hayatını nasıl kurtardığını ve onun da nasıl kendisine istediği herhangi iki dileği yerine getirme sözü verdiğini hatırlatmış. Bugün, en sonunda dileklerini dileyebilecekmiş. Kocasından Rama'yı ormana sürüp on dört yıl boyunca keşiş hayatı yaşamaya mahkûm etmesini istemiş. Sonra da kendi oğlu Bharata'nın meşru mirasçı olarak taç giymesini.

Kral, ilk önce Kaikeyi'nin bu saçma isteklerini öfkeyle reddetmiş. Ardından, onun her zamanki yumuşak başlılığı ve asaletini bu sıra dışı tavırlarıyla karşılaştırmış; karısının birdenbire aklını kaçırdığını düşünmeye başlamış. Son olarak da isteklerini geri alması için ona yalvarmaya ve vazgeçirmeye çalışmış. Üç karısından en genci ve çekicisi olan Kaikeyi'ye şimdiye kadar gösterdiği ilgi yüzünden Rama'nın annesine ihanet ettiğini düşünmeye başlamış.

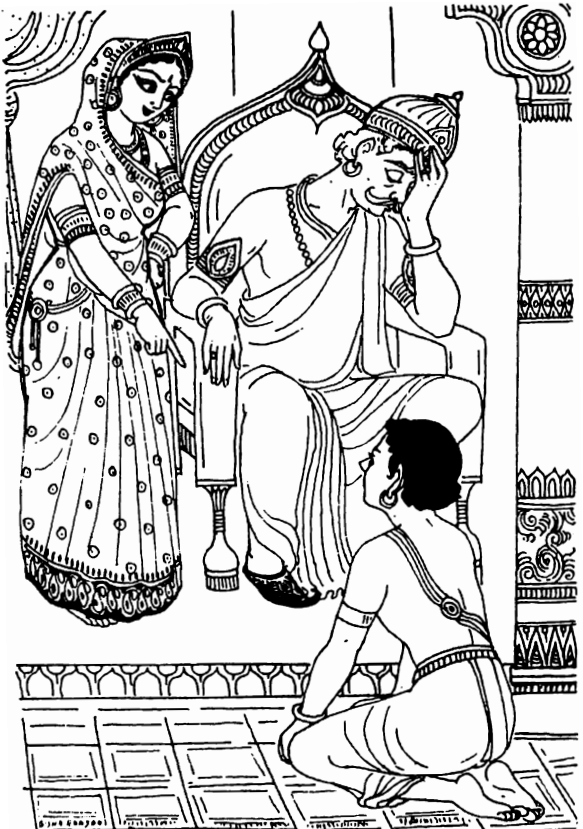
Onun acısına ve yalnızlığına kendisinin neden olduğunu düşünmüş. Bütün yaşamını bir hata gibi görmeye başlamış ve merhamet için yakarmış.

Yazık ki, Kaikeyi, bu tuhaf ve acımasız davranışlarında kararlıymış. Ağzını yalnızca krala verdiği sözü yerine getirmemenin ne kadar onursuz olacağını söylemek için açmış. Israrla, kendisine söz verdiğini ve yerine getirmesi gerektiğini söyleyip durmuş. Sabah erkenden, kendisinin de bulunacağı bir resmi görüşme için Rama'yı çağırtan oymuş. Üzüntü ve sıkıntı içindeki kralın tahtının arkasında durup, delici bakışlarını prensin üstüne doğrultan, Ona babasının bir yeminini yerine getirecek kadar yürekli olup olmadığını soran da oymuş.

Rama böyle gereksiz bir soruya şaşırarak, babası ve kralı Daşaratha isterse ateşe bile atlayacağını ya da öldürücü zehirler bile içebileceğini söylemiş. Rama'yı böylece ağına düşüren kraliçe, kocasının sızlanışlarına, iç geçirmelerine karşın Rama'nın o gün krallığı terk edip ormana çekilmesi, orada on dört yıl boyunca keşiş hayatı yaşaması, yerine de kendi oğlu Bharata'nın tahta çıkması emrini vermiş.

Bu kararı dinleyen Rama'nın yüzünden ufacık bir gölge bile geçmemiş. Onu birkaç dakika sonra sarayın dışında görenler O'nda bir huzursuzluk sezmemişler. Rama, kralın emirlerinin ne pahasına olursa olsun yerine getirilmesi konusunda Kaikeyi'ye tümüyle katılarak kralın ayaklarına dokunmuş, boşuna bir çabayla babasının yüreğine su serpmeye çalışmış ve üvey anasına istediği sözü vermiş. Sonra da geldiği gibi neşeli, huzurdan ayrılmış. Sarayı terk etmek için hazırlık yapmaya başlamış.

Rama, üvey anasının sözlerini duyar duymaz onun, gerçekte arkasındaki başka bir gücün etkisiyle konuştuğunu fark etmiş. Prens, kendi anasıyla Kaikeyi arasında daha

Genç kraliçe, Rama'ya
krallığı terk etmesini buyurmuş.

önce hiç ayrım yapmak zorunda kalmamış. Ayrıca genç kraliçe, kendi oğlu Bharata'yı Rama'dan ayrı görmemiş. Şimdi ise, iyi eğitilmiş ve kusursuz bir yaradılışa sahip bir kral kızı ve bir kral karısı, kendi kocasının yanında sıradan bir kadın gibi sert ve zalimce konuşuyormuş. Rama bu tuhaflığı hemen sezmiş. Bu yüzden, Kaikeyi'nin bu davranışını, onun ve kendinin denetleyemeyeceği yazgının bir oyunu olarak kabul etmiş ve gerekeni yerine getirmeyi kafasına koymuş. Lakşmana ile, tahta çıkma töreni için hizmetkârlarca taşınıp, sıra sıra dizilmiş su testilerinin başında sessizce gülmüşler. "Doğrusu" demiş Rama, "bugün bir keşişin yeminiyle aynı zamana denk gelecek tören için kuyudan suyu kendi ellerimle getirseydim daha uygun olurdu!"

Prens Rama iyi biliyormuş ki, ormanda inziva tahttan daha şerefli bir saltanattır. Bu yüzden, huzur dolu bir yürekle, gecikmeden yola çıkmak için hazırlıklarını tamamlamış. Lakşmana Onun uğruna Daşaratha'ya karşı silahlı bir ayaklanmaya kalkışmış. Kausalya ise kendi oğlu için Kaikeyi ile savaşmaya hazırmış. Aklı bir an bile bulanıklaşmayan Rama, ikisini de sakinleştirmiş ve son kararını verdiğini söylemiş. Kralın emri en iyi şekilde yerine getirilecekmiş.

Bu arada Sita, kendi dairesinin iç odalarında sabah ibadetinde uzun saatler geçirmiş, kocasının dönüşünü bekliyormuş. Onun layıkıyla tahta çıkmış, tepesinde devletin ak şemsiyesi ve etrafında sayısız hizmetliyle döneceğini umuyormuş. Bunun yerine, Rama, duygularını denetleyemediğini karısına belli ederek gözlerinde duraksamayla içeri girmiş. İstemeye istemeye bunun son buluşmaları olduğunu ve veda etmesi gerektiğini söylemiş. Ormanda inzivaya çekilip, on dört yıl boyunca sürgünde yaşaması gerektiğini karısına anlatmış.

Ayrılacakları düşüncesi prensesin gözlerini yaşla doldurmuş. Ama ayrılığın nedenini duyunca Sita'nın neşesi yerine gelmiş. Ormandaki hayat onu hiç korkutmuyormuş. Kocasının yanında olup yaşamın zorluklarını Onunla paylaştıktan sonra tahtı kaybetmek umrunda değilmiş. En sonunda her şey ayarlanmış. Rama, Sita ve Lakşmana, Daşaratha'nın huzuruna çıkmışlar. Krala saygılarını sunup veda ettikten sonra, Kaikeyi'nin elinden keşiş giysilerini almışlar ve zaman yitirmeden ormandaki sürgün hayatları için yola çıkmışlar.

Birkaç gün sonra Kaikeyi'nin oğlu Bharata, Ayodhya'ya dönünce, babası Daşaratha'nın üzüntüden öldüğünü öğrenmiş. Buna kimin ve neden yol açtığını duyunca da tüm öfkesiyle kambur kadının boğazına çökmüş. Kadın olduğuna bakmadan neredeyse boynunu koparıyormuş ki, musibet, çaresizlik içinde Rama'nın adına sığınmış da elinden kurtulmuş. Krallığın artık ona ait olduğunu söylediklerinde ise Bharata öfkesinden ve utancından konuşamamış. Onun gözünde ağabeyi Rama kadar sevdiği başka biri daha yokmuş. Genç adam, Ona kutsal bir bağlılık duyarmış, çünkü Onu Efendisi bilirmiş.

Bu yüzden Bharata, Rama'nın sandaletlerini tahtın üzerine, saray şemsiyesinin altına bırakarak Ayodhya'yı terk etmiş. Ağabeyinin adına ülkeyi yönetebileceği Nandigrama'ya gitmiş. Onun buyruğu ile bütün halk ve saray erkânı Rama'yı hükümdarları, annesi Kausalya'yı da ana kraliçe saymaya devam etmişler. Kaikeyi de hiçbir zaman hükümdar anası olma onuruna erişememiş.

Sita'nın Kaçırılışı

Sita, Rama ve Lakşmana için ormandaki sürgün yılları ne de keyifliymiş! Soylu kardeşler gittikleri her yerde keşişlerce ağırlanmışlar, orman yaşamına kabul edilmişler. Böylece, çok kısa süre içinde diğer kutsal kişiler gibi yapraklardan yapılma, kutsal otlarla döşeli barakalarda yaşamaya başlamışlar. Yine çok kısa bir sürede, ibadet için gerekli şeyleri bulup buluşturmuşlar, diğer gereksinimleri için de küçük ambarlar yapmışlar. Sita, zaman yitirmeden köylü kadınları gibi kocası ve kayınbiraderi için yemek pişirmeyi öğrenmiş ve kendi elleriyle onlara hizmet etmeye başlamış.

Ormandaki ilk yıllarında, Rama'nın Tanrı olduğunu ilk bakışta anlayan büyük bir erene arada sırada rastladıkları olurmuş. Ama daha çok sıradan kutsal kişilerle haşır neşir olurlarmış. Bu kişiler, soylu kardeşlerin insanüstü güçlerini fark eder, ellerini kavuşturup, onlara Aşramalar'ın hayatlarını zindan eden ormandaki iblisleri ve hırsızları savuşturmaları için yalvarırlarmış. Rama ve Lakşmana, kraliyet silahlarını kuşanıp ormanı dolaşır, ya öldürerek ya

da ceza vererek kötü ruhlara boyun eğdirirlermiş. Bu yüzden tüm iblisler Rama ile Lakşmana'yı kendilerine düşman bellemişler. İblislerin on başlı kralı Ravana da, uzaklardaki Lanka Adası'ndan* Rama'yı mahvetmeye ant içmiş.

Soylu keşişler akşamleyin ormanın gölgelerinde oturup kavuşan güneşin son ışıklarını izleyerek ilahi konulardan konuşurlarken, Sita kuşları beslerken, sincaplara elinden veya ağzından yemek yedirirken ya da gündoğumunda hep birlikte İndra'nın arabasını çeken yeşil atları seyrederlerken, kötülük uzaklarda, güneyde bir yerde onlar için mayalanıyormuş. Ravana'nın bir akrabasını Lakşmana bozguna uğratmış. On başlı bunu asla unutmayacakmış.

Bir sabah Sita, kulübenin içinde bir o yana bir bu yana dolaşıyor, bir yandan günlük ibadetleri için çiçek topluyor, bir yandan öğle yemeği için meyve hazırlayarak ev işleriyle meşgul oluyormuş. Ansızın, az ötede, ağaçların gölgesinde otlayan ve oyun oynayan çok güzel bir geyik yavrusu gözüne ilişmiş. Yavrunun rengi altın sarısıymış. Tüyleri görülmemiş biçimde yumuşak ve kalınmış. Küçük hayvan kendisine o kadar yakınmış ki, kraliçe ceylanın ön ayaklarının güzelliğini durduğu yerden seçebiliyor, gözlerinin ve kulaklarının ne kadar narin olduğunu görebiliyormuş.

Kocası ve kayınbiraderi ile sürekli tüm canlılar için dua eden, onlara her zaman merhamet besleyen Sita'nın üstüne o sabah bir tuhaflık çökmüş olmalı. Büyülenmiş gibi yavru geyiğe sahip olması gerektiğini düşünmüş. Onu Ayodhya sarayında uzun yıllar boyunca besleyeceği günleri düşlemiş. Öldüğündeyse derisini Rama ya da kendisi ibadet yaygısı olarak kullanabilirmiş.

Çekinerek, fısıltıyla kocasına ve Lakşmana'ya seslenmiş Sita. Lakşmana yavruyu görür görmez tutulmuş, ama işin içinde bir iş olduğunu da sezmiş. Sita ve Rama'yı dik-

* Seylan Adası; Şri (Sri) Lanka (Ç.N.).

katli olmaları için uyarmış. Ama şüpheleri havada kalmış. Sita geyikten vazgeçmemiş. Rama da karısını mutlu etmek istemiş. Çabucak, av için giyinmiş, silahlarını kuşanmış, karısını kardeşine emanet edip geyiğin peşine düşmüş.

Geyik, garip biçimde Rama'yı yakalanacak kadar kendisine yaklaştırıyor, sonra da kaybolup beklenmedik bir yerlerden tekrar ortaya çıkıyormuş. Böylece geyik kaçmış, Rama kovalamış ve kulübeden çok uzaklaşmışlar. Güneş tepeyi döndüğünde ve gölgeler uzamaya başladığında ancak okun biri avın kalbini bulmuş. Saplanan okla geyik biçim değiştirmiş ve iblis büyücü Mariça oluvermiş. Büyücü üç kere, Rama'nın sesiyle "Sita! Lakşmana! Aman!" diye haykırmış ve ortadan kaybolmuş.

Sita, uzaktaki kulübede Rama'nın çığlıklarını duymuş. Kocasının başına ne geldiğini bilemediğinden korkuyla titremiş. Lakşmana'ya kendisini bırakıp Rama'nın peşinden gitmesi için yalvarmış. Günün başından beri felaketin kendilerine her an daha da yaklaştığını belli belirsiz duyumsuyor, yine de ne olduğunu önlem alacak kadar açık göremiyormuş. Bütün bu korkuları ve belirsiz duyguları kocasının başına gelenler için duyduğu endişeye karışmış. Lakşmana da işlerin ters gideceğini sezmiş, bu yüzden Sita'yı yalnız bırakmak istemiyormuş. Rama'yı başı dertte ve yardıma muhtaç bir durumda düşünmek içini sıkıyormuş, ama genç kadının güvenliği de onun sorumluluğundaymış. Sita o kadar yalvarmış, o kadar üzülmüş ki, Lakşmana en sonunda gitmekten başka çare bulamamış. Kraliçeye yokluğunda kulübeden ayrılmamasını tembihleyerek Rama'yı bulmak için yola düşmüş.

Lakşmana henüz yola koyulmuş ki, sadaka isteyen kutsal bir kişi kulübenin kapısında belirivermiş. Cimri ve kibirli görünmekten korkan Sita adamla konuşmuş ve ona her zamanki konukseverliğini sunmuş. Ama kendini rahat-

sız hissetmiş. Yalnız olduğunu aklından çıkaramıyormuş. Üstelik dilencinin ona arada sırada fırlattığı bakışları da hiç beğenmiyormuş. Rahatsızlığını gizlemeye çalışarak Rama'nın Lakşmana ile birlikte avdan döneceği yöne doğru bakınmış. Ne yazık ki, gördüğü tek şey yalnızca dört bir yanda uzanan sarı orman toprağıymış. Ne Rama ne de Lakşmana görünmüş.

Sita, çok geçmeden karşısında duran Brahman'ın göründüğü gibi olmadığının farkına varmış. Kutsal kişilere ait olan bu giysiler ve düğümlü saçlar, onu kaçırmaya gelmiş olan on başlı İblis Kral Ravana'nın büründüğü sahte kılıkmış. Kraliçe, kendini düşüncesizlikle içine düşürdüğü ikilemin ayırdına varıp çok korkmuş. Yine de, ne cesareti ne de kocasına duyduğu güven kırılmış. İblis Kral'ı sert bir dille uyarmış, "Şimşeğin Efendisi İndra'nın karısına bile Rama'nın karısından daha rahat kötülük edersin" demiş. Kendisine hakaret edenin, ölümsüzlük içkisini içse bile ölümden kaçamayacağını söylemiş.

Ravana bu sözler üzerine gerçek yüzünü göstermiş; on başlı, yirmi kollu, muazzam kılığına bürünmüş. Sita'yı zorla yakalayıp gökyüzüne yükselmiş. Giderken ağlayan Sita, bir yandan da etrafındaki her şeye, ırmaklara, göllere, ağaçlara, hatta hâlâ aşağıda koşturmakta olduğunu sandığı yavru geyiğe bile, Rama döndüğünde Ravana'nın kendisini kaçırdığını anlatmasını söylemiş.

Derler ki, Sita'nın yakarışlarını duyan Kartalların Kralı, dağlarda asırlardır uyuduğu uykusundan uyanmış. Onu kurtarmak için kendini Ravana'nın üstüne atmış. Ravana'nın üstünü başını parçalayıncaya, bütün silahlarını kırıncaya, etini yırtıp kanatıncaya, kendisi de ölümcül darbeyi alıncaya kadar uğraşmış. Sita, Kuşların Kralı'nın yüzükoyun yatmış gövdesine kapanmış. Bir yandan onu okşarken bir yandan da ormanın ortasında ağlayarak defalarca Rama ve Lakşmana'ya seslenmiş. Ravana, giysisi omuzla-

rından düşerken boş bir çabayla dost bir ağaca tutunmaya çalışan Sita'nın üzerine bir kez daha saldırmış. Çaresiz kraliçenin saçlarından tuttuğu gibi yine göğe yükselmiş.

Sita'nın giydiği sarı ipekten yaşmağı gökyüzünde gün batımı bulutları gibi savrulmuş. Bunu görünce göklerdeki görünmez varlıklar sevinmişler, diye anlatılır. Çünkü onlar için Sita'nın kaçırılışı Ravana'nın ölümü demekmiş. O zamandan dünyayı Ravana'dan ve onun kötülüğünden kurtulmuş saymışlar.

Ravana tarafından havada taşınan Canaka'nın kızı, koyu bulutlar arasında çakan şimşeğe benziyormuş. Giysisindeki altın süsler, vadesi dolan yıldızlar gibi kayarak yeryüzüne düşüyormuş. Bilezikleri düşerken çember çizen yıldırımlar gibi parlamış. Kolyeleri, Ganj gökyüzünden aşağı akıyormuş gibi balkımış. Başından toprağa çiçekler yağmış ve çiçekler Ravana'nın girdabından tekrar göğe yükselmiş. Böylece çevrelerinde bir çiçek çemberi oluşmuş ve çiçekler, karanlık bir dağın çevresinde parıldayan yıldız kümelerine benzemiş.

Ağaçlar dallarını Ravana'nın yeliyle sallayıp Sita'ya, "Sakın korkma! Sakın korkma!" diye fısıldamaya çabalamış. Çağlayanları ve yükselen doruklarıyla göğe açılmış ellere benzeyen dağlar, Sita için yas tutar gibiymiş. Göllerdeki nilüferler solmuş. Balıkların huzuru kaçmış. Ormanın tüm yaratıkları acı ve korkuyla titremiş. Yel uğuldamış, karanlık iyice koyulaşmış. Ve Ravana, Sita'yı güneydeki ada krallığı Lanka'ya götürürken tüm dünya ağlamış.

Sita bu zorlu yolculuğu sırasında, bir tepenin üzerinde oturan beş büyük maymun görmüş ve onlar aracılığıyla Rama'ya haber iletebileceğini düşünmüş. Ravana'ya hissettirmeden bazı süslerini ve sarı başörtüsünü onlara doğru fırlatmış.

Geyiği öldürdükten sonra ormanın derinliklerinden

evine yönelen Rama, peşinden çakalların uğuldadığını fark etmiş ve bunu başına gelecek bir felakete yormuş. An geçmemiş, Lakşmana ile karşılaşmış ve Sita'nın yalnız kaldığını öğrenmiş.

İki kahraman, kaygıdan sarsılmış halde kulübeye ulaştıklarında Sita'nın orada olmadığını görmüşler. O an Rama'nın duyduğu acıyı tarifin olanağı yokmuş. Başta, umudunu yitirmeden sevgili karısının kaybolduğunu kabullenmemiş. Ne var ki, akıllarına gelen her yeri arayıp da onu bulamadıklarında, orman tüm çağrıları sessizlikle yanıtladığında ve her sesleniş ıssız düzlüklerden yankılandığında Rama, Sita'nın iblislerce ele geçirildiğini anlamış. Ve kendini acımasızca suçlayarak kedere boğulmuş.

Lanka'nın Fethi

Sabah olduğunda, Lakşmana ile ormanın altını üstüne getirip Sita'ya ait çiçekler ve mücevherler bulduklarında tanrısal gücünü çağıran Rama, neredeyse dünyayı yok ediyormuş. Öfkeyle dolu bir halde, bedenini ağaç kabukları ve geyik postuyla sımsıkı sarmalamış. Gözleri ateş saçıyormuş ve örgülü saçları diken dikenmiş. Ormanın ortasında durup yayını germiş ve Yok Edici Şiva'nın yok ederken yaptığı gibi alevli oklar hazırlamış. Ağabeyini böyle görülmemiş bir kızgınlıkla yakıp kavuran kederin karşısında Onun için üzülen Lakşmana, Rama'yı sakinleştirmiş. Ona, sabretmesini ve yürekli olmasını öğütlemiş. İlk önce temkinli olup işleri enerjiyle kotarmayı denesinmiş ya. Sita'yı geri almak için uğraşsınmış. Bunlar işe yaramazsa işte o zaman dünyayı kökünden sökmek ve parçalarını ölü yıldızların arasına göndermek için İndra'nın şimşeği gibi parıldayan göksel altından oklarına sıra gelecekmiş.

Rama böylece durulmuş. İki kardeş izleri takip etmeyi sürdürmüşler. Kan damlaları, değerli taşlarla süslenmiş ok-

lar ve altın zırh parçaları bulmuşlar. Gide gide Ravana ile kartalın dövüştükleri yere yaklaşmışlar. Kuşların Kralı'nı iki kanadı da köklerinden kopmuş son nefesini verirken bulmuşlar. Güçlükle soluk alarak gördüğü boğuşmayı ve duyduğu çığlıkları anlatmış kartal. İblis Kral'ın adını da vermiş. Daha anlatacakları varken ölmüş. Tanrı, bu kanatlı kahramana minnettarlık ve sevecenlik duyarak cansız bedeninin üzerinde ruhunu yüksek mertebelere taşıyacak dini törenleri yapmış. Sonra da Lakşmana ile beraber yine izleri takip ederek Sita'yı aramayı sürdürmüş.

Soylu kardeşler, kırmızı beyaz nilüferlerle dolu güzel Pampa Gölü'nün kıyısındaki ormanda bir maymun topluluğuyla karşılaşmışlar. Topluluğun şefi Sugriva imiş. O da bir düşmanının kaçırdığı karısı için yas tutuyormuş. Rastlantı bu ya, Sita'nın başörtüsünü ve takılarını attığı topluluk Sugriva'nınkiymiş. Maymunlar, bunları getirip Rama'ya göstermişler. Lakşmana yalnız halhalları tanımış. Rama ise görür görmez hepsinin de kuşkusuz Sita'ya ait olduğunu anlamış. Maymunlar, kralları ve konukları için tatlı kokulu güzel çiçeklerden gölgelikler yapmışlar. Hep beraber oturup fikir alışverişine girişmişler. Ama önce, Rüzgâr Tanrısı'nın oğlu Muhteşem Maymun Hanuman iki dal parçasıyla bir ateş yakmış. Çiçeklerle alevlere tapınarak ateşi özenlice Rama ile Sugriva'nın arasına yerleştirmiş. İkisi birlikte ateşin çevresinde dolaşarak dostluklarını pekiştirmiş. Anlatılanlara göre, tam bu anda, uzakta bir hapishanede tutsak Sita'nın, kocası ve maymunların başkanı böylesine anlaştıkları için sevinçten sol gözü seğirivermiş.

Önce, Rama maymunların düşmanı Vali'yi öldürüp Sugriva'nın karısını kurtarsın diye anlaşmaya varılmış. Bundan sonra Sugriva kendi payına düşeni yapmaya, yani Sita'nın tutulduğu yeri bulup, Ravana'yı alt etmek ve kalelerini düşürmek için asker sağlamaya söz vermiş. İki hükümdar, seferin yağışlı mevsimde olamayacağına ama güz

gelir gelmez mutlaka yola çıkılacağına karar vermişler.

İki kardeş bu anlaşmanın kendilerine düşen kısmını titizce yerine getirmiş. Birkaç gün içinde Sugriva'nın düşmanı öldürülmüş ve karısı kurtarılmış. Ah, bu maymun doğası da amma değişkendir! Sugriva karısı kurtulur kurtulmaz kendini orman eğlentilerine kaptırmış. Rama içinse çok değerli günler ve haftalar boşa akıp gidiyor, yapılması gereken hazırlıklar yapılmıyormuş. Aslında bu tam olarak doğru değilmiş. Maymunların generali ve danışmanı Hanuman bu hoş gözükmeyen gecikme için çoktan kralıyla konuşmuş ve Sugriva tarafından bir ordu toplamakla görevlendirilmiş. Böylece, Lakşmana en sonunda bu duruma erkekçe karşı çıkmak için gittiğinde Sugriva, halihazırda toplanmış yüz binlere dayanarak ormanın diğer köşelerinde de güçlü maymunların ve ayıların, emirlerinde ayrıca birer orduyla komut beklediğinin güvencesini vermiş.

İlk yapılması gereken Sita'nın nerede tutulduğunu bulmakmış. Sugriva bu amaçla maymun ordusunu kısımlara ayırmış. Bir kısma kuzeydoğuda, bir kısma kuzeybatıda, kalanlara da güneyde arama yapmalarını emretmiş. En çok güvendiği ise emrine güney birliğini verdiği Muhteşem Hanuman'ın ustalığı ve enerjisiymiş. Rama bunu duyunca, bu gizli casusa Sita'yı bulduğunda kendinden bir im olsun diye adının kazılı olduğu bir yüzük vermiş.

Rüzgârların Oğlu Hanuman harekete geçmeden önce, haftalar boyu yapılan aramalar sonuçsuz kalmış. Hanuman, harekete geçtiğindeyse kabarmış, kabarmış, korkunç bir genişliğe ulaşmış, zihninin bütün enerjisini Sita'yı aramaya yoğunlaştırmış ve şıp diye denizin ötesindeki bir noktaya, Ravana'nın ada krallığı Lanka'ya sıçrayıvermiş. Adaya varan kudretli maymun duraklamış. Önündeki yüksek dağın tepesinde, hayal edilemeyecek güzellikte balkıyan bahçeleri ve göğe yükselen kuleleriyle ünlü Lanka şehrini görmüş. Kendi kendine oraya nasıl girebileceğini dü-

şünmüş. Güneş batana kadar beklemeye karar vermiş. Karanlık çökünce kendini bir kedi kadar küçültmüş ve şehre girmiş.

Şehir gerçekten de tanrıların yaşadığı yerler gibiymiş. Çok katlı evler, işli pencereler kristallerle süslüymüş. Bir uçtan diğerine uzanan muhteşem kemerler ve görülmeye değer güzellikteki kapılar kentin görkemine görkem katıyormuş. Sokaklar geniş ve bakımlıymış. Zafer kuleleri olağanüstüymüş. Fener direkleri ışıl ışıl parlıyormuş. Evler saraylara benziyor, türbeler bile alımlı mermer eşyalar gibi duruyormuş. Adı dilden dile dolaşan harikalar diyarı Lanka, Ravana'nın gücü ile yönetilir, her an tetikte bekleyen korkunç güçte gece bekçilerince korunurmuş. Bu şan ve azameti düşünerek ağırlaşan Hanuman'ın ruhu hüzne gömülmüş. Ancak birdenbire, sanki onu rahatlatmak için dolunay bütün ihtişamıyla yıldızları da yanına katarak göğe yükselmiş. Muhteşem Maymun yukarıya bakmış ve beyaz deniz minaresi kabuğu gibi parlayan, ak nilüferlerin rengini giymiş, göklerde salınırken gölde yüzen beyaz bir kuğuyu andıran ayı görmüş.

O gece saatler boyunca Hanuman, Lanka'nın güçlü efendilerinin kalelerinde dolanıp durmuş. Bütün koridorları ve salonları dolaşmış. Geçmediği tek bir yatak odası bile kalmamış. Ravana'nın sarayına bile girmiş. Uykuyla geceki sarhoşluğunu üstünden atmaya çalışırken, ziyareti ne kendisi ne de yakınları için hayırlı olan küçük bir maymunun gün ağarırken odasına girdiğini ve cilalı kristalden yapılma yatağının başına gelip kendisine uzun uzun baktığını on başlı kralın ruhu bile duymamış. Hanuman, ne yazık ki hiçbir yerde, konaklarda da, sarayda da bulamamış.

Gerçek şu ki, Ayodhya Kraliçesi, Lanka'ya getirilişinden birkaç saat sonra bir aşoka ağacı bahçesine yollanmış. Orada ona gözcülük ve işkence etmeleri için iblis kadınlar görevlendirilmiş. Ravana, gururlu tutsağına iyilikle yaklaş-

manın sonuç vermeyeceğini anlamış ve ona kötü davranmaya karar vermiş. Sita, Toprak Ana'nın kızıymış. Babasının onu saban izinde, sürülmüş toprağın arasında bulduğu söylenir. Bu yüzden onun için ağaçlık alanlar, açık hava ve çağıldayan ırmaklar, lüks içindeki sarayların kapalı duvarlarından daha çekilirmiş. Kraliçe, kadın gardiyanlarının yüzlerini ya da yaptıkları işkenceleri ayrımsayamayacak kadar derin bir üzüntüdeymiş. Tutsaklığı boyunca ağzına lokma koymamış. Çünkü ilk tutsak edildiği gece Tanrı İndra, Lanka halkını büyülü bir uykuya yatırarak, ölümlülerden açlığı ve susuzluğu alıp götüren cennet yiyecekleri ve içecekleriyle Sita'nın karşısına çıkmış. Kraliçe, tanrı olduğunu kanıtlamadan getirdiği armağanlara dokunmak istemeyince, İndra, bir an için tanrısal imlerini takınarak Sita'ya ışık saçmış. Ancak bundan sonra kraliçe Onun elinden korkusuzca ölümsüzlerin yiyeceklerini yemiş, içeceklerini içmiş. Sita, kendine hapishane olan korulukta, Rama'dan ayrı düştüğü yorucu haftaları ve ayları işte böyle geçirmiş. O gün, sabahın ilk ışıklarıyla birlikte Hanuman onu bu korulukta bulmuş ve görevinin sona erdiğinden emin olmuş.

Irmağın kıyısındaki bir ağacın dibinde ağlayan bir kadın oturuyormuş. Kadın, solgun ve bitkin görünüyormuş. Üzerinde ipekten, yıpranmış bir ibadet giysisi varmış. Boynunun eğikliğinde kraliçelerinkine benzer bir eda seziliyormuş. Başını, Lanka'nın iblis kadınlarında olmayan bir zarafetle örtüyormuş. Bunlardan başka maymun, karşısındaki bu kadının açık tenli ve ceylan gibi olduğunu görmüş. Havası, tüm güzelliğiyle etkileyici ve ince bir şeyler yansıtıyormuş. Hanuman karşısındakinin bunca zamandır aradığı, Rama'nın tutsak eşi Sita olduğundan kuşkusu kalmadığından nefesini tutmuş. Aradığını bulmuş olmanın heyecanıyla titreyerek Sita'yı seyrederken, o da ne! On başlı Ravana bahçeye girmiş. Tutsağının önünde eğilen İblis Kral on-

dan az ileriye, bir dalın üzerine oturmuş. Yüzünü de Sita'dan yana dönmüş. Maymun ise söyleyeceği her heceyi duymak için kulağını kralın oturduğu dalın hizasına eğmiş.

Ravana'nın gelişiyle solgun kraliçenin beti benzi iyice atmış. Hanuman, zavallı Sita'nın rüzgârda sallanan küçük bir ot gibi titrediğini görebiliyormuş. Ancak Ravana konuşmaya başladığında kraliçenin yanaklarına al yerleşmiş, gözlerine de bir ışık. Sanki hitap edilen kendisi değilmiş gibi gururla başını kaldırmış. Kralın söylediği birçok sözü zor işitiyormuş gibi dinlemiş. Bir an için, Ravana ondan yanıt bekliyormuş gibi duraklamış. O ise yalnızca, "Seni uyarmıştım İblis Efendisi! Yaptığın şeyler ve şimdi söylediğin bu sözler ölümle cezalandırılacak. Ancak tanrıları alaya alıp kendi felaketini hazırlamak isteyen biri senin cüret ettiğin gibi davranır!" demiş. Ardından tekrar oturduğu yere çökmüş ve sanki olanları hiç görmemiş ya da söylenenleri hiç duymamış gibi gözlerini boşluğa dikmiş.

Ravana, en sonunda öfke kusarak ve midesi bulanarak bahçeden ayrılmış ve iblis gardiyanları geri yollamış. Onlar da güzel Sita'nın etrafını çevreleyip işkence etmeye başlamışlar. Zavallı kraliçe, kendini bu iblis kadınların ortasında kurtların arasına sıkışmış bir ceylan gibi hissetmiş ve gözyaşlarına boğulmuş. Rama'yı yitirmenin acısıyla hıçkırarak kederli ve aşk dolu, kırık sözler mırıldanmaya başlamış. İblis kadınlar bu sözleri gülünç bulmuşlar ve nasıl olmuşsa biraz geri çekilmişler. Bu, Hanuman'ın beklediği fırsat olmasına rağmen, Rüzgârların Oğlu kraliçeye birdenbire seslenmekten çekinmiş. Kraliçenin şaşırıp da gardiyanları çağırmasından korkmuş. Dikkatini çekmek için Rama'dan bahsederek etrafta koşturmaya başlamış.

Bir süre sonra, Sita başını kaldırmış. "Ah, sevgili Ormanların Kardeşi" demiş, "o güzel adı sen de mi biliyorsun?"

"Hanımefendi" diye yanıtlamış maymun yavaşça, "sanırım bulmam için gönderildiğim tutsak sizsiniz. Neden burada bulunduğunuzu söyleyin bana."

"Ben Sita'yım" demiş kraliçe, belli belirsiz bir sesle, "Mithilalı Canaka'nın kızı ve Daşaratha'nın oğlunun eşi. Burada ölüm cezasıyla hapis tutuluyorum. Bundan iki dolunay sonra ölmeye mahkûmum."

Bunları duyan Hanuman hemen Rama'yı anlatmaya başlamış. İyi olduğunu ve gece gündüz kraliçe hazretlerini kurtarmak için planlar yaptığını, Lanka'nın alınması için büyük bir ordu hazırladığını, kendinin kraliçe hazretlerini bulup tutsak edildiği yeri haber vermekle görevlendirdiğini anlatmış.

Sita bu haberlere çok sevinmiş, yine de içi rahat değilmiş. Ravana'nın istediği kılığa bürünebileceğini biliyormuş. İblis, belki kendisiyle konuşur umuduyla ona bir defasında annesinin, başka bir kez de Rama'nın kılığında yaklaşmış. Sita ondan mucize eseri kurtulmuş. Bu yüzden, şimdi de bu maymunun gözüktüğü gibi olmadığından kuşkulanıyormuş. Bunun da iblisin oyunlarından biri daha olmasından korkuyormuş.

O böyle içinde alıp verirken Hanuman yaklaşmış ve ayaklarının dibine Rama'nın yüzüğünü bırakmış. Sita, çabucacık yüzüğü yerden almış ve saçının içine saklamış. Gözlerinden yaşlar süzülüyormuş ve mutlulukla hıçkırıyormuş. Telaşlı, titreyen parmaklarla giysisinin bir yerinden kocasının ona verdiği bir uğurluğu çıkarmış. Ulağına vermiş. Bir de Kral'a, bir öğleden sonra Ayodhya bahçelerinde otururken kendisini yaralayan ve onun tarafından öldürülen atmacayı hatırlatmasını istemiş. Uğurluk ve atmaca anısıyla çift im vermiş olan Sita, hapis tutulduğu yeri güvenli biçimde bildirdiğinden eminmiş.

"Hanımım" demiş maymun, bahçeden ayrılmadan önce soğuk burnunu onu selamlamak için toprağa yaslarken,

"isteyin, sizi kolaylıkla Rama'nın yanına, yuvanıza taşıyayım! Düşündüğünüzden daha iri ve güçlüyümdür. Bunu yapmak benim için küçük bir iş olacaktır!"

Hanuman bunları söylerken kraliçe geriye çekilmiş. Ravana'nın büyük bir alıcı kuş gibi kendisini akşam gölgeleri arasında Lanka göklerine taşıdığı o vahşi uçuş aklına gelmiş gibi yüzü değişmiş. Hizmetkârını incitmemek için yarı duraksayarak ama yine de kararlılıkla, "Hayır, olmaz!" demiş. "Kocam dışında kimsenin beni evime götürmesine izin veremem!"

Hanuman bu yanıt üzerine içinde derin bir tatmin duyarak, "Pekiyi, nasıl isterseniz" demiş. "Çünkü öyle sanıyorum ki, Efendim de sizi kurtarmanın onurunu bizzat tatmak ister. Size ulaşması uzun sürmeyecektir. Ve sonra da kraliyete yakışır şekilde öcünüz alınacaktır. Ama şimdi içimde vahşi maymun ruhumun kabardığını duyuyorum ve burayı terk etmeden önce Ravana'ya gününü göstermeyi arzuluyorum."

Muhteşem Maymun kuyruğunu şaklatmış, kraliçeyi bir daha selamlamış ve onu yalnız ama umut dolu bırakıp gitmiş. Ertesi gün, kraliçe maymunun ayrılış sözlerini anımsarken gizli gizli gülümsemiş. Nedeni ise, iblislerin bahçelerindeki bütün yemişlerin bir gecede korkunç bir maymun tarafından telef edildiğinin, aynı maymunun birçok bekçiyi öldürdükten sonra da bir sıçrayışla denizin öte yanına geçtiğinin kulağına çalınmasıymış.

Rama, bu arada ordusunu düzene sokmuş ve denetimden geçirmiş. Hanuman iyi haberlerle geri döndüğünde deniz kıyısına doğru yola çıkmak için hazırmış. Tek sorun birlikleri boğazlardan geçirmekmiş. Rama'nın sabırsız yakarısına dayanamayan Okyanus, Efendi'nin karşısına çıkmış ve yatağını anakara ile Lanka arasında bir köprü gibi yükseltmiş. Bütün maymunlar bulabildikleri çalı çırpıyı, dalları ve ağaç gövdelerini taşıyıp, tuzlu suyun dalgalarına

Tanrı, sincabı avucuna almış ve okşamış.

karşı duracak kadar sağlam ve yüksek bir yapı inşa etmişler. Derler ki sincaplar bile Lanka Köprüsü'nün yapımına yardımcı olmuşlar. Köprü yüzeyi pürüzsüzleşsin diye taş, deniz kabuğu ve fındık fıstık taşımışlar. Köprü tamamlandığında Tanrı, bu en küçük işçilerden birini avucunun içine almış ve onu kutsayarak baştan aşağı okşamış. Rama onları böyle kutsadığı için Hint sincaplarının koyu kürklerinin üzerinde üç ak çizgi vardır; bunlar Evrenin Efendisi'nin parmak izleridir.

Bugün Mannar'ın inci avcılığı yapılan geniş kumsalının yanı başındaki boğazın bir yakasından öbür yakasına uzanan köprü işte böyle inşa edilmiş. Köprünün yapımı bittiğinde Rama'nın birlikleri kolayca karşıya geçmiş. Herkes bir sonraki adımın Lanka'nın fethi olacağını biliyormuş. Ravana yok edilecek, Sita kurtulacakmış.

Tüm bu zaman boyunca Ravana'nın karısı Mandodari, kocasına tutsağını serbest bırakması için yalvarmış. Ravana ise, yalnızca Rama'yı aşağılayan, kendi gücünü öven yanıtlar vermiş. Ne zaman ki, düşman ordu denizi geçmiş, her şey değişmiş. Anlatılır ki İblis Kral haberi duyar duymaz korkuyla ayağa sıçramış. Düşman artık kapısındaymış. Daha bir gün önceki bulutsuz görüş artık çok ciddi bir manzara sergiliyormuş. Şimdi tüm Lanka, Rama'nın her bir askerini, meyve bahçelerini birkaç saat içinde tek başına mahveden Hanuman ile bir tutuyormuş.

Ravana'nın erkek kardeşi de Mandodari'ye katılmış. "Henüz şehri kurtarmak için zaman varken şu yabancıyı azat et!" diye yalvarmışlar, "Rama haklı ve yazgı da O'ndan yana savaşacak!"

Ravana'nın verdiği sert karşılık kardeşinin öfke saçarak huzurunu terk etmesine neden olmuş. Neyse ki İblis Kral, karısına karşı aşırı derecede nazikmiş. "Aşkım" demiş, "elinden geleni ardına koymamak düşmanın görevidir. Kocanın ve oğullarının, ölmeleri gerekiyorsa, merha-

met dilenerek mi yoksa cesurca, şerefli askerler gibi dövüşerek mi ölmelerini yeğlersin?"

Mandodari kocasının gizli düşüncesini açığa vurduğunu anlamış. O ve oğulları ölecek, kendisi de oğulsuz ve dul kalacakmış. Yine de, ne acıdan bağırmış ne de bir damla gözyaşı akıtmış. Çünkü, şimdi üzerine düşenin onları korkutmak değil yüreklendirmek olduğunu iyi biliyormuş.

Birkaç saat sonra, Rama ve Lakşmana beyaz bayrak açmış bir komutanın askerleriyle birlikte kamplarına yaklaştığını görmüşler. Yanlarına varan komutan atından inmiş ve "Efendiler, biz Lanka halkı olarak bu konuda tamamen yanlış yaptık. Size bağlılığımı sunmaya geldim" demiş. Bunu söyleyen Ravana'nın kardeşi Vibhişana'ymış. Prensler onu önemli bir konuk gibi ağırlamışlar. Lanka'nın alınışından sonra Vibhişana'yı yönetici yapmak üzere anlaşmaya varmışlar.

Bundan hemen sonra saldırı başlamış. Eski bir kitapta, savaş sırasında Lakşmana'nın, surların üstünde Vibhişana'ya nişan almış bir okçu gördüğü anlatılır. Rama'nın kardeşi, o an yalnızca kaçak Vibhişana'nın konukları olduğunu hatırlamış. Masalcının dediğine göre sevgilisini kucaklamaya koşan bir âşık gibi okların karşısına atlamış. Böylece Vibhişana'nın hayatı kurtulmuş kurtulmasına ama Lakşmana da neredeyse hayatından oluyormuş. Saldırı günlerce sürmüş. Sonunda kent düşmüş ve iş yalnızca kaleyi ele geçirmeye kalmış.

Rama en sonunda arzusuna kavuşmuş. Ravana ile teke tek bir dövüş yapmışlar ve Evrenin Efendisi Rama, İblis Kralı Ravana'yı kendi elleriyle öldürmüş. Kalenin kapıları ardına kadar açılmış. Sıra, Sita'nın Rama'ya kavuşacağı ana gelmiş.

Sita'nın Sınavı

Rama'nın tüm yüreği Sita'yı görme özlemiyle ve altın geyiğin peşine düştüğü o sabah kırılan yaşam coşkularını tazeleme isteğiyle yanıp tutuşuyormuş. Ancak O, kör itkilerle dolu, anın getireceği rastlantısal arzulara yem olacak herhangi bir ölümlü değilmiş. Birleşmelerinin halk önünde olması gerektiğini sezmiş. Karısının onuru kurtarılmalı, bağlılığı akıllarda kuşkuya yer bıraktırmayacak biçimde kanıtlanmalıymış. Halk, kraliçelerini sevmezse ve ona yürekten inanmazsa Sita'nın mutlu olamayacağını biliyormuş. Eşinin adı kuşku ve iftira lekelerinden arınmazsa O da huzurlu olamayacakmış.

Ancak, Onu bekleyen ilk görevin bu sorunla bir ilgisi yokmuş. Şimdi zafer kazanmış bir ordunun başıymış. Birincil sorumluluğu kadınları, çocukları ve malvarlığı ile kenti askerlerinden korumakmış. Bu nedenle, Vibhişana'yı Lanka Kralı olarak tahta çıkarmak için elini çabuk tutmuş. Bu yerine getirildikten sonra gizlice Hanuman'ı çağırtmış. Ona kente girmek için mutlaka yeni kraldan izin aldıktan

sonra Sita'yla özel olarak görüşüp zaferden haberdar etmesini emretmiş.

Muhteşem Maymun, Koşala Kraliçesi'ne bizzat eşlik etmesi için Vibhişana'ya halk önünde resmi bir rica sunmuş. Ayrıca kraliçenin ülke meselelerine yakışır biçimde giyinmesini rica etmiş. Sita'nın Rama için çarpan kalbi, onu, kocasının kollarına ve korumasına üzerindeki tutsaklıktan kalma yas giysileriyle koşmaya zorluyormuş. Ama Vibhişana nazikçe, bir eşin dileğinin kutsallığını anımsatmış. Kraliçe de bu yorucu işe boyun eğmiş. Hükümdarların yürüdüğü yollar çetindir! Sita, her adımıyla yüreğini ezerek kocasının yanına varmalıymış.

Kraliçe hazırlığını tamamlamış. Önünde Vibhişana geldiğini duyurmak için at sürerken Rama'nın huzuruna çıkacağı, allar ve altınlarla süslü kapalı tahtırevanına yerleşmiş. Şehir kapılarında tahtırevanından inmesi ve açık kampa yayan girmesi rica edilmiş. Sita bu ricaya pek anlam verememiş, ama aklı Rama'yı görmekte olduğundan ayrıntılara dikkat edecek durumda değilmiş. Tahtırevanından inmiş ve geniş yolu adımlamaya başlamış. Sağında ve solunda askerler dizili bekliyormuş. İleride Rama, güçlü ve soylu bir havayla oturuyormuş. Tüm gözler çocukluğundan bu ana kadar halk içine hiç çıkmamış olan Sita'nın üstündeymiş. Vibhişana, içgüdüsel olarak, bu durumun çekingen ve duygusal kraliçede yaratacağı utangaçlığı sezmiş. Tam Tanrı ve eşinin yalnız başlarına bir araya gelmeleri için kalabalığın dağılması emrini verecekmiş ki, Rama elini kaldırmış ve onu durdurmuş. "Herkes olduğu yerde kalsın!" diye buyurmuş. "Bu, tüm evrenin kadının örtüsü olduğu ve herkesin onu tümüyle günahsız göreceği anlardan biridir!"

Sita, bu arada ağır ve kraliçelere yakışır adımlarla iyice yaklaşmış. Gözleri kocasının yüzünün her çizgisini, her hareketini içiyormuş. Rama onu kabul etmek için ayağa

kalkmış. Ama orada bulunan tüm insanlar Onun, Sita'ya değil de başını eğerek yere doğru baktığını görmüşler. Ah, kraliçe ne kadar güzelmiş! Ne kadar soylu ve zarif görünüyormuş! Baştan aşağı kraliyet giysileri ve takılarıyla süslenmiş olmasına rağmen, ona bakan herkesi ülkesindeki her mutlu yuvanın koruyucusu ve tamamlayıcısı olmaya yakışır, alçakgönüllü ve sevgi dolu bir eş, soylu ve vefalı bir kadın olduğuna inandıran yalın bir havası varmış. O gün orada bulunan her asker, Sita'da açığa çıkan kusursuz kadınlık karşısında korku ve saygı ile soluğunu tutmuş.

Kocasının işareti ile kraliçe birkaç adım ötede durmuş. Rama başını kaldırmış, resmi bir ses tonu ile konuşmaya başlamış. "Ravana layıkıyla mağlup edilmiş ve öldürülmüştür. Böylece Ayodhya'nın şerefi tamamen aklanmıştır. Şimdi kimin koruyuculuğunda ve nasıl yaşayacağını seçmek, Ravana'nın kocasından ayırdığı kraliçenin hakkıdır" demiş. Bir an için sevgisinin büyüklüğüne kapılıp doğrudan karısına hitap ederek eklemiş, "Bir tanem, senin dileklerin eksiksiz yerine getirilecektir. Ancak iyi adı Ravana'nın sarayında kirlenmiş birinin eski saygınlığına kavuşması mümkün görünmüyor!"

Kraliçe bu sözler üzerine sırtından bıçaklanmış gibi kalakalmış. Ama çok geçmemiş, gururlu başını en gururlu yüksekliğine kaldırmış. Dudakları titriyor ve gözyaşları istemsizce yanaklarından süzülüyormuş, ama muhteşem sesi korkusuzca çınlamış. "Kişiliğim yanlış anlaşılmış olmalı" demiş. "Rama bile, yüreğimden ve bağlılığımdan kuşku duyuyorsa ben bitmişim demektir! Eğer Efendim bana, Lanka'da tutsakken, beni yalnızca Ayodhya'nın onuru için kurtaracağını bildirseydi, Onu bütün bu zahmetten kurtarırdım. Kendisini buraya getirenin başka şeyler olduğunu düşünebilseydim, orada ölmek benim için ne kadar kolay olurdu! Lakşmana, git ve benim için bir cenaze ateşi hazır-

la! Başıma gelen bu felaketten ancak böyle kurtulabilirim."

Sita bundan sonra kimin koruyuculuğunda ve nasıl yaşayacağını işte böyle seçmiş! Lakşmana şaşkınlık ve kızgınlık içinde kardeşine bakmış, ama yalnızca sessiz bir el işareti almış ve cenaze ateşini hazırlamaya girişmiş. Rama'nın yüzü, her şeyin son kez yok olacağı andaki Ölüm' ün yüzü gibiymiş. Kimse Onunla konuşmaya cesaret edemiyormuş. Sita'nın gözyaşları yağmur gibi akıyormuş, ama zavallı kraliçe sabırla bekleyerek olduğu yerde durmayı sürdürmüş.

Odunlar yığılınca ve yığın ateşe verilince, Sita kocasının çevresini yürüyerek üç kere dolanmış. Rama başını önüne eğmiş, olduğu yerde duruyormuş. Sita'nın yüreği yalın bir sevgiyle doluymuş. Sonra kraliçe ateşe yaklaşmış ve ellerini kavuşturup, "Sen, ey Ateş, dünyanın tanığı! Beni, yüreği hep doğru olanı koru! Siz, ey arı alevler! Beni içinize alın! Saflığın Efendisi ancak saf olanları kabul eder" diye yakarmış.

Bunları söyledikten ve ateşin çevresinde üç kez dolandıktan sonra, güzel kraliçe pervasız bir yürekle dünyaya hoşçakal demiş ve alevlerin içine girmiş. Sita, ateşe ilk adımını atarken, altın bir sunağa dökülen altın gibiymiş. İzleyenlerden iniltiler ve ağıtlar yükselmiş. Ve işte! Kraliçenin ayağı alevlere değer değmez, Rama'nın şanını ve İlahi Varlık'ın İlahi Güzellikle betimlenemez birleşmesinin gizini dile getiren ezgiler duyulmuş gökten. Sita'yı karşılamak için alevlerin kalbinden Ateş Tanrısı Agni yükselmiş. Kraliçeyi sağ koluyla destekleyerek alevlerin içinden çıkarmış, yüzü neşeyle aydınlanmış olan Rama'ya götürmüş. Kadınlık onurunu kendi tanıklığıyla kurtarmış olan güzeller güzeli Sita'yı Evrenin Efendisi'ne teslim etmiş ve birleşmelerini onaylamış.

"O senindir, ey Rama!" demiş, "o senindir. Düşüncede, düşünde, sözünde ve eyleminde sana hep sadık kalmış-

tır. Emrimle onu geri kabul edeceksin. Onun yalnız sana ait olduğunun tanığı benim!"

Rama, bunun üzerine Sita'yı kabul ederek, "Gerçek şahidimdir ki aşkım, zihnimde senden en ufak kuşku duymadım. Ancak halkımızın önünde aklanman gerekiyordu. Sen her zaman benimsin. Benden ayrılabileceğin aklına bile gelmesin. Sen benimsin ve güneş nasıl ışığından ayrılamazsa ben de senden ayrılamam."

Gençliklerinde bir insanın evlendirdiği Rama ve Sita, böylece bir de Ateş Tanrısı'nın elinden evlenirken başlarının üstünde gökyüzünün kapıları ardına kadar açılmış. Kral Daşaratha görünmüş. Arabasının içinde oturuyor, Rama ile birlikte Sita'yı da kutsuyor, onları Ayodhya Kralı ve Kraliçesi olarak selamlıyormuş.

O gün, on dört yıllık sürgün bitmiş. Rama bu yaşadıklarını, geri dönüp tahta çıkana kadar babasının ruhunun huzur bulmayacağına yormuş. Oradan çabucak ayrılmaları için hazırlıklara başlamış. Askerlere ganimetin üleştirilmesi ve ödül dağıtılması bir iki günlerini almış. Ardından Sita ile birlikte, ak kuğuların çektiği kraliyet arabalarına atlayıp kuyruklu bir yıldız gibi gökyüzünden geçerek Ayodhya'ya varmışlar.

Rama krallığın başına geçtiğinde, derler ki dul kadınlar kaygı içinde yaşamayı bırakmışlar. Halk ne hastalık çekmiş ne de vahşi hayvanlardan çekinmiş. Hırsızların kökü kurumuş. Başkaca da sorun kalmamış. Artık yaşlılar, gençlerin cenaze törenlerini düzenlemeye çağrılmıyorlarmış. Herkes mutlu yaşıyor, kimse kimseyi kıskanmıyormuş. Ağaçlar hep çiçek açıyor ve bol yemiş veriyormuş. Gerektiğinde bereketli yağmurlar yağıyor, rüzgârlar okşarcasına esiyormuş. Rama'nın yönetimi altında kentliler, dinlerine bağlı ve dürüst yaşar olmuşlar. Krallık dirlik bulmuş, ülke gönenmiş.

Ah, öykü böyle bitseydi ne güzel olurdu! Büyük ozan Valmiki de bunu istemişti. Yüzyıllar boyunca insanoğlu bunu örnek alır, bundan söz ederdi. Ama bunu izleyen çağlardan birinde, bilinmeyen birilerince başka bir son yazıldı ve bu, yazık ki, beklenmedik acı bir sondu. Bu ikinci öykü, Sita'nın zorlu sınavının yeterli olmadığını veya halkı memnun edemeyecek kadar geçmişte kaldığını anlatır.

Rama'nın önceden tahmin ettiği kuşkular ve dedikodular, günün birinde patlak vermiş. Kral bunun üzerine, kaçınılmaz olana karşı durmaya çalışmanın boşuna olacağını düşünmüş. Sita'dan eninde sonunda ayrılmak zorunda kalacakmış. Halkının iyiliği için bir kral her türlü özveriyi göstermelidir ve kralın davranışı yanlış anlaşılırsa bu hiç de halkın iyiliğine olmaz, diye düşünmüş Rama. Niyeti her ne kadar kahramanca da olsa, Sita'ya yüz yüze veda etmeyi başaramayacağını hissetmiş. Bu nedenle onu Lakşmana'nın gözetiminde, Ganj'ın öte yanındaki Valmiki'nin ocağına, uzun bir hac yolculuğuna göndermiş. Lakşamana, oraya vardıklarında Rama'nın ayrılık mesajını iletecek, kraliçeye veda edecekmiş.

Ah, Sita ne kadar perişan olmuş! Tek avuntusu, kocasını anladığına, kocasının da kendini anladığına olan inancıymış. Birbirlerine olan son sözleri ayrılıklarını dini bir bağlılık yeminine dönüştürmüş. Ne ki, Sita sonsuza kadar ayrı kalacaklarını biliyormuş. Ruhu her zaman Onunla birlikte olacak, ama ikisi de birbirlerinin yüzünü bir daha göremeyeceklermiş.

Sita, ikiz oğullarının öz dedeleri gibi sevdikleri bilge Valmiki'nin yanında yirmi yıl geçirmiş. Günlerden bir gün, Ayodhya'da yapılacak resmi kurban töreninin haberi Valmiki'nin evine kadar gelmiş. Valmiki bu arada Ramayana'yı çoktan yazmış, besteliyormuş. Bir yandan da Rama'nın oğulları Lava'ya ve Kuşa'ya, bu şiiri öğretiyormuş; kurban sırasında babalarının huzurunda okusunlar diye çocukları

Ayodhya'ya götürmeye karar vermiş.

Şiir bitmeden çok önce, Rama karşısındakilerin kendi çocukları olduğunu anlamış. Şiirin okunması günler sürmüş, Kral ve danışmanları sonuna kadar pür dikkat dinlemişler. Şiir bitince, Rama iç geçirerek Valmiki'ye dönmüş. "Ah! Keşke Sita da burada olsaydı!" demiş. "Ama, onurunun bir kez daha sınanmasına razı gelmeyecektir."

"İzin verin, Sita ile konuşayım" demiş, ikisinin de mutluluğu için tekrar bir araya gelmelerini her şeyden çok isteyen Valmiki.

Ertesi gün Rama'yı şaşırtan bir haber gelmiş. Sita ikinci bir sınavı kabul ediyormuş; yalnız bu kez ateşle değil de yeminle...

Sabah olmuş. Kral, vezirler ve konuklar törende yerlerini almış. Ülkenin her köşesinden, her yaştan ve her ırktan insan, Sita'nın sınavını izlemek için oradaymış. Kraliçe, Valmiki'nin ardından salona girmiş. Başı sıkı sıkı örtülüymüş. Kafası önüne eğik, ellerini kavuşturmuş bir halde, gözlerinde yaşlarla yürümeye başlamış. Tüm zihninin Rama'ya yoğunlaştığını görmek zor değilmiş. İzleyenlerden övgü ve sevinç mırıltıları yükselmiş. Az sonra olacaklar kimsenin aklından bile geçmiyormuş!

Valmiki, kraliçeyi Rama'ya ve meclisine takdim etmiş. Rama, Sita'dan herkesin önünde bağlılığına ve içtenliğine dair yemin etmesini istemiş. O, tam bunları söylerken orada bulunan herkes sanki tanrılar yeryüzüne iniyormuş gibi serin ve ıtırlı bir yelin estiğini duyumsamış. Kimse Rama'nın sözlerinin Sita üzerinde yaratacağı etkiyi beklemiyormuş.

Bu gururlu ama kırılgan ruh, taşıyabileceğinden çok ötesini yükleniyormuş. Yirmi yıl boyunca, gıkını çıkarmadan, kusursuz bir ağırbaşlılık ve sadakatle yalnızlığa dayanagelmiş. Şimdi ise son damlayla bardak taşıyormuş. "Ey

Toprak Ana!" diye bağırmış Sita, "Sen ki toprağın kutsal anasısın, eğer yüreğimde bir kez bile Rama'dan başkasını düşünmediğim doğruysa beni yanına al! Eğer durmaksızın düşümde, sözümde ve eylemimde Onun iyiliği için dua ettiğim doğrusuysa, bu insanüstü çabam için bana sığınak ol, kucağını aç!" Bu yorgun çığlık göklerde çınladığında olağanüstü bir şey olmuş. Yeryüzü açılmış ve yeraltının efendileri Nagalar, başlarının üzerinde taşıdıkları değerli taşlarla işli bir tahtla yukarı çıkmışlar. Tahtın üzerinde Toprak Tanrıçası, kendinden yardım isteyen çocuğuna doğru kollarını açmış bir şekilde oturuyormuş. Taht, Sita ile birlikte tekrar toprağın içine girerken üzerine çiçekler yağmış. Göklerden, "Selam sana, alnı ak Sita!" diyerek Sita'yı selamlayan sesler duyulmuş. Sita ve Toprak Ana gözden kaybolurken evrenin bir an için kutsal bir sükûnete geçtiği anlatılır.

Bu olay karşısında tüm yürekleri huzur kaplamış, yalnız bir yürek bu huzurdan nasibini almamış. Acı, Rama'nın zihnini parça parça etmiş. Sita, Ona ne kadar bağlı kaldıysa O da Sita'ya o kadar bağlı kalmış. Törenler için bir kraliçe gerektiğinden, karısının altından bir heykelini yaptırmış ve devlet işlerini hep bu heykelin altından yürütmüş. Böylece yıllar geçmiş, her şey göçüp gitmiş. Kimsenin kaçamayacağı saat gelip çatmış. Gitme zamanı geldiğinde, Rama ve kardeşleri dünyaya veda etmişler. Ayodhya dışındaki ırmağın kenarına varıp ilahi bedenlerine girmişler. Ve ölümlüler diyarında bir daha hiç görünmemişler.

Asırlar geçmiş. Onların yönetimi altında yaşayanlardan kimse kalmayınca öyküleri anılara yerleşmiş.

KRİŞNA SÖYLENCELERİ

Hint İsa Bebek
Krişna'nın Doğumu

"Sen, Ey Devaki'nin Yüce Neşesi!"

Mathura'nın zorba kralı Kamsa, kişinin katlanamayacağı kadar kötü ve zalimmiş. Onun adaletsizliğine yeryüzü bile isyan edermiş. Çok geçmeden, bu kadar eziyete dayanacak gücü kalmayan zavallı halkın yüreğine su serpmek için kralın öldürüleceği kehaneti kulaktan kulağa yayılmaya başlamış. Bu kehanetin aslı ise insanı hayrete düşüren bir hikâyeymiş.

Kamsa, kız kardeşi Devaki'yi ve asilzadelerinden arkadaşı Vasudeva'yı çok severmiş. İkisinin evlenmeleri için elinden geleni yapmış. Evlilik törenlerinin sonunda çifti Vasudeva'nın evine götüren arabacı da kendisi olmuş. Ama o da ne! Yolda giderlerken göklerden bir ses Kamsa'ya, "Ey zorba! Bu çiftin sekizinci çocukları oğlan olacak. On iki yaşına gelince de, seni kendi elleriyle öldürecek!" diye seslenmiş. Bu sözleri duyan Kamsa'nın yüreğinde gelin ve damat için beslediği sevgi nefrete dönüşmüş. Atların başını

çevirdiği gibi çabucak Mathura'ya geri dönmüş. Devaki ile Vasudeva'yı zindana attırmış. Çocuklarını da doğar doğmaz öldürmeye başlamış. Altı çocuk doğmuş ve Kral Kamsa her birini öldürmüş. Yalnız bir çocuk, Balarama Oğlan gizlice zindandan kaçırılmış. Krala da doğumda öldüğünü söylemişler. Sıra kehanetin söz ettiği sekizinci çocuğa gelmiş. Devaki ve kocası zindanda, halkın kurtarıcısı olacak bebeklerinin gelmesini bekliyorlarmış.

Kutsal Bebek Krişna'nın dünyaya geleceği gece yeryüzü çılgın gibiymiş. Dışarıda boranlar esiyor, tufan gibi yağmurlar yağıyor, Yamuna kabardıkça kabarıyor, yatağını aşıyormuş. İçeride, Mathura zindanlarında, Devaki ve kocası Vasudeva titreyerek bekliyorlarmış. Biliyorlarmış ki, o gece doğacak olan oğullarının ruhu, Kamsa'nın yazgısındaki can düşmanı olacak. Şu anda zindanda bulunmalarının nedeni de bu değil miymiş zaten? Yürekleri burukmuş, doğacak bebeklerini nasıl karşılayacaklarmış? Tek bildikleri, sabah olunca Kamsa'nın yeni doğanı öldürmek için zindana geleceğiymiş. Hiçbir şey yapamadan, uğuldayan rüzgârı dinleyerek zindanın çirkin yüzlü, geçit vermez duvarları arasında beklemek çok zormuş. Zavallı Devaki'nin yüreğinde bir ananın sevgisi ve umudu, korku ve üzüntüyle cebelleşiyormuş.

Saatler yavaş yavaş akmış, gece yarısı olmuş. Sarayın dışındaki su saati on ikiyi vurduğunda, baba ile annenin yürekleri de sevinçle dolmuş. Bebek dünyaya gelmiş. Devaki Onu kucağına aldığı o kısacık an, yarınki eziyeti ve çocuğunu bekleyen korkunç ölümü unutmuş. Yalnızca yeni doğum yapmış bir ananın sevincini duymuş.

Doğum anında zindan, bebekten gelen yumuşak bir ışıkla dolmuş. Annesinin kucağına uzandığında bebeğin sırtında ışıldayan dört kol görmüşler. Bebek, bir elinde şankhayı, yani savaş borusunu* tutuyormuş. Diğer elinde

* Beyaz deniz minaresi kabuğu (ç.n.).

bir disk, ötekinde bir topuz varmış. Sonuncusundaysa dalından tuttuğu bir nilüfer çiçeği... Devaki ve Vasudeva, bunların Vişnu'nun imleri olduğunu ayrımsamışlar. Çocuğu, Dünya'nın Kurtarıcısı Narayana olarak selamlamışlar ve Ona tapınmışlar. Selamlama bittiğinde Maya'nın örtüsü bir kez daha üzerlerine örtülmüş ve bebek gözlerine tekrar kendi bebekleri olarak görünmüş. Bu sefer de sesler duymaya başlamışlar. İlkin yağmurun ve yelin çıkardığını sanıp dinlememişler. Sonra sonra, sözcükleri açık seçik duymaya başlamışlar: "Kalk! Yeni doğanı al. Onu Gokula köyüne, Çobanbaşı Nanda'ya götür. Oradaki yeni doğmuş kız çocuğunu al, buraya getir!"

Kilit altındaki bir mahkûma kalkıp Yamuna'nın öte yanındaki bir köye bebeğini götürmesini söylemek de ne demek oluyormuş şimdi? Vasudeva kapıları nasıl açacakmış? Gardiyanları nasıl atlatacakmış? Hadi bunları yaptı diyelim, bu geç saatte, bu fırtınada, Yamuna'yı nasıl aşacakmış?

Bütün olanaksızlara karşın, açıklanamaz bir gücün etkisi altında olduklarını duyumsuyor, yarın çocuğun başına geleceklerden de ölesiye korkuyorlarmış. Vasudeva sonunda kendini bilinmeyenin sesine teslim etmiş. Ayağa kalkmış, bebeği kucağına almış, kendi giysisine sarmış. Bir elinde bebek, bir elinde asası, zindanın girişine doğru seğirtmiş. Bir de ne görsün! Sürgüler çekilmiş, kilitler şıkırdamış, zincirler yavaşça çözülmüş ve ağır kapılar kendiliğinden ardına kadar açılmış. Dışarıda, gardiyanlar ve askerler derin derin uyuyorlarmış. Vasudeva, Krişna Bebek giysisinin altında saklıyken yanlarından geçmiş de hiçbiri uyanmamış.

Vasudeva yola vardığında, fırtınanın zindandan duyulduğundan beter olduğunu görmüş. Ilık bir yağmur bardaktan boşanırcasına yağıyor, rüzgâr çılgın gibi esiyormuş. Zavallı babanın kalbi, ileride köpürüp duran ırmağı duyduk-

Vasudeva adım adım çakalı takip etmiş.

ça ağırlaşmış, öte kıyıya ulaşma umutları bir bir sönmeye başlamış.

Birden, karanlıkların içinden bir çakal çıkmış karşısına. Vasudeva, bu yabani hayvanı kendine kılavuz edinmeye karar vermiş. Nehrin kıyısına gelene kadar, önde çakal arkada Vasudeva, yürümüşler. Nehre varınca, hayvan belli bir yerden suya girmiş ve yürümeyi sürdürmüş. Çakalın gittiği yerde sığ bir geçit olduğunu gören Vasudeva da adım adım hayvanı takip etmiş. Eskiler, o gece Krişna Bebek'i korumak için Cennetin Ecesi ve Evrenin Anası Durga'nın yeryüzüne indiğini ve bu çakalın donuna büründüğünü söylerler.

Nehri geçerlerken bebek babasının kollarında gittikçe ağırlaşmış. Bir an gelmiş, Vasudeva'nın kolları güçten düşmüş, emanetini düşürmüş. Bebek boğulmak üzereyken yakalamış ve tekrar kucağına almış. Eskiler der ki, aslında Yamuna Ana da Krişna Bebek'e bakabilmek için yanıp tutuşmaktaymış. Bu yüzden, bir an için Onu sinesine sarmış.

Vasudeva ve Krişna Bebek, Gokula köyüne, Çobanların Efendisi Nanda'nın evine varmışlar. Büyük çiftlik evinin kapısı önlerinde yavaşça açılmış. Vasudeva aynı bilinmeyen kılavuzu izlemeyi sürdürerek içeri girmiş. Kapı ağzındaki ilk odadan süzülen bir ışık görmüş. Işık, uyuyan bir anne ve yeni doğmuş bir bebeğin yatak ucundaki lambadan geliyormuş. Vasudeva sessizce eğilmiş ve bebekleri değiştirmiş. Krişna Bebek'i çiftçi başının karısının yanına koymuş, kendi de uyumakta olan küçük kızı almış. Sonra tek kelime etmeden geldiği yoldan geriye, Kamsa'nın Mathura'daki zindanlarına dönmüş. Orada Nanda'nın çocuğunu karısı Devaki'ye vermiş.

Sabah uyanıp da, kız diye hatırladıkları bebeğin aslında oğlan olduğunu gören çobanların sevinci görmeye değermiş. Başlarına gelen bu gizemli olayı, ancak böyle yanlış hatırlıyoruz herhalde diye açıklayabilmişler. Sevinçlerin-

den ne yapacaklarını şaşırmışlar. O sabah Nanda'nın evinde yiyecek bir şey bulunamamış, çünkü olayı duyan kadınlar şaşkınlıklarından bütün süt ve lor testilerini devirip kırmışlar. Haberi duyan gelmiş. Binlerce insana şölen verilmiş ve armağanlar dağıtılmış. O gün çobanların en mutlu günü olmuş. Sözü edilen gün, Hindistan'da Nanda'nın Bayramı olarak kutlanır ve bir gün önce hep yağmur yağacağına inanılır.

Aynı sabah, Kamsa'nın sarayına Devaki ve Vasudeva'nın gece bir çocuk sahibi oldukları haberi gelmiş. Zalim kralın ateşi başına vurmuş. Korumalarını da alıp katili olacağı söylenen çocuğu kendi elleriyle öldürmek için zindana inmiş.

Kral, çocuğun oğlan değil de kız olduğunu görünce şaşırmış. İçinde azıcık sevgi kırıntısı olsa o an vazgeçermiş ya, kötülük içine işlemiş bir kere. On iki yaşına da gelse bir kızın kimseyi öldüremeyeceği ortadaymış. Kehanet de açıkça bir oğlan çocuğa işaret ediyormuş. Buna rağmen, durumun beklenmedik biçimde gelişmesi Kamsa'yı öfkeden deliye çevirmiş. Bebeği ayaklarından yakalamak için uzanmış. Amacı onu zindan duvarlarına vura vura parçalamakmış. Ne ki, dokunulur dokunulmaz bebek, herkesin şaşkın bakışları önünde Kamsa'nın ellerinden kaymış, başlarının üzerine yükselmiş ve ışık saçan bir tanrıçaya dönüşmüş. Alaylı bir sesle, "Ey zalimler zalimi! Seni öldürecek çocuk çoktan doğdu da büyüyor bile! Yamuna'nın öte kıyısındaki Gokula Köyü'nde!" demiş. Sonra da ışıklar solup gitmiş ve tanrıça kimsenin göremediği bir yöne doğru yitmiş.

Kamsa, böyle küçük düşünce iyice kinlenmiş. Bu olaydan sonra, uzun yıllar boyunca huzur nedir bilmemiş. Krişna Bebek büyüyüp karşısına çıkmadan tanrıları faka bastırıp, bir boş an kollayıp, Onu öldürmek için çabalayıp durmuş.

Çocuk Krişna

Gelecekteki katilinin doğduğunu ve Mathura içinde bir yerlerde yaşadığını bilen zorba Kamsa, danışmanlarının da öğütlerini alarak ülkedeki yeni doğmuş tüm bebekleri öldürtmeye karar vermiş. Emri altında, kendi soyundan gelme iblisler, yani Asuralar diye bilinen güçlü yaratıklar varmış. Bunlar istedikleri biçime girebiliyorlar, havada uçabiliyorlarmış. Kamsa, bu Asuralar'dan bazılarını masum bebeklerin öldürülmesiyle görevlendirmiş.

Vampir-dadı Putana da bunlardan biriymiş. İğrenç vampir kentleri, köyleri, ormanları dolaşıyor, bebekleri bir bir öldürüyormuş. Bir akşamüstü, gölgeler uzamaya başladığında iblisin yolu Gokula'ya çıkmış. Köye girebilmek için, güzelliğiyle göz kamaştıran bir kadın kılığına bürünmüş. Köylüler onu başkanlarının oğluna tapınmaya ve hayırduası etmeye gelen bir tanrıça sanmışlar. Bir orayı bir burayı araştırarak gizlice küçük çocukları kollayan Putana, dolaşa dolaşa köyün en büyük evi olan Nanda'nın evine gelmiş. İçeri girer girmez Krişna Bebek'i görmüş. Kollarına

almak için eğilmiş. Krişna Bebek kadının gerçek yüzünü görmüş ve gözlerini kapamış. Aynı anda iblis de Onu havaya kaldırmış. Çevredeki kadınlar hiç bir kötülük sezmemişler. Yabancının görünüşteki albenisine kapılmış, ne kadar güzel ve tatlı olduğunu düşünüyorlarmış. Kadının, bir sarılışıyla bebeklerin canını alan ve yüreği sert kın içinde keskin kılıca benzeyen vampir-dadı olabileceği hiçbirinin aklına gelmiyormuş. Çok geçmeden, kadın tatlı sözler söyleyerek Krişna'yı emzirmeye başlamış. Göğüsleri öldürücü zehir ile doluymuş. Krişna Bebek küçük ağzını kadının göğsüne dayamış ve her bebeğin yaptığı gibi bir kez yumuşakça asılmış. Ve işte! Cadı kadının bütün can özü akıvermiş. Iğrenç yaratık acıdan bağırarak yere düşmüş. Bütün güzelliği uçup gitmiş ve gerçek yüzü ortaya çıkmış. Can çekişen vampirin çığlıklarını duyanlar olay yerine toplanmışlar. Krişna Bebek ise, sanki biraz önce çocuk düşmanını gizemli gücünün bir dokunuşuyla öldüren kendisi değilmiş gibi, çevresine gülücük dağıtıyor, minik ayaklarıyla havayı tekmeliyormuş. Kamsa, casusunun öldüğünü ve çocuğun da öldürülemediğini öğrenince, Krişna'nın kehanettеki bebek olduğunu anlamış. O ölene kadar başvurmadık çare bırakmamaya karar vermiş.

Nanda'nın karısı ve ecesi, Krişna'nın analığı Yaşoda, ölümlü kadınlar içinde en mutlusuymuş. Bebeği her gün kucağına alıyor, besliyor, Onunla oynuyor sonra da Onu uyutuyormuş. Böylece haftalar, aylar geçiyormuş. Efendi Krişna, her şeye rağmen bir bebek değil miymiş? Analığının aklına ne Onun doğaüstü gücünü ne de kim olduğunu sorgulamak geliyormuş.

Günlerden bir gün, bir iş için bir yere gitmesi gerekmiş. Evden çıkmadan önce, Krişna Bebek'i avludaki eski bir öküz arabasının gölgesine yatırmış. Araba uzun süre kullanılmamış, sonra da bir çeşit kiler olmuş. Üzerinde tereyağı ve lor için saklanan kocaman süt testileri duruyor-

muş. Tozdan topraktan korunsunlar diye üstleri yapraklar ve otlarla örtülüymüş. En üstteyse, bambu dallarından örülü bir kaput varmış. İşte, bunun gölgesinde yatıyormuş Krişna Bebek. Çevrede de diğer çocuklar oynuyormuş. Nasıl olduysa olmuş, İblis Şakata arabanın içine girmiş. Arabayı bebeğin üzerine devirip kaza süsü vermenin iyi bir fikir olacağını düşünüyormuş. Ama bilmiyormuş ki, orada yatan Tanrı'nın ta kendisi! O'nu hiçbir şey şaşırtamaz, tuzağa düşüremez ki! Araba çatırdamaya başladığında, Krişna küçük ayağıyla bir tekme savurmuş, ama ne tekme! Koskoca araba üzerindekilerle birlikte avlunun öte yanına uçmamış mı! Şakata derler iblis de can vererek cezasını bulmamış mı! Sesleri duyanlar avluya üşüşmüşler. Bebeği sağ bulunca, rahat bir oh çekmişler. Ancak olayı görenlerin anlattıklarını duyunca neye inanacaklarını şaşırmışlar. Ne de olsa bebecik henüz emekleyemiyormuş bile. İçlerinden yalnız Yaşoda, Kalbinin Efendisi'ni gözyaşları ve gülücükler arasında sıkı sıkı sararak görünenin gerisinde kimsenin anlamadığı bir şeyler olduğunu ayrımsamış. Garip tehlikeler küçüğün yaşamını tehdit ediyormuş. O'nun içinde olağanüstü bir güç ve bilgelik saklıymış. Yaşoda, bunları olduğu gibi kabul etmiş.

Günlerden bir gün Yaşoda, Krişna'yı her zamanki gibi şefkatle ve özenle emziriyormuş. Bebeğin birden bir dağ kadar ağırlaştığını duyumsamış ve O'nu yere bırakmak zorunda kalmış. O an ikisini de kocaman, kara bir bulut kaplamış. Yaşoda bir an sonra bulut yer değiştirdiğinde, başının üzerinde Krişna Bebek'in bir hortumun boğazına asılmış, göğe yükselmekte olduğunu görmüş. Gokula'nın üstündeki gök, fırtına ve toz yüzünden iyice kararıyormuş. Yaşoda olanları acı içinde seyretmiş. Taşımaya çalıştığı yükün ağırlığından giderek zayıflayan hortum köyün üzerinde bir o yana bir bu yana dolanıyormuş. Yaşoda ve diğer

kadınlar bir yandan ağlaşıp, bir yandan bebeği bulup yakalamak istercesine oradan oraya koştururken zaman amansız ve çaresiz bir bekleyişte akıyormuş. En sonunda, bir sessizlik olmuş. Hop! Hortum İblisi aşağı, Gokula'nın tam ortasına düşmüş. Krişna Bebek'in elleri hâlâ boynunda asılı duruyormuş.

Yaşoda, buna benzer çok şey yaşamış, üstünde düşünecek çok şey bulmuş. Küçük oğlu emekleyecek kadar büyüdüğünde peşinden koşması çok zor bir çocuk olup çıkmış. Kendini sürekli çamurlara buluyor, toprakla oynuyor, hatta onları yemeye kalkışıyormuş. Bebeğine kıyamayan Yaşoda çaresiz kalıyor, sabrı taşınca kızıyor, Krişna Bebek de ağlamaya başlıyormuş. Ama Bebek ne zaman ağzını açsa Yaşoda büyülenmiş gibi O'nu seyrediyormuş. Bebeğin ağzında, sanki O'nun içindeymiş gibi tüm âlemleri ve varoluşlarından bu yana girdikleri türlü türlü evreleri görüyormuş. Sonsuz evren Krişna Bebecik'in içinde! Ölümlü Yaşoda bütün bunları görmeye dayanamaz, gözlerini kaparmış. Anlayışlı tanrılar gözlerine bir kez daha sanrının örtüsünü çektiğinde ancak Kutsal Varlık'a tekrar kendi oğlu olarak bakabilirmiş.

Yaramazın uslu durduğu tek saniye yokmuş. Minik elleri her şeyle oynuyormuş. Bir gün Yaşoda, ev işleriyle uğraşırken uslu dursun diye bebeğin beline bir ip bağlamış. İpin öteki ucunu da bir tekerin eski ve kırık dingiline tutturmuş. Böylece Krişna güvenli bir biçimde yalnız başına oynayabilecekmiş. Az ötede, yan yana iki yaşlı ağaç varmış. Yaşoda, bebeği yalnız bıraktığı için telaşlanmıyor, ip yeterince uzun, dingil yeterince ağır diye düşünüyormuş. Küçüğüm gönlünün dilediğince oynar, emekleyebildiğince emekler, yine de çok uzağa gidemez diyormuş.

Yaşoda böyle düşünedursun, Krişna bir oraya bir buraya emekleyerek, kimse fark etmeden iki ağacın arasından geçmeyi başarmış. Dingili de peşinden sürükleyerek epey-

ce yol almış. Dingil gelmiş gelmiş iki ağacın arasına sıkışmış. Krişna'nın küçük bir hareketiyle, ormanın bu iki efendisinin korkunç bir gürültü çıkararak devrilmesi bir olmuş. O ise, korkacağına ellerinin ve dizlerinin üzerinde neşeyle gülmüş. Köylüler yıldırım düştü sanıp bebeğin başına üşüşmüşler.

Birden çok tuhaf bir şey oluvermiş. Herkesin gözü önünde, yıkılan ağaçlardan iki parlak tin çıkmış. Bir büyü yüzünden asırlardır ağaçların altında hapis olduklarını, ancak Efendi'nin yardımıyla oradan kurtulabileceklerini anlatmışlar. Sonra da Kurtarıcı'ya saygılarını sunup tapınmışlar ve gözden kaybolmuşlar.

Krişna Bebek yürümeye başladıktan sonra, bir gün çiftliğe meyve satan bir kadın gelmiş. Krişna'nın canı meyve çektiğinden bir koşu eve gidip, meyvelerin karşılığında kadına vermek için bir avuç pirinç almış. Pirinci kadına götüreyim derken de parmaklarının arasından oraya buraya saçmış. Meyveci kadın çocuğu çok sevmiş, meyvelerin karşılığını dürüstçe ödeme çabası da çok hoşuna gitmiş. İstediği kadar meyveyi karşılıksız almasında ısrar etmiş. Yine de, küçüğü kırmak istememiş ve verdiğini kabul etmeye razı olmuş. Krişna, avucunda kalan pirinç tanelerini eteğine dökerken bir de ne görsün! Her tane, eteğine değer değmez değerli bir taşa dönüşmüş.

Bu küçüğün başka oyunlarından biri de köy arkadaşlarının kilerlerine girmek, oralardan arkadaşları maymunlar ve kuşlar için kaymak ve tereyağı gibi lezzetli yiyecekler aşırmakmış. Böyle davranması kimseyi rahatsız etmiyormuş ya, Krişna'nın bir hırsız gibi yetişmesini de kimse istemiyormuş. Sütçü kadınlar bir araya toplanıp Yaşoda'ya yakınmaya gitmişler. Yaşoda, Krişna'yı azarlamış. Bakmış ki olmuyor, yayık ipiyle ellerini bağlamaya karar vermiş. Bir de ne görsün! İp anca iki parmak uzunluğunda, çocuğun

bileklerini bağlamaya yetmeyecek! Bir ip daha bulmuş, diğerinin ucuna bağlamış. Sonra bir tane daha, bir tane daha... Ama boşuna! Çiftlik evinin tüm iplerini birbirine bağladıysa da Evrenin Efendisi'nin ellerini bağlayacak kadar uzun bir ip asla yapamamış. İçine saygıyla karışık bir korku çökmüş. Yine evrenin gerçek görüntüsüne çekildiğini duyumsamış. Krişna Çocuk, analığını bitkin düşmüş görünce orada burada ip aramaya başlamış, ellerini kendi kendine bağlamaya çalışarak yatışmış. O yatışır yatışmaz da küçük bileklerini bağlayacak kadar bir ip bulunmuş.

Böylece zaman akıp geçmiş. Krişna yedi-sekiz yaşlarına gelmiş. Çobanlar, Gokula'dan Vrindaban ormanlarına göçmüşler. Krişna da, ağabeyi Balarama ile birlikte her gün, babasının sürülerine çobanlık etmek için diğer çocuklarla birlikte otlaklara gitmeye başlamış.

Çoban Krişna

Krişna ve ağabeyinin ormanlarda geçirdikleri yıllar, Gokula ve Vrindaban'ın çoban çocukları için ne kadar da mut doluymuş! Özellikle Gopi denilen çoban kızlar için O, çok eğlenceli bir oyun arkadaşıymış. Hint şiiri bugün bile Efendi'nin arkadaşlarıyla o güzel ormanlar ve otlaklarda geçirdiği zamanların öyküleriyle doludur.

Orada, ağaçları tomurcuk bastığında ve güney yeli esmeye başladığında Krişna ve arkadaşları dallara salıncak kurar, gün boyu sallanırlarmış. Sakin sakin otlayan sürülerin arasında saklambaç oynarlarmış. Saklananlar, gizlendikleri yeri tavus kuşu gibi öterek ya da ördek gibi vaklayarak belli etmeye çalışırmış. Bazen oğlanlar kurbağa gibi sıçrayarak nehirlere atlar ya da otların üstünde sıçrayan kurbağa oynarlarmış. Bazen de, hepsi birden büyük bir ağacın çevresine çember olur, kollarının arasından girip çıkan Krişna'yı yakalamaya çalışırlarmış. Otlayan hayvanlar bile Krişna'ya özel bir sevgi beslermiş. Efendi onları her

okşadığında mutlu mutlu böğürürlermiş. Ve Efendi ne zaman ayaklarını çapraz yapıp güzel kadamba ağacına yaslanarak flüt çalsa dinlemek için çevresine toplanırlarmış. O flüt çaldığında, Yamuna'nın üzerindeki nilüferlerin açtığı, ırmağın kendi yatağından çıkıp, O'na doğru aktığı anlatılır. Bir de, Efendi'nin varlığına borçlu olarak Vrindaban'da iklimin hep ılık kaldığı, böylece bitkilerin hiç susuzluk çekmediği söylenir. Hava hep serin ve mis kokulu olurmuş, ağaçlar sürekli çiçek açarmış, tatlı bir yel çoban çocukların yüzlerini okşarmış.

Oralarda, geleneksel olarak her yıl bir oyun oynanırmış. Oyunun amacı Kamsa'ya karşı zafer kazanmakmış. Mathura'nın zorba kralı, Krişna'ya olan kininden hiç vazgeçmiyormuş. Bu yüzden ara ara kötü casuslarını Krişna'nın üzerine göndermeyi sürdürüyormuş. Bir keresinde, büyük turna kuşu Baka-Asura'yı göndermiş, başka bir kez de iblis-koç Medhrasura'yı. İşte bu ikinci iblisin ölümü tüm ülkede öyle bir sevinç dalgası yaratmış ki, o zamandan beri her yıl kutlanır olmuş.

İlkyaz bütün güzelliğiyle yaşanırken, on iki ayın en güzeli Falguna'nın dolunayı arifesinde, mango çiçeklerinin kokusu havayı sarmışken, aşoka ağacını al çiçekler basmışken, badem ağacının uzun süredir açmış olan narin tomurcukları yeşile dönmeden önce, işte tam o gün, büyük bir koç, güya sakin sakin otlarken Efendi Krişna'nın kendine doğru gelmekte olduğunu görmüş. Kafasını iyice eğip boynuz vurmak için O'na doğru koşmaya başlamış. Hayvan o kadar büyük ve o kadar kızgınmış ki, Efendi'ye dokunmayı başarabilse oracıkta öldürecekmiş. Tanrısal Anlak hiçbir zaman yanılgıya düşmezmiş. En neşeli anında bile boş bulunduğu görülmemiş. Efendi, koçun tos vuracak kadar yaklaşmasını beklemiş. Sonra da hayvanı boynundan tuttuğu gibi döndürmüş döndürmüş ve bir ağaca fırlatmış. O an orada bulunanlar, ya ağaca çarpıp parçalan koçun kanıyla

batmışlar ya da Efendi'nin öfkesi onlara da geçmiş, birbirlerini "kanlamışlar."

İşte bu gece her yıl kutlanır. İblisin sopalardan ve otlardan çirkin bir heykeli yapılır ve ateşe verilir. Medhrasura'nın kanını simgeleyen, kırmızı pudrayla renklendirilmiş su ailenin tüm fertlerine sunulur; onlar da suyu dualarla başlarının üzerinde gezdirirler. Ertesi gün, oğlan çocukları bu suyu sokaktan geçenlerin üzerine atarlar. Krişna'nın iblis-koçtan kurtuluşunun Gopiler'e getirdiği büyük sevinç böylece yad edilir.

Yılın bu zamanı, Genç Krişna'ya dair birçok öykü anlatılır. Bu öykülerden biri, Yılan Kaliya karşısında kazandığı büyük utkudur. Bir diğeri, koca bir dağı kaldırışının hikâyesidir. İçlerinde en güzeli ise, Gopiler'in O'na duyduğu aşk üzerinedir. Gopiler'in O'na duyduğu sevgi, Vrindaban'ın yeşil kırlarında oynayıp eğlenirken, sürülere çobanlık ederken başlamış. Bu sevginin içinde hiç bencillik yokmuş. Krişna'yla birlikteyken kendilerini altından bir atmosfere yükselmiş gibi hissederlermiş. Yürekleri hafifler ve sevinçle dolarmış. Hiçbir şey onlara önemli ya da zor görünmezmiş. Mutlulukları, sevecenlik dolu bir oyun olup çağıldarmış. İçlerinden biri lezzetli bir yemiş yerken Krişna'nın ışıklı biçimini görse, yemişi kendi dudaklarına götüreceğine, bilinçsizce O'na uzatırmış. Bu harika oyun, Gopiler'in çevrelerindekilere karşı daha nazik ve saygılı olmalarını sağlarmış. Derler ki, Gopiler'in evinde bu yüzden hiç kıtlık olmamış. Kocaları ya da çocukları onları boş yere üzmemişler. Onlar da Krişna'nın arkadaşlığını yitirmemek için hiçbir görevden kaçmamışlar. Yalnız Gopiler'in değil, Vrindaban'ın tüm kendi halinde evleri O'nun varlığıyla şenlenmiş. Aslında Çoban Krişna ya da diğer adıyla Hari, Tanrı olduğundan köylülerin O'na duyduğu aşk, insanoğlunun tanrısal olana duyduğu aşktan başka bir şey değil-

miş. O'nunla oyun oynayan, ağaçların altında flüt çalışını duyan hiç kimse yanından ayrılmaya katlanamazmış. Ruhları kutsal bir huzur ve neşeyle yıkanırmış. Elleri daha çok hizmet etmek için çırpınır, yürekleri daha sevecen olur, ayakları diğerlerine yardım etmeye daha hızlı koşarmış. Çünkü uslarında ve tinlerinde aslında hep Vrindaban'ın Çoban'ı, Efendi Krişna ile oynadıklarını duyumsarlarmış.

Gopiler'in başı Radha adlı bir kızmış. Krişna'nın yoğun sevecenliğini anlama yeteneği ona bahşedilmiş. O'nunki dosdoğru ve hemen seziş, en derin anlayış, Efendi'nin görkemini kesintisiz görme gücüymüş. Köylülerin dünyasının basit zevkleri Efendi'yi daha fazla tatmin etmediğinde ve O, halkını Mathura'nın acımasız hükümdarından kurtarmak amacıyla kral kimliğine ve sorumluluğuna geri dönmek için Vrindaban'ı sonsuza kadar terk ettiğinde, üzüntünün dile gelmez kuytularında kaybolan da Radha olmuş. Radha'nın ölümlü ruhu ile Krişna'nın içindeki tanrısallığın birleşmesi, bilinen ve bilinmeyen tüm sevgileri onların aşkında toplarmış. Aşıkken, hepimize arada sırada olduğu gibi, sonsuzluk sırlarını ölümlü dünyaya açar. Bu an, Hint şiirinde, Çoban Krişna'nın Gopiler'in başı Radha ile konuşması olarak betimlenir.

Brahma'nın Oyunu

Efendi Krişna bir keresinde akılları durduran bir mucize gerçekleştirmiş. Bir sabah Krişna ve arkadaşları, sürülerle birlikte kırlara gitmişler, bir otlaktan diğerine dolaşıp durmuşlar. Güneş yükseleli daha çok olmamış ve genç çobanlar çok neşeliymiş. Bazıları dans eden gölgelerle, bazıları seslerinin yankısıyla oynuyorlarmış. Bazıları maymunlarla ağaçlara tırmanıyorlar, bazıları leylekler ya da balıkçıllar gibi, kuşların kendilerini bile şaşırtan bir kusursuzlukla kıpırdamadan duruyorlarmış. Ne zaman Krişna gidecekleri bir sonraki yeri söylese, her kafadan "Birinci benim! İlk ben gideceğim!" sesleri yükseliyor, hepsi önden gitmeye can atıyorlarmış. Böyle böyle yol alırken, inekler ansızın koca bir mağaranın ağzında gözden kaybolmaya başlamış; tabii ki çocuklar da peşlerinden. En son Krişna mağaranın ağzına varmış. Varır varmaz da, mağara gibi gözüken şeyin aslında çobanları ve sürülerini yutmakta olan devasa bir yılan-iblisin ağzı olduğunu görmüş. Koca ağzın hâlâ açık ol-

duğunu, çünkü asıl amacının kendini yutmak ve böylece şimdiye kadar yendiği iblislerin öcünü almak olduğunu da anlamış. Bir an için durup ne yapacağını düşünmüş. Arkadaşlarını ve sürülerini oradan kurtarmalıymış. Yürekli bir adım atmasıyla, canavarının ağzının içine girip boğazının önünde durması bir olmuş. Koca dişler kapanmak için, kaslar da O'nu yutmak için harekete geçmiş. Ama bu hiç de kolay değilmiş. Gizemli gücünün yardımıyla Evrenin Efendisi tüm yoğunluğunu toplamış ve yılanın boğazında büyümeye başlamış. Gittikçe daha uzun, daha geniş olmuş. Büyüdüğü her santimle iblis giderek sersemlemiş, içeride tutsak kalmış çobanların umutları canlanmış. O, canavarın boğazında duruyor, görünmez silahlarla arkadaşları için savaşıyormuş. En sonunda zafer anı gelmiş. Krişna'nın gücü doruğa ulaşmış. İblis aniden ikiye ayrılmış. Çobanlar da sürülerle birlikte son nefesini vermekte olan canavarın gövdesinden çıkmışlar. O zaman kötücül yaratığın ruhu bedeninden çıkmış. Krişna'nın ayaklarına kapanmış. Sonra da arınmış bir tin olarak kutsanmışların uzak diyarına göçmüş. Çünkü Efendi'nin bir dokunuşu, kendi öldürdüğüne bile kurtuluşu getirirmiş.

Canavarla boğuşma ve zafer kutlamaları birkaç saat sürmüş. Sonra çobanlar bir akarsuyun kıyısında tertemiz kumlarla örtülü bir yer bulmuşlar. Kara arılar nilüferler üzerinde vızıldıyor, kuşlar dallarda cıvıldıyor, her yandan gevşek uğultular geliyormuş. Çobanlardan biri yemeklerini burada yemeyi önermiş. Bu öneriyi hepsi kabul etmişler ve kumlara oturup azıklarını açmışlar. Hiç kimse Krişna'dan gözlerini alamadığından hepsi çevresini sarmış. Oturduklarında, ortalarında Krişna, kocaman bir nilüfer çiçeğine benzemişler. Tabak yerine çiçek, yaprak, yemiş ve ağaç kabukları kullanarak neşeli neşeli yemeye koyulmuşlar.

Onlar böyle yiyedursunlar, sabahki mucizeyi gören Tanrı Brahma sezdirmeden onları izliyormuş. Böyle olağa-

nüstü şeyler yapan genç Krişna'nın, gerçekte tanrı mı yoksa ölümlü mü olduğunu merak ediyormuş. O'nun, Tanrı Vişnu'nun bedenlenmesi olduğundan kuşkulanmış. Gerçeği bulmak için çobanlara bir oyun etmek istemiş.

Çobanlar yemek yemeye daldıklarında, sürüleri onlardan uzak bir yere çekmiş ve dağdaki bir inde uykuya yatırmış. Çobanlar başlarını kaldırıp da tüm ineklerin kaybolduğunu görünce telaşlanmışlar. Krişna hemen duruma el koymuş. Arkadaşlarına sakin olmalarını, sürüleri tek başına gidip bulacağını söylemiş. O yanlarından ayrılır ayrılmaz Brahma, çobanları da derin bir uykuya yatırıp sürülerinin yanına kapatmış. Krişna eli boş döndüğünde bir de ne görsün, arkadaşlarının yerinde yeller esiyor! Efendi, bir süre ne yapacağını bilememiş. Ama çok geçmeden, her şeyi gören Krişna, bunun Yaratıcı'nın bir oyunu olduğuna karar vermiş ve bir çözüm yolu bulmuş.

O gece, aynı sayıda inek, boğa ve dana köye geri dönmüş. Çobanlar da evlerine gitmişler. Ancak bir başkalık varmış. İnsanlar, çocuklarını ve hayvanlarını daha önce sevmedikleri kadar çok sevmeye başlamışlar. Sürülerden ve çobanlardan harika bir sevgi yayılıyormuş. O ana kadar insanlar, Efendi Krişna ve ağabeyi Balarama'yı her şeyin üstünde seviyorlarmış. Şimdiyse yürekleri yuvalarına dönmüş, kendi çocuklarına ve hayvanlarına duydukları sevgi neredeyse Efendi'yi unutturacak kadar güçlenmiş. Aslında bütün bunlar Krişna'nın eseriymiş. O, her evde ve her ağılda şimdi gerçek biçimiyle varmış. Böylece bir yıl geçmiş.

Tanrıların bir günü insanların bir yılına denktir. Brahma, günün sonunda Krişna'nın oyununa karşılık ne yaptığını merak etmiş. Aşağı bakıp ormanda eskisi kadar sürü ve çoban görünce de şaşırmış. İyice yakından baktığında, hepsinin Krişna gibi sarı çula büründüğünü, flüt taşıdığını ve ucunda tavus kuşu tüyü olan bir çember giydiğini gör-

müş. Üstüne üstlük, hepsinin de sırtında, ellerinde disk, topuz, deniz minaresi kabuğu ve nilüfer tutan dört kol ışıyormuş. Keskin gözleriyle bunları gören Brahma'nın, genç çobanın Tanrı Vişnu olduğundan kuşkusu kalmamış. Krişna'ya tapınmış. Krişna da imlerini çekmiş. Brahma, uyuyan çobanları ve sürüleri gizlediği inden salmış. Çobanlar zamanın geçtiğini ayrımsamadan kendilerini kayboldukları yerde, yemek yerken bulmuşlar. Yalnızca bir yıl önce yarım kalan sözlerini ve lokmalarını anımsıyorlarmış.

Yılan Kaliya'nın Sonu

Yaşoda, bir gece düşünde Krişna'nın Kaliya Gölü'nde boğulduğunu görmüş. Ertesi gün O'na evde kalması için yalvarmış. Aynı gün Balarama da ormana gitmek istememiş; kendini pek iyi hissetmiyormuş. Arkadaşları Krişna'yı bırakmak istememişler. O da gitmek için anasına yalvarmış ve en sonunda izni koparmış.

Hava çok sıcakmış. Sürüler de her zamankinden uzağa gitmiş. Krişna ve birkaç arkadaşı bir banyan ağacının gölgesinde durakladıklarından en arkadan geliyorlarmış. Çobanlar bu düzende yürüye yürüye büyük bir gölün kıyısına varmışlar. Hepsi de çok susadığından gölden su içmişler. Göl, yüz başlı yılan Kaliya'nın içinde yaşadığı Kaliya Gölü imiş. Krişna arkadaşlarına yetiştiğinde hepsinin zehirlenip öldüğünü görmüş. Ağlamış. O'nun sevgisi ve sevecenliği dirim ve erk bahşedermiş. Arkadaşları için bol bol akıttığı gözyaşı birkaç dakika içinde onları hayata döndürmüş.

Bu Kaliya Gölü'nün suları öyle zehirliymiş ki, onun kıyısında hiçbir canlı sağ kalamazmış. Üstünden yükselen buğu bile ağı doluymuş. Üzerinden uçan kuşlar can verir, düşerlermiş. Etrafındaki bitkiler solup solup kururlarmış. Orman, ondan uzak durmaya çalışır gibi kıyılarından çok gerilerde başlarmış. Çevresinde yaşayan tek canlı, bir zamanlar dallarına tanrının kuşu kartalın konduğu bir kadamba ağacıymış.

Krişna çevresine şöyle bir göz gezdirmiş ve içinde bulundukları tehlikenin ne kadar büyük olduğunu görmüş. Yüreğine ateşler düşmüş. Dünyayı zehirli yılan Yüz Başlı Kaliya'nın zulmünden kurtarmaya karar vermiş. Kadamba ağacına tırmanmış. Uzun bir dalın ucuna kadar gelmiş. Orada bir an için beklemiş ve büyük bir sıçrayışla göle balıklama dalmış. O, yılanın ilgisini çekebilmek için yumruklarıyla suya vurup küçük girdaplar yaratırken kıyıdaki çobanlar soluklarını tutup beklemişler. Efendi'nin amacına ulaşması uzun sürmemiş. Suların böyle karışmasına çok öfkelenen Kaliya, huzurunu bozanın kim olduğunu görmek için kafalarını sudan çıkarmış. Krişna'yı görür görmez, genç bedenin çevresine defalarca dolanmış ve rahat rahat ısırabilmek için onu gölün dibine çekmiş. Ancak beklenmedik bir şey olmuş. Kaliya ne zaman Krişna'ya doğru hamle yapsa, zehirli dişleri Çoban'ın etine değer değmez kırılıveriyormuş.

Kıyıda bekleşenler için her dakika bir saat gibi geçiyormuş. Efendi uzun süredir suyun altındaymış. Kimse neler olup bittiğini göremiyormuş. Bu arada, Vrindaban'da korkunç belirtiler baş göstermiş. Bulutsuz gökyüzünden fırtına sesleri geliyor, gündüz olmasına karşın gökyüzünde göktaşları seçiliyormuş. İnsanlar nedensizce titremeye başlamışlar. Uzaktaki otlaklarda sürüleri otlatan Nanda ve diğer çobanlar olanları sezmiş. Krişna'nın başına bir kötülük geldiğini düşünüp sürüleri köye geri getirmeye başlamış-

lar. Ardından, Yaşoda ve Balarama'yı da alıp, Krişna'nın ayak izlerini takip ederek Kaliya Gölü'ne varmışlar.

Krişna hâlâ suyun altındaymış. Arkadaşları ise tüm umutlarını yitirmek üzereymiş. Durumu gören Yaşoda, 'en azından oğlumun peşinden gitmeliyim' demiş ve neredeyse kendini gölün ölümcül sularına atıyormuş. Olanlara karşın soğukkanlılığını yitirmeyen Balarama, anasını kalmaya ikna etmiş. Krişna'dan yaşadığına ilişkin bir işaret göndermesini isteyelim demiş. Kardeşinin yılanı alt edeceğine inanıyormuş. Her koşulda, durum umutsuz bile olsa, önlem alacak kadar zamanları olacakmış. Yaşoda yatışmış. Balarama, kadamba ağacına tırmanmış. Krişna'nın yaptığı gibi en uzun dalın ucuna gelmiş. Elindeki boynuzu dudaklarına götürüp, "Ananın hatrı için, sağ olduğuna dair bir işaret!" anlamında öttürmüş. Krişna, sakin sakin yılanın kıvrımları üzerinde duruyor, hayvanın kendini boş bir öfkenin içinde yiyip bitirmesini izliyormuş. Borunun sesini duyduğunda, yaşadığının belirtisi olsun diye flütünü kıyıya doğru fırlatmış.

Eyvah verdiği işaret ters anlaşılmış! Orada bulunan herkes, Krişna'nın yaşadığı sürece flütünden ayrılmayacağından eminmiş. Hepsini bir çaresizliktir almış. Ancak Balarama borusunu tekrar üflemiş. Bu seferki, "Bize kendini göster" anlamındaymış. Krişna'nın çemberindeki tavus kuşu tüyü suyun üstünde görünmüş. Efendi, şimdi yılanın başlarının biri üzerinde durduğundan tüy bir batıp bir çıkıyormuş. Canavarın tüm başları güçten düşüp kopuncaya, boynunun üzerinde tek bir başı kalıncaya dek Krişna keyifle hayvanın boynunda dans etmiş. Işini bitirdiğinde, bir zamanlar yüreklere korku salan yılanın zavallı hali görülmeye değermiş.

Kaliya ölmek üzereyken eşleri ve çocukları ortaya çıkıp, Krişna'ya efendilerinin canını bağışlaması için yalvar-

Krişna canavarın boynunda keyifle dans etmiş.

maya başlamışlar. Öyle çok yalvarmışlar, öyle çok ağlamışlar ki, Krişna en sonunda, "Dediğiniz gibi olsun" demiş. "Ey Kaliya, boynunun üzerinde kalan tek başınla aileni ve halkını da alıp okyanusa çekil! Seni sonsuza kadar bu gölden sürüyorum! Artık bu suları zehirleyemeyeceksin! Tüm kötülüğüne ve acımasızlığına karşın sana merhamet ediyor, canını bağışlıyorum!"

Gövdesi çürükler içinde tir tir titreyen Kaliya, Efendi'ye, "Yüce Efendimiz, sizin bağışladığınız canımı, okyanusa vardığımda kuşunuz alacak" demiş. Yılanın can korkusuna Krişna sevecenlikle yanıt vermiş, "Kaygılanmana gerek yok arkadaşım" demiş. "Kartal, başında benim ayak izlerimi görünce seni rahat bırakacaktır."

Yılan Kaliya'yı böylece alt eden Efendi Krişna kıyıya çıkmış. Gölün suları da o andan itibaren balözü kadar tatlı olmuş.

Yaşoda ve çobanlar Onu sevinçle karşılayıp kucaklarken akşamın çökmekte olduğunu fark etmişler. Köye geri dönmeye kalkarlarsa karanlıkta kaybolabilirlermiş. Sürülerle birlikte ormana çekilip geceyi yakınlardaki banyan ağacının altında geçirmeye karar vermişler.

Herkesin uykuda olduğu bir anda içlerinden biri duman kokusu almış. "Krişna! Balarama! Aman!" çığlıklarıyla bir anda herkes uyanmış. Korkunç bir orman yangının tam ortasında duruyorlarmış. Alevler dört bir yandan giderek yaklaşıyormuş. Krişna gülümseyerek ayağa kalkmış. Köylüleri, çocuk avutur gibi avutmuş. Gözlerini kapamalarını ve her ne olursa olsun kendisine bakmamalarını buyurmuş. Durduğu yerden alevleri avuçlarının içine almış. Üç koca yudumda yangını içip bitirmiş. Kimse Krişna'nın ne yaptığını görmeyecekmiş ya, Yaşoda kendini tutamamış. Gözlerini aralamış ve gözkapaklarının arasından Krişna'yı son yudumu içerken görmüş. Çobanlar bir kez daha

Efendi sayesinde huzurla uyumuşlar. Sabah olunca da sürülerini alıp köylerine dönmüşler.

Efendi'nin Dağı Kaldırışı

Her yıl, sıcak mevsimin* sonunda, Vrindaban'ın çobanları, Göklerin Tanrısı ve Tanrıların Kralı İndra'ya kurban keserlermiş. Bu kurban sayesinde İndra'nın yağmur yağdırdığına, aynı zamanda topraklar akıp gitmesin ve Yamuna kabarıp taşmasın diye yağışları dengelediğine inanırlarmış. Bir yıl, yine kurban hazırlıklarına başlandığında, genç Efendi'nin canı sıkılmış. Çünkü, O'nun dünyaya gelmesinin bir nedeni de, İndra ve diğer iklim tanrılarına tapınmayı durdurmakmış. İnsanları dünyevi işlerle ilgilenen bu tanrılardan uzaklaştırıp, asıl tanrı Narayana'ya-Tinlerin Tanrısı'na ibadeti getirmeliymiş. Bu nedenle, üvey babası Nanda'yı ve diğer çobanları karşısına alıp konuşmuş. Hasatın iyi ya da kötü gitmesinin yazgılarından ileri geldiğini, hiçbir şeyin rastlantısal gelişmediğini söylemiş. Kısmetleri ne İndra'nın ne de diğer tanrıların elindeymiş. En ciddi

* Kuzey Hindistan'da sıcak mevsim mayıs ve haziran aylarıdır. Temmuzda yoğun tropikal yağışlar başlar ve ekimin başına dek sürer (y.n.).

tavrını takınmış, "Eğer tapınmanız gerekiyorsa, eteklerine sığındığımız şu dağa tapınmanız daha hayırlıdır" diye buyurmuş. "Gelin, ormanın, keşişlerin ve ineklerin şerefine bir şölen verelim. Bu daha iyidir. Ekinler için İndra'ya yalvarmak çocukça bir saçmalıktan, kocakarı mavalından başka bir şey değildir!"

O'nun bu sözlerinden etkilenen çobanlar buyurduklarını olduğu gibi benimsemişler. O yılki kutlamalar da evlerini, yiyeceklerini, kısaca tüm varlıklarını borçlu oldukları dağa adanmış.

Ne var ki, Tanrı İndra alışkın olduğu ilgiden kolay vazgeçmeyecekmiş. Krişna'nın cüretkar sözlerinin hepsini dinlemiş. Tüm toplantılarını izlemiş. Yapılan ateşli tartışmaları duymuş. Basit köylülerin O'nun sözlerinden ne kadar etkilendiklerini görmüş. Eğer şimdi Krişna'nın tasarlarını bozmazsa, hem kendinin hem de diğer iklim tanrılarının insanların inançlarını sonsuza kadar yitireceklerinin farkına varmış. Krişna'nın dediklerine uyup, yağmur mevsimine kendisine kurban adamadan girmeye kalkan çobanların küstahlıklarını cezalandırmak için Vrindaban'a daha önce görülmemiş yağmurlar yağdırmaya başlamış.

Yağmur saatlerce, günlerce, hiç durmamacasına yağmış. Nehir taşmış. Ağaçlar sele kapılıp sürüklenmiş. İnsanlar, sürüler ve köy hiç olmak, hatta tüm dünya korkunç bir selde boğulup yok olmak üzereymiş. Afetin korkunçluğuna karşın İndra'nın öfkesi Krişna için basit bir meseleymiş. Halkının tehlikede olduğunu gören Efendi, çobanları bir araya toplamış. Onlara sürülerini, eşyalarını, kısacası tüm malvarlıklarını toplayıp getirmelerini söylemiş. Sonra, koca dağı tek parmağıyla havaya kaldırmış. Herkese altına girip sığınmalarını buyurmuş. Dağı, yedi gün yedi gece öylece tutarak, inatçı İndra gücü tükenip geri adım atana kadar çobanları korumuş. Ne zaman ki, İndra tüm iklim tanrılarından daha büyük olan Efendi Krişna'ya tapınmış, o za-

man köylüler sığındıkları yerden çıkmışlar. Güneş yeniden parlamış ve Krişna dağı yerine indirmiş. Yamuna bile yatışmış, akışı eskisi gibi tatlı ve uysal olmuş. Yaşlılar birer birer gelip Krişna'nın önünde toprağa kapanmışlar. Ve O'na, "Ey Çocuk! Gerçekte senin kim olduğunu bilmiyoruz. Ama her kim olursan ol, bizim kurtuluşumuz sensin! Senin yoluna baş koyduk!" diyerek tapınmışlar.

Mathura'ya Dönüş

Mevsimler birer birer geçip gitmiş. Krişna on iki yaşına gelmiş. Devaki'nin oğlu, kendini yok etme düşünden asla caymamış olan Kamsa'nın tüm girişimlerini teker teker boşa çıkarmış. İndira'nın inadını kırmış. Yılan Kaliya'yı yola getirmiş. Orman yangınını yalayıp yutmuş. Azman bir koçla güreşip hayvanı parçalara ayırmış. Üstüne salınmış her iblisin hakkından gelmiş. Mathura Kralı Kamsa, sonunun yaklaştığını hissediyormuş. O'nun gözlerinin önünde yok edildiğini görmeden içi rahat etmeyecekmiş. Krişna'nın üstüne adam salmanın artık işe yaramayacağı ortadaymış. Kurallı bir dövüş düzenlemeye de hiç fırsat olmamış. Kamsa demiş ki, bu değişmeli. Krişna'yı kendi sarayımda, kraliyet güreşçileriyle dövüşmeye çağırmalıyım. Benim iyi bildiğim, ama Krişna'nın tanımadığı dövüşçüleri seçmeliyim. Turnuva halka açık olmalı, adil bir dövüş sergilenmeli. Eğer bu koşullar altında da genç Çoban'ı yenemezsem artık işim bitiktir. Böyle düşünen Kamsa, her şeyi sağlama al-

mak için Mathura'da bir kurban töreni hazırlamaya karar vermiş. Şölen çok büyük olacak, oyunlar günlerce sürecekmiş. Çobanlar kendine bağlı olduklarından tören onlara da resmi şekilde duyurulacakmış. Böylece Krişna ve Balarama, Çobanbaşı Nanda ile birlikte törene katılmak zorunda kalacakmış.

Karanlık çökmüş. Köyde gece işleri sürerken Nanda'ya kralın çağrısını taşıyan ulak Vrindaban'a varmış. Çobanlar göçebe yaşadıklarından, onlar için bir yerden bir yere göç etmek zor bir iş değilmiş. İneklerini yürürken de sağar, tereyağı ve lor yaparlarmış. Her yıl, yıllık vergilerini vermek için Mathura'ya gidip gelirlermiş. Kentin çevresinde kendilerine ve sürülerine rahatça yer bulabilecekleri, kralın yeşil toprakları denilen korulukları iyi tanıyorlarmış. Gündoğumundan önce yola çıkmak için, krala sunacakları armağanları devşirip tüm obayı yolculuğa hazırlamışlar. Yalnız önce konuklarının çevresine oturmuşlar. Kamsa'nın ulağı iki kardeşin amcalarından biriymiş. Yeğeninin ilahi benliğini bilir ve O'na tapınırmış. Birlikte gecenin geç saatlerine kadar Krişna ve Balarama'nın bebekliklerinden konuşmuşlar. Efendi'ye gönül vermiş yüreklerinde dolaşan ilâhâ düşlerden ve düşüncelerden bahsetmişler. İçlerinden çoğu, akşam yemeklerini pişirdikleri ateşin feri sönerken, ardından yakılan kütükler küle dönüşürken, ormanın karanlığında gecenin fısıltıları dolaşmaya başladığında, içlerinden çoğu, yıllardır yaşadıkları mutluluğun sona ermekte olduğunu sezmiş. Dışarıdaki büyük dünyanın Efendi'ye ihtiyacı varmış ve O, Vrindaban'ın tepelerinde bir daha hiç dolaşmayacakmış.

Krişna ve Balarama, amcalarıyla birlikte kraliyet arabasında yolculuk etmişler. Mathura kapılarına varınca iki kardeş, arabadan inmek istemişler. Günün geri kalanında şehri gezmek, geceyi de ormandaki arkadaşlarıyla birlikte geçirmek istediklerini söylemişler. "Siz bizi merak etme-

yin" demişler. "Turnuvada mutlaka hazır bulunacağız!"

Giyim kuşamları şimdiden, kralın huzuruna ilk kez kabul edilen genç soylular gibi, ait oldukları asıl tabakayla uyum içindeymiş. Mathura'nın sokaklarında dolaşırlarken her yerde saygıyla karşılanmışlar. Böyle geze geze yarınki turnuvanın yapılacağı alana varmışlar.

Arenanın çevresinde, değişik sınıflardan gelecek izleyiciler için düzenlenmiş koltuklar ve localar sıra sıra yükseliyormuş. Bir bölüm koltuk çobanlar için, diğeri kraliyet boyu Vrişniler, üçüncü bir bölüm Mathura sakinleri için diye gidiyormuş. Sıraların en sonunda ve en yüksekte ise Kamsa'nın, değerli kumaşlarla kaplı, çiçeklerle bezeli, bayraklar ve uğurluklarla donanmış tahtı duruyormuş. Karşısında ulusal kurban töreni için son hazırlıklar yapılıyormuş. Yanı başında ise, bir çeşit mahfaza içinde, çok sıkı korunan kutsal bir nesne sergileniyormuş. Bu, aslında tanrısal olduğu söylenen ve Kamsa'nın uğuru olarak kabul edilen büyük bir yaydan başka bir şey değilmiş. Bu yay, kral ne zaman ve nerede halk içine çıksa dünyaya meydan okur gibi yanı başında durur, kralı tahtından etmeye yeltenecek kişiye bükülemezliği ve kırılamazlığı ile gözdağı verirmiş. Yay o kadar çetinmiş ki, şimdiye kadar onu bükebilen, hatta tek başına yerinden kaldırabilen kimse çıkmamış.

Bekçilerden hiçbiri, arenaya girmiş sıraları dolaşmakta olan iki gençte olağandışı bir şey sezmemiş. Yarınki şölen için hazırlıklara bakmaya gelen giden çok oluyormuş ve Krişna da henüz kendini belli edecek tanrısal güçlerini kullanmıyormuş. O an, ne olduysa olmuş, Efendi, kimsenin dur demesine fırsat vermeden ani bir sıçrayışla tahtın yanında bitmiş ve yaya uzanmış. Bekçiler, O'nu durdurmak için üzerine atlamışlar ama nafile! O, yayı yalnız sol eliyle kolayca kaldırmış, biraz geri çekilmiş, ipi germiş, sonra da gülümseyerek iki koca ucu birbirine değene ka-

dar çekmiş ve çat! O çetin ceviz yay, tarihçinin teşbihindeki gibi, kudurmuş bir filin basıp ikiye böldüğü şeker kamışına dönmüş.

Bunlar olurken, orada bulunan herkes korkudan titreyerek yayın gerilişini izliyormuş. Ama yay kırılınca, her şey değişmiş. Derler ki, Kamsa bile uzaktaki dairesinde kırılan yayın sesinin korkunç yankısını duymuş. Ve ne olduğunu tahmin ederek, şerefini iki paralık eden her kimse acele yakalanması için adamlarına emir vermiş. Krişna, yanında yalnız iki parça silah olmasına rağmen, üstüne salınan adamları geri püskürtmüş. Kimini korkutmuş, kimini öldürmüş. Sonra da, kırık yayı arkasında bırakarak geldiği yoldan geri dönmüş. Balarama'ya katılarak sessiz sedasız arenayı terk etmiş.

Kamsa, o gecenin uzun saatlerini uyanık geçirmiş. Uyuduğundaysa korkunç karabasanlarla boğuşmuş. Sürekli kendini ya başsız ya delik deşik olmuş bir halde görüyor, yürüdüğünde ayak izi bırakmıyormuş. Yayın kırılışıyla başından aşağı kaynar sular boşanmasına, yaşamının sonuna geldiğini bilmesine karşın, arkadaşlarıyla konuşurken bundan önemsiz bir şeymiş gibi, bir çift yabancı tarafından yapılan talihsiz bir şaka olarak bahsetmiş. Oysa atalarının kehanetinin doğru olduğunu, yayı gerebilecek kişinin ortaya çıkmasıyla, kendi gücü ile birlikte soyununkinin de sona ereceğini iyi biliyormuş.

Gün ışıdığında, her şeyi belirleyecek olan turnuvanın başlaması için Kamsa'nın daha fazla sabrı kalmamış. Bir telaşla, hazırlıkların tamamlanması için emir vermiş. Son süslemeler yerleştirilmiş. Davullar, dümbelekler çalınmış. İnsanlar arenayı doldurmaya başlamışlar. Soylu konuklar yerlerini almış. Ardından, Kamsa danışmanlarıyla birlikte kraliyet kürsüsüne çıkmış ve kralların ortasındaki tahtına oturmuş. Kamsa'nın görünüşü çok görkemliymiş, ama içi içini yiyormuş. Borular ötmüş, turnuva başlamış. Saray gü-

reşçileri sırayla arenaya girmişler ve rakiplerini bekleyecekleri köşeye çekilmişler. Bir süre sonra, başlarında Nanda ve diğer başkanlarla birlikte çobanların oluşturduğu tören alayı da arenaya girmiş. Getirdikleri vergiyi krala sunup hükümdarı halkın önünde saygıyla selamladıktan sonra kendileri için ayrılmış bölüme geçmişler. Herkes, saray dövüşçülerine karşı becerisini konuşturacak savaşçıların ortaya çıkmasını beklemeye koyulmuş. Ne var ki, kimse Kamsa'nın içeriye girecek her kim olursa olsun üstüne saldırmaya hazır kızgın bir fili gizlice arenanın kapısına konuşlandırdığını bilmiyormuş.

O sabah, Krişna ve Balarama, uyanır uyanmaz yıkanıp günlük ibadetlerini yapmışlar. Davulların ve borazanların sesini duyunca da, turnuvada hazır bulunmak için arenaya doğru yola çıkmışlar. Ana kapıdan girer girmez, bakıcısı tarafından kışkırtılmış azgın bir filin üzerlerine doğru gelmekte olduğunu görmüşler. Krişna, şimşek hızıyla giysilerini sıkı sıkı bağlayıp fili beklemiş. Fil, O'nu hortumuyla yakalamış. Buna karşılık Efendi, hayvanın ayağına vurmuş ve hortumdan kurtulmuş. Kızgın hayvan, bir an için Efendi'yi gözden kaybetmiş, ama hemen toparlanmış ve tekrar saldırmış. Aynı karşılığı almış. Sonra Efendi, bütün iş sanki bir şakaymış gibi koca hayvanı kuyruğundan yakalamış. Büyük bir kuşun bir yılanı tutup sürüdüğü gibi fili geri geri sürümeye başlamış. Sağdan soldan, önden arkadan darbe üstüne darbe indirmiş. Vrindaban'ın çobanları inatçı buzağıları nasıl kollayıp yola getirirse, Efendi de bu hayvan azmanıyla öyle oynuyormuş. Kah filin önüne geçip elleriyle vuruyor, kah bir o yana bir bu yana koşarak bacağına bir çelmeyle hayvanı yere savuruyormuş. Fil tekrar ayağa kalkıyor, bakıcı hayvanı tekrar kışkırtıyor, yönünü yine Krişna'ya döndürüyormuş. Krişna, Kamsa'nın kupasından adaletsizliğin nasıl aktığını ilk kez görerek dişlerinin arasın-

dan, "Seni zorba! Sonun yakındır!" diye söylenmiş. Fil ile bakıcısını öldürmek için atağa geçmiş.

Koca hortum bedenine sarılmaya uğraşırken, O, hortumu tuttuğu gibi dibine kadar hayvanın kafasının üstüne kaldırmış. Bir ayağını buraya, diğerini filin alt çenesine dayamış, böylece koca ağzı iyice germiş. İçeri doğru eğilmiş, devasa dişleri çekip çıkarmış. Bunlarla hem hayvanı hem de bakıcıyı öldürmüş. Birkaç dakika sonra, elinde yaratığın dişleri, arkasında Balarama, arenaya girmiş.

O anda O'na bakanların duyguları ne kadar da birbirinden ayrıymış. Askerler, O'nu büyük bir general sanmışlar. Kadınlar, yalnız gençliğine ve güzelliğine bakmışlar. Halk, büyük bir adamla karşı karşıya olduğunu düşünmüş. Nanda ve obası, Vrindaban'ın sevgili Çoban'ına bakıyorlarmış. Kralın yanında oturan Devaki ile Vasudeva, on iki yıl önce fırtınalı bir gecede gelen bebeklerini görmüşler. Erenler, yeryüzünde insan kılığında dolaşan Efendi'yi görmüş. Kamsa ise yüksek tahtının üzerinde titremiş; bir ordu askerle çevrili kral karşısındaki zırhsız, silahsız, askersiz güzel çocukta yazgısındaki can düşmanını görmüş.

O anda, O'na bakan herkesin usunda Efendi'nin şimdiye kadar yaptıkları canlanmış. Vampir-dadı Putana'dan azgın boğa Arişta'ya kadar yok ettiği tüm iblisler gözlerinin önüne gelmiş. İndra ve Brahma'nın O'na nasıl tapındığını anımsamışlar. İnsanları korumak için yaptığı yiğitlikler, dağı kaldırışı, yılan Kaliya'yı yenişi ve daha niceleri kulaktan kulağa fısıldanmış. Böylelikle bir ana hem geçmişi hem şimdiyi sığdıran Krişna, seyircilerin önünde duruyor, rakibini bekliyormuş.

Saray dövüşçülerinin başı Çanura öne çıkmış ve meydan okumuş. Kraliyet emri uyarınca, iki kardeşi Vrindaban çobanlarının ünlü güreşini sergilemeye davet ettiklerini söylemiş. Onlar güreşirken, Çanura da kralını onurlandırmak için dövüşe girecekmiş.

Krişna, bu süslü püslü davetin altında kendileri için kurulmuş tuzağı hemen fark etmiş. Onlar çobanlar arasında gözde olan, kendilerine özgü güreş biçemlerini sergileyip seyircileri eğlendirirken, Kamsa'nın gizli emirler verdiği dövüşçüleri beklenmedik bir anda tüm güçlerini ortaya koyacak, kardeşleri öldürüp olaya kaza süsü vereceklermiş. Krişna, bu öneriyi hemen kabul etmek yerine güreşçinin ağdalı biçemiyle yanıt vermiş. Eğer kral gerçekten çoban güreşi görmek istiyorsa kendisine ve kardeşine yaşıt rakipler göndermesi gerektiğini söylemiş.

Bu sözler üzerine Çanura soğukkanlılığını yitirmiş. "Bunu sen mi diyorsun?" diye kükremiş. "Sen ki, ellerini, bin fil gücünde bir filin kanına henüz buladın. Senin gücün sıradan gençlerin gücü değil! Sen dünyadaki en güçlü varlıklardan biri değil misin?"

Orada bulunan herkes, bu sözleri ölümcül bir meydan okuma olarak algılamış. Kente pek alışkın olmayan bu iki genç adamın beceri, güç ve deneyimle donanmış kraliyet ordusunun ün salmış dövüşçüleriyle karşı karşıya kaldığını gören seyircilerin üstünden bir korku dalgası geçmiş. Devaki ve Vasudeva kapıldıkları dehşeti gizleyememişler. Bir tek çobanların yüzü gülüyor, ifadelerinde kaygı seçilmiyormuş. Yüce dövüşçülerin rakiplerini nasıl alt edeceğini yalnız onlar biliyorlarmış.

Çanura ile Muştika, kardeşlerle dövüşmek için ortaya gelmiş. Çiftlerin her biri bilinen tüm dövüş biçemlerini kullanmışlar. Her biri rakibinin iyi olduğunu düşünüyormuş. Böyle bir süre dövüştükten sonra Çanura yapacağını yapmış. Birden geriye çekilmiş. Bir doğanın avına doğru dalışa geçtiği gibi, kollarını açıp yumruklarını sıkarak tüm gücüyle Krişna'nın üstüne yürümüş. Efendi sakince beklemiş. Çanura'nın darbesini, bir fil bir çiçek tacıyla vurulduğunda ne hissederse ancak o kadar hissetmiş. Çanura'yı

kolundan yakalamış ve yere çaldığı gibi öldürmüş. Büyük güreşçinin düşüşü İndra'nın şimşekleri gibi ses çıkarmış. Muştika ise Balarama'nın sol elinin bir fiskesiyle canından olmuş. Başka bir çift güreşçi gelip meydan okumuş, ardından da bir başka çift... Hepsi de seçkin rakiplerinin elinde can vermiş. Üçüncü dövüşün bitiminde kalan güreşçiler kaçmışlar. Artık çobanları tutmanın olanağı yokmuş. Hepsi yerlerinden kalkıp arenaya inmişler. Krişna ve Balarama'nın çevresini sarmışlar. Kahkaha ve zafer çığlıkları atarak onları kucaklamışlar. Sonra hep birlikte, çın çın çınlayan takılarının eşliğinde, seyircilere neşeli bir orman dansı yapmışlar.

Kamsa'nın gözleri, güreşçilerinin bir bir öldüğünü gördükçe, çobanların neşesinin tersine korkudan kocaman olmuş. Üçüncü dövüşün sonunda güreşçilerinin bir anda savuştuğu da gözünden kaçmamış. Kendisi için çok önemli olan bu dövüş, kendi tarafında sandıklarının da çobanlara katılmasıyla giderek zararsız ve yakışıksız bir cümbüşe dönüşüyormuş.

Zorba hükümdar ayağa kalkmış. İlkin öfkeden tıkanarak, ama giderek açık seçik ve yüksek bir ses tonuyla boruları susturmuş ve korumalarına emir vermiş, "Çobanları arenadan çıkarın! Elebaşı Nanda'yı da yandaşlarıyla birlikte tutuklayıp bağlayın! Vasudeva'yı öldürün! Babam Ugrasena'yı, yandaşlarını ve Krişna'nın tüm arkadaşlarını öldürün! Öldürün!"

Kralın emirlerini henüz kimse kavrayamamış, kral koltuğuna doğru henüz seğirtmiş ki, Krişna kraliyet kürsüsüne sıçramış. Kralın, O'nun için değerli olan kişilere böyle sersemce saldırması Evrenin Koruyucusu'nu kışkırtmaya yetmiş de artmış bile. Krişna'yı bu kadar yakınında bulan ve uzun zamandır korktuğunun başına geldiğini anlayan Kamsa ayağa fırlamış ve kılıcını çekmiş. Efendi onu saçından yakalamış. Dokunuşuyla, kralın tacı başından düşmüş.

Kolları arasında güçsüz kalan kralla birlikte kürsüden aşağı atlamış Krişna. Kralı arenanın ortasına fırlatmış. Halk, hükümdarlarının öldüğünü iyice görsün diye Kamsa'nın cansız bedenini, tarihçinin "bir aslan ölü bir fili nasıl sürükleyip götürürse öyle" diyerek betimlediği gibi, sürüyerek arenanın çevresinde dolaştırmış. Bu arada, Kamsa'nın sekiz erkek kardeşi saldırıya geçmişler. Ellerinden gelse Efendi'yi oracıkta boğazlayacaklarmış. Balarama her birini elindeki sopayla karşılamış ve bir vuruşla canlarını almış.

Olan bitenin ardından ortalığı bir matem havası sarmış. Kamsa'dan nefret edenler bile dehşet ve üzüntüye kapılmışlar. Saray kadınları, kocalarının cansız gövdeleri başında ağıt yakmak için arenaya inmişler. Krişna ve Balarama ise, ana babaları Devaki ve Vasudeva'yı aramak için sessizce kalabalıktan uzaklaşmışlar. Kraliyet konukları arasında oturmalarına rağmen Devaki ve Vasudeva'nın ayaklarında, hâlâ Kamsa'nın emri üzere prangalar takılıymış. İki kardeş, onları bulur bulmaz prangaları çıkarıp atmışlar. Sonra da, sorumluluklarını bilen evlatlar olarak başlarıyla ana babalarının ayaklarına dokunmuşlar. Derler ki Devaki ve Vasudeva, çocuklarını ilkin Efendi olarak görmüşler. Maya'nın örtüsü zihinlerini tekrar örtene kadar ellerini kavuşturup beklemişler. Sanrının perdesi gözlerine çekildiğinde, ancak oğullarının yüceliklerini unutup, onlara özledikleri ana baba sevgisini ve şefkatini gösterebilmişler.

Krişna Partha Sarathi: Acuna'nın Arabacısı

Efendi Krişna bir daha asla Mathura'dan Vrindaban'a dönmemiş. Kendisi hiç tahta oturmamış olsa da hükümdarlar gibi yaşamış ve saray danışmanlığı yapmış. Bundan böyle O'nun meskeni saraylar ve divanlar olmuş; Radha'nın yüreğini ise sonsuz bir keder mesken tutmuş.

Yalnız köylü arkadaşlarının O'nu bir kere daha gördüğü anlatılır. Yokluğuna daha fazla dayanamayıp, düzenlediği büyük bir kurban törenine katılmak için hac yolculuğuna çıkmışlar. Hasat zamanıymış. Ekinler biçildikten sonra toprak bir süre nadasa bırakılır, çiftçiler de dinlenirmiş. Bunu fırsat bilen köylüler, saraya gidip Arkadaşlarını bulmaya karar vermişler. Efendi, dostlarının geldiğini ve kendisini sorduklarını duyunca çok mutlu olmuş. Çobanlar bir tantana, bir resmiyetle kabul salonuna alınmışlar. Efendi de, saray alışkanlığıyla bir prens gibi giyinip takınmış, dostlarını kabul etmek için salona gelmiş.

Şu cahil köylülerin işine bak! Efendi salona girdiğinde O'na bakmamışlar! Vrindaban'ın çobanları ve kadınları tek kelime etmeden ya gözlerini yere dikmişler ya da başlarını başka yöne çevirmişler, karşılarında duran prensi görmezden geliyorlarmış! Krişna, arkadaşlarının yüreklerinden geçeni okumuş. Bir an için salondan ayrılmış. Üstündeki takıları ve giysileri çıkarmış. Çobanların yalın çuluna bürünmüş ve gülümseyerek salona geri dönmüş. Şimdi başında, önünde tavus kuşu tüyüyle küçük çemberi varmış. Sağ elinde flütünü tutuyormuş. Ayakları da çıplakmış. O'nu böyle, eski günlerde sevdikleri gibi görünce çobanların içi kıvançla dolmuş. Efendi'den yine flüt çalmasını istemişler. Sonra da bütün gün, saray bahçelerinde, eskiden Vrindaban kırlarında ve koruluklarında yaptıkları gibi hoplayıp zıplamışlar, oyunlar oynayıp şarkılar söylemişler. Geçmişteki mutlu günleri anımsayınca ne kadar da neşelenmişler! "Ah!" diye içlenmişler şarkılarında, "Şimdi fillerin üstünde yerin, göremiyoruz Seni! Söyle bize, otlayan sürüleri hatırlar mısın? Prens Krişna ile nasıl konuşacağımızı şaşırdık. Söyle bize, tereyağı çaldığın günleri anımsar mısın?" Böyle böyle, anılarla saklambaç oynayarak saatler geçmiş. Krişna, bir kez daha köylülerle köylü olmuş. Çünkü O, kullarına karşı hep aynı kalırmış, her biri O'nu en çok nasıl severse ona öyle görünürmüş.

Bunlar Hindistan'ın renkli günleriymiş. Erkli Vrişni Eyaleti'nde aldığı görevler Krişna'yı devlet işlerinde önemli mevkilere taşımış. Krallar, O'nun onayını bekler, O'nun obasının rızasını alırlarmış. Deniz kıyısına görkemli Dvaraka kentini O kurmuş. Her turnuvada, her toplantıda varlığı arzu edilir olmuş. O'nun kılavuzluğunda, Vrişniler ve yönetimleri dönemin akışına yön vermişler. Hatta öyle güçlenmişler ki, Krişna'nın, soyluların kurduğu böyle güçlü bir asker sınıfının ulusal yaşam için ne kadar ciddi bir tehlike oluşturduğunu görüp, bu tehlikeyi ortadan kaldırmak

için çareler aradığı söylenir. Kusursuz kişiliğini ve istediklerini yaptırma gücünü kullanarak, ülke sorunlarına doğrudan müdahale etmek O'nun tarzı değilmiş. Bunun yerine, dünyayı izlediği bir oyun olarak görürmüş. Kimileyin, en fazla bir engeli kaldırır, böylece oyuncuların istençlerine daha rahat devinebilecekleri alanlar sağlarmış. Bu yolla yazgının işlerine yardımcı olmaya çalışarak, sonunda her şey kendi kendini yok edecek olsa bile, işlerin kendiliğinden gelişmesine izin verirmiş.

O günler, amca çocukları Kurular ve Pandavalar'ın* Hindistan'ı ele geçirmek için didinip durduğu günlermiş. Kötü niyetli Duryodhana kör babası Dhritaraştra'yı kullanarak Hastinapura'nın başkentinden tüm Hindistan'a hükmetmek istiyormuş. Bu, Pandavalar'ın yönetim haklarının çiğnenmesi demekmiş. Pandavalar beş kardeşlermiş ve Duryodhana ile birlikte aynı evde kardeş gibi büyümüşler. Duryodhana tek başına hükümdar olmak istiyor, yiğit kuzenlerinin başardığı işleri kıskanıyormuş. Pandavalar'ın canlarına ve mallarına kasteden haince tasarlar kuruyormuş. Pandava Kardeşler, bir keresinde anaları ile birlikte bir çömlekçinin evine sığınmak zorunda kalmışlar. Krişna, beş kardeşle işte orada tanışmış ve arkadaş olmuş. Olay şöyle gerçekleşmiş.

Kuzeydeki krallıkların birinde Draupadi derler, huyunun ve yüzünün güzelliği ile ünlü bir prenses yaşıyormuş. Draupadi'nin Svayamvara'sı, yani eş seçme töreni duyurulduğunda ve Hindistan'ın tüm ünlü asilzadeleri onunla evlenmek için babasının kentine toplandığında, Krişna da yakın bir akraba olarak evlilik törenini izlemek için davet edilmiş.

Her şey bir hedefe yapılacak ok atışlarına bağlıymış.

---

* Pandava Pandu'nun çoğul halidir. Özgün metinde çoğul-tekil ayrımı yapılmadan, Pandava olarak kullanılmış; çeviri metinde de bu kullanım benimsenmiştir (Ç.N.).

Yalnız doğuştan prensesle evlenmeye hakkı olanlar yarışacak, kazanan Draupadi'nin eşi ilan edilecekmiş. Yarışmacılar arasında Hindistan'ın en önemli isimleri varmış. Duryodhana da oradaymış ve prensesle evlenmeyi çok istiyormuş.

Draupadi'nin babasının yanında oturan Krişna, keskin gözleri ile, Brahmanlar gibi giyinmiş olmalarına rağmen oradaki herkesten daha soylu ve daha yiğit duran beş kardeşi hemen ayrımsamış. "Ne dersiniz" diye fısıldamış gelinin babasına, "şurada oturanlar o ünlü Pandava Kardeşler ise ve Brahman giysileri yalnızca bir şaşırtmacaysa?" Gerçekten de öyleymiş. Kardeşlerin üçüncüsü Arcuna, oku hedefin göbeğine saplamış ve gelinle evlenmeye hak kazanmış.* Pandavalar gelini çömlekçinin evine götürürken Krişna ve Balarama gece gizlice peşlerinden gitmişler. Ve onların, tam Krişna'nın düşündüğü gibi, yiğit Pandava Kardeşler olduğunu görmüşler. Krişna, "Bir inde sıkışıp da dışarı püsküren ateş gibi çoğalsın malınız, varlığınız" diyerek kardeşleri kutsamış. Böylece o günden sonra Pandavalar'ın servetleri çoğaldıkça çoğalmış.

Krişna'nın bu kahramanları bir bakışta tanımasına şaşmamalı. Üçüncü kardeş Arcuna, O'nun büyüklüğünü kabullenmenin amacını anlatmak, böylece O'nun görkemini paylaşmak için dünyaya gelen ruhmuş. Arcuna'nın adlarından biri Partha'dır. Krişna, Hindistan'ın güneyinde Partha-Sarathi, yani Arcuna'nın Arabacısı olarak bilinir.

İzleyen yıllarda, bu iki arkadaş birbirlerini ziyaret etmişler. Kâh ormanda kâh sarayda buluşmuşlar, tin ve tanrı üzerine derin konuşmalar yapmışlar. Krişna'nın devlet meselelerindeki sağduyusuna ve bu sağduyu sayesinde somutlaşan yüksek yasalara, Arcuna'nın sonsuz güveni varmış.

* Draupadi'yi Arcuna'nın oku kazanır, ama o beş kardeşin ortak eşi olur (Ç.N.).

Genç savaşçı, kardeşleri, eşi Draupadi ve tüm ev halkı ile Efendi Krişna'yı sever, O'na tapınır, O'nun İnsanların Kurtarıcısı olduğuna inanırmış.

Yaşamlarının bu döneminde, kötü bir adamın Pandavalar'a düşmanlık beslediği anlatılır. Onları alt etmek amacıyla güç kazanmak için bu kötü adam bir süre Ganga* Irmağı'nın kıyılarına çekilmiş. Orada, diğer adı Mahadeva olan Büyük Tanrı Şiva'ya yakarmış, ağır ve zorlu ibadetler etmiş, oruçlar tutmuş. En sonunda çektiği çile öyle büyük, öyle çok olmuş ki, Şiva kendisine tapınan bu adama görünmüş. "Konuş!" diye emretmiş, "Benden istediğin nedir, söyle!"

"Pandava Kardeşler'i savaş meydanında yenmeyi dilerim!" diye yanıtlamış adam.

Şiva gülümsemiş ve başını sallamış, "Ey ölümlü, benden istediğin olanaksızdır" "Dinle de sana Arcuna'nın kim olduğunu söyleyeyim."

Kötü adama böyle seslenen Büyük Tanrı, ona yiğit Arcuna'nın gerçekte ne olduğunu anlatmış. Arcuna, Krişna'nın ikiz ruhu Nara, yani Narayana'nın yeniden bedenlenmesiymiş. Krişna içinse şöyle demiş Mahadeva: "O, bu savaşçı ırkın içine kötülüğün sonunu getirmek ve inancı korumak için doğdu. Ölümlüler arasında Krişna diye bilinen Koruyucu Vişnu'dan başkası değildir. Kulaklarını iyi aç, ey ölümlü! O ki, tüm dünyalar kişiliğine tapınır, bilgeler O'nu başı sonu olmayan, ölümsüz ve ilahi varlık diye tanımlar! O'nu, 'Silahı deniz minaresi kabuğu, disk ve topuz, çulu sarı ipek, simgesi kıvırcık bir saç tutamı, savaş sanatında usta olanların önderi, 'Yenilmez Krişna' olarak tanırlar. Pandava Arcuna, O'nun tarafından korunur. O, Nilüfer Gözlü, gücü sonsuz varlık, O, kötücül savaşçıların can düşmanı, Partha ile aynı arabayı sürerek onu korur!

* Ganj (ç.n.).

Bu yüzden Arcuna'nın bileği bükülemez. Tanrılar bile onun gücüne karşı koyamaz." Şiva, Koruyucu Vişnu'nun bedenlenmesi Krişna'nın yüceliğini bu sözlerle anlatmış. Efendi'nin savaş meydanında Arcuna'nın arabasını süreceğini ve onu yüce koruması altına alacağını da önceden muştulamış.

En sonunda, ülke işlerinin bunalıma sürüklendiği bir dönem gelmiş. Kraliyet soyunun rakip aileleri birbirine girmiş. Krişna, gerçek hükümdarı tahta çıkarma ve böylece ülkede hak yönetimi kurma işini üstlenmiş. Ne de olsa bu, Efendi'nin ölümlüler dünyasına gelme nedeniymiş. Krişna, gelecekle ilgili meseleleri dile getirmek için Pandavalar'ın da katıldığı ve birçok krallıktan hükümdarların geldiği bir kraliyet düğününü seçmiş. Pandavalar ikinci kez kumarda kaybedip, evlerinden ve krallıktan bir on üç yıl daha uzak kalmak üzere sürgüne gönderilmişler. Şimdi bu on üç yıl sona ermek üzereymiş. Duryodhana'nın halk önünde verdiği sözü tutması ve krallığı kardeşlere geri vermesi gerekiyormuş.

Krişna, Pandavalar konusu açmış. Olayları anlatırken Duryodhana'nın hatalarına öyle hoşgörü göstermiş ki, O'nu dinleyenlerden biri sözü ağzından alıp hikâyeyi yeniden, Pandavalar'ın tarafından anlatmış. Anlatırken de, beş kardeşin tekrar başa geçmelerini onayladığını söylemiş ve arkadaşlarını da onay vermeye davet etmiş. Bu cömert coşkuyla ateşlenen meclis, Duryodhana'ya tahtan çekilmesi için çağrıda bulunulmasına, karşı çıktığı takdirdeyse güç kullanarak yola getirmek amacıyla kurulacak bir ordu için hazır beklenmesine karar vermiş.

Ordunun kurulması işi neredeyse bütünüyle Krişna'ya kalmış. Yine de işini öyle alçakgönüllü yapıyor, öyle bir disiplin güdüyormuş ki, tasarlar ve birlikler sanki kendi kendilerini oluşturuyorlarmış. Hazırlıkların en başında, Duryodhana ile Arcuna, desteğini almak için Efendi'yi ziyaret

etmişler. Duryodhana da O'nun ilahi kişiliğini tanıyormuş. Saraya vardıklarında Efendi'nin uyumakta olduğu söylenmiş. Onlar da Krişna'nın yatak odasına girip uyanmasını beklemişler. Odaya önce Duryodhana girmiş ve yatağın başındaki güzel bir koltuğa oturmuş. Arcuna ise ayakta, saygıyla beklemeye koyulmuş.

Efendi gözlerini açtığında ilkin Arcuna'yı görmüş. Ardından Duryodhana konuşmaya başlayarak, yaklaşan askeri harekâtta Krişna'nın yardımını ne kadar arzuladığını anlatmış. Huzuruna ilk o girdiği için de, Efendi'nin kendi tarafını tutması gerektiğini söylemiş. Krişna gülümsemiş. İlk gördüğü Arcuna olduğu için hakların eşit olduğunu söylemiş. Ayrıca böyle durumlarda, geleneklere göre ilk seçimi daha genç olanın yaptığını hatırlatmış. Kendisine edilen hiçbir ricayı geri çevirmeyi sevmezmiş. Önerecek iki seçeneği varmış. Taraflardan birine. birkaç bin kişilik silahlı ve donatımlı bir ordu verebileceğini söylemiş. Diğerine ise, yalnızca desteğini, silahsız ve savaşmayacak bir Krişna önermiş. Sonra da iki savaşçının ve receği kararı beklemeye koyulmuş. Çok iyi biliyormuş ki, içlerinden biri kızgınlık ve diğerinin varını yoğunu ele geçirme arzusu ile kör gibi davranacak, ikisi de aynı anda yalnızca gücünü ve desteğini öneren Efendi'yi seçmeyecek. Önceden gördüğü gibi Arcuna, saygısından kekeleyerek silahsız arabacısı olarak yanında bulunması için Efendi'ye yalvarmış. Bir ordu savaşçı kazanarak istediğini elde eden Duryodhana ise dualarının kabul olduğunu düşünmüş.

Pandavalar'ın komutanları hazırlandığında, yandaş ordular birleşip birlikler düzenlendiğinde, savaş tasarları sonuna geldiğinde, Krişna barış için son kez Kuru sarayına gitmiş. Ne yazık ki olumsuz yanıt almış. Ve o andan sonra, ülkenin üstünde kara bulutlar dolaşmaya başlamış.

Büyük Kurukşetra Ovası'nda iki ordu karşı karşıya gel-

miş. Pandavalar, hükümdarları ve en büyükleri Yudhisthira'nın komutasındaymış. Komutanın başı üstünde ak ve fildişi rengi şemsiye dalgalanıyormuş. Yanında Koca Bhima varmış. Bhima'nın gücü öyle bir güçmüş ki, çocukken bile on Kuru'yu suyun altında zaptedebilirmiş. Üçüncü birlik, usta okçu Arcuna'nın birliğiymiş. Arcuna, Efendi'nin sürdüğü arabasında bekliyormuş. Arcuna ve Krişna'nın yönetiminde olan bu araba gücün merkezi kabul ediliyormuş. Dördüncü ve beşinci birliklerin başında kraliyet ikizleri Nakula ve Sahadeva varmış. Her bir prens, çevresinde kendi birlikleriyle hazır bekliyormuş. Her birinin arabasına uçuşan yeleli ve kuyruklu, gözlerinden ateş saçan ikişer aygır koşuluymuş. Her bir savaşçının başı üzerinde kendi simgesini taşıyan bayrak dalgalanıyormuş. Arcuna'nınkinde maymun, diğerininkinde fil ipi, üçüncüsününkinde aslan kuyruğu, diye gidiyormuş. Her biri en sevdikleri silahlara kuşanmış, ellerinde şankha, yani üfleyerek savaşı başlatacakları deniz minaresi kabuğunu taşıyorlarmış.

Karşı taraftaki birliklerin merkezinde, bir filin üstünde, eyaletin bayrağını taşıyan Duryodhana varmış. Ordusunun başında, palmiye ağacı işli bir bayrak taşıyan baş general Bhişma duruyormuş. Baştan aşağı ak zırhlar giyinmiş, ak donlu atların çektiği arabasının üstündeki Bhişma için tarihçi, "ak bir dağ gibi" der. Arkada, al don atlar üzerinde Drona ve yiğit Karna, Bhişma öldüğü takdirde kumandayı ele almak için hazır bekliyorlarmış. Krişna ve Arcuna'nın dünyaya gelme nedenleri bu savaşmış.

Savaş korkunç şeydir ya, savaştan daha korkunç olan kardeşin kardeşi vurduğu savaştır. Olay büyüktür. Değişik sınıflardan ve ülkelerden binlerce insan, kendilerine özgü âdetleri, giysileri ve zırhlarıyla bütün yoğunluklarını bir şeye odaklayarak bir araya gelirler. Müzik ve borazan sesleri öfke ve mücadele sesleriyle birleşerek dövüşçülerin ruhlarını kabartır. Zafer sarhoşluğu askerlerin üstüne çöker.

Ve insanlar, ölümle yaşamın bir gözüktüğü bir ruh durumunda can verirler.

Kurukşetra Meydanı'nda önderler birbirlerinin en yakın akrabalarıymış. Kuru generali Bhişma Pandavalar'ın dedesiymiş. Birliklerin başı Drona çok sevdikleri hocalarıymış. İki tarafta da, eski günlerde birbirleriyle arkadaş olan yüzler varmış. Şimdi birbirlerini öldürmek zorundaymışlar. Bu çekişme başka türlü sonlanmayacakmış. Bhişma'nın ölümünün Şikhandi'nin elinden olacağı biliniyormuş. Bunun gibi birçok kehanet tarafların başının üstünde dolaşıyormuş. Ah, ne yazık! Dostlukları ve enerjileri şimdiye kadar imparatorluğa can ve ruh vermiş olan Bhişmasız, Dronasız ve Dritharaştra'nın yüz oğlu olmadan Hastinapura İmparatorluğu neye benzeyecekmiş!

Arcuna, Krişna'ya arabasını iki ordu arasındaki boş alana sürmesini söylemiş. Savaş meydanına göz gezdirmek istemiş. Orada, son bir kez düşmanın görkemine, parlaklığına ve henüz bozulmamış kusursuzluğuna bakarken, üstüne bir umutsuzluk çökmüş. Eli ayağı boşanmış, görkemli yayı Gandiva elinden düşmüş ve arabasının içine gömülüvermiş.

O an tarihte eşi olmayan bir olay yaşanmış. İki ordu boruların öttürülmesi ve ilk okların atılması arasındaki saniyede karşı karşıya duruyorlarmış. Bu bekleyiş anında Efendi Krişna, sevdalısı Arcuna'nın ruhuna öyle bir biçimde gözükmüş ki, büyük okçu görevini bütün açıklığıyla görmüş. Tüm kararsızlığı üstünden kalkmış. Korkusuzca ayağa fırlayarak Pandavalar'ın savaş borusunu öttürmüş ve kendini savaşın içine atmış. Çünkü Tanrı'yı görmek, kişiyi dünyayla başa çıkacak ve görevini yerine getirecek kadar güçlü kılarmış.

Tıpkı bebekken ağlamak için küçük ağzını açıp kederli analığına dudakları arasında evrenin muhteşem görüntü-

Arcuna'nın üstüne bir umutsuzluk çökmüş.

sünü gösterdiği gibi, Krişna şimdi de savaş meydanında Arcuna'ya Evrensel Biçimi'ni göstermiş.

İlkin, hızlı bir çeşit gizemli ezgiyle gelmiş sözler, "Ben, sevgili Arcuna, her varlığın gönlünde taht kurmuş ruhum. Ben, her şeyin başı, ortası ve sonuyum. Işıklardan güneş, tanrılardan Vişnu'yum. Ben, hislerin içindeki akıl, yıldızların içindeki ayım. Sulardan okyanusum. Ağaçlardan Aşvatta* ağacı, silahlardan şimşeğim. Ben, olaylar içinde Zaman'ım. Irmaklardan Ganga'yım. Yaratılmış varlıklar içinde başlangıç, sürüş ve sona erişim. Sonsuz Zaman'ım Ben ve yüzü her tarafa dönük Tanrı'yım! Ben, her şeyi alıp götüren Ölüm'üm ve olacakların kaynağıyım. Ben, görkemlinin görkemiyim. Ben, utkuyum. Ben, çabayım. Ben, iyinin iyiliğiyim. Cezalandıranın cezası Ben'im, zafere koşanların izlediği yolum. Ben, gizli şeyler içinde sessizliğim ve bilgelerin bilgisiyim. Her şeyin tohumu olan şey, o Ben'im işte! Tüm evreni gücümün yalnız bir damlasıyla tutuyorum!"

Bunları söyledikten sonra harikulade ses kaybolmuş. Ve sesin etkisiyle Arcuna'nın bir an için büyülenmiş duyuları durağan bir titremede kalmış. Yaşayan yaşamayan tüm varlıkların Tanrı'da eşit olduğunu ayrımsamış savaşçı. Bir de kendi yaptığı gibi görünen işleri, aslında kendisini kullanarak Efendi'nin yaptığını. Ansızın muhteşem bir esrimeye kapılmış. Karşısında Kurular'ın ve Pandavalar'ın sayısız askerleri olduğu gibi duruyormuş. Ama o, onları şimdi Efendi Krişna'nın bir parçası olarak görüyormuş. Her zırh, her kalkan, her silah, Arabacı Tanrı'nın zırhı, kalkanı ve silahıymış. Değişik yüzlerin, gövdelerin hepsi şimdi O'nunki gibi gözükü yormuş. O'nun görkeminin parlayan enerjisi dünyaların sonunu getiren ateş gibi öfke kusan korkunç

---

* Bilgelik ağacı anlamına gelen Bodhi ağacıdır. Kısaca Bo ağacı denir. Türkçedeki karşılığı hintinciridir. Buddha bu ağacın altında aydınlanmaya ermiştir (ç.n.).

bir enerjiymiş. Ateşe uçup da can veren pervaneler gibi tüm varlıklar yok olmak için O'na koşuyormuş.

Ölümlü Arcuna savaş meydanının büyüsüne kapılmışken, olayın korkunçluğu alıp götürmüş onu. Dayanacak gücü kalmamış. Çığlık çığlığa geriye çekilmiş, "Ey Krişna, Sen ki, tüm tanrıların Efendisi, Sen ki, Evrenin Sığınağı'sın, bana acı! Merhamet et! Yalvarırım, bana bir kez daha insan biçiminle görün!" Bu sözler üzerine efsunlu görkem bir düş gibi silinip gitmiş. Arcuna kendini bir kez daha güçlü, tetikte, zihni açık, kasları ve sinirleri çelik gibi, Arabacı'sıyla birlikte, korkunç Kurukşetra Savaşı'nı başlatmaya hazır bulmuş. Ne var ki, bu birkaç saniyede anladıklarını açıklamak için yaşamının geri kalanı boyunca uğraşmış. Olanlar yazıya dökülünce de böyle sayfalar sürmüş, sözcüklere sığmamış. O an, bir iç görü ve bilgi ışıltısıyla öğretilenler, "Tanrı'nın Şarkısı, Bhagavad-Gita" adıyla çağlar boyunca anılacak kutsal kitaplardan biri olmuş.

Gandhari'nin Ağıdı

Savaş bittiğinde, Kurukşetra Meydanı üstünde yükselen güneş bile solukmuş. Duryodhana on sekizinci günde öldürülmüş. Son gece ise, Pandavalar'ın kampında bebelerin, dedelerin, yarenlerin ve kazanan tarafın tüm yandaşlarının kılıçtan geçirildiği bir kırım yapılmış. Bu kırımın üstüne, bir de birçok talihsiz, uykudan çığlıklarla uyandıklarında, karanlıkta yükselen dövüş seslerinden bir ordunun beklenmedik saldırısına uğradıklarını sanıp yanındakini öldürmüşler. Gün, ıssızlık ve çaresizlik görüntülerinin üstüne ağarmış. Kahraman Pandavalar'ın ve Krişna'nın yara bile almadığı doğruymuş, ama her tarafta ölü umutlar yatıyormuş. Bundan sonra imparatorluk onlarınmış ama tahta çıkaracak varisleri yokmuş. Tahtın tek sahipleri onlarmış ya, evleri boşmuş.

Her tarafta Hint savaşçılarının çiçekleri yatıyormuş, sonsuza kadar suskun. Uçuşan renklerle savaşa katılanlar, yel gibi arabalarla dövüşenler, aygırları ateş gibi koşanlar,

borularıyla dünyayı çınlatanlar, asıl yerleri fillerin üstü olanlar, şimdi soğuk toprağın üzerinde çaylakların, çakalların, akbabaların ve kurtların insafına kalmış bir halde yatıyorlarmış. Düşman Duryodhana'nın güçlü saflarında bile yalnız üç subay hayatta kalabilmiş.

Uzaklarda, ağıt yakmaya gelen bir alay Kuru kadını seçiliyormuş. Onları gören Pandavalar titremişler. Akıl almaz çekingenliklerinden tanrıların bile nadiren baktığı bu kadınlar, şimdi derin bir kedere gömülmüş biçimde, halk içine çıkmaktan hiç sakınmadan savaş meydanına yürüyorlarmış. Bu meydanda Dhritaraştra'nın yüz oğlu cansız yatıyormuş.

Yalnızca yüksek mevkilerinden değil aynı zamanda kayıplarının büyüklüğü, geçkin yaşları ve görmeyen gözlerinden dolayı saygı gören Kraliçe Gandhari ve Kral Dhritaraştra, diğerlerinden biraz geride, kraliyet arabasında oturuyorlarmış. İkisi de, hem yenilen tarafın başı hem de akraba oldukları için yenen tarafın önderleriymiş. Kral ve kraliçeye kutsallık derecesinde bir saygı duyulduğundan, onlar için Pandavalar ile karşılaşmak, Yudhisthira'nın zaferinden çok boyun eğmesi demekmiş. Bu nedenle, genç kral -o günden sonra halkının Erdemin Kralı, Dharma-Raca olarak çağıracakları Yudhisthira- dört kardeşi, Draupadi ve Krişna ile Kuru Kralı ve Kraliçesi'nin ayaklarına dokunup derin bir sessizlik içinde karşılarında beklemeye koyulmuşlar.

Yaşlı Gandhari böyle yaslıyken bile soylu edasını koruyormuş. Kocası Dhritaraştra doğuştan körmüş. Ama o, sadık bir eş olarak kendi isteğiyle gözlerini bir sargıyla örtmüş ve birliktelikleri boyunca bir kez bile olsun açmamış. Bu sargı ile ruhsal bir içgörü kazanmış. Sesi yazgının sesiymiş. Söylediği her şey gerçekleşirmiş. Savaştan bir önceki gün Duryodhana kendisine gelip, savaştan galip dönebilmesi için iyi dileklerini istediğinde, o yalnızca "Utku doğ-

ruyu takip edecektir, oğlum!" demiş. Kurukşetra'nın baştan beri ailesinin sonu olacağını biliyormuş. Şimdi bile özdenetimi elden bırakmıyor, yüreği "bir asırlık oğul"larını yitirmiş olan kendisinden çok, üzüntüden ve yalnızlıktan kahrolan kocası için parçalanıyormuş. Ne de olsa bu felaketin kocasının zayıflığından kaynaklandığını iyi biliyormuş. Kırılmaz istenci asla eğilip bükülmemiş. Bir an için bile olsa imparatorluğa özlem dolu gözlerle bakıp onu gizliden gizliye doğruluğa tercih etmemiş. Kocasının kendi elleriyle yarattığı bu felaketin altında ezildiği gerçeği, bu zor zamanlarında ona karşı olan şefkatini doruğa çıkarıyormuş. Dünyaya karşı gururlu ve katı olan Gandhari kocası için nazik, sevecen ve utangaç bir eşmiş. Bu korkunç zamanlarda yok edici bir güç yaratabileceğini çok iyi bildiğinden, kendisini selamlamaya gelen Yudhisthira'ya kötülük etmekten sakınarak kendini tutmuş. Gözlerini sargılarının içinde aşağı, ayaklarına doğru eğmiş. Derler ki, sargıların altında bile bakışları öyle keskinmiş ki, baktığı yerde kıvılcımlar çakmış. Yine de Draupadi ve Pandava Ana Kraliçesi'ne karşı nezaketi elden bırakmamış. Sonra da Krişna'ya dönmüş. O'nunla konuşurken kendini denetlemesine gerek yokmuş. O'na bakarken, tüm korkunç ayrıntılarıyla savaş meydanını bile usunda canlandırabilirmiş. Efendi'yle el eleyken istediği her şeye bakar, her şeyi düşünür, yüreğinin tüm açıklığıyla konuşabilirmiş.

"Ey Nilüfer Gözlü, evimin kızlarını gör!" diye yakarmış. "Erlerini yitirmiş, bağları çözülmüş gelinlerimin feryadını işit! Bharata'nın büyük savaşçılarının cansız bedenleri üstünde ağıt yakıp yüzlerini anımsamaya çalışıyorlar! Kocalarını, babalarını, oğullarını ve kardeşlerini arayan onlara bir bak! Tüm meydan çocuğundan olmuş analarla, dul kalmış karılarla dolu. Burada, tüm yaşamlarınca ateş gibi olan büyük savaşçıların bedenleri yatıyor. Mücevherleri, altın

zırhları, işlemeli imleri ve çiçek kolyeleri tüm meydana dağılmış. Yiğit ellerde can bulan silahlar, mızraklar, kılıçlar ve çeşit çeşit ok karman çorman yatıyor. Bir daha asla kıyımın dehşetli işlerine alet olmayacaklar. Ölülerimizin arasında aç kurtlar dolaşıyor. Ey Krişna, savaş ne kadar korkunç! Ey Kudretli Varlık, bunları görüyorum ve kederin ateşiyle yanıyorum!

"Şimdi evren ne kadar boş! Pandavalar'ın ve Kurular'ın bu ölümcül sınavında öz harap oldu! Şimdi sönmeye yüz tutmuş ateşlerin külleri gibi tükenmiş yatıyorlar bu kavgada Duryodhana'nın tarafını tutan yiğitler. Yumuşak yataklara layık olanlar şimdi sert topraklar üstünde. Bir zamanlar kahramanlıklarının türküleri ozanların dilinden düşmeyen erlerimize çakallar uluyor. Kucaklarında silahları, tozun toprağın içinde yatıyorlar. Ruhlarına ağıt yakan kadınlarımızın feryatları vahşi hayvanların uğultularına karışıyor. Peşimizi bırakmayan bu felaket ne menem şeydir, ey Krişna! Bu ilenç üstümüze ne zaman çöreklendi?" Kuru Kraliçesi böyle ağlayıp ağıtlar yakarken, birden oğlu Duryodhana'nın ayakları dibinde yattığını fark etmiş. Kader kurbanı kadıncağız için bu çok ağır gelmiş. Veryansın etmiş. Her sabah önünde diz çöken oğluna, "Utku, sevgili oğlum, Doğru'yu izleyecektir" diyerek söylediği korkunç sözleri anımsamış. Savaş başladığından beri aynı görüntünün her gün onunla birlikte olduğunu ayrımsamış. Tüm bu günler boyunca, yaklaşan kederin gölgesinde bir ıstırap yolu yürüyormuş. Yargı ve ceza yoldaşı olmuş, merhamet içinse tüm yollar kapalıymış. Kuru boyunun başı, Dhritaraştra'nın karısı Gandhari büyük bir eceymiş, ama aynı zamanda bir kadın ve bir anaymış. Şimdiye kadar yarı ağlanma yarı yakarı süren ağıtı birden yeni bir anlam bulmuş.

"Gör, ey Krişna!" demiş, "Savaşta kimsenin karşı koyamadığı oğlumu gör. Şimdi alpler yatağında uyuyor! Zaman'ın getirdiği değişim korkunç! Düşmanlarının korkulu

rüyası, bir zamanlar soylular arasında en önde giden yiğidim, şimdi tozun toprağın içinde yatıyor. En güzel kadınlar ona hizmet için yarışırlardı. Şimdi çakallar başını bekliyor. Bir zamanlar çevresinde krallar vardı, onur duyardım; şimdi cansız yatıyor, çevresini aç hayvanlar kuşatıyor. Bet sesli kuşların kanatları ona yelpaze olmuş. Oğlum bir prensti ve iyi bir askerdi. Kaplan tarafından öldürülen fil gibi Bhima'nın ellerinde can verdi. Gör, ey Krişna! Şuracıkta, çıplak topraklar üstünde yatan, kendi kanına bulanmış, Bhima'nın mızrağının ucunda can vermiş oğlumu gör! Daha birkaç gün önce, bu toprakları rakipsiz Duryodhana'nın yönetiminde, fillerle, sürülerle, atlarla dolu gördüm. Bugünse başkasının yönetiminde, üstünde yaşayan tek bir canlı bile kalmamış.

"Ah, sevgili oğlumun ölüsünü gördüğümde kalbim neden yüz parçaya bölünmedi ki, sanki! Benim ve yas tutan diğer kadınların günahı neydi ki, zaman bize bu felaketi getirdi!"

Buradan Duryodhana ve diğer oğulları üzerine derin düşüncelere dalan kraliçenin ağıtı sürmüş. Her savaşçının adını söyleyerek savaşı başından sonuna dek bir daha geçmiş. Döne döne, bu büyük felaketi durdurmanın mümkün olamayacağını, yazgının kaçınılmaz olduğunu söyleyip durmuş. Arada sırada hıçkırıkları yükseliyor, "Ne erken, ey Kutsal Kişi, bütün oğullarım ne kadar da erken göçtüler!" diye ağlıyormuş.

Bir süre sonra sesi zayıflayıp yitmiş. Kederinin hiddeti bir an için dinmiş. O an, tüm olanlar hızlıca usundan geçmiş. Bir dağın zirvesine ulaşmış kişi gibi, aniden Pandavalar'ın da kayıplarını görmüş. Savaşı, iki ordunun birbirini mahvettiği bir oyun olarak görmeye başlamış. Kuklaları oynatan kim olabilirmiş? Önleyebilecekken olmasına izin veren kimmiş? Gandhari bir bakışta gerçeği görmüş. Sesi ağıt yakan bir kadınınkinden bir kâhinin gök gürültüsünü

andıran sesine dönüşmüş. Gelecek bir kehanetin görüntüsüne bakarak, bir yargıç edasıyla tekrar Her Şeyin Efendisi'ne dönmüş.

"Ey Krişna! Burada iki ordu oğul yok oldu. Onlar böyle birbirinin canına kıyarken Senin gözlerin niye kapalıydı? Sen ki, iyi ya da kötü, canın nasıl isterse öyle yaparsın; neden bu felaketin başımıza gelmesine izin verdin? Mademki öyle, o zaman, ey Disk ve Topuzun İyesi, Senin sonunu söylemek de, kadınlık hakkı ve şerefi adına bana düşer! Sen, ey Govinda,* Kurular ve Pandavalar birbirini kırarken kayıtsız kaldığın için kendi ailenin ölümüne neden olacaksın. Ey Kamsa'nın Katili! Bundan otuz altı yıl sonra, oğullarının ve akrabalarının mahvına neden olacaksın. Ve sonra, kırlarda yalnız başına, kederinden öleceksin! Senin soyunun kadınları da, Bharata soyunun kadınları gibi oğullarından, akrabalarından, arkadaşlarından yoksun yas tutacaklar ve çaresizliklerine dövünecekler!"

Gandhari sözlerini bitirdiğinde Efendi ona bakmış ve gülümsemiş. "Sevgili Gandhari, seni kutsuyorum" demiş. "Görevimi tamamlamam için bana kılavuzluk ettin. Halkım Vrişniler yenilmezdirler; bu yüzden, onlar da birbirlerinin elinde can vermeye mahkûm. Ey ana, ilencin başım üste." Bunu duyanların yürekleri korku ve şaşkınlıkla dolmuş.

Sonra, Kutsal Savaşçı yaşlı kraliçenin önünde eğilmiş. "Kalk, sevgili Gandhari, doğrul" demiş. "Yüreğini daha fazla kedere gömme! Kendini üzüntüye kaptıran acısını ikiye katlar. Düşün kızım, eza için çocuk doğuran Brahman kadınları düşün. Yük taşısın diye yavrulayan inekleri düşün. İşçi kadınlar çocuk doğurarak işgücü sağlarlar. Yalnız kraliyet soyunun oğulları doğumlarından itibaren savaş meydanında ölmeye mahkûmdurlar!"

* Ficus religiosa: Çobanların başı (y.n., ç.n.).

Kraliçe, Krişna'nın bu sözlerini sessizce dinlemiş. Gerçeği çok iyi biliyormuş. Umutsuzluk her tarafta ve her şeyin içindeymiş. Önünde, ormanda geçirilecek bir inziva yaşamından başka seçenek yokmuş. Büyük olayın arındırdığı görüşüyle dünyaya bir kere daha bakmış ve onun bütünüyle sahte olduğunu görmüş. Söyleyecek başka bir şey yokmuş, susmuş. Ardından, Dhritaraştra, Yudhisthira ve diğer savaşçılar, çaresiz kraliçe ile birlikte cahillikten kaynaklanan üzüntülerini bastırarak, ölüleri için son törenleri yapmak üzere Ganga kıyılarına doğru ilerlemişler.

Vrişniler'in Sonu

Aradan çok yıl geçmiş. İnsanlar gençliklerinin savaşını, Kurukşetra Meydanı'nı unutmaya yüz tutmuşlar. Yudhisthira'nın uzun hükümdarlığı boyunca ülke yeniden canlanmış, gün be gün gönenmiş. Hindistan'ın değişik bölgelerinde yaşayan değişik insanların krallığa baktıklarında yürekleri doyuyormuş. Aralarında, Ugrasena'nın yönetimine, Mathura Kralı'na ve kudretli veziri Krişna'ya sahip olan bu boydan daha varlıklı ve güçlü olabilmiş boy yokmuş. Eyalet, Yamuna üstündeki Mathura şehrinden Krişna'nın deniz kıyısında kurduğu Dvaraka'ya kadar iyi ve güzel şeylerle doluymuş. Askerler ve savaşçılardan oluşan halk her gün yaşamdan giderek daha çok zevk alıyormuş. Şehirleri çok güzel, yaşamları harikaymış. Büyük hazinelere sahiplermiş. Kendileri de güzel, güçlü, sağlıklı ve dünyevi zevklere düşkün bir halkmış.

Bütün bu gönencin ortasında, birdenbire tuhaf söylentiler dolaşmaya başlamış. Saraydaki bazı yöneticilerin,

kentlerini ziyarete gelmiş olan bazı büyük bilgelere bir eşek şakası yaparak onları kızdırdıkları söyleniyormuş. Buna öfkelenen mucizevi varlıklar da Vrişni boyuna ilenmişler; tanrılardan gelecek bir çılgınlıkla birbirlerini katledeceklerini söylemişler. İsimsiz bir korku, Vrişni halkının yüreğine yerleşmiş. Kendileriyle en çok gurur duydukları bir anda, bu söylenti görkemlerine gölge düşürmüş.

Haber, Kral Ugrasena'nın kulağına kadar gitmiş. Krişna'ya bilgi verilmiş. O'nun içinde korku barınamazmış. O, dünyayı ruhun izlediği bir tiyatro oyunu olarak görürmüş. Oyundaki kötü sonu izleyip de bağıran çağıran hiçbir seyirci olamayacağı gibi, O da, olan biten karşısında hiç korku duymuyormuş. Kralın ve emrindekilerin şaşkınlığına kibarca gülümsemiş. "Olacağı varsa mutlaka olacaktır" demiş yavaşça ve meclisi terk etmiş. Ne var ki, Ugrasena olası felaketi böyle soğukkanlı karşılayamayacakmış. Vrişniler özdenetimi elden bırakmazlarsa korkacak bir düşmanları olmayacağını iyi biliyormuş. Şarap ve likörlerin çılgınlığa açılan kapılar olduğuna karar vermiş. Savaşçıların tuhaf sanrılara kapılıp gurur sarhoşluğuyla birbirlerini katledecekleri söylenmiyor muymuş? Bu yüzden kral, emri altındaki yerlerde içki yapmayı ve satmayı ölümle cezalandıracağını duyurmuş. Halk da bu emrin bilgeliğini anlayarak içkiden uzak durmaya başlamış.

Kentliler böylece yaklaşan felaketi engellemeye çalışadursun, Ölüm, Zaman'ın vücut bulmuş biçimi, gün be gün bir o yana bir bu yana Dvaraka'nın üzerinde dolanır olmuş. Korkunç görünüşlü, kel kafalı ve koyu tenli bir adama benziyormuş. Vrişniler bazen bu adamın evlerine girdiğini görüyorlarmış. En hünerli okçular ona nişan üstüne nişan alıyor, hiçbiri Yok Edici'nin gövdesini delmeyi başaramıyormuş. Yeller gün geçtikçe şiddetlenmiş. Kraliyet soyunun sonunu imleyen kötü belirtiler baş göstermiş. Sokaklar farelerin istilasına uğramış. Toprak çömlekler nedensiz

çatlamaya ve kırılmaya başlamış. Geceleri, sıçanlar uyuyan insanların saçlarını ve tırnaklarını kemiriyorlarmış. Evlerde sürekli alaycı kuşların cıvıltıları duyuluyormuş. Turnalar baykuş gibi ötüyor, keçiler çakal gibi uluyormuş. Felaket habercisi güvercinler evlere giriyor, Vrişniler'in üzerinde uçuyorlarmış. Hayvanlar türlerini şaşırmış. İneklerden eşek doğuyor, katırlar fil yavruluyormuş. Kedi yavrularına köpekler, farelere kazlar analık ediyormuş. Ateşler ilk yakıldığında alevlerini sola savuruyormuş. Bazen de mavi al parlayan alevler saçıyorlarmış. Güneş bile, lanetlenmiş kentin üzerine başsız insan gövdeleriyle çevrelenmiş biçimde doğuyormuş. Dua etmek ya da düşünceye dalmak için sessizliğe gömülenler uygun adım giden birliklerin ayak seslerini duyuyorlar, ama sesin nereden geldiğini bir türlü bulamıyorlarmış. Gezegenlerin takımyıldızlara çarptıkları gözleniyormuş. Vrişni yiğitlerinin eşleri, her gece düşlerinde bir cadının gelip bileklerindeki uğurlu ipleri kopardığını görüyorlarmış. Saray cephaneliğini bekleyen bekçiler silahların ve eyalet bayrakların durduğu yeri ansızın boş bir halde bulmuşlar.

Vrişniler başlarına gelecek şeyden korkarak, kötü yazgıyı değiştirmek için topluca dua ve tövbe etmenin gerekli olduğunu hissetmişler. Oysa Krişna, yalnız başına tüm bu belirtiler üzerine düşünüp taşınarak, otuz altıncı yılın gelip çattığını, evlat acısıyla yanan, tüm akrabalarından yoksun kalmış Gandhari'nin ilencinin yerine gelmek üzere olduğunu anlamış. Her şeyi görerek ve olması gerekenin mutlaka olacağını anlayarak, yazgının işleyişini değiştirmeye yeltenmemiş. Bunun yerine, olayların akışını kolaylaştırmak için sakin ve güler yüzlü bir tavır takınmış. Vrişniler'e deniz kıyısına bir hac yolculuğu yapıp okyanusun kutsal sularıyla yıkanmaları emrini vermek üzere kentin dört bir yanına haberciler salmış.

Soylular, kendilerini tehdit eden tanrısal öfkeye karşı halk olarak topluca bağlılık ve kurban sunmanın iyi olacağını düşünüp emri yerinde bulmuşlar. Bir an önce hazırlıklara girişmişler. Hac, erzak donanımı olmadan gerçekleştirilemezmiş. Ugrasena'nın koyduğu yasağı kırmanın zamanı geldi diye düşünmüşler. Kasa kasa içki hazırlanmış, pahalı etler ve yiyecekler yüklenmiş. Böylece arabaları, filleri, atları ve yaya hizmetkârları ile büyük bir kervan yolculuğa hazır hale gelmiş. Bu amansız savaşçılardan, kılıç kullanmakta ve ok atmakta usta yiğitlerden, güçlü evlerin reislerinden hiçbiri zamanlarının geldiğinden kuşkulanmamış. Yalnız sonsuz enerjinin sahibi Efendi Krişna, günün getireceklerini biliyormuş ve hiçbir şey yapmadan bekliyormuş. Kervan deniz kıyısına varmış, konak yeri seçilmiş, çadırlar kurulmuş. Vrişniler ibadet edip oruç tutacaklarına, yazgının etkisiyle kendilerinden geçip eğlenmeye başlamışlar. Su gibi şarap içmişler. Borazan sesleriyle kumsalı çınlatmışlar. Her yanda, oyuncular ve dansçılar gösteri yapıyormuş. Oyunlar, turnuvalar, şölenler birbirini izliyormuş.

Orman kuru olunca, bir kıvılcım yangın doğurur. Belki sarhoşken söylenen bir sözle başlamış, belki de karışık usların yâd ettiği densiz bir anıymış. Neden her neyse, korkunç bir tartışma doğurmuş. Kızgınlık, karşılıklı atışmaya dönüşmüş. Ve birkaç kısa an içinde zevk kampı katliam alanına dönmüş. Aynı kandan olanlar birbirine saldırmış. Bu berbat günde oğul babayı, baba oğulu öldürmüş. Görünmez ellerden çıkan demirden bir şimşeğin, o korkunç yerde ölümün kargaşasını yarattığı söylenir. Hayatlarının sonuna varan Vrişniler, ateşe uçan kanatlılar gibi ölüme koşmuşlar. İçlerinden hiçbiri olaydan kaçmayı aklına getirmemiş. Onlar böyle birbirini katlederken, ortalarında Disk ve Topuzun İyesi, elinde yapraktan yaptığı demir şimşek, sakince beklemiş.

Kavganın gürültüsü sessizliğe gömülmüş. Hastinapu-

ra'dan Arcuna'yı çağırmaya gönderilmiş biri hariç tüm boy yok olmuş. Olaydan sonra, Krişna kendi ölüm zamanının geldiğini bilerek kampı hizmetkârların ve silahlı adamların denetimine bırakmış ve tez elden kente geri dönmüş. İşlerin yönetimini devretmek için babasını çağırtmış. Arcuna, Dvaraka'ya varana kadar Vrişni kadınlarını babasına emanet etmiş. Kuru kırımı kadar korkunç bir olaya tanık olduktan ve ailesini yitirdikten sonra dünyanın kendisi için katlanılamaz olduğunu söylemiş. Ormanda inzivaya çekilecekmiş. Bunları söyledikten sonra, başıyla babasının ayaklarına dokunmuş ve çabucacık huzurdan ayrılmış. O'nun gidişiyle, ailesindeki kadınlardan ve çocuklardan feryatlar yükselmiş. Bunu duyan Efendi geri dönmüş, onlara son kez gülümseyerek, "Arcuna gelecek ve artık koruyucunuz o olacak. Tüm gereksinimlerinizi karşılayacak" demiş. Sonra saraydan ayrılmış ve yönünü, bir daha geri dönmemek üzere ormana çevirmiş.

Efendi Krişna, bırakıp gittiği dünyada bir daha asla görülmemiş. Vahşi ormanın kuytularına giderek kendini yoğunlaşmaya vermiş. Olan biten her şey üzerinde derin düşüncelere dalmış. Gandhari'nin ilencini düşünmüş. Zaman'ın ve Ölüm'ün işleyişini kavramış. Sonra tüm duyularını bastırmaya yönelmiş. Bir ağacın altında kıpırdamadan oturarak tüm algılarını birer birer kapamış. En sonunda, en büyük dinginliğe erişerek tümden hareketsiz ve sessiz olmuş. Derler ki, bundan sonra içine iyice gömülen ve geçirmez örtülerle örtülen Krişna, her şey tamamına ersin diye bedenini çıplak toprağa yatırmış. Ayak tabanları dışında gövdesinin her yeri dokunulmaz olmuş. O böyle yatarken, azılı bir avcı, Efendi'nin tabanlarını sinmiş bir geyikle karıştırarak nişan almış ve birine okunu saplamış.

Vurduktan hemen sonra avının yanına koşan avcı, sarı çullar içinde, düşünceye gömülmüş Efendi'yi görünce deh-

şete kapılmış. O'nun ölümsüz olduğunu hemen anlamış. Sırtında parlayan sayısız kolunu görmüş. Pişmanlıkla ve korkuyla Krişna'nın ayağına dokunmuş. Bunun üzerine O, Kutlu Efendi, katiline gülümsemiş. O'nu kutsamış ve rahatlatmış. Ardından, dudaklarında şefkat sözcükleriyle yukarı yükselmiş. Işığı tüm gökyüzünü doldurmuş. Tanrısal diyarın eşiğine vardığında, bütün tanrılar ve hizmetkârları O'nu karşılamak için atılmışlar. O ise, görkemiyle tüm cenneti doldurarak aralarından geçmiş ve kendi betimlenemez diyarına yükselmiş. Kutsanmışlığın Diyarı, O'na düzülen övgülerle çınlamış. Tüm tanrılar, bilgeler ve göklerin ev sahipleri tevazuuyla önünde eğilerek O'na tapınmışlar. Tanrılar, O'nu selamlamışlar ve yüce tinler Her Şeyin Efendisi'ne ibadet etmişler. Hizmetine, O'na övgüler okuyan melekler verilmiş. Cennetin Tanrısı İndra bile, O'na neşeyle ilahiler okumuş.

HALK SÖYLENCELERİ

Efendi Krişna ve Kırık Kase

Günlerden bir gün, varsıl bir adam Efendi Krişna'yı düzenlediği şölene çağırmış. Efendi'nin önüne çeşit çeşit tabak getirmişler. Onun gözü, şans eseri çatlak bir kaseye takılmış. Önüne ilk olarak bu kusurlu kaseyi çekmiş ve içinden yemeye başlamış. Bunu gören varsıl adam Efendi'nin ayaklarına kapanmış. "Yüce Efendimiz! İnsanlara da böyle mi davranırsınız? Hep kırık kabı mı seçersiniz ilkin?" diyerek Efendi'ye tapınmış.

Efendi Krişna ve Yağmurkuşu

Kurukşetra Savaşı zamanıymış. Askerler kabukları üflemek, okçular ve filler ileri atılmak üzere bekliyorlarmış. O kısa an ne kadar korkunçmuş. Bayraklar dalgalanıyor, arabacılar saldırıya hazırlanıyorlarmış. Birden, yuvasını meydanın ortasındaki bir çim tepeciğine yapmış bir yağmurkuşu, yavruları için kaygılı çığlıklar atarak Efendi Krişna'nın dikkatini çekmiş. "Zavallı minik anne!" demiş şefkatli Efendi. Yanına düşmüş büyük bir fil çanını kaldırmış, "İşte bu seni korusun" diyerek kuşun yuvasının üzerine kapamış. Böylece, on sekiz gün süren korkunç savaş boyunca kuş ve yavruları, ürkünç Kurukşetra Meydanı'nda bile, merhametli Efendi sayesinde yuvalarında güvende kalmışlar.

Prahlada'nın Öyküsü

Hindularda eski ve ilginç bir inanış vardır; yeni doğanların balık gibi olduğu söylenir. Bunu, bebeğin tüm yaşamının yemek yemek olduğu bir dönem izler. Bir sonraki adımda, bebeğin küçücük kolları, bacakları ve başı, gövdesine eklenmiş parçalar gibi sürekli kıpır kıpırdır. Bu aşama kaplumbağayı çağrıştırır. Bebek emeklemeye başladığında nasıl da yaban domuzuna benzer! İlk adımlarını atarken bir yukarı uzanır, bir yere düşer -yarı insan yarı aslan. Bundan sonra cüce olur- küçük insan. Sonunda, kahramanlar çağına erişilir; kişi sırasıyla Rama, Krişna ve Buddha* olur. Hindular toplam on adım sayarlar ve her birini Tanrı Vişnu'nun on bedenlenmesi diye adlandırırlar. Her aşamanın kendi öyküsü vardır. Prahlada'nın öyküsü de aslan adam fikrinden doğmuş bir efsanedir.

Hiranyakaşipu *daitya*ların, yani iblislerin kralıymış. Bu

* Buddha aslında tarihi bir kişiliktir. Vişnu dinine inananlar, yayılan Buddhizm'e karşı çareyi Buddha'yı kendi söylencelerine katıp, onu Tanrı Vişnu'nun bir bedenlenmesi olarak göstermekte bulmuşlardır (Ç.N.).

iblisler de *deva*ların, yani tanrıların kuzenleriymiş. İki taraf birbirleriyle sürekli savaş halindeymiş. Tanrılar dünyaların üçünü yönetirlermiş: Kendilerininki, üst dünya, insanların yaşadığı orta dünya ve yerin altındaki iblislerin dünyası. Ancak ara sıra iblisler de denetimi ele geçirir, tanrıları tahtlarından eder, güçlerini ellerinden alırlarmış. Böyle zamanlarda tanrılar, Koruyucu Vişnu'ya gitmek zorunda kalır ve bir çıkar yol göstermesi için O'na yakarırlarmış. Vişnu bazen onlara çok ilginç yollar gösterirmiş.

Hiranyakaşipu, bu devirlerden birinde kral olarak yaşamış. Tanrıların hepsini yenmiş. Tüm evrende kendinden başka tanrı olmadığını, hem iblislerin hem insanların bundan böyle kendine tapınacaklarını açıklayarak dünyaların tahtına oturmuş. Başlarına gelecek beladan korkan tanrılar yeryüzünde insan kılığında dolaşmaya başlamışlar. Vişnu'dan yardım istemeye de gitmişler.

Hiranyakaşipu tahta oturduktan kısa bir süre sonra, Pencap'taki Multan şehrinde bir oğul sahibi olmuş. Adını Prahlada koymuş. İşin ilginç yanı Prahlada, babasının tersine çok dindar bir çocukmuş. İbadet ve tanrılar hakkında daha önce duyulmamış fikirler icat ediyormuş. Tanrıları dünyadan sonsuza kadar sürmeye kararlı babası, onun yüzünden çok sıkıntı çekiyormuş. En sonunda, oğlunu kendinden başka kimseye tapınmayacağı emriyle, çok katı bir öğretmenin eline vermiş. Öğretmen, prensin sürekli denetiminde olması gerektiğini düşünerek, onu alıp evine götürmüş. Bu da işe yaramamış. Küçük Prahlada, alfabeyi öğrenirken k harfini görünce, "İşte bu Krişna'nın k'si" diyormuş; g dediklerinde, "Gopala'nın g'si" diye atılıyormuş. O'na öğretmeye çalıştıkları her şeye benzer karşılıklar veriyormuş. Yalnızca Krişna'yı dilinden düşürmemekle kalmıyor, zamanın çoğunu çevresindeki çocuklara ibadet etmeyi öğretmekle geçiriyormuş. Bu davranışları dayanılacak gibi değilmiş. Öğrencisini yola getirmek için nafile çabaladık-

tan sonra çaresiz kalan öğretmen Hiranyakaşipu'ya gitmesi gerektiğini, yoksa işlerin iyice çığırından çıkacağını düşünmüş.

Prahlada'nın yaptıklarını duyan kralın öfkesi görülmeye değermiş. Hemen adamlarını gönderip oğlunu getirtmiş. "Duyduğuma göre hâlâ Krişna'ya tapınıyormuşsun" diye azarlamış oğlunu.

"Evet baba" demiş Prahlada yüreklilikle, "aynen öyle yapıyorum."

"Bunu bir daha yapmayacağına dair söz veriyor musun bana?" diye sormuş kral. Sarığındaki kraliyet mücevheri öfkesinden sallanırken korkunç görünüyormuş.

"Hayır baba, söz veremem" demiş, zavallı küçük Prahlada.

"Ne demek söz veremem!" diye kükremiş kral oğlunun bu cüretkârlığına şaşarak. "Seni öldürürüm!"

"Krişna istemedikçe yapamazsın" demiş çocuk, kendinden emin.

"Göreceğiz bakalım" demiş Hiranyakaşipu. Adamlarına, oğlu Prahlada'yı götürüp okyanusun dibine atmalarını, üstüne de kaya yığmalarını emretmiş. Son ana kadar oğlunun korkup sözünden caymasını umuyormuş. Ama Prahlada geri adım atmamış.

Prahlada, Krişna'ya öyle büyük bir sevgi ve mutlulukla tapınıyormuş ki, babasının sözlerinin çoğunu işitmemiş. Kendisini bir kaya parçasının üzerine koyup, üstüne de kocaman kayalar yığdıklarını, sonra da okyanusa attıklarını fark etmemiş bile.

Hiç fark etmemiş. Kendini bütünüyle unutmuş. İşin sırrı buymuş. Hiçbir kaya kendini böyle unutabilen birini tutamazmış. Üstündeki yığın dağılmış, Prahlada suyun yüzüne çıkmış. O zaman olanları hatırlamış ve kendini kumsalda diz çökmüş bir halde, Efendi Krişna ile karşı karşıya bulmuş. Nilüfer Gözlü tatlı tatlı gülümsüyor, güneş gibi

parlıyormuş. Elini, kutsamak için Prahlada'nın alnına koymuş, "Çocuğum, dile benden ne dilersen!" demiş.

"Sevgili Efendim" demiş Prahlada, "dileğim ne uzun bir yaşam, ne varsıllık ne de buna benzer şeylerdir. Yüreğimi öyle bir tanrı sevgisiyle doldurun ki, diğer şeyler ne kadar gelip geçse de bu sevgi hep kalsın. Bu değişen dünyada Sizin için, ey Değişmeyen, Sizin için değişmez bir sevgi taşıyabileyim! Benim dileğim yalnızca budur."

Bu sözler üstüne Efendi Krişna, törensel bir tavırla, "Prahlada" demiş, "sen bundan böyle ve daima Benim askerim ve sevdalım olacaksın!"

Ardından güzel olan her şey yitmiş. Kralın adamları Prahlada'yı tekrar bulmuşlar ve bir kez daha babasının huzuruna götürmüşler.

"Seni denizden kim çıkardı?" diye sormuş kral, gözlerine inanamayarak.

"Krişna" demiş Prahlada.

"Kimin adını söylemeye cüret ettin sen bakayım!" demiş kral. Öfkeden yüzü mosmormuş.

"Krişna'nınkini" demiş Prahlada.

"Neredeymiş senin şu Krişnan bakalım?" diye sormuş Hiranyakaşipu.

Prahlada'nın gözleri şaşkınlıkla açılmış. "Nerede olacak" demiş, "her yerde!"

"Peki, bu sütunun içine de girebilir mi senin Krişna?" diye dalga geçmiş kral.

"Evet O, bu sütunun bile içindedir!" diye yanıtlamış küçük oğlu.

Kral, kulakları sağır eden bir kahkaha koparmış. "O zaman bana görünsün bakalım" demiş, "canı hangi biçimde görünmek isterse!"

Sözler korkunç! Hiranyakaşipu'nun çağrısı çok güçlü! Gücü sıradan insanlarınkinden çok öte! İsteği Efendi'nin kulaklarında çınlamış. Sütun baştan aşağı yarılmış. İçinden

Sütunun içinden yarı insan yarı aslan bir yaratık çıkmış.

yarı insan yarı aslan bir yaratık çıkmış. Bir sıçrayışıyla kralı yakalamış ve parçalara ayırmış.

Böylece iblisler tahttan kovulmuş ve tanrılar bir kez daha başa geçmişler. Bazıları, Hiranyakaşipu'nun ruhunun bu olayla özgürlüğe kavuştuğunu, Lanka Kralı Ravana, ardından da Şişupala olarak tekrar dünyaya geldiğini anlatırlar.

Çok eski bir zamanda, kutlu bir tinin, kötü yazgının eseri olarak tekrar doğum-ölüm döngüsüne girdiği anlatılır. Ancak ona bir seçim hakkı verilmiş. Bu döngüden yedi kez Tanrı'nın arkadaşı ya da üç kez O'nun düşmanı olarak kurtulabilecekmiş. Ruh, O'na daha çabuk dönebilmek için bir an bile duraksamadan düşmanı olmayı seçmiş. Böylece, öyküleri dilden dile dolaşan Hiranyakaşipu, Ravana ve Şişupala olmuş.

Dhruva'nın Öyküsü: Kutup Yıldızı Söylencelerinden Biri

Dünya şiiri, ozanların gece göğünü betimlemeye çalıştıkları benzetmelerle doludur. Karanlığın içinde parlayan ve göz kırpan yıldızların büyük kalabalığı birçok şeye benzetilegelmiştir: Altın arılar kümesi, ağaçtaki altın elmalar, altın renkli bir kar fırtınası, gece uçan ateşböcekleri, bir çadırın tepesindeki delikler, uzakta parlayan lambalar, mavi bir bayrağın mücevher işlemeleri ve bunlar gibi birçoğu. Ancak bildiğim kadarıyla gökyüzü yalnız Hindistan'da kocaman, mavi bir karınca tepesi inşa eden beyaz karıncalara benzetilmiştir.

Hindu zihnini derinden etkileyen ise yıldızlı gökyüzünün görünüşü değil, onun içinde kusursuz bir durağanlıkla yer alan Kutup Yıldızı'dır. Harika yıldız! Çevresinde gezegenler bir kaybolup bir çıkarken hareketsiz kalan tek şey! Başlangıçtan beri onu diğerlerinden ayıran bu durağanlığı olmalı. Kutup Yıldızı hiçbir zaman huzura ermek için çabalamamış. Yerine aşamalardan geçerek gelmemiş.

Ölümlüler dünyasında böyle hareketsiz, başlangıçtan sona kadar durağan, harekete tanıklık ederken yerinden kıpırdamayan başka bir şey daha yoktur. Ancak bir çocuğun yüreğinde Amaç'ı bulduğunu ve o andan itibaren sessiz, insanlığın tüm çağları boyunca, başlangıçsızlıktan sonsuzluğa kadar hareketsiz kaldığını düşlersek Kutup Yıldızı'nı anlarız.

Dhruva Çocuk, nilüferlerin gizemli diyarı Hindistan'da doğmuş. Babası bir kralmış, anası Suniti ise tüm ecelerin başıymış. Ne ki, böyle şanslı bir yaşamın üstüne bile felaketin karanlık gölgesi düşebilir. Dhruva'nın doğumundan çok önce, daha genç ecelerden birinin oğlu, tahtın varisi ilan edilmiş. Baş kraliçenin çocuk sahibi olması ile birlikte, yeni doğan kuşkusuz tek veliaht olacakmış. Genç eşin, Dhruva'nın doğumunda ne kadar sinirlenip korktuğunu anlamak zor olmasa gerek. Yeni bebeği kıskanıyor ve her fırsatta bunu göstermekten geri kalmıyormuş. En sonunda kral, karısının ve oğlunun güvenliği için kaygılandığından, onları sarayın dışına, büyük ormanın uzak bir köşesindeki basit bir kulübede yaşamaya göndermiş.

Kulübe gri çamurdan yapılmış, kahverengi palmiye dallarıyla örtülü, gösterişsiz, ama kendine özgü güzelliği olan bir evmiş. Önünde, geniş dam saçaklarının altında, korunaklı bir balkonu varmış. Burada bir kraliçe rahatlıkla yaşayabilir, bir paravanaya gereksinmeden köylü arkadaşlarını kabul edebilirmiş. Çünkü evin önünde şehir yerine, geceleri vahşi hayvan seslerinin duyulduğu geçit vermez orman uzanıyormuş.

Yeşil ağaçların sessizliği ruhu iyileştiriyor ve tanrı düşüncesini çağrıştırıyormuş. Kraliçe Suniti'nin yüreğine yavaş yavaş büyük bir huzur doluyormuş. O'nun huzurunun etkisiyle, Dhruva Çocuk günbatımlarında nilüfer öbeklerinin yanına gider, orada, suların her kıpırtısıyla bir ileri bir geri sallanan büyük çiçeklerin kırılgan ama dokunulmamış

güzelliklerine dalarmış. Tanrılar suyun üzerinde yürümüş de arkalarında ayak izlerini bırakmışlar gibi, geniş yeşil yapraklar üzerinde pembe beyaz salınan nilüferler, onun için kutsallık, sevecenlik ve saflıkla özdeşleşmiş giderek. Küçük Dhruva, bazen gece boyu uyanık kalır, palmiye yapraklarının karanlıkta hışırdarken çıkardıkları sesleri dinlermiş. Başının üzerinde anlattıkları masalın ne olduğunu çok ama çok merak edermiş. Bazen de sessizce durur, evin arkasında ufka doğru uzanan pirinç tarlalarında tohum eken, yağmurlardan sonra ekinleri biçen köylüleri seyredermiş.

Yıllar geçmiş, doğanın çevrelerini kuşatan sessizliği olduğu gibi kalmış. Suniti'nin üzgün yüreğindeki tüm neşe kaynağı küçük oğluymuş.

Dhruva yedi yaşına geldiğinde babasını sormaya başlamış. Bir gün annesine, "Saygıdeğer anneciğim, babam Mataci'yi görmeye gidebilir miyim?" demiş.

"Tabi, neden olmasın" demiş zavallı kraliçe. Fikir hoşuna gitmiş gitmesine ama keder çok tanıdıkmış. Yaşamlarının iyi giden akışındaki herhangi bir değişiklik tek varlığı Dhruva'yı elinden alır diye korkmaktan kendini alıkoyamıyormuş. Buna rağmen oğlunun ricasını kıramamış, "Tamam, yarın gidersin, küçüğüm" demiş.

Dhruva, ertesi gün babasını bulmak ve ona oğlu olduğunu söylemek için bir korumanın gözetiminde yola çıkmış. Yol çok güzelmiş. Üstlerinde ağaç dallarının gölgeleri oynaşıyor, her iki yanda geniş tarlalar uzanıyormuş. Sık sık güzel kumsalların olduğu kemerlerle süslü büyük göl kenarlarından geçiyor, kumda oynayan köylü çocuklara rastlıyorlarmış. Her köyün kendi gölü ve tapınağı varmış. Sabahın erken saatleri olduğundan, küçük ocakları başında çalışan takıcıları, tornasını çeviren çömlekçileri, uzak otlaklara sürülerini götüren çobanları görüyorlarmış. Dhruva bazen yürüyor bazen de korumasının kucağında yolculuğunu sürdürüyormuş. Gide gide saray kapılarına varmış-

lar. Dhruva içeri girmiş, nöbetçileri geçmiş ve iç saraya gelmiş. Kabul salonuna kadar yürümüş. Tahtın basamaklarına gelmiş ve orada, en sonunda kralı görmüş. Görür görmez de, babasının kollarına koşmuş.

Kral sevincinden havalara uçmuş. Yedi yıldır karısını ve oğlunu düşünmeden geçirdiği bir gün bile yokmuş. Şimdi ise, ufaklık kendiliğinden, sevgi ve güven dolu yüreği ile çıkıp gelmiş, kollarında duruyormuş. Kral, onu ne kadar sarıp sarmalasa, diğerlerinden ne kadar fazla sevse de, oğlunu ihmal ettiği uzun yılların karşılığını ödeyemeyeceğini hissetmiş.

Onlar böyle kucaklaşırken kralın genç eşi içeri girmiş. Eğer baş kraliçe o olsaymış, oğlu kral olma hakkını elde edecek, o da bunun için uğraşmak zorunda kalmayacakmış. Ama Suniti'nin baş kraliçe, oğlu Dhruva'nın da asıl varis olduğu aklından hiç çıkmıyormuş. Hasetten çatlıyormuş. Öfkesi sınır tanımıyormuş. Kocasını, önceden verdiği sözü hatırlatarak öyle bir sıkıştırmış, kucağındaki oğlu hakkında öyle kötü sözler söylemiş ki, kral, onun beddualarının gerçekleşmesinden korkmuş gibi Dhruva'yı aceleyle kucağından indirmiş ve karısına dönüp yalvarmaya başlamış.

Bir çocuk bile, dünyadaki en önemli şeyin erkeğin ya da kadının içindeki güç olduğunu bilir. Babası onu yere indirdiğinde, Dhruva kalbinin parçalandığını hissetmiş. Sessizce, hiç fark edilmeden babasının ayaklarına dokunmuş ve tahtın basamaklarını öpmüş. Sonra da dönüp korumasına el etmiş ve saraydan ayrılmışlar.

Eve dönüş uzun sürmüş. En sonunda, kraliçenin saatler boyu durup dinlenmeden, başına bir iş gelmiştir korkusuyla oğlunu beklediği kulübe kapısına varmışlar. Koruma çekilmiş ve çocuk, uzun tahta perdeyi kaldırarak anasının huzuruna girmiş. Ah, oğlunu gören kraliçe ne sevinmiş! İşte en sonunda minik oğlu evdeymiş.

Birlikte balkona çıkmışlar. Dhruva, kendisi için hazırlanmış meyvelerden ve pastalardan yemeye başlamış. O yedikçe sevecen anası tedirgin tedirgin onu izliyormuş. Evet, korktuğu başına gelmiş; bir değişiklik varmış. Kraliçe, oğlunun küçük yüzünde bir üzüntü sezmiş. Minik oğlu sanki bir günde yaşlanmış gibiymiş. Suniti, Dhruva için çocukluğun mutlu yıllarının geride kaldığını anlamış ve iç geçirmiş. Artık o, küçük bebeği değilmiş.

Yemek yerken konuşmak büyük saygısızlık sayıldığından, Dhruva yemeğini bitirince olanı biteni anasına anlatmış. İkisi bir süre üzgün ve sessiz oturmuşlar. Sonra Dhruva ilginç bir soru sormuş, "Anne! Bu dünyada babamdan daha güçlü biri var mıdır?"

"Evet çocuğum" demiş kraliçe, Efendi Vişnu'yu düşünerek ve Dhruva'nın cehaletine biraz şaşırarak. "Evet çocuğum, Nilüfer Gözlü!"

Küçük ciddi yüz birden ilgiyle hareketlenmiş. "Peki anne, nerede yaşar bu Nilüfer Gözlü?" diye sormuş. "Çok, çok uzakta" diye belirsiz bir yanıt vermiş anası. Sonra gerçek bir yanıt vermesi gerektiğini düşünerek, "Nilüfer Gözlü, ormanın kalbinin derinliklerinde, kaplanın ve ayının yaşadığı yerde yaşar, oğlum" demiş.

Dhruva, biraz daha sohbet ettikten sonra yüreğinden bir sesin geldiğini duyumsar olmuş. Ses bazen o kadar yüksek çıkıyormuş ki, anasının duymasından korkuyormuş. Ormanın derinliklerinden çağırıyormuş ses, "Bana gel! Bana gel!" Dhruva bunun, tüm gücü içinde taşıyan Nilüfer Gözlü'nün sesi olduğunu anlamış.

Gece yarısına doğru küçük Dhruva daha fazla dayanamamış. Küçük yatağından kalkmış. Bir süre uyuyan anasının başucunda beklemiş. Anası uyanmamış. "Ey Nilüfer Gözlü! Anamı Sana emanet ediyorum" demiş içinden. Sonra da sessizce dışarı çıkmış, balkonda durup ormana bakmış.

Ay ışığı ortalığı aydınlatıyormuş. Ağaçların uzun gölgeleri yere düşüyormuş. Ormanın içine doğru yalnız başına az bir yol bile gitmesine izin yokmuş. Şimdi ise en derinine gidecekmiş. Bunun doğru olduğunu düşünüyormuş, çünkü ses şimdi daha da yükselmiş, durmadan onu çağırıyormuş. "Ey Nilüfer Gözlü! Kendimi Sana veriyorum!" demiş. Balkondan aşağı inmiş ve ormana dalmış.

Yalınayakmış ama dikenleri hissetmiyormuş bile. Tüm yorgunluğunu ve uykusuzluğunu geride bırakmış. Durup dinlenmeden, Nilüfer Gözlü'yü arayarak yol almış.

En sonunda ormanın kalbine ulaşmış. Karşısına ateş gözlü, har soluklu, koca kuyruklu bir şey çıkmış. "Sen Nilüfer Gözlü müsün?" diye sormuş Dhruva. Kaplan utanarak kaçmış. Arkasından, adımları yeri titreten, kara postlu bir şey gelmiş. Dhruva, ona da "Sen Nilüfer Gözlü müsün?" diye sormuş. Ayı da utanıp kaçmış. Küçük çocuk, yüreğinde hâlâ Nilüfer Gözlü'nün "Gel! Gel!" dediğini işitiyormuş. Beklemiş. Birden, karanlıkların içinden kutsal kişi Narada çıkmış karşısına. Ellerini Dhruva'nın başına koyup, "Küçüğüm, Nilüfer Gözlü'yü mü ararsın? Gel de sana, O'nu nerede ve nasıl bulacağını göstereyim" demiş.

Dhruva'ya toprağın üstünde kıpırdamadan nasıl oturacağını ve durmaksızın "Gel Kutsal Varlık, Dünyaların Efendisi! Gel!" demeyi öğretmiş. Eğer tüm düşüncelerini kusursuz bir durağanlıkla söylediği sözlere odaklarsa Nilüfer Gözlü'yü mutlaka bulacağını söylemiş.

Küçük Dhruva, kendisine söylendiği gibi toprağa oturmuş ve kutsal sözleri tekrar etmeye başlamış. Bir kasını bile kıpırdatmadan, kaya gibi oturuyormuş. Beyaz karıncalar gelip, çevresine boyu kadar bir karınca tepesi çıkmaya başladıklarında bile kıpırdamamış. Çünkü yüreğinin derinliklerinde Nilüfer Gözlü'yü bulmuş ve sonsuz huzura ermiş.

Ev olarak ona Kutup Yıldızı verilmiş ve o günden sonra Dhruva-Loka olarak anılmış.

Dhruva yüreğinin derinliklerinde
Nilüfer Gözlü'yü bulmuş.

Bir de derler ki, oğlunun peşinden Suniti de, yıldızların sayısız çağlar boyu sürecek ömürleri boyunca çocuğu her zaman dizinin dibinde olsun, kalbinden sevinç eksik olmasın diye Kutup Yıldızı'nın arkasında, ondan daha büyük bir yıldıza yerleşmiş.

Gopala ile Çoban

Hikâyemize, Gopala'nın yeryüzündeki en iyi anaya sahip olduğunu söylemekle başlayayım. Babası da iyi bir adammış. Paraya önem vermezmiş. Tek isteği iyi biri olmak, kutsal kitapları okuyarak öğrenebileceği güzel şeyleri öğrenmek ve diğer insanlara öğretmekmiş. Köylüler onu köyün bilgesi sayarlarmış. O'na mısır yetiştirebileceği bir tarla vermişler. Evinin yanında da sebze meyve yetiştirdiği küçük bir toprak parçası varmış. Bunlar ona yetiyor da artıyormuş bile. Ölüm döşeğinde karısına, "Aşkım, Gopala ve senin için kaygılanmıyorum. Efendimizin size göz kulak olacağını biliyorum. Tarla da size mısır getirecek. Yardımsever komşularımız bahçeyi sizin için ekerler, böylece yiyeceğiniz de olacak" demiş. Karısı ise, "Çok haklısın kocacığım. Bizim için kaygılanma. Biz kendimizi idare ederiz" diyerek neşelendirmiş kocasını. O'nun huzur içinde göçmesi için tüm düşüncelerini olanca gücüyle Tanrı'ya odaklamaya çalışmış.

Her şey bittiğinde, komşular gelip adamın cansız bedenini dışarı taşımışlar. Bir odun yığınının üzerine yerleştirmişler. Çıralarla ateşlemişler. Ceset, geriye birkaç avuç kül kalıncaya dek yanmış. Külleri alıp ırmağa atmışlar. Bu, Gopala'nın babasının son yolculuğu olmuş.

Artık Gopala ile anası ormanda tek başlarına yaşıyorlarmış. Kadıncağızın tek beklentisi bu dünyadan göçüp kocasına tekrar kavuşmakmış. Ancak bunu tamamen hak ettiğinden emin olmak istiyormuş. Durmaksızın dua ediyor, her gün üç kere yıkanıyor, çalışkan ve iyi olmaya çabalıyormuş. Komşuları ona gerçekten iyi davranıyorlarmış. Tarlasına mısır ekmişler ve elbirliğiyle toplamışlar. Bahçesine de yardım etmişler. Böylece Gopala ve anasının her zaman yeterli yiyecekleri olmuş.

Zaman akıp gitmiş, Gopala dört-beş yaşlarına gelmiş. Oğlunun okula gitme zamanının geldiğini düşünmüş anası. Yalnız önce yeni giysiler almak gerekliymiş. Koltuğunun altında taşıyıp okuldaki sıranın üzerine serebileceği bir hasır, hasırın içinde taşıyacağı, defter olarak kullanabileceği palmiye yaprakları, üstünde mürekkep şişesi olan bir kalem kutusu ve kamış kalemler gerekliymiş. Gopala'nın henüz bir kara tahtaya ihtiyacı olmayacakmış. Çünkü küçük çocuklar yere kum serer, ilk harflerini ve şekillerini parmaklarıyla kuma çizerlermiş. Küçük Gopala'nın yeni giysilerini görmenizi ne kadar isterdim! Hindistan öyle sıcak bir ülkedir ki, iki uzun pamuklu bez parçası bir çocuğun tek gereksinimidir. Birine *çadar* denir ve sol omuzun üstüne şal gibi atılır. Diğeri, *doti* de gövdenin alt kısmına sarılarak belde sıkıştırılır. Gopala ise dört tane istemiş; dün giydiği iki tane ırmakta yıkanırken diğer ikisini giymek için. Bunlar gerçekte ucuz şeylermiş ya, anasına göre çok büyük masraf anlamına geliyormuş. Kadıncağız parayı kazanmak için dokuma tezgâhının başında günler boyu çalışmış.

Sonunda her şey tamamlanmış. Anası uğurlu bir gün seçmeye özen göstererek yüzünde gülücükler ve hayırdualarıyla Gopala'yı okula göndermiş. Kulübenin kapısında durup, oğlunun orman yolundan ilk derslerine doğru gidişini seyretmiş.

Gopala yürümüş de yürümüş. Yol çok uzun gelmiş. Yolunu kaybettiğini sanıp korkmaya başladığında, köyü ve okula giden diğer çocukları görmüş. Korkmuş olduğunu unutup diğerlerine yetişmiş ve sınıfta yerini almış.

O gün, uzun ve neşeli bir gün olmuş. Dersler bittiğinde Gopala diğer çocuklarla oyunlar oynamış. Eve gitme vakti geldiğinde hava neredeyse kararıyormuş. Küçük Gopala, ormanın içinden ilk eve dönüş yolculuğunu uzun zaman unutamayacakmış. Hava iyice kararmış, vahşi hayvanların sesleri duyulmaya başlanmış. Yavrucak o kadar korkmuş ki, ne yapacağını şaşırmış. Koşmaya başlamış ve anasının kucağına varana dek durmamış.

Ertesi sabah okula gitmek istememiş. "Ama dün çok mutlu bir gün geçirdin oğlum" demiş anası, "ve bir sürü güzel şey öğrendin. Derslerini sevdiğini sen söyledin. Bugün neden gitmek istemiyorsun?"

Gopala "Okulda olmak çok güzel anacığım, ama ormandan yalnız başıma geçmekten korkuyorum" demiş. Bunu der demez de utanmış. Anası neler hissetmiş dersiniz? Oğluyla birlikte gidecek birini tutamayacak kadar yoksul olduğundan kalbine korkunç bir acı saplanmış. Ama bir an sonra aklına Efendi Krişna gelmiş. O, Efendi'ye çocukken, hatta bebekken tapınanlardanmış. Oğluna da O'nun adını koymuş çünkü, Gopala "çoban" demektir.

Gopala'nın anası, Efendi'yi düşünerek küçük oğluna bir masal anlatmış. "Sevgili oğlum" demiş, "senin de bildiğin gibi ormanda Gopala adında bir oğlum daha var benim. Şuracıktaki ağaçlıklarda sürülerini otlatır. Her zaman

orman yolunun yakınlarında bir yerlerdedir. Eğer O'na, 'Sevgili çoban kardeşim, benimle okula gel' diye seslenirsen mutlaka gelir ve sana gözcülük eder. Böylece sen de korkmazsın."

"Kardeşim gerçekten gelip beni korur mu?" diye sormuş Gopala.

"Evet, konur" demiş anası. "Çünkü sen Tanrı'nın çocuğusun ve O, seni çok seviyor."

Bunun üzerine Gopala, anasına hoşça kal demiş. "Okula gitmeyi çok seviyorum." Ve cesaretini toplayıp yola koyulmuş. Ne ki ormanın içlerine biraz girince, ortalığın oldukça karanlık olduğunu görüp korkmaya başlamış. Kalbinin pıtır pıtır attığını işitebiliyormuş. "Çoban kardeşim, çoban kardeşim, gel de benimle oyna!" diye bağırmış.

Çalılar hışırdamış ve aralarında bir çocuğun başı gözükmüş. Başın üstünde küçük bir altın çember varmış, çemberin üstünde de bir tavus kuşu tüyü. Çalılardan fırlayıp Gopala'nın elini tutmuş çocuk ve birlikte oynaya oynaya okula gitmişler.

Köye yaklaştıklarında genç Çoban, kardeşine eve dönerken kendisini yine çağırmasını söyleyerek sürülerinin başına dönmüş. Nasıl da tatlı bir havası varmış! Çok eğlenceli, çok nazik ve çok güçlüymüş. Küçük Gopala, O'nu daha önce kimseyi sevmediği kadar sevmeye başlamış.

Yavrucak kardeşini her gün anasına anlatıyor, kadıncağız duyduğu gururu dile getirecek söz bulamıyormuş. Olanlara hiç şaşırmıyormuş. Krişna'nın bir ananın yüreğine su serpmeye çalışması ona çok doğal geliyormuş.

Böylece zaman akıp geçmiş. Günlerden bir gün, okul müdürü kutlu bir olay için şölen vereceğini duyurmuş.

Hindistan'da insanlar müdürlere okul için para ödemezler. Müdür içinse yiyecek bulmak kolaydır. Gopala'nın okul müdürünün tarlası da, tıpkı dul anasınınki gibi, köy arsasının bir parçasıymış ve köylüler onun için de ekin

eker, hasat kaldırırlarmış.

Yalnız, şimdiki gibi müdürün öğrencilerine bir şölen vereceğini duyurduğu özel zamanlarda, her çocuk ana babasına gider ve "soylu öğretmenimiz" diyerek müdürü kastedip, "Soylu öğretmenimiz bir şölen verecek. O'na ne armağan götürebilirim?" diye sorarmış.

Bazı analar işe girişir, tatlı etler, pastalar, muhallebiler pişirirlermiş. İçlerinden biri müdür ve karısı ibadet ederken kullansınlar diye ipekli, güzel giysiler alırmış. Diğerleri de günlük kullanmaları için pamuklu kumaşlar gönderirlermiş. Müdür ve karısı, bu yolla gereksinimlerini bol bol karşılarmış.

Arkadaşları gibi Gopala da o gece anasına, "Anacığım, yarın soylu öğretmenimizin şöleni var. O'na ne götürebilirim?" diye sormuş.

Çocuğunun sözleri zavallı ananın yüreğini bir kez daha üzmüş. Müdüre götürmesi için oğluna bir şey verecek gücü yokmuş. Üzüntü, çöreklendiği yüreğinde bir an kalmış, sonra kadıncağızın yüzü yeniden ışımış. Krişna'yı düşünmüş. O'nun yardım edeceğini biliyormuş.

Oğluna "Sana öğretmenine götürmen için bir şey veremem, ama yarın okula giderken kardeşinden isteyebilirsin" demiş.

Sabah, Gopala ve Çoban okul yolu boyunca oyunlar oynamışlar. Tam ayrılacakları sıra Gopala, "Sevgili kardeşim, neredeyse unutuyordum. Bana öğretmenim için bir şeyler verebilir misin? Bugün bir şölen veriyor da" demiş.

Krişna, "Sana ne verebilirim? Ben yoksul bir çobanım. Ah, ama biliyorum!" diyerek bir koşu gidip elinde bir kase ekşi sütle geri gelmiş. Hindistan'da ekşimiş sütün kaymağı yenir ve buna da lor denir. "Bu, sana verebileceğim tek şey, Gopala. Yoksul bir çobandan ancak bu kadar. Ama bunu öğretmenine mutlaka götür" demiş.

Gopala bunun çok güzel bir armağan olduğunu düşünmüş. Ne de olsa ormandaki kardeşinden geliyormuş. Müdürün evine doğru adımlarını hızlandırmış. Getirdikleri armağanları vermek için bekleyen çocuk kalabalığının arkasına geçmiş. Armağanlar o kadar çok ve çeşitliymiş ki, bizim yetiminkiyle kimse ilgilenmemiş.

Kimsenin onu umursamaması Gopala'nın gücüne gitmiş. Gözlerine yaşlar birikmiş. Ağlamak üzereyken öğretmeni şans eseri ona bakmış. Küçük lor kasesini elinden alıp daha büyük bir küpe boşaltmaya gitmiş. O boşalttıkça kase dolmuş, oradaki herkes hayretten donmuş. Öyle bir an gelmiş ki, o daha tam boşaltmadan kase dolmaya başlıyormuş. Öğretmen loru çevresindekilere dağıtmış ve doldurmaya devam etmiş. Herkes, "Bu ne demek ola ki?" diye soruyormuş. En az diğerleri kadar şaşkın olan Gopala, ormandaki kardeşinin kim olduğunu böylece anlamış. Şimdiye kadar kendisiyle oynayanın Krişna olduğu aklının ucundan bile geçmemiş. Öğretmeni ona dönüp loru nereden aldığını sorunca, huşû içinde yanıtlamış, "Ormandaki kardeşim Çoban'dan aldım."

"Kimdir O?"

"O, her gün benimle oynar, okula kadar eşlik eder. Başında bir çember, çemberinin üstünde bir tavuskuşu tüyü vardır. Elinde bir flüt taşır. Okula vardığımızda sürülerine geri döner. Eve dönüş yolunda yine benimle oynamaya gelir."

"Bana ormandaki kardeşini gösterebilir misin?"

"Benimle gelin efendim, O'nu çağırayım."

Öğretmenle Gopala el ele tutuşup orman yoluna çıkmışlar. Her zamanki yerde Gopala, "Çoban kardeşim! Kardeşim Çoban! Gelir misin!" diyerek Efendi'ye seslenmiş. Ancak bu sefer hiç ses gelmemiş. Gopala ne yapacağını şaşırmış. Öğretmeninin yüzünde bir kuşku karaltısı görmüş. Bir kez daha çağırmayı denemiş, "Sevgili kardeşim Çoban,

gelmezsen benim doğru söylemediğimi düşünecekler!" demiş.

Bunun üzerine ormanın derinliklerinden bir ses duyulmuş, "Olmaz küçüğüm, yüzümü gösteremem. Öğretmeninin daha çok beklemesi gerekiyor. Çok az oğul senin anan gibi kutsal analara sahip olur!"

BÜYÜK KRALLAR

Şibi Rana'nın Öyküsü: Kartal ile Güvercin

Bir zamanlar Şibi Rana adında bir kral varmış. Gücü öyle büyükmüş ve yetkesi öyle hızlı çoğalmış ki, göklerdeki tanrılar bile krallıkları ellerinden gidecek diye korkmaya başlamışlar. Düşünmüşler taşınmışlar, Şibi Rana'ya zayıflığını göstererek durulmasını sağlamaya karar vermişler. Tanrıların gözünde yenilmez kişi, tam olarak kendinin efendisi olandır.

Bir gün Şibi Rana sütunlu salonundaki tahtında oturuyormuş. Önünde açık avlu, bahçeler ve fıskiyeler uzanıyormuş. Birden havada kendisine doğru uçmakta olan bir güvercin ve onun peşine düşmüş, öldürmeye çalışan bir kartal belirmiş. Güvercin kaçmak için bütün gücünü harcıyor, kartal da peşinde hızlandıkça hızlanıyormuş. Küçük kuş tam yakalanacakken Şibi Rana'nın tahtına ulaşmış. Kral giysisini açmış, kuş bir an bile duraksamadan can havliyle içine dalmış. Soluk soluğa ve titreyerek kralın kalbinin üzerine sığınmış.

Kartal tahta varınca kovalamacayı kesmiş. Tüm gövdesi öfkeyle kabarmaya, alevler saçmaya başlamış. Kral dışında herkes korkudan titriyormuş. Kartal konuşmaya başladığında da kimse şaşırmamış.

"Avımı bırak!" diye sert bir sesle buyurmuş korkunç kuş.

"Olmaz," demiş Şibi Rana sakince, "güvercin bana sığındı. O'nun güvenine ihanet etmeyeceğim."

"Senin o ünlü adaletin bu mu?" diye dudak bükmüş kartal. "Sakladığın güvercin benim yemeğim olacaktı. O'nu koruyarak gücünü gösterip, beni açlıktan öldürmek mi istiyorsun?"

"Hiç değil" demiş kral. "O'nun yerine sana, aynı miktarda istediğin herhangi bir yiyecek vereceğim."

"İstediğim herhangi bir yiyecek mi?" diye alay edercesine sormuş kartal. "Ya senin etinden istersem?"

"Öyleyse sana etimden vereceğim" demiş Şibi Rana, sertçe.

Salonda, tahtın çevresindekilerin yüreğini hoplatan acı bir kahkaha yankılanmış. Kahkaha kesildiğinde kuşun yüzünde aynı keskin ve kararlı ifade varmış.

"O zaman" demiş kartal, sakince ve sözlerinin anlamını iyi bilerek, "kralın etinden bu güvercine denk ağırlıkta tartılıp bana verilmesini istiyorum."

"İsteğin olacak" demiş kral ve teraziyi emretmiş.

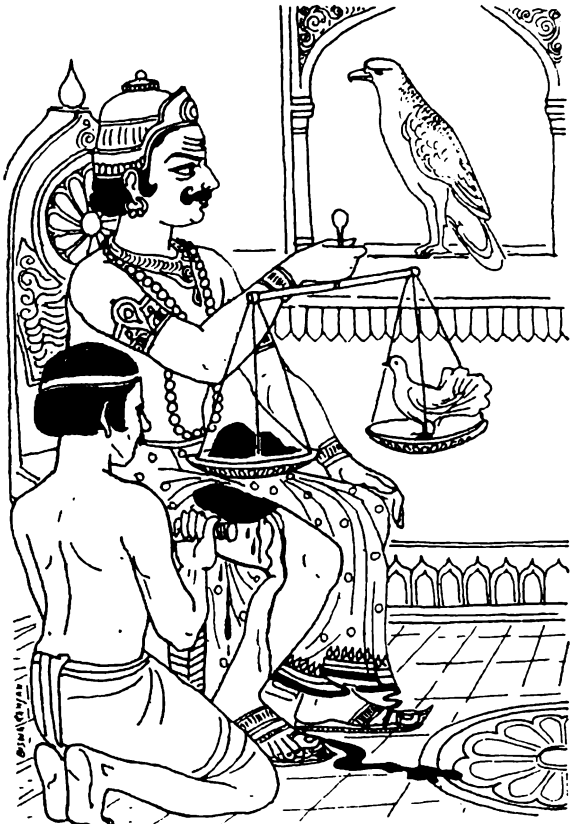
"Bir dakika!" demiş kartal, "Gövdenin yalnız sağ tarafından istiyorum."

"Bu kolay" demiş kral gülümseyerek.

"Karın ve oğlun da burada olmalı!"

"Kraliçeyi ve oğlumu getirin" diye emir vermiş bir askerine.

Tanıklar yerlerini almış, tartı getirilmiş. Kuş kefenin birine konmuş. Cellat korkunç emri yerine getirmek için hazırlanmış. Kralın bacağından her et parçası kesilip kefe-

"Isteğin olacak" demiş kral.

ye konduğunda herkesi dehşete düşüren bir şey olmuş. Güvercin her seferinde gittikçe ağırlaşıyor, kralın eti bir türlü denk gelmiyormuş.

En sonunda, Şibi Rana'nın sol gözünden tek bir damla yaş süzülmüş.

"Dur!" diye kükremiş kartal, "Gönülsüzce verileni istemem. Gözyaşların sununun değerini düşürüyor!"

Sevinçten parlayan yüzünü kartala dönerek, "Hayır dostum" demiş kral nazikçe, "Hayır dostum, yanılıyorsun. Sol tarafım ağlıyor, çünkü güçsüz ve korunmasız olanın uğruna yalnız sağ tarafıma acı çekme şerefi verildi!"

Duyanları şaşkınlığa düşüren bu sözlerle kartal ve güvercin yok olmuş. Yerlerinde Tanrıların Başı İndra ve Ateş Tanrısı Agni belirmiş.

İndra konuşmaya başladığında herkes saygıyla dinlemiş, "Şibi Rana'nın büyüklüğü karşısında tanrılar ne yapsa boş. Ey kral, Korunmasızların Koruyucusu, kendini kurban etmekten kıvanç duyan seni kutsuyorum! Böyle ruhlar karşısında tanrılar eğilmeli, kutlu ruhlara baş üstünde yer verilmeli!"

Bharata

Bir zamanlar Hindistan'ın genç bir ülke olduğu parlak yıllarda, Bharata adında büyük bir kral yaşamış. Bu kral öyle ünlü olmuş ki, halk, bugün bile ülkelerine Bharata Varşa, yani Bharata'nın Ülkesi der, yalnızca yabancılar onu "Hindistan" diye adlandırır.

Bu yöneticinin döneminde, bir erkeğin ailesinin eğitimini tamamladığında, yani kızlarını evlendirip, işlerini yoluna koyup, oğullarının geleceğini sağlama aldığında dünyaya hoşçakal deyip ormana çekilmesi, orada yaşamının geri kalanını Tanrı düşüncesine ve ibadet etmeye adaması uygun görülürmüş. Bu, herkesin görevi olarak kabul edilir, toplumsal konumları ne olursa olsun, ister rahip ya da tüccar, ister kral ya da işçi ayrım yapılmazmış.

Kral Bharata da, gerçek bir Hint hükümdarı gibi zamanı geldiğinde varını yoğunu bırakıp inzivaya çekilmiş. Ailesi ve halkı, bir sabah uyandıklarında onun gitmiş olduğunu görmüşler, öylece! Herkes kralın şehri gece, bir dilenci kılığında geçtiğini düşünmüş. Oğlunun tahta çıkışı tüm ül-

kede duyurulmuş. Göl suyu, içine atılan taşı nasıl hiç iz bırakmadan yutarsa, insanlar da öyle kısa sürede günlük yaşamlarına dönmüşler ve Bharata'nın yokluğu hiçbir değişiklik yaratmamış.

Bu arada Bharata ormana çekilmiş, düşüncelerini yoğunlaştırmakla uğraşır olmuş. Varsıllığı ve gücü yeterince tattığını düşünüyormuş. Onlardan vazgeçmek kolaymış. Dünyadan huzurdan başka şey beklemiyormuş.

Bharata, bir gün büyük bir ağacın altına oturmuş Tanrı'nın adını anarken, yakınındaki bir dereye su içmek için yavru bir geyikle anası gelmiş. Bu sırada bir aslan kükreyerek ormanın içinden çıkmış. Zavallı ana geyik çok korkmuş. Yavrusunu alıp dereyi aşmaya çalışmış. Ama korkuya kalbi dayanamamış ve öte kıyıya ulaşamadan ölmüş. Yavrusu kayıp dereye düşmüş. Akıntıya kapılıp sürüklenmeye başlamış. Keşiş Bharata olan biteni görmüş. Tüm canlılara karşı sevgi ve acıma beslediğinden ibadetini yarıda kesip yavruyu kurtarmak için koşmaya başlamış. Dereye dalmış, küçük geyiği kollarına almış ve kulübesine götürmüş. Bir ateş yakmış. Yavruyu ısıtarak tekrar hayata döndürmüş.

Ne var ki, bu güzel iş, keşişin huzurlu yaşamının sonu olmuş. Bütün umudu bu yavru geyiğe odaklanmış. O'nu evlatlığı saymış. Tahtını, krallığını, varını yoğunu bırakıp orman hayatını seçmiş olan Bharata, bir geyik yüzünden Tanrı'yı unutuvermiş. Gece çöktüğünde düşünceye dalıp ibadet edeceğine küçük geyiğin neden eve gelmediğini düşünmeye, 'acaba bir kaplana yem mi oldu' diye kaygılanmaya başlamış.

Böylece öleceği gün geldiğinde, Bharata'nın son gördüğü geyiğin yaşlı gözleri, son düşündüğü ise Tanrı yerine geyiğe duyduğu sevgi olmuş.

Hepimizin bildiği gibi, ölürken insanın düşündüğü şey bir sonraki yaşamını belirler. Bıraktığımız yerden tekrar başlarız. Bu nedenle, bir sonraki doğumunda geyik olmuş

Bharata.

Ancak ettiği dualar ve yüreğinde taşıdığı Tanrı sevgisi de meyvelerini vermiş. Geyik olarak konuşamasa bile geçmişini hatırlıyormuş. Bu yüzden, hep keşiş kulübelerinin çevresinde dolanmış. Yemek bulunca yemiş. Kutsal metinler okunurken dinlemiş. Böylelikle günahının bedelini ödemiş ve bir kez daha insan olarak doğmuş.

Bu kez, şansına bir Brahman'ın oğluymuş. Brahman sınıfı Hindular arasında en yüce ve en soylu olanıdır. Beden ve besin temizliğine en çok özeni onlar gösterir. Sanskritçe öğrenmeye ve kutsal kitapları okumaya izin verirler.

Bharata, önceki iki yaşamını da anımsıyormuş. Bu sefer kendini yenip, doğum döngüsünü kırmaya kararlıymış. Hindu dininde her zaman aklımızda tutmamız gereken, bedenlerimizin bizi sevdiklerimizden ayıran, acı ve arzu kaynağı birer hapishane olduğudur. Yaşam mücadelesinin ereği özgür olmak, dünyaya tekrar gelip gelmemeyi seçebileceğimiz yere varmaktır. Bharata'nın isteği de buymuş. Bu yüzden, bu yaşamında sessiz olmaya, yüreğini Tanrı'yla doldurmaya ve böylece başka günahların çekiciliğine kapılmamaya karar vermiş. Yalnız bir kez konuşmuş, o da şöyle olmuş.

Ailesi Bharata'yı dilsiz biliyor, doğuştan geri zekâlı sanıyormuş. Kimsenin aklına evlenmesi gerektiği gelmiyormuş. Babaları ölünce kardeşleri malvarlığını aralarında paylaşmışlar. Bharata'nın işe yaramaz biri olduğunu düşündüklerinden onun payını da almışlar. O'na da yanlarında bir yer gösterip ayak işlerine koşmaya başlamışlar. Kardeşlerinin karıları Bharata'ya gün boyu onu taşıtır bunu yüklettirlermiş. O da istenilen her işi sabırla yaparmış. Bazen kızdıkları olurmuş. O zaman Bharata gidip bir ağacın altına oturur, öfkelerinin dinmesini beklermiş. Bir gün, yine onların kızdığı, Bharata'nın da ağacın altına çekildiği bir vakit, dört yerine üç hizmetkâr tarafından taşınan bir kraliyet

tahtırevanı görünmüş. Çok geçmeden dilsiz olduğunu öğrendikleri Bharata'yı böyle güçlü kuvvetli, üstelik de bir şey yapmadan yolun kenarında oturur gören hizmetkârlar tahtırevanı yere indirmişler. O aralarına katılıp, taşımaya yardım edinceye kadar dil döküp ayak diremişler. Tahtırevanda bir kral oturuyormuş. Bu kral bilgisiyle övünürmüş. Başını dışarı uzatıp Brahman Bharata'ya yardım etmesi için emir vermiş. Bu kişiye iletmesi gereken bir şeyler olduğunu, Bharata'ya düşündüren belki de bu kısa bakışma olmuş. Bharata hemen ayağa fırlamış, tahtırevanın baştaki ucunu kapmış ve diğerleriyle yürümeye başlamış. Ancak bir türlü düzgün duramıyormuş. Hop, bir o yana! Hop, bir bu yana! Böyle taşınmak çok rahatsız ediciymiş. Bharata yaşayan her şeye karşı sevgi ve merhamet duyduğundan, yoldaki karıncaları, böcekleri ve solucanları ezmemek için bir o yana bir bu yana kaçıyormuş. En sonunda kral dayanamayıp kafasını uzatmış. "Hey, kalas oğlu kalas! Doğru dürüst yürümeyi bilmez misin sen!" demiş. "Çok yorgunsan yükünü bırak da biraz daha dinlen." Yeni hizmetkârı ona gülümseyerek bakmış ve hayatında ilk defa konuşmak için ağzını açmış. Sesi süzme baldan daha tatlıymış, kullandığı sözcükler kralların sözcükleriymiş:

"Ey dost, kimi 'sen' diye çağırırsın? Ve kime kalas dersin? Tüm dünyada benliğinden ayrı olan bir şey var mıdır? Bu Benlik hiç yorgun düşer de dinlenmeye ihtiyaç duyabilir mi?" Bu sözlerle Bharata'dan öyle bir ışık saçılmış ki, bakanların gözleri kamaşmış. Kral tahtırevanından inip Bharata'nın önünde eğilmiş. Ayağındaki tozları alıp başına koymuş. "Ey Kutlu Kişi, sen nesin?" diye sormuş.

Kral ile Bharata yol kenarına oturmuşlar. Bharata saatler boyu krala anlatmış da anlatmış. Ta ki, özgürlük ateşi onun yüreğinde de yanmaya başlayıncaya dek onu bilgilendirmiş. O günden sonra kral, krallığını bırakıp derviş olana dek huzur yüzü görmemiş. Brahman Bharata ise ailesine

geri dönmüş ve bir daha asla konuşmamış. En sonunda, ölüm saati geldiğinde, gerçek özgürlüğe kavuşmuş. Artık yeniden doğum döngüsüne katlanmak zorunda değilmiş.

Vikramaditya'nın Yargı Tahtı

Hint tarihinde, yüzyıllar boyunca Ucan şehri kadar ünlü bir şehir daha olmamıştır. Bu kent, her zaman eğitimin ve bilginin merkezi sayılmıştır. Bir zamanlar burada, adı Homeros, Dante ve Shakespeare ile anılması gereken, dünyanın en büyük ozanlarından Kalidasa yaşamıştır. Yalnızca yüz elli yıl önce, Hintli bir kral, büyük bir gökbilimci olan Capurlu Raca Cey Singh'i ziyarete bu şehre gelmiş ve bir dönem yanında çalışmıştır. Bu söylediklerim, Hindistan'ı sevenlerin antik Ucan kentine besledikleri büyük aşkı belki biraz anlatmıştır size.

Ama, Hint Halkı'nın yüreğinde bu sözünü ettiğim isimlerden öte bir isim vardır: İsa'dan önce 57 yılında Malva kralı olmuş Vikramaditya. Ne kadar çok zaman geçmiş olsa da o hâlâ belleklerdedir. Bugün bile bir Hintli, mektup yazarken, başa "Tanrı'nın Adıyla" veya "Tanrı Çağrısıyla" gibi kutsal bir söz koyduktan, altına hepimizin mektuba başlarken yaptığı gibi adresini yazdıktan sonra tarihi atar-

ken, örneğin İsa'dan sonra 1900 yılını kastederek, "Tanrı'nın 1900. yılı" yazmaz da "Vikramaditya Döneminin* 1957. yılı" yazar. Böylece bu adın Hindistan'da hiç unutulmayacağını anlamış oluruz. Peki kimdir bu Vikramaditya ve niye bu kadar sevilir? Bu gizin tümünü bu kadar zaman sonra ortaya çıkarmamız olanaksızdır. O, kralımız Arthur ya da Muhteşem Alfred gibiymiş. O kadar güçlü, dürüst ve sevecenmiş ki, halkı onu taparcasına severmiş. O'ndan sonra yaşayanlar da yüzünü görmemiş, yumuşak ve geniş yüreğini tanımamış olmalarına rağmen, ona uslarında ve yüreklerinde baş yeri vermişler. Çünkü ondan başka bu kadar çok sevilen bir yönetici asla olmamış. Vikramaditya hakkında emin olduğumuz tek bir şey vardır; o da, tarihteki en büyük yargıç olduğudur.

Büyük kral asla aldatılamazmış. Hiçbir zaman yanlış kişiyi cezalandırmamış. Suçlular onun önüne çıktıklarında titrerlermiş. O'nun gözlerinin dosdoğru işledikleri suçu göreceğini bilirlermiş. Sorularına yanıt bulamayanlar ve gerçeği arayanlar da ona başvururmuş. Krallarının, çözümü bulana kadar rahat etmeyeceğini, en sonunda da herkesi ikna edecek bir yanıt vereceğini bilirlermiş.

O'nun devrinden sonra, Hindistan'da hangi yargıç zor bir davada başarılı bir karara varsa onun için, "Vikramaditya'nın Yargı Tahtı'na oturmuş olmalı" denir. Bu, tüm ülkede bilinen bir deyiştir. Ne var ki, Ucan'da yaşayan insanlar birkaç kilometre ötedeki harabelerin bir zamanlar onun sarayı olduğunu unutmuşlardır. Bunu yalnız saraylarda yaşamış varsıllar, okumuşlar ve bilge kişiler anımsar.

Size anlatacağım öykü, çok, çok uzun zaman önce olmuş. Ucan'ın eski sarayının ve kalesinin harabeye dönüp taş parçaları haline gelmesine, kumlarla, otlarla ve hatta ağaçlarla kaplanmasına ve insanların belleklerinden silin-

* Bu dönemin adı Samvat'dır.

mesine daha çok zaman varmış. O günlerde, köylerde yaşayan halk sürülerini, hâlâ yaptıkları gibi otlamaya kırlık alanlara gönderirlermiş. Sürüler sabah erkenden çobanlarla birlikte yola çıkar, güneş batmadan da dönmezmiş.

Hint ineklerinin bu gidiş gelişlerini size göstermeyi ne kadar isterdim! Öyle uysal yaratıklardır ki! Kocaman, bilge gözleri ve omuzlarının arasında büyük bir hörgüçleri vardır. Bizim sürülerimiz gibi vahşi ya da ürkek değildir. Hindistan'daki tüm Hindular onları sever. Bu sıcak, kuru ülkede çok yararlı ve değerlidir. Kimsenin onları rahatsız etmesine veya korkutmasına izin verilmez. Bunun tersine, küçük kızlar şafak sökerken yanlarına gelir, onları besler, sever, boyunlarına çiçekten kolyeler asar, onlara şiirler okurlar. Ayaklarının altına demet demet çiçek sererler. İnekler de, bunun karşılığında, kedilerimiz ve köpeklerimiz gibi ailemizin bir parçası olur.

Kırsal bölgelerde yaşayan inekler, gündüzleri kırlara otlamaya götürülmekten çok hoşlanırlar. Vahşi hayvanları sürüden uzak tutmak ve sürünün dağılmasını engellemek için birilerinin onlarla birlikte gitmesi gerekir. Boyunlarında, her hareketlerinde "Buradayım! Buradayım!" diye çınlayan minik çanları vardır. Akşam olup da köye dönme vakti geldiğinde, oluşturdukları manzara nasıl da güzeldir!

Bir çoban otlağın bir ucundan bağırır, biri ise sürünün arkasına geçer. Hayvanları diğer çobanlara doğru sürer. İnekler sakin sakin, kimileyin yolları üstündeki çalılıkları ezerek bulundukları yerden gelip bir araya toplanır. Çobanlar, hepsinin sağ salim bir araya geldiklerinden emin olunca yönlerini eve dönerler. Bir çoban en başta önderlik eder. Bir diğeri sürünün arkasında inekleri denetler. İnekler de onların arasında uzun bir sıra halinde, güneşin kavurduğu keçiyolundan tozları savura savura giderken, bir bulutun içinde yürür gibi görünür. Güneşin ışınları üzerlerinden yansır. Bu yüzden Hintliler günbatımını "inektozu"

ya da "inektozu zamanı" diye adlandırırlar. Bu, çok huzurlu, çok sevgi dolu bir andır. Köylerin içinden oyun oynayan çocukların sesi yükselir. Erkekler yaşlı bir ağacın altında oturup sohbet ederler. Kadınlarsa ya dedikodu yapıyor ya da evlerinde ibadet ediyorlardır. Ertesi gün hepsi gün doğmadan kalkacak ve günlük koşturmacalarına döneceklerdir. Ama şimdi dinlence ve eğlence zamanıdır.

İşte, Ucan civarındaki köylerde yaşayan çoban çocukların da yaşamı böyleymiş. Otlaklarda eğlenecek çok zamanları olurmuş. Günlerden bir gün, yine sürüleri otlatırken bir oyun alanı bulmuşlar. Burası ne eğlenceli yermiş! Ağaçların altı engebeli ve eğri büğrüymüş. Şurada burada, büyük kayaların uçları görünüyormuş. Şekilleri de çok güzelmiş. Ortada yargıç koltuğuna benzeyen bir tepecik varmış ya da en azından içlerinden biri öyle göründüğünü düşünmüş ve koşarak bir atlayışta üzerine oturmuş. "Dinleyin çocuklar!" diye bağırmış. "Ben yargıç olacağım, siz de bana dava getireceksiniz. Mahkeme oyunu oynayacağız!" Böyle dedikten sonra yüzünü ciddileştirmiş ve bir yargıç gibi rol yapmaya başlamış.

Diğerleri hemen oyuna katılmışlar. Kendi aralarında fısıldaşarak ayaküstü dava konusunu belirlemişler. Yargıç çocuğun karşısına gelerek terbiyeli terbiyeli, "Saygıdeğer yargıç, komşumla aramdaki davada hangimizin haklı olduğuna karar vermenizi rica ederiz" demişler. Durumu açıklamışlar. Biri tarlanın kendisine ait olduğunu, diğeri olmadığını söylemiş. Böylece dava başlamış. Ama beklenmedik bir şey olmuş. Yargıcı oynayan çocuk tepeciğe oturmadan önce sıradan bir çocukmuş. Tepeciğe oturup da dava önüne geldiğinde, kendini oyuna kaptırmış çocukların gözüne bir değişik görünmeye başlamış. Çok cesurca oturuyor, komik cevaplar vereceğine sorunu ciddiyetle ele alıyormuş. Öyle bir çözüm önermiş ki, böyle bir davada insanın duyup duyabileceği en bilgece yanıt olmuş.

Çocuklar biraz korkmuşlar. Karara akılları ermese bile, yargıcın ses tonu ve davranışları tuhaf ve etkileyiciymiş. Yine de oyunu eğlenceli bulup, tekrar kendi aralarında fısıldaşarak yeni bir dava uydurmuşlar. Bir kez daha yargıçlarına sunmuşlar. Yargıç çocuk, yine öyle bir karar vermiş ki, duyan derin deneyimlerden, yanılmaz bir bilgelikten çıkma sanır. Bu, böylece saatler sürmüş. Yargıç çocuk tepecikte oturuyor, diğerlerinin getirdikleri davaları dinliyor ve her defasında aynı kusursuz ciddiyet ve erkle yargısını bildiriyormuş. En sonunda inek sürülerini eve götürme zamanı geldiğinde yerinden inmiş ve yine, diğerleri gibi sıradan bir çoban çocuk olmuş.

Çocuklar bugünü hiç unutmamışlar. İçinden çıkamadıkları bir durumla karşılaştıklarında yargıç çocuğu tepeciğin üzerine oturtup sorunu ona açmışlar. Her defasında aynı şey olmuş. Bilginin ve adaletin ruhu çocuğun içine girmiş ve arkadaşlarına hep doğruyu göstermiş. Tepecikten inince de yine diğer çocuklarla bir olmuş.

Bu olay köy içinde kulaktan kulağa yayılmış. Yöre köylerdeki yetişkin erkekler ve kadınlar davalarını bir de yeşil ağaçlar altındaki ottan kürsüye taşımışlar. Her zaman, iki tarafın da anladığı bir yanıt alıp tatmin olmuşlar. Böylelikle, o yöredeki tüm anlaşmazlıklar çözülmüş.

Ucan artık başkent olmadığından ve kral da çok uzakta yaşadığından olayları duyması biraz zaman almış. Duyduğunda "Aman!" demiş kral, "Bu çocuk Vikramaditya'nın Tahtı'na oturmuş olmalı!" O, bu sözleri düşünmeden söylemiş, ama çevresindekiler tarih kayıtlarını iyi bilen eğitimli insanlarmış. Birbirlerine bakıp, "Kral doğru söylüyor" demişler. "O otlaklardaki harabeler bir zamanlar Vikramaditya'nın yaşadığı yerlerdi!"

Bu hükümdar uzundur, yasa ve adaletin ruhunu ele geçirmek arzusundaymış. Her yeni gün sorunları ve zorluklarıyla karşısına çıkar, o da kendini akıl ve güç gerekti-

ren kararları vermede genellikle güçsüz ve bilgisiz hissedermiş. "Eğer o tepeciğe oturmak bir çoban çocuğu bile akıllı ve erkli yapıyorsa" diye düşünmüş, "tepeciğin altını kazıp Yargı Tahtı'nı bulalım. Onu kabul salonumun baş köşesine koyarım ve üstüne oturup tüm davaları çözerim. Vikramaditya'nın ruhu bana da gelecektir. En sonunda ben de akıllı ve dürüst bir yargıç olacağım!"

Kralın adamları ellerinde kazma kürekle otlakların çok eskiden kalma huzurunu bozmaya gelmişler. Çoban çocukların oynadığı çim tepesi gürültüye boğulmuş. Her yer toprak öbekleri, kırık dal parçaları ve oyuklarla dolmuş. Çobanlar, inekleri daha uzak bir otlağa götürmek zorunda kalmışlar. Yargıç çocuğun yüreği ise, sanki ruhunun evi yıkılıyormuş gibi üzüntüyle dolmuş.

İşçiler, sonunda bir şey bulmuşlar. Üzerini açtıklarında gördükleri, uçmaya hazır biçimde yüzlerini göğe çevirmiş yirmi beş taştan oyma meleğin elleri ve açılmış kanatları üstünde duran kara bir mermer parçasıymış. Bulunan Vikramaditya'nın Yargı Tahtı'ymış.

Taht, büyük kutlamalarla şehre getirilmiş. Kabul salonunda baş köşeye yerleştirilirken kral bizzat başında beklemiş. Halka, üç gün boyunca ibadet etmesi ve oruç tutması için emir verilmiş. Dördüncü gün kral, halk huzurunda yeni tahtına çıkacak ve halkına adalet dağıtacakmış.

Büyük gün gelmiş. İnsanlar kralın tahta oturuşunu izlemek için saraya akın etmişler. Kraliyet yargıçları ve rahiplerinin arkasında kral, uzun salonu adımlayarak tahta yaklaşmış. Yargı Tahtı'na vardıklarında, yargıçlar ve rahipler iki sıraya ayrılmışlar. Kral aralarından geçmiş, tahtın önünde eğilmiş ve mermer oturağa doğru seğirtmiş.

Tam oturacakken yirmi beş taş melekten biri dile gelmiş. "Dur!" demiş krala, "Sen kendini Vikramaditya'nın Yargı Tahtı'na oturmaya layık mı görürsün? Başkalarının krallıklarında hüküm sürmeyi arzulayan sen değil misin?"

"Sen kendini Vikramaditya'nın
Yargı Tahtı'na oturmaya layık mı görürsün?"

Taş meleğin yüz ifadesi keder doluymuş.

Bu sözler üzerine kral, içinde bir ışığın yandığını ve kendisine bir ışın boyu zorbalık arzusu gösterdiğini duyumsamış. Kendi yaşamının adil olmadığını anlamış. Uzun bir duraksamadan sonra, "Hayır" demiş, "layık değilim."

"Üç gün boyunca oruç tut ve dua et" demiş melek. "Nefsini temizleyip tahta oturmaya hak kazanabilirsin." Sonra da kanatlarını açmış, uçup gitmiş. Kral başını doğrulttuğunda konuşan meleğin yeri boşmuş ve mermer oturağı yalnız yirmi dört melek taşıyormuş.

Bir üç gün daha halka emir verilmiş. Kral, oruç tutarak ve dua ederek Vikramaditya'nın Yargı Tahtı'na oturmayı bir kez daha denemek için kendini hazırlamış.

Ama yine aynı şey olmuş. Başka bir taş melek dile gelmiş ve krala daha da can alıcı bir soru sormuş: "Sen bir başkasının malvarlığına hiç göz dikmedin mi?"

Bu soru üzerine de düşünen kral, "Evet yaptım. Vikramaditya'nın Yargı Tahtı'na oturmaya layık değilim" demiş. Bu melek de krala üç gün boyunca oruç tutup dua etmesini söylemiş. Sonra da kanatlarını çırparak göğe karışmış.

Dört kere yirmi dört gün geçip gitmiş. Üstüne üç gün daha oruçla geçmiş ve yüzüncü gün gelmiş. Mermer oturağı tutan yalnız bir melek kalmış. Kral, büyük bir güvenle tahta yaklaşmış. O gün tahta oturmaya hak kazanacağından eminmiş.

Ancak tahta varıp önünde eğildiğinde, son melek de dile gelmiş: "Ey kral, kalbin bütünüyle arı mıdır?" diye sormuş. "Nefsin bir çocuğunki kadar saf mıdır? Eğer öyleyse, gerçekten de bu tahta oturmaya hak kazandın!"

Bilincini bir kez daha, yargıcın sanık sandalyesindeki suçluyu incelediği gibi incelemiş kral ve "Hayır" demiş yavaşça ve büyük bir üzüntüyle. "Hayır, tahta oturmaya layık değilim."

Bu sözler üzerine, son melek başının üzerinde mermer

oturağı taşıyarak göğe yükselmiş. O günden sonra da tahtı yeryüzünde gören olmamış.

Kral, kendini toparlayıp yalnız kaldığında olan biteni düşünmüş. Son meleğin gizemi açıkladığını anlamış. Yüreği yalnız bir çocuğunki kadar temiz olan kişinin bütünüyle adil olabileceğini ayrımsamış. Bu, yeryüzündeki hiçbir kralın oturamayacağı Vikramaditya'nın Yargı Tahtı'na neden ormanda bir çoban çocuğun oturabildiğinin yanıtıymış.

Prithvi Rai:
Hindu Savaşçıların Sonuncusu
(Hint Romeo ile Jülyet)

Hindistan'ın eski savaşçılık günlerinde, tüm ülkeyi birlikte yöneten güçlü kralların yaşadığı dört büyük şehir varmış. Bu kentleri haritada kolaylıkla bulabilirsiniz. Üçü bugüne kadar gelmiştir. Bunlar Delhi, Acmir, Gucarat ve Kanauc' dur. Gucarat, Ahmedabat diye bilinir.

Delhi tahtında oturan kral savaşçıların çiçeğiymiş. Genç, yakışlı ve yürekliymiş. Hindistan'daki tüm ressamlar korkusuz bir binici ve cesur bir savaşçı olan Prithvi Rai'nin portresini yapar, ozanlar adına methiyeler düzermiş. O' nun adını en yüksek haykıran da yakın arkadaşı, saray ozanı Çanda'ymış.

Prithvi Rai'nin yaşamı hiç de düşünüldüğü gibi eğlenceyle geçmiyormuş. Kral olarak görevi diğer bütün savaşçılardan daha büyükmüş. Şimdiye kadar, halkını korumak için birçok savaşa katılmış. Sınırın öte yanında müslüman bir halk varmış. Önderleri Gazneli Mahmut'muş. Bu önder

Hindistan'ı altı kez kuşatmış. Prithvi Rai de altı kez dövüşüp onu yenmiş. Yalnız şan için dövüşen onurlu askerlerin yaptığı gibi, her yendiğinde Mahmut'u serbest bırakmış. Bu savaşların sonuncusu Thanesar'da olmuş ve Afganlar kötü yaralanmış.

Şanssızlık bu ya, tam bu sırada Acmir kralı ölmüş. Yerine geçecek oğlu ya da torunu da yokmuş. Yalnız Delhi kralıyla evli bir kızı varmış. Prithvi Rai de onun oğluymuş. Yaşlı adamın tahtı bırakacağı bir oğlunun oğlu olmadığından, kızının oğlunun tahta geçmesi doğalmış. Böylece, Prithvi Rai hem Delhi'nin hem Acmir'in başına geçerek Hindistan'daki en güçlü kral olmuş. Bu birini çok sinirlendirmiş. Kanauc Kralı, ölen kralın kız kardeşlerinden biriyle evli olduğundan Acmir'in başına kendisinin geçmesi gerektiğini söylemiş. Prithvi Rai'yi önceden beri kıskanırmış. Şimdi ise, tüm yüreğiyle ondan nefret etmeye başlamış.

Bütün ülkelerde, her zaman en yürekli savaşçının en güzel kızla evlenmesi gerektiğine inanılır. O günün Hindistan'ında herkes Prithvi Rai'yi en güçlü savaşçı olarak görüyormuş. Ama yazık ki, dünyadaki en güzel prenses Kanauc'un kızıymış! Servi boylu, zarif prenses, bir içim su gibiymiş. Uzun, gür saçları mavi siyah parlar, büyük gözleri ak nilüfer yaprakları arasında dolaşan kara arılara benzermiş. Güzelliği kadar, asaleti ve cesareti de dilden dile dolaşırmış.

Delhi Kralı Prithvi Rai, can düşmanının kızı Kanauc Prensesi Samyukta ile evlenmeye karar vermiş ya, bu nasıl olacakmış?

Kral ilkin kendisini yetiştiren yaşlı dadısına gitmiş. Dadısının önünde eğilmiş, ayaklarına dokunmuş ve ona "Ana" diye seslenmiş. Dadısı da gülümseyerek, parmaklarını ilk önce Prithvi Rai'nin çenesine, sonra kendi dudaklarına dokundurmuş. Anneler ve çocuklar Hindistan'da böyle selamlaşırlar. Selamlaşmadan sonra genç savaşçı, dadısının

önünde yere oturmuş ve yüreğindekileri bir bir dökmuş.

Konuşması bittiğinde dadısı birkaç saniye bir şey söylememiş. Bir süre sonra, "Tamam" demiş, "bana bir portreni ver. Onunkini de sana göndereceğim. Ve sana söz veririm, kızın yanına gittiğin gün onu, kendin gibi yalnız seninle evlenmeye kararlı bulacaksın."

Yaşlı dadı, o akşam başka şehirden gelen bir grup tüccarla birlikte Delhi'den ayrılmış. Yanında, yol arkadaşlarından gizli, kralın fildişine işlenmiş küçük bir portresini taşıyormuş.

Bir iki hafta sonra, Kanauc'da, kralın ailesindeki hanımlar, Acmir sarayında doğduğunu ve çocukluğu boyunca Kanauc'un eski kraliçesine hizmet ettiğini söyleyen yaşlı bir kadını işe almışlar. Yaşlı kadın, kısa sürede özellikle prensesi çok sevmiş. Ve kendisini yavaş yavaş prensesin hizmetine adamasına izin verilmiş. Kadın uzun, sıcak saatler boyunca prensesi yelpazeleyip onunla sohbet edermiş. Kokular ve merhemlerle banyoyu hazırlar, Prenses Samyukta'nın tabanlarına kendi elleriyle alev kırmızısı boyalar sürermiş. Geceleri, hava uyunamayacak kadar bunaltıcı olduğunda gizlice çatıdaki mermer çardaklardan birine çıkar, prensesi yıldızları seyretmeye yanına çağırır, Samyukta'yı tavuskuşu tüyleriyle yelpazelerken ona Delhi'yi, Prithvi Rai'yi ve kendisine duyduğu aşkı anlatırmış. Birlikte sık sık, yaşlı kadın eliyle, söylediğine göre prensesin tenezzüllerini rica eden birilerinin gönderdiği minyatürlere bakarlarmış. Hepimizin tahmin ettiği gibi, Kanauc sarayında Prithvi Rai'nin evlenmek istediği kızın hizmetini yapan Prithvi Rai ve anasının yaşlı dadısından başkası değilmiş.

Birkaç ay sonra, Kanauc Kralı, kızının evlenme zamanının geldiğini düşünmüş. Bir Svayamvara hazırlamaya karar vermiş. Bu, prenslerin ve soyluların bir araya geldiği ve prensesin aralarından birini kendine eş seçtiği bir törenmiş. Prenses elinde bir çiçek kolyesi ile koca adaylarının

karşısına çıkarmış. Ozanlar da onunla birlikte gider, her talibin tahtına gelindiğinde o prensi öven, savaşta ve turnuvalarda kazandığı başarıları anlatan methiyeler okunurmuş. Sonra prenses düşünmek için biraz duraklar, eğer prensi kendine koca seçmek isterse, bunun işareti olarak çiçek kolyesini boynuna takarmış. Svayamvara böylece evlilik törenine dönüşür, tüm rakip prensler konuk sandalyelerine alınırmış. Bu tören yalnız saray kızları için düzenlenirmiş. Doğal olarak, prensesin seçmesi uygun olmayan biri var mı, diye kimseye sorulmazmış.

Tören için Delhi dışındaki bütün krallara ve prenslere davetiye gönderilmiş. Tüm Hindistan, dünyanın en güzel prensesinin Svayamvara'sının düzenlendiğini duymuş.

İşte bu, Prithvi Rai'nin harekete geçme zamanıymış. Arkadaşı Çanda ile birlikte halk ozanı kılığına girip Kanauc'a kadar at sürmüşler. Ne pahasına olursa olsun Svayamvara'da hazır bulunmaya kararlılarmış.

En sonunda büyük gün ışıl ışıl doğmuş. Samyukta, seçimi için son hazırlıklarını tamamlamış. Günün ne getireceğini bilmediğinden yüreği üzüntü doluymuş. Kendisine kalsa Prithvi Rai'den başkasıyla evlenmeyecekmiş. Ama o törene davetli bile değilmiş.

Düşlerindeki savaşçıya yapılan bu hakaret, prensesin yüreğini ateş gibi yakıyormuş. Seçim salonunda oturan prenslerden hangisi, savaş alanında Prithvi Rai'ye karşı durma cüreti gösterebilirmiş ki? Samyukta'nın içinde, Svayamvara'sının başlayacağı saat yaklaşırken, babasının cesaretinden ve gururundan bir şeyler, babasına karşı ayaklanmış. Her şeyin arkasında şu sorunun içini sıkan acısı yatıyormuş: Samyukta ne yapsaymış da kahramanı orada yokken onu seçtiğini açıklayabilseymiş? Bir prenses seçim töreninde bulunanların arasından seçermiş. Orada bulunmayan birinin adını söylemek, kraliyetin gözünden düşmek ve reddedilmek demekmiş, ki bu, hiç duyulmamış. Racput

kızının kaşı, altın düğün şeritlerini üzerine tuttururlarken nasıl da atıyormuş! O yürüdükçe bir akarsu gibi çınlayacak küçük altın çanların takılı olduğu ayakları ve bilekleri, bu sıkıntıyı yaşamaktansa her şeyi göze alan Samyukta'yı inzivaya çekileceği bir ormana götürmeyi nasıl da istermiş!

Korkunç an gelip çatmış. Prensesin gelişini duyuran borazanların sesleri uzaklardan kulaklara çalındığında, seçim salonunda tahtlarına oturmuş savaşçılar ve prensler nefeslerini tutmuşlar. Ozanlar adım adım yaklaşmış. Salondakiler o kadar sessizmiş ki, düğün alayının bütün gürültü patırtısının altında Samyukta'nın bilekliklerinin çınlaması duyulabiliyormuş. Düğünün kraliçesi yaklaşıyormuş.

Samyukta başı eğik, ağır adımlarla, kaleden salonun giriş kapısına giden yolda ilerliyormuş. Yolun iki yanında toplanmış, atının üzerinde veya ayakta bekleyen binlerce kişiden hiçbirini gözü görmüyormuş. Bir kez bile olsun kafasını kaldırsa tüm sahne değişecek, seçimini hemen yapabilecekmiş, ama buna henüz zaman varmış. Uzun, süslemeli başörtüsünün altında iyice aşağı düşmüş genç kızın başı. Önünde, yerlere değen gelinliğini tutan elleri iyice kenetlenmiş. Adımları iyice yavaşlamış. Ne var ki, salonun kapısına vardığında kralın gururlu kızı, başını bir daha eğmemecesine doğrultmuş. Bir an için ürkek, umutsuz ve kuşkulu beklemiş. Sonra yanaklarına bir pembelik yerleşmiş, gururlu bir edayla gövdesini dikleştirmiş ve kusursuz bir soğukkanlılıkla salona girmiş. Salonun girişinde, Delhi Kralı'nın, adeta seçilecek savaşçının evliliğine kapıcılık etsin diye dikilmiş, iğreti bir tahta heykeli duruyormuş. Bunu gören Samyukta, ilkin gözlerine inanamamış. Heykel çirkin, kaba ve cüce gibiymiş, ama kuşku yok ki Prithvi Rai'ymiş. Yiğit savaşçının adını konuk listesine almayarak ettiği hakaret yetmezmiş gibi, Kanauc, böyle bir davranışla alay etme çılgınlığına kapıldığını mı göstermek istiyormuş? Evet, öyleymiş. Kralın kızı bunu anlar anlamaz, o

günkü törende payına düşeni de görmüş ve başına gelecekleri göğüsleyip bu çirkin oyunu sonuna kadar oynamaya karar vermiş.

Örtülü prenses salona girdiğinde tüm prensler ayağa kalkmışlar, sonra da geri oturmuşlar çeşit çeşit tahtlarına. Ozanlar girişte geri çekilip, prenseslerine yol vermişler. Yere her basışı müzikli prenses ağır ve karalı adımlarla bir tahttan diğerine ilerlemiş. Saray ozanlarının karşı tarafın ozanlarıyla soru cevap biçiminde atışmalarını, ardından da her ozanın kendi efendisini övmek için düzdüğü methiyeleri dinlemiş. Her tahtın başında sabırla bekledikten, karşı tarafa kendini övme fırsatı verdikten sonra, diğer tahta geçmiş. Onun bu sessiz tavrındaki bir şeyler, geçtiği her prense, seçeceği savaşçıda daha üstün özellikler aradığını söylüyormuş.

Samyukta son tahta ilerleyip hiç olmadığı kadar sabırlı ve gururlu beklemeye başladığında, düş kırıklığının hüznü yerini şaşkınlığa bırakmış. Herkes, istese de istemese de bu prensi seçmeli diye düşünüyormuş. Evlilik kolyesini onun boynuna takmalıymış. Başörtüsünü prensin omuz atkısına bağlayıp el ele kutsal ateşe yürümeliymiş. Bunları yapmak zorundaymış, çünkü başka seçeneği kalmamış. Ama prenses bunların bir tekini bile yapmamış. Tavırlarında hiçbir kusur yokmuş. Yürekliliği ve utkuyla parlayan gözleri başörtüsünün altından bile görünüyormuş. Salona arkasını dönmüş, kapıya doğru seğirtmiş. Kapı ağzında bir an için durmuş ve kolyeyi gülünç Prithvi Rai heykelinin boynuna takmış.

Salonun öteki ucunda, konukların yukarısında oturan babası, bir sövgü homurdanarak ayağa fırlamış. Evlilik çardağından zindanların karanlığına kadar, kızı seçe seçe bunu mu seçmiş? Böyle bir küstahlık başka ne anlama gelirmiş? Öfkeden deliye dönen kral daha bir adım bile atamadan, kalabalığın içinden uzun boylu bir atlı çıkmış. Prense-

se doğru eğilerek, genç kızı eyerine aldığı gibi dörtnala, peşinden başka bir atlıyla gözden yitmiş. Bunlar Prithvi Rai ve arkadaşı Çanda imiş. Delhi Kralı, davet edilmemiş bile olsa, Kanauc'un eşsiz kızı Samyukta'nın kendinden başkasını seçmeyeceğini biliyormuş.

Şölen salonu birden savaş alanına dönmüş. Kanauc Kralı, Delhi'nin düşmanlarına dost olduğuna dair güçlü bir yemin etmiş. Hırsını alamayan prensler de ona katılmışlar. Kanauc, sınırın öte tarafındaki Gazneli Mahmut'a, Prithvi Rai'ye karşı açtığı savaşa destek vermesini isteyen mektuplar göndermiş. Işıl ışıl doğmuş olan gün, yaklaşan fırtına söylentileriyle kara bir örtünün içine girmiş gibi batmış. Samyukta'nın evliliği, Hindu savaşçılarının sonu olacakmış.

Aradan bir yıl geçmiş. Prithvi Rai ve karısı Samyukta için bu süre bir düş gibi geçmiş. Prenses ve Delhi Kralı, sarayın bahçelerinde ve balkonlarında el ele dolaşmışlar. Mutluluk içinde yüzen Prithvi Rai, asker olduğunu neredeyse unutmuş. Kralın, her zaman tetikte ve savaşmaya hazır olması gerektiği Samyukta'nın da aklına gelmiyormuş. Birliktelikleri, ölümden önce içilen bir kadeh şarap gibiymiş. Yine de, soylu ruhları sonu nasıl karşılayacaklarını iyi biliyormuş. Savaş fırtınası birdenbire kopmuş. Gazneli Mahmut'un meydan okuma çağrısı ansızın gelmiş. Samyukta, tek damla gözyaşı dökmeden kocasının zırhını giydirmiş, kılıcını bağlamış, miğferine takacağı kraliyet mücevherini öpmüş. Savaş, Delhi bayrağının çevresinde tüm hızıyla sürerken de, soğukkanlılığını yitirmeden sarayında beklemiş. Korkacak neyi varmış ki? Kötü haber gelirse diye cenaze ateşini hazır tutuyormuş. Ülkesinin düştüğünü görmek istemiyormuş. O bir kral kızı ve bir kral eşi değil miymiş?

Saatler geçmiş. Savaş iyice kızışmış. Bir tarafta, dini de soyu da yabancı bir adamın yanında dövüşen, öfkeden kör olmuş Kanauc, diğer tarafta sadık birlikleriyle Prithvi Rai...

Delhi Kralı'nın askerleri çok iyi dövüşmüşler. Ama sona doğru, sayıca üstün olan Kanauc, gemi azıya almış. Prithvi Rai, kendi bayrağının direğiyle kalbinden vurularak düşmüş.

Sarayın gölgelerinde bekleyen Samyukta'ya haber ulaştığında hava karanlıkmış. Gece, cenaze ateşiyle kırmızıya bulanmış. Haberi duyduğunda, Racput Kraliçesi'nin gözleri parlamış ve dudaklarına bir gülümseme gelmiş. "Beni bekleyen efendime gitmek için elimi çabuk tutmalıyım" demiş neşeyle ve alevlerin içine dalmış.

Delhi'nin Hindu kral ve kraliçelerinin devri de böylece kapanmış. Hindistan değişmiş. Onların yerine Muhammed soyundan gelen hükümdarlar başa geçmiş.

MAHABHARATA'DAN MASALLAR

Bhişma ve Büyük Savaşın Öyküsü

Yeni Delhi'nin "kan kırmızısı surları"nın yüz elli kilometre ötesindeki düzlükler harabelerle kaplıdır. Ova boyunca sanki bir zamanlar devler oyun oynamış gibi, kırık kolonlar ve büyük duvar kitleleri yatar. Orada burada taş bir sütun ya da önemli bir anıttan parçalar vardır. Bir yanda Asoka'nın üstünde yazıt olan yüksek sütunu durur. Ötede gözüken harabe, narin bir Müslüman prensesin parlak gün ışığı ve oynaşan gölgeler altında son uykusunu uyuduğu odasının mermer kaplamalı duvarıdır. Şimdiki kaleden dört beş kilometre uzaklıkta yüksek surlu, eski İndraprastha kenti işte böyledir.

Burası tuhaf bir tarihi yerdir. Kalan bir avuç kentli, bir kase süt üzerinde birikmiş kaymak gibi sokakların ve evlerin üstünde yaşar. Pirinç serilen veya çamaşır asılan avlular başka bir evin çatısıdır; o ev de belki bir başkasının üzerindedir. İndraprastha'da bir süre gezindikten sonra kentin tarihi eser olduğunu düşünmeye başlarsınız. Öyle ki, Kral

Yudhisthira'nın dört beş yüzyıl önce kenti kuruşu gözünüzün önüne gelir.

Kentin, Büyük Savaş patlak vermeden önce Pandava Kahramanları Yudhisthira ve dört kardeşi tarafından kurulduğu söylenir. Pandavalalar düşmanlarının tümünü öldürünceye kadar başkent burası olmuştur. Daha sonra kardeşler, bugünkü Meerut yakınlarındaki Hastinapura'ya giderek tüm ülkeyi yönetmeye başlamışlardır.

Burası ne kadar harika bir yerdir! Roma bile onun kadar eski ve heybetli değildir. Thanesar'dan Delhi'nin seksen kilometre batısındaki Meerut'a, oradan da elli kilometre kadar kuzeye tüm arazi eski yapıların kalıntıları ve eski savaşın anılarıyla doludur. Hindistan'ın geleceği, bir keresinde Kurukşetra Savaşı'nda Yudhisthira tarafından, başka keresinde Prithvi Rai ve Gazneli Mahmut tarafından çok kez burada belirlenmiş, daha düne kadar da bu böyle süregelmiştir.

Bizim zamanın alacakaranlığında geçmişe yapacağımız yolculuk ise bunlardan çok çok geriye olacak. Pandavalar'ın ve amca çocukları Kurular'ın ilk dönemlerine, ülkenin "Maha Bharata", yani Büyük Hindistan olarak bilindiği zamanlara döneceğiz. Hindistan bu kahramanların anası, yaptıkları işler de büyük olduğu için öyle denirmiş.

O heyecanlı dönemin olayları içinde Bhişma, daha önceki bir çağın gizemli Arthur'u gibi, muhteşem ordusunun üzerinde azmanlaşır. O günlerde, iki boyun da başı olan "Büyükbaba" Bhişma herkesçe sevilir, sayılırmış. Kral değilmiş, ama daha önemlisi, kralların yetiştiricisi ve yöneticisiymiş. Bhişma hiçbir zaman kral olmamış ama veliaht olarak doğmuş ve kendi isteğiyle tahttan vazgeçmiş. Olay şöyle gelişmiş.

Tek çocuk olan Bhişma, büyük bir ihtişamla, babası Kral Şantanu'nun meşru mirasçısı olarak yetiştirilmiş. Ama o henüz gençken beklenmedik bir şey olmuş. Babası basit

bir balıkçı kızına tutulmuş!

Balıkçı akıllı ve gururlu bir adammış. Kızını kendi ayarından başkasıyla evlendirmek istemiyormuş. Bunun, kızını küçük düşüreceğini söylüyormuş. Kızı eğer hükümdarla evlenirse yaşamının geri kalanını sarayda geçirecekmiş; bu güzel de, o, sarayda ne olacakmış? Kimse kraliçe diye bakmaz, oğullarının hiçbiri tahta çıkmaya uygun bulunmazmış. Bunları düşünen balıkçı, torunu, Bhişma'nın yerine veliaht yapılırsa kızının kralla evlenmesine razı geleceğini söylemiş. Aksi halde, kralın teklifini ciddiye almayacakmış. Kahramanlar çağında basit insanlar bile ne kadar kendinden emin ve cesur oluyormuş!

Adamın söyledikleri doğal olarak kabul edilir gibi değilmiş. Kral Şantanu, balıkçının kararlı olduğunu görmüş. Teklifini geri çekmiş çekmesine ya güzel bakireyi unutmak ne mümkün! Yüzünden düşen bin parça! Prens Bhişma bile durumun ayırdına varmış ve nedenini öğrenmek istemiş. Çok geçmeden de, saraydan kendine olayı anlatacak birini bulmuş. Umulmadık bir davranış! Bhişma babasının üzüntüsünün nedenini anlar anlamaz arabasını hazırlatıp balıkçının evine gitmiş. İlkin, evlenmekten vazgeçmesinin ona anlatılandan başka bir nedeni olup olmadığını araştırmış. Balıkçı tek nedenin bu olduğunu anlatmış. Kızının ileride kral olacak çocuklar doğurması mümkün olsaymış, Şantanu'nun evlenme teklifini kabul etmesinde bir sakınca kalmayacakmış.

"Durum buysa, çözmesi kolay" demiş prens. "Ben, kızınız Satyavati'nin çocukları için taht üzerindeki tüm hakkımdan seve seve vazgeçerim."

"Ama efendim" demiş balıkçı, "sizin için söz vermek de, tutmak da zor değildir! İyi niyetinize inanıyorum. Ancak gün gelecek evleneceksiniz. Oğullarınız ne olacak? Sırf siz çekildiniz diye onlar da tahttan çekilemezler ya!"

Prens bu sözlerdeki doğruluğu görmüş. Babasının mut-

luluğunun kendisi için dünyadaki her şeyden daha önemli olduğuna karar vererek sessizce yeni bir ant içmiş. "Sana söz veriyorum, balıkçı" demiş, "hiç evlenmeyeceğim. Böylece tahtta hak iddia edecek bir çocuğum da olmayacak. Şimdi kızını babama götürmeme izin verir misin?"

Balıkçı, başı örtülü kızını prense teslim etmiş. Prens, onu anası olarak selamlamış ve arabasına bindirmiş. Arabacının yerine geçerek dizginleri eline almış ve doğruca saraya sürmüş.

Şantanu, evlenmek istediği kızın, uğruna vazgeçtiği oğlu tarafından karşısına getirildiğini görünce gözlerine inanamamış. Nasıl ve niçin geldiğini anlayınca da, oğlunun özverisi karşısında saygıyla karışık ani bir korku duymuş. O'nu, ilk kez o an, muhteşem bir kutsamayla "Korkunç Bhişma" olarak selamlamış. "Oğlum" demiş, "yaşamak istediğin sürece, bundan sonra canına kastedecek kimsenin olmayacağını bilerek yaşa. Ölüm bile, önce senin rızanı almadan sana yanaşamayacak." Babanın ya da ananın dilekleri yazgıyı biçimlendirir. Çok, çok zaman sonra Bhişma, Kurukşetra Gölü'nün kıyısındaki ölüm döşeğinde yalnız yatarken kralın dediği çıkacakmış.

O günden sonra prensin hayatı yarı yarıya keşiş hayatı olmuş. Savaşçı ruhundan ve yeteneklerinden hiçbir şey yitirmeyen Bhişma, ülkesinin düzenini ve halkının dirliğini her zaman ön planda tutmuş. Büyük kahramanlar gibi yaptıklarını asla kendi çıkarı için yapmamış. Krallara taç giydirmek ve krallığı koruyarak hükümdara hizmet etmek onun göreviymiş.

Kraliçe Satyavati'nin iki oğlu olmuş. Ama dulluğunun ilk yıllarında içlerinden biri genç yaşta ölmüş. Herkes kraliyet soyunun sona ereceğini düşünmüş. Bir zamanların basit balıkçı kızı, şimdinin ana kraliçesi, gözyaşları içinde, döne döne, Prens Bhişma'yı sözünden azat ettiğini söyleyerek onu evlenmeye ikna etmeye çalışmış.

Hiçbir güç Bhişma'yı sözünden döndürememiş. Prens, zırhlı bir keşiş gibi komşu bir krallığın prenseslerinin Svayamvara'sına gitmiş. Diğer konukların tümüne meydan okumuş. Yaptığı her dövüşü kazandıktan sonra, kralın üç kızını da alıp, Satyavati'nin oğluna eş olmaları için saraya götürmüş. Bu tuhaf savaşçının güç gösterisini, erdenler soluksuz bir gurur ve hayranlıkla seyretmişler. Bhişma'nın gücü gerçekten de korkunçmuş. Rakiplerini teker teker yere sermiş. Mücevher işli, altın zırhı güneşte parlıyormuş. O bir rakibin ardından diğerini yere serdikçe, kız kardeşlerin en büyüğünün beti benzi atmış. Svayamvara'larında seçim haklarının kalmadığını anlamış.

Bhişma dövüş sonunda, prenseslerle beraber Hastinapura'ya doğru yola koyulmuş. Turnuvanın yenilmez savaşçısı, kızların arabasının yanında at sürüyor, onlarla perdelerin arasından neşeli neşeli sohbet ediyormuş. Davranışları o kadar nazik ve asilmiş ki, en büyük prenses utana sıkıla gizli üzüntüsünü Bhişma'ya açmış. Genç kız meğer bir krala aşıkmış. Seçim töreninde seçileceklerine ve seçeceklerine dair birbirlerine gizlice söz vermişler. Şimdiyse, onları Hastinapura'nın eşleri olmak için kazanan güçlü kol, prensesi sözlüsünden sonsuza dek ayırıyormuş.

Görgülü Bhişma, bunu duyar duymaz zavallı gelini elinden geldiğince teselli etmeye çalışmış ve sözlüsü olan kralı saraya çağırtmak için gizlice ulaklar göndermiş. Birkaç gün sonra evlilik töreni başlamış. Uğurlu zaman gelince, damat ve gelinlere birbirlerini ilk defa görme izni verilmiş. Kız kardeşlerden yalnız ikisi, gözlerini açtıklarında Hastinapura Kralı'nı karşılarında görmüşler. Yazık ki en büyük prensesin sözlüsü Bhişma'nın umduğu ve uğraştığı gibi gelmemiş. Kendine söz veren kadını şimdi başkasıyla

evlenmiş kabul ediyor, onu kendine eş olarak almayı reddediyormuş. Zavallı kadın! Onuru anlatılamaz derecede kırılmış, ama sevdiği adama da kızamamış. Yüreğinin derinliklerinden tanrılara yakarmış. Bir savaşçı olmayı, bir gün savaş meydanında Bhişma ile karşılaşmayı ve onu öldürmeyi dilemiş. Yakarısı kabul olmuş. Böylece, o günden sonra yazgının karanlık gölgesi büyük ve onurlu savaşçının izinden ayrılmamış; ölümün ayak sesleri hep yakınında olmuş.

Hastinapura Kralı, iki kraliçesi ile birlikte yedi yıl boyunca mutlu yaşamış. Yedi yıl sonra ölmüş ve eşleri dul kalmış. Üç oğul vermişler krala: Kör Dhritaraştra, Soluk Tenli Pandu ve Adil Vidura. Bhişma, bir kez daha, kendi oğlu olmayan prenslerin eğitimini ve kendinin olmayan bir krallığın yönetimini üstlenmiş. Dhritaraştra ve Pandu için eş bulmuş ve hükümdarlığın işlerini onlara bırakmış.

Derler ki Gandhara, yani Afganistan* Prensesi, Kör Kral Dhritaraştra'nın eşi Gandhari, kocasının görmediğini duyunca gözlerini kat kat kumaşla bağlamış, tüm yaşamı boyunca açmamaya yemin etmiş. Prensesin yüreği kocasının mahrum olduğu ışığın nimetlerinden yararlanmaya elvermemiş.

Soluk Tenli Pandu'nun karısı ise Pritha ya da Kunti diye bilinirmiş. Beş Pandava kardeşten üçünü, Yudhisthira, Bhima ve Arcuna'yı doğurmuş. Geri kalan ikisi, ikiz Nakula ve Sahadeva, Kunti'nin üvey oğullarıymış. Bu çocukları herkes çok severmiş. Önemli yetenekleri ve müthiş özellikleri varmış. Bhişma da memnunmuş, çünkü prenslerin en büyüğü Yudhisthira'da geleceğin kusursuz yöneticisini görüyormuş. Babaları, Soluk Tenli Prens Pandu'nun ormanda ani ölümü üzerine, Dhritaraştra, genç Yudhisthira'yı iki krallığın da varisi olarak ilan etmiş.

* O dönemde Gandhara, şimdiki Afganistan'a komşu ve onun bir bölümünü içine alan bir ülkedir.

Ne ki, Bhişma'ya 'büyükbaba' diyen Pandava ve Kuru ailelerinin içinde yüreği bulanık biri varmış. Bu, Kurular'ın başı, Kral Dhritaraştra'nın yüz bir çocuğundan en büyüğü Duryodhana imiş.

Bütün prens kuzenler birlikte büyümüşler. Aynı dersleri görmüşler. Birlikte oynayıp birlikte eğlenmişler. Pandavalar'ın ikincisi Bhima öyle güçlüymüş ki, tek başına aynı anda on Kuru'yu suyun altında tutabilirmiş. Bu bile Duryodhana'yı kızdırır, hırslı prens hıncını hiç alamaz, Bhima her zaman kazanırmış. Böyle özellikli olan yalnız Bhima değilmiş. Genç Yudhisthira, görgüsü ve mertliği ile gönüllere taht kurmuş. Arcuna ise, girişti̇ği her işte tuttuğunu koparırmış; içlerindeki en yetenekli okçu oymuş ve hocaları Brahman Drona'nın gözdesiymiş.

Genç Kuru önderinin böyle başarılar karşısında kıskançlığa kapılması doğalmış ama hiç onurlu değilmiş. Duryodhana aslında yürekli ve becerikli, bir prens gibi atılganmış, ama gerçek savaşçıların neşeli kişiliğine ve cömert yüreğine sahip değilmiş. Yapısında hainlik varmış ve içinde usta bir kurnazlık damarı atarmış. Kusursuz bir dost olamayacak kadar acımasız bir düşmanmış.

Çok, çok uzun zaman sonra Bhişma ölüm döşeğindeyken, ölmek üzere olan her insana olduğu gibi, yaşamı gözlerinin önünden akıyormuş. Büyük savaşçı, oğullarının gençliklerini görmüş ve onları Büyük Savaş'a sürükleyen nefretin kaynağını bulmuş. Duryodahana'nın yaşamındaki her yıl, acımasızlığını bir kat daha arttırmış ve hıncını almak için uğraşıları ahlaksızlık boyutlarına varmış.

Bir keresinde Bhima'yı zehirlemeye çalışmış. Neredeyse başarıyormuş. Prens, sekiz gün ölü gibi yattıktan sonra ayağa kalkmış. Başka bir sefer, Pandavalar'ı analarıyla birlikte bir eve kapatıp, evi de ateşe verme gibi korkakça bir şey tasarlamış. Bunu da başarıyormuş ki, Pandavalar, amcaları Vidura'nın uyarısı sayesinde kaçıp bir çömlekçinin

kulübesine sığınmışlar.

Her şey Pandavalar'a karşı iken, gerçek büyüklüklerini kanıtladıkları zaman işte bu zamanmış. Pançala Kralı'nın kızı Draupadi'nin Svayamvara'sına katılıp, Hindistan hükümdarlarının tüm varsıllıklarına ve görkemlerine karşın, büründükleri dilenci kılığında prensesi almışlar. Draupadi, böylece gelin gittiği eve kusursuz bir eş gibi uğurlu gelmiş.

Pandavalar, seçim turnuvasında diğer şeylerin yanında, tanımanın ve sevmenin Hazreti İsa'yı görmeye hak kazanmak gibi olduğu kişinin de ilk defa ayırdına varmışlar.

Saraylı konukların en saygınları içinde, Vrişniler'in kralı olan amcasının yanında, gece gibi kara bir beden sarılara bürünmüş oturuyormuş. Bu, Kutsal Savaşçı Efendi Krişna imiş. Beş kardeşe bakmış. Onların gösterişsiz kılıklarına aldanmamış, bir bakışta kim olduklarını anlamış. Arcuna'nın alnında, kendisinin harika biçimini Evrensel Biçim olarak tanıyacağının yazdığını görmüş. Kulaklarında, çağlar boyu adıyla birlikte anılacak tapınma ezgisinin nağmeleri uğuldamaya başlamış.

Arcuna savaş alanındaki aydınlanmasının ortasında "Selam Sana! Selam! Binlerce kez selam! Ve tekrar ve yine Sana selam!" diye çığıracakmış. "Utku Seninle olsun, doğuda ve batıda! Evrendeki tüm utkular Senin olsun! Çünkü Sen, güçte sonsuz, istençte sonsuz olansın! Her şeyi Sen kaplarsın; Sen her şeysin!" Ardından, anıların kalabalığı içinde ezgi değişecek ve kul şöyle yakaracakmış, "Ah! Geçmişte, ya saygısızlıktan ya da sevgimden Sana, ey Krişna, ey Yadava,* ey Sevgili, diyerek ne kadar da cahillik etmişim. Sana yalnız ölümlü bir arkadaş gözüyle bakmışım! Tanrısal büyüklüğünü bilememişim! Şimdi yalvarırım Sana, ey Tanımsız, beni bağışla!.."

* Yadava, Krişna'nın soyunun adıdır (Ç.N.).

Geçmişi, şimdiyi ve geleceği önünde açık bir kitap gibi gören Krişna, dostluğunun örtüsünü Pandava Kardeşler'in üzerine, Draupadi'nin Svayamvara'sının o ilk anında atmış. Tüm bunlar, ölmek üzere olan Büyükbaba'nın gözlerinin önünden düşte görülen bir oyun gibi geçmiş.

Draupadi'nin akrabalarıyla aralarında oluşan ilişkiden güç alan ve Krişna'nın dostluğuyla korunan Vrişni eyaletinin güçlü yöneticileri Yudhisthira ve kardeşleri, adlarını ve onurlarını geri kazanma zamanının geldiğini düşünmüşler. Sağ oldukları haberi Hastinapura'ya ulaşmış. Yeğeninin alnından kan davası lekesinin temizlendiğine şükreden Bhişma, Dhritaraştra'nın Pandavalar'ı geri çağırması ve krallığın yarısını onlara vermesinde ısrar etmiş.

Bu günler, İndraprastha'nın kurulduğu günlermiş. Yudhisthira'ya, Yamuna yönünde uzanan, ormanlarla kaplı, vahşi bir alan olan bu bölge verilmiş. Ancak genç kahramanlar öyle dayançlı, öyle üretken, ağabeyleri de yönetimde öyle becerikliymiş ki, bu güçlü şehir kısa süre içinde yükselmiş. Şehrin temelleri öyle sağlammış ki, çağlar geçmesine rağmen surları ayakta kalmış. Surları öyle güçlüymüş ki, hiçbir ordu geçememiş. Konuşlandığı bölge de öyle iyi seçilmiş ki, üstünde ya da komşu illerde daima Hint yöneticilerin bayrakları dalgalanmış. Bhişma bunları tek tek hatırlıyormuş.

Yeni başkentlerini kurma işi bittikten sonra Pandavalar, tüm çevre krallıkları bir yönetim altında toplayıp, bağlılık andının içileceği bir Kraliyet Kurban Töreni hazırlamışlar. İmparatorluğun kutlama töreni gözlerinin önünden geçerken, Bhişma gülümsemiş.

Ne ki İndraprastha'nın ışıltısı ve Bağlılık Sunma Törenleri'nin görkemi Duryodhana'nın kıskanç yüreğinde sayısız yeni yaralar açmış. Öfkeyle, amca oğullarının sonunu hazırlamaya karar vermiş. Torununun böyle kötü kalpli ve korkakça davranarak kuzenlerine karşı birtakım planlar

içinde olduğunu hatırlayan Büyükbaba'nın yanakları utançtan kızarmış.

Günlerden bir gün, Kraliçe Gandhari'nin kardeşlerinden biri Duryodhana'ya, Yudhisthira'yı kendisiyle bir zar oyununa davet etmesini önermiş. Kraliçenin kardeşi zarda çok hünerliymiş. Kuru zarında hile yapacak, böylece Pandavalar'ın tüm varlığını kazanacak, bunu da oyunun talihsizliği olarak gösterebileceklermiş. Genç hükümdarın, pek başarılı olmasa da kumar oynamayı sevdiği biliniyormuş. Hem, resmi olarak yapılacak böyle bir meydan okumayı geri çevirmez, savaş çağrısı kadar kutsal sayarmış.

İleti ivedilikle kendisine sunulmuş, genç Yudhisthira da kabul etmiş. Böylece Pandava Kardeşler, Draupadi ile birlikte ölüm oyunu oynamaya Hastinapura'ya gitmişler. Şehre vardıklarında Yudhisthira, karşısında Duryodhana'yı değil de bir başkasını görünce bir an için duraksamış. Ama kendine yapılan meydan okuma aklına gelmiş ve onurun tüm tatsızlıklarını göğüslemesi gerektiğini düşünerek ortaya para koymuş ve zarları atmış. Para koymuş, atmış ve kaybetmiş! Tekrar, tekrar, daha büyük bedellere oynamış. Gözünü kazanma hırsı bürümüş. İşin içinde hile olduğu aklının ucundan bile geçmiyormuş. Her atışında kaybı büyümüş, oyunu hep karşı taraf almış. Hastinapura'ya Hindistan'ın Baş Hükümdarı olarak giren Yudhisthira, kısacık bir saat içinde varını yoğunu yitirmiş. Kardeşleri ve karısıyla birlikte Duryodhana'nın kölesi olmuş.

Kurular, vakit yitirmeden ilk onursuz davranışlarını sergilemişler. Genç kardeşlerden biri, Draupadi'yi oyuncuların huzuruna getirmeye, kraliçenin odasına yollanmış. Onun o güzel saçlarına dokunmaya cüret eden yabani eller, karşı koymaya çalışan kraliçeyi sürüyerek huzura getirmiş. Unutmamalı ki baş her zaman kutsaldır; hele ki Draupadi'nin çok az zaman önce, kocasının taç giyme törèninde yağlı suyla yıkanmış başıysa...

Korkunç olay gittikçe beter olmuş. Pandavalar'ın iyice aşağılanmalarını isteyen, ama gerçekte kendi sonunu hazırlayan aynı kaba eller, kraliçenin saçına saygısızlık ettikleri yetmiyormuş gibi, sarisini de çekip almaya, böylelikle, onu halk önünde başı açık bırakmaya kalkışmış. Draupadi yüreğinin içinden Krişna'ya seslenmiş. Onun adına sıkı sıkı tutunmuş. Ve işte! Kendini bilmez ellerin asıldığı başörtüsü mucizevi biçimde çoğalmış. Yüzlerce binlerce örtü açılmış başından, ama kraliçe yine de örtülü kalmış. Kraliyet ailesinin başıbozuk bireyleri, kendi istençleri dışında utanca bürünmüşler. Pandavalar da, yenilginin getirdiği sessiz acıyla öfke kusarak Duryodhana'ya bağlılık andı içmişler.

Tam o sırada ani bir sessizlik olmuş ve herkes ayağa kalkmış. Yaşlı ve kör Dhritaraştra, Bhişma'nın yardımıyla bacakları titreye titreye oğlunun huzuruna gelmiş. Duryodhana'ya ellerini uzatırken görmeyen gözlerinden yaşlar süzülüyormuş.

"Oğlum! Oğlum! Bu yaptığın delilik!" diye ağlamış. "Bilmez misin ki, bir ananın hayırduası kişiyi doğru yola, kederi ise çıkmazlara sürükler? Niyetin iyi ve huzurlu günlerinden vazgeçip, bu gururlu ve çaresiz eceye hakaret ederek babana ve evine bela mı getirmek?" Ardından, sanki bahtsız kadının gönlünü azıcık da olsa kazanarak gelecek felaketi boşuna bir çabayla engellemeye çalışır gibi, Draupadi'ye dönmüş kral. Titreyerek, "Konuş kızım!" diye buyurmuş. "Benden üç şey iste. En azından hâlâ isteyeceğin şeyleri sana geri verme hakkım var!"

Kahraman Pandava gelini bedenini doğrultmuş. Harikulade sesinin açık ve soğuk tonları salonda çınlamış. "Ben, özgür bir kadın olarak konuşuyorum, ey kral" diye başlamış. "Kendini köleliğe satan kişinin özgür olanlar üzerinde gücü yoktur. Yudhisthira ilkin kendi özgürlüğünü verdi. Bu yüzden, karısınınki üzerinde hak iddia edemez." Kral onaylar gibi başını sallamış ve Draupadi devam

etmiş, "O halde Yudhisthira'nın özgürlüğünü dilerim ki, oğullarımdan hiçbiri babalarının üzerinde hak iddia edemesin!"

"Kabul" demiş Dhritaraştra kısaca. "Tekrar dile."

"İkinci olarak aynı şeyi dört kardeşi için de diliyorum, tüm silahlarıyla birlikte."

"Bu da kabulüm" demiş kör kral; "peki maldan mülkten ne dilersin?"

"Hayır" demiş soylu Draupadi, gözlerinde küçümseme ve gurur ışıkları çakmış. "Başkaca bir dileğim yoktur! Pandava Kardeşler özgür olarak doğru yolu bulurlar. Kimseye borçlu kalmalarına gerek yok!"

Dhritaraştra, kraliçenin cesareti önünde eğilirken, üzerinden soğuk bir esinti geçmiş gibi ürpermiş. Lütfunun reddilmesini, evinin üzerine çöreklenen korkunç bir lanet olarak görmüş. Ne ki Duryodhana'nın ruhu, düşmanlığı yüzünden, ana babasının gözlerinden daha körmüş şimdi. Öfkeyle ileri atılmış.

"Dur baba!" diye bağırmış, kendini Dhritaraştra'nın önüne atarak. "Eğer bana da bir lütufta bulunursan bu telafiye katkım olsun istiyorum. Tamam, Pandavalar ve gelinleri özgür kalsınlar, ama bedel olarak on iki yıl boyunca ormanda yaşasınlar. On üçüncü yıllarını da istedikleri herhangi bir yerde, kimliklerini gizleyerek geçirsinler. Bu on üç yıl sonunda, ben ya da arkadaşlarım tarafından yakalanmamışlarsa gerçekten özgür kalsınlar. Ancak onların izini bulursak, bir on iki yıl daha sürgün cezası çeksinler. Bunun için bir zar daha atalım!"

Herkes soluğunu tutarak kralı beklemiş. Acaba ne yapacakmış? Hangi tarafı tutacakmış? Bir dakika önce, Draupadi'nin de yardımıyla oğlunun başlarına doladığı belayı defetmek üzereymiş. Şimdi ise, arkasından yas getirecek kötülüğün gölgesi, hepsini avucunun içine almakla tehdit ediyormuş. Nerede duracakmış kral, hangi tarafı tutacak-

mış?

Vah ki vah! Oğlunun aceleci tutumundan etkilenen kral, olumlar gibi başını sallamış. Yudhisthira kabul etmiş. Ölümcül zar bir kez daha atılmış ve kaybedilmiş!

Pandava Kardeşler, kralı selamlayıp gitmeye davranmışlar. Kral "Ama" diyerek elini, onları durdurmak için elini kaldırmış. Orada bulunan tüm soyluların duyması için yüksek sesle konuşarak, "Ama eğer oğlum yerinizi bulmakta başarısız olursa, ey yiğitler, on üç yılın sona erdiği gün, bilin ki dün sarayıma geldiğiniz gibi özgür insanlar ve hükümdarlar olarak evinize ve imparatorluğunuzun başına dönmek hakkınızdır."

Duryodhana ve çevresine toplanmış serkeş saray adamları kralın gereksiz gördükleri cömertliği karşısında sinirden dudaklarını kemirmişler. Ama söz bir kere ağızdan çıkar ve bunun geri dönüşü yoktur. Beş kardeş saraydan ayrılmış. Uzak odasındaki Pritha ise, oğullarına on üç yıl için uğurlar olsun diyormuş.

Bhişma'nın gözlerinin önünden bu sahneler de akıp geçmiş. Her şeyi hatırlıyormuş.

Pandavalar için on iki yıllık orman yaşamı göz açıp kapayıncaya kadar geçmiş. Bir de Draupadi'nin küçük düşen kadınlık gururu olmasaymış, bunlar bulutsuz mutluluk yılları olacakmış. Büyük keşişler ve bizzat Krişna, inzivadaki kardeşleri ziyarete gelmişler. Kardeşler de, sık sık eğlenceli hac yolculuklarına çıkmışlar. Bir keresinde, Duryodhana ve koruması, şans eseri bulundukları, Pandavalar'a komşu bir diyarı gezerken başları belaya girmiş ve esir düşmüşler. Kötü durumlarını duyan Pandava Kardeşler, bir baskın düzenleyip Duryodhana'nın Hastinapura'ya geri dönmesini sağlamışlar.

Aman, Duryodhana bu geziden bir sinirle dönmüş ki, sormayın! Gözlerinin önünden Duryodhana'nın eve dönüşü geçen Bhişma, kendi kendine üzüntüyle gülümsemiş.

Prens nasıl da yere oturup yemek yemeyi reddetmiş! En sonunda ayağa öyle bir kalkmış ki, görenler yüreğinde öç almak için yeni umutlar besleyip planlar kurduğunu düşünmüşler.

Ormanın içinde hiçbir insanın ayak basmadığı ıssız bir yer varmış. On iki yıl sona ererken Yudhisthira ve kardeşleri buraya gelmişler. Silahlarını, kefene sarar gibi bezlere sarıp ağaçlara asmışlar. O günlerde ölenlerin bedenlerini böyle yapmak adettenmiş. Ardından, komşu bir kralın evinde hizmetkâr olarak iş bulmuşlar. Bu biçimde gizlenerek son yılı da geçirmişler.

On üç yıl böylece geçmiş ve Pandava Kardeşler krallıklarını geri istemişler. Yazık ki, saray danışmanlarının başı, uzun süredir Duryodhana olacak hainmiş. Dhritaraştra'nın kişiliğindeki zayıf nokta da yıllarla beraber büyümüş. Artık oğlunun etkisinden çıkamıyormuş. İndraprastha ve krallığın yarısı için mahkeme kurulmuş. Kralın sözleri tüm belleklerde hâlâ tazeymiş. Krişna mahkemeye bizzat katılarak hakça olanın yapılması gerektiğini söylemiş. Krallığın başkanı olarak Bhişma, sert bir ifadeyle anlaşmayı bozmanın ve Krişna'nın birliklerine meydan okumanın tehlike getireceğini belirtmiş. Duryodhana yalnız o an bile doğru davransa, kendini ve malvarlığını kurtarabilirmiş gibi geliyor insana. Ama insan ilişkilerini yöneten yazgı her şeyi önceden kurar. Çıldırmış gibi, yola gelmeyi reddetmiş Duryodhana. Ordusunu toplama ve savaş için diğer hazırlıkları yapma işine hız vermiş. Bhişma ise, kralına duyduğu bağlılık yüzünden baş kumandan olmayı kabul etmek zorunda kalmış.

Ölmek üzere olan Bhişma, bu anı hatırlayınca gözlerini kapatmış olmalı. Yıkımın görüntüsü öyle canlıymış ki, anılara sığmamış. Saldırı boruları, atların kişnemeleri, fillerin ayak sesleri, okların vızıltıları yaşlı savaşçının kulaklarındaymış hâlâ. Kurular'ın kara sonlarını görüyormuş. Dur-

yodhana'nın kendi zalimliği ve yanlış yönetiminden kaynaklanan ve Dhritaraştra'nın onurunu zamanın girdabında boğan kara sonu görüyormuş.

Gerçek savaş meydanı buymuş. Ve Bhişma'nın zihni, bu meydanın üzerinde Hindistan'ın o güne dek gördüğü en büyük orduları savaşırken bir kez daha görüyormuş. Bir yanda kendisinin, Drona ve diğerleriyle yönettiği Duryodhana birlikleri, diğer yanda beş kardeşin oğulları ve yandaşlarıyla başı çektiği Pandava ordusu... Komutanların arabalarını süt beyazı atlar çekiyormuş. Her birinin tepesinde önderin simgesini taşıyan bayrak dalgalanıyormuş. Bhişma'nınki büyük bir palmiye ağacı, Arcuna'nınki işlemeli bir maymunmuş. Diğerlerininki aslan kuyruğu, boğa, tavus kuşu ve fil ipiymiş. Her yiğidin ve arabacısının elinde birer ak deniz minaresi kabuğu varmış. Savaş işaretini duyan herkes, kabuğu dudaklarına götürüp nefeslerinin sonuna kadar üfleyerek karşılık veriyormuş. İki orduda da, eski Hindistan'ın gerçek surları fillerden oluşmuş büyük birlikler varmış. Her birinin üzerinde, o günün savaşlarında dokunulmaz olarak kabul edilen sürücüler oturuyormuş.*

Savaş başlamış. Bölükler, bir dizi kör dövüşü canlandırır gibi saç saça baş başa birbirine girmiş. Komutanlardan biri, karşı ordudaki bir askeri gözüne kestiriyor, birliğiyle birlikte saldırıyor, tüm düşman askerleri ölene ya da geri çekilene dek vuruşuyormuş. Savaş, böylece Kurukşetra'nın geniş düzlüklerinde bir o yanda bir bu yanda dokuz gün boyunca sürmüş. Pandava Kardeşler, Büyükbaba Bhişma sağken savaşı alamayacaklarını anlamışlar.

O gece karanlık çöktüğünde, iki tarafın da askerleri akşam yemeklerinin piştiği ateşlerin çevresinde yarenlik edip şarkı söylerken, yaşlı Koruyucu, çadır kapısının ya-

* Denetimsiz filler ürküye kapılıp önlerine geleni ayrım yapmadan ezip geçebilir.

vaşça açılması ve beş kardeşin sessizce içeri girmesiyle irkilmiş. Yüreği, oğulları kadar çok sevdiği Pandava Kardeşleri görünce sevinçle dolmuş. Onlara oturmalarını buyurmuş. İçlerinde en sevdiği Arcuna imiş. İnsanlar ve krallıklardan yüce yetkeyi her zaman elinde taşıdığından Yudhisthira için de özel bir sorumluluk duyuyormuş.

Büyük savaşçı kardeşlerin söze başlamalarını beklemiş. En büyük kardeş sessizliği bozmuş. "Büyükbaba" demiş, "siz Kuru birliklerinin başında kaldıkça zafer kazanmamız olanaksız. Herkes bilir ki, Yama bile ilkin sizin onayınızı almadan yanınıza yaklaşamaz. Buraya bu nedenle, sizden ölüm izni almaya, sizi nasıl öldüreceğimize dair bir yol göstermeniz için yalvarmaya geldik. Geçen dokuz gün boyunca tüm çabalarımız sonuçsuz kaldı."

Yaşlı asker nazikçe gülümsemiş. Bu, özgürlüğe kavuşacağı anın geldiğini gösteriyormuş. Yaşamı kendi ellerindeymiş. Şimdiye kadarki uzun yıllar boyunca görevinden kaçarak dünyaya veda edeceği bir durum olmamış. Ama şimdi her şey değişmiş. Kurular'ın sonu gelmeli, Pandavalar utkuya kavuşmalıymış. Kişi olayların akışını değiştiremezmiş. Yaşamasını gerektiren bağlılık, şimdi onu ölüme çağırıyormuş. Çile saatleri bitmek, dinlenme saatleri başlamak üzereymiş.

"Doğrudur çocuğum" demiş Yudhisthira'ya, "Kuru birliklerini ben yönettikçe utkuyu aramaya çabalamak boşuna. Silahlarım bende durdukça ve yaşam için savaştıkça beni öldürmeniz de olanaksız. Yalnız bazı şeyler var ki, karşılarında silahlarım düşer. İyi dinleyin. Korkanlara, yaralanarak veya hastalanarak zayıf düşenlere, merhamet dileyenlere ve kadınlara el kaldırmam. Eğer yarın bana bunlardan birinin arkasından saldırırsanız beni yenebilirsiniz."

Bunun üzerine beş yiğit, Şikhandi derler, kadın doğmuş ve tanrıların özel bir lütfuyla savaşçılık mertebesine yükselmiş bir askeri hatırlamışlar. Bhişma'nın bahsettiği

Şikhandi olmalı diye düşünmüşler. Onuncu gün Arcuna'nın kadın savaşçının arkasında dövüşüp Bhişma'yı oklarla delik deşik etmesi kararlaştırılmış. Planlar tamamlanırken genç savaşçının üzerine bir sevgi ve vicdan azabı bulutu çöreklenmiş. Bhişma'nın dizinin dibinde oynadığı günlerdeki gibi, çocukluğun kırık diliyle konuşmaya başlamış. Bir zamanlar nasıl onun kucağına atlayıp "Baba!" diye seslendiğini, onun da "Hayır küçüğüm, ben babanın babasıyım" diye sevecenlikle karşılık verdiğini anlatmış. Kendisini böyle seven birine, o sevgili savaşçının göğsüne ölüm okunu nasıl saplayacakmış? O an Arcuna'ya soylu görevini hatırlatan ve yarınki zorlu sınav için cesaret veren yine Bhişma olmuş.

Güneş pırıl pırıl yükselmiş ve savaş başlamış. Bhişma dövüşe girmiş. Nereye giderse gitsin Arcuna'nın süt beyazı atların çektiği arabası onu izliyormuş. Şikhandi en önde, Arabacı Krişna'nın yanında duruyormuş. Arcuna, erden savaşçının arkasından soyunun atasına ok üstüne ok atıyormuş. Bir kadına el kaldırmayı küçümseyen Bhişma, her tekerler dönüp fırsatı yakaladığında, gülerek Arcuna'ya nişan alıyormuş. Etine iyiden iyiye saplanan oklar ona oyun gibi geliyormuş. Güneş batmak üzereyken ölümcül atış gelmiş. Arcuna'nın oklarından biri dosdoğru büyük savaşçının kalbini bulmuş ve Bhişma arabasının üzerinden yere düşmüş.

O an bile ölüm, Bhişma'ya yaklaşamamış. Düşerken güneş yılının karanlık yarısında, büyük ruhlar için uğursuz sayılan bir dönemde ölmekte olduğunu ayırımsamış Koruyucu. Altı ay daha sağ kalıp yaz yarısında ölmeye karar vermiş.

İki tarafın da önderleri, ateşkes göstergesi olarak zırhlarını çıkarıp Bhişma'nın çevresine toplanmışlar. Onu daha rahat bir yere taşımak istemişler, ama yaşlı savaşçı karşı çıkmış. "Bir yiğidin yatağı düştüğü yerdir" demiş. "Başka yer istemem. Yalnız bir yastık verin." Arkasına isabet eden

Arcuna'nın okunun saplandığı yerden bir pınar fışkırmış.

okların üzerinde yatıyormuş. Omuzları yukarıda kaldığından başı arkaya sarkıyormuş. Çevresindekiler koşup yastık getirmişler. Yastıklar, işli, süslü kral yastıklarıymış. Yaşlı, eren savaşçı başını sallamış. Onun sert yatağının mimarı olan, şimdi ise üzüntüsünden tek kelime edemeyen savaşçıya bakarak "Arcuna, çocuğum" demiş. Arcuna isteğini hemen anlamış ve toprağa üç ok daha saplamış. Güçlü okçunun istediği yastık böylece hazır olmuş.

Bhişma bir oh çekmiş. Çevresine bir siper kazılmasını, çadır ya da başka bir şey olmaksızın orada, öleceği güne kadar ibadet edebilmesi için yalnız bırakılmasını istemiş. Ertesi gün, suya gereksindiğinden Arcuna'yı tekrar çağırmış. Bu kez, Arcuna'nın okunun saplandığı yerden bir pınar fışkırmış. Böylece Bhişma, dünyadan ayrılacağı güne kadar kulaklarının dibinde şırıldayan su sesiyle sakinleşmiş. Kurukşetra'nın ıssız düzlüğünde hâlâ ışıldayan efsanevi, büyük göl işte böyle oluşmuş.

Bhişma'nın geri kalan yaşamıyla ilgili konuşurken insanlar bugün bile soluklarını tutarlar. Savaş, onurlu askerin yanı başında sekiz uzun gün daha sürmüş. Sonunda Kurular'ın başları üstündeki ilenç yüklü bulutlar yeryüzüne inmiş. Dağılırlarken tüm Kurular'ı alıp götürmüşler. Utku, Pandavalar'ın olmuş. Beş kardeş, düşmanlarının tümü cansız yatarken zaferle ayakta duruyorlarmış. Bundan sonra savaş dalgası Kurukşetra'yı terk etmiş. Bhişma, uzun güneşli günler ve yıldızlı geceler boyunca nöbetini sürdürmüş. Bu arada, Pandavalar için devlet işleriyle dolu aylar geçmiş.

En sonunda Yudhisthira, -yine yeni başa geçmiş, ama bu sefer emrinde eskisinden daha geniş bölgeler bulunan bir hükümdar olarak- bir kez daha kardeşleriyle birlikte işlerin başına dönmekte ve ölmekte olan atalarını Efendi Krişna ile birlikte ziyaret etmekte özgürmüş. Genç yönetici, üç nesil hükümdara tanıklık etmiş bu büyük savaşçının

hayırduasını almayı ve uzun birikimler sonucu kazanılan siyaset sanatı bilgisini kendisine aktarmasını diliyormuş.

Kutsal Savaşçı, otayan elleriyle savaşçı erenin yakıcı yaralarına serinlik ve huzur vermiş. Böylece Bhişma'nın zihni gençliğindeki gibi berraklaşmış ve sesi eski gücüne kavuşmuş. Tüm bilgisini, yaşlılığında oğul gibi benimsediği kardeşlere aktarmış.

Elli gün sonra Pandavalar, Bhişma'yı bir kez daha ziyaret etmişler. Bu sefer ölüm zamanının geldiğini biliyorlarmış. Büyükbaba, ölmeden önce son hayırduasını yine Yudhisthira'ya fısıldamış ve ona krallığın ağır görevlerini miras bırakmış. Ölürken tüm düşüncelerini Krişna'ya yoğunlaştırmış. Hindistan'ın yüreğinde ve usunda Korkunç Bhişma olarak ebediyen yaşayacak büyük ve amansız savaşçı, böylece sonsuzlukla birleşmiş. Yaşadığı gibi ölmüş ve öldüğü gibi yaşamış, alnı açık ve korkusuzca.

Yudhisthira'nın Cennete Yükselişi

Krişna öldüğünde, Arcuna'nın tüm dünyası kararmış. Büyük yayı Gandiva'yı artık geremiyor, gereksindiğinde tanrısal silahlarına ulaşamıyormuş. Çünkü zihnini bir türlü toparlayamıyormuş. Kendinin de sonunun geldiğini anlamış. O ve kardeşleri yaşamlarının en büyük amacını başarıyla gerçekleştirmişler. Artık zaman dünyadan ayrılma zamanıymış.

Herkes bilir ki, gönenç günleri sürdükçe anlayış, cesaret ve iç görü oluşur bizde. Felaket saati geldiğindeyse hepsi kişiyi terk eder. Böyle şeylerin köklerinde Zaman vardır. Evrenin tohumu Zaman'dır. Canı istediğinde her şeyi geri alan da Zaman'dır. Arcuna, bu nedenden, bir zamanlar yenilmez silahlarının kendisine geldikleri yere, kendilerine ait olan utkuları kazanarak döndüklerini görmüş. Onları kullanacağı zaman yaklaştığında, kendiliklerinden ellerine döneceklerini anlamış. Bu arada ona ve dört kardeşine dü-

şen, en yüksek amaca erişme yolunda kararlı davranmakmış.

Yudhisthira, bu konuda Arcuna'ya tamamen katılıyormuş. "Göreceksin" demiş ona, "halkaları birbirine bağlayan Zaman'dır. Ve düğümleri Zaman çözer." Kardeşleri sözlerindeki imayı anlayıp tek bir sözcükle karşılık vermişler, "Zaman! Zaman!" Pandavalar ve Draupadi, böylece hükümdarlığın kendileri için bittiğine karar vererek tahtın yeni sahibini hızlıca belirlemişler. Kentlilerin ve kendilerine bağlı boyların ricalarını geri çevirmişler. Veliahtlar yanlarında birer vezirle değişik merkezlere yerleştirilmiş. Krallığa veda edilmiş. Yöneticiler olarak görevlerini böylece yerine getiren Yudhisthira ve kardeşleri, Draupadi ile birlikte kendilerini kişisel ibadetlerini gerçekleştirmeye vermişler. Yalnızca huş ağacı kabuklarından giysiler giyip günlerce oruç tutmuşlar ve rahiplerin hayırduasını almışlar. Sonra her biri, evlendiğinde kendisi için yakılan ve o günden beri karısıyla birlikte tapınıp beslediği ateşi, evindeki sunağından alıp kutsanmış suya atmış. Bu, onların dünyadaki son işleri olmuş. Bunu yerine getirdikten sonra yüzlerini doğuya çevirmişler. Sarayda toplanmış tüm kadınlar gözyaşlarına boğulmuş. Ama kardeşlerin yüzlerinde öyle büyük bir mutluluk parlıyormuş ki, gören herkese, Pandavalar zarda kaybettikleri günkü gibi beş parasız, ormandaki sürgün yaşamlarına gitmek için Hastinapura'yı bir kez daha terk ediyormuş gibi gelmiş. Bir grup kentli ve saraylı hanımefendiler bir süre peşlerinden gitmiş. Ne krala seslenmeye cesaret edebilmişler ne de geri dönmeleri için yalvarmaya. Bir süre sonra kentliler çekilmiş. Geride kalacak Pandava ailesi bireyleri yeni kralın çevresine dizilmişler. Yönetici ailelerin kızları olan kraliyet gelinleri, korumalar eşliğinde babalarının krallıklarına doğru yola koyulmuşlar. Tahta çıkan yeni hükümdarla akraba olanlar ise arkasına dizilmiş. Böylece herkesle vedalaşan Yudhisthira, Bhima, Arcuna ve ikiz Na-

kula ve Sahadeva, son bir kez geride bıraktıkları dünyaya bakmışlar ve arkalarında Draupadi ile yollarına devam etmişler. Yudhisthira aslında yedi kişilik bir gruba önderlik ediyormuş; peşlerinden onları bırakamayacak kadar çok seven bir de köpek geliyormuş.

Yolculuk uzun ve çetinmiş. Bir gün önce dünyanın tüm kaynakları emri altında olanlar, şimdi yalınayak ve huş ağacı kabuğundan basit giysiler içinde yürüyorlarmış. Uzak kuzey dağlarında inzivaya çekilmekmiş niyetleri. Ama daha önce, terk ettikleri topraklara, çevrelerinde törensel bir çember çizerek ibadet edeceklermiş. Giysilerinden başka bir şeyleri yokmuş. Yalnız Arcuna, bırakmaya gönlü elvermediği yayı Gandiva'yı ve iki tükenmez sadaklık okunu taşıyormuş. Böylece günler geçmiş. Küçük hacı grubu, doğudaki büyük denizin kıyısına ulaştığında, karşılarına birden dağ gibi biri çıkmış. Önlerindeki yolu kapatan, Yedi Alaz Tanrısı Agni imiş. Pandavalar ellerini kavuşturup Agni'nin vereceği emirleri beklemişler.

"Ey Arcuna!" demiş Orman Yutan, "Okyanus'tan senin için Gandiva'yı getirdim. Şimdi onu tekrar Okyanus'a göndér. Gandiva, Krişna'nın diski ile birlikte dünyadan yok olsun! Ama bil ki, zamanı gelince, kendiliğinden yine senin ellerine gelecektir!" Böyle buyruk alan Arcuna, kardeşlerinin de ısrarıyla öne çıkmış ve denizin kıyısında durarak, paha biçilmez yayı Gandiva'yı ve iki tükenmez sadaklık okunu denize fırlatmış. Bu yüce özveriyle tatmin olan Ateş Tanrısı gözden yitmiş.

Hacılar, ibadet çemberi tamamlanıncaya kadar yürümeyi sürdürmüşler. Tuzlu sudan güney batıya dönmüşler. Oradan yönlerini kuzeye çevirmişler. Krişna'nın sevdiği şehir Dvaraka'dan geçerken, kentin sular altında kaldığını görmüşler. Kehanetin dediği gibi, bildikleri her şey bir düş gibi geçip gitmekteymiş. Sonunda düşünen tinlerin evi Himalayalar'a varmışlar. Burada, zihnin durgunlaşıp sessizle-

şebileceği ve kişinin kendine odaklanabileceği ormanlar ve karla kaplı doruklar varmış. İleride, puslu kuzeyde Tanrıların Dağı Meru uzanıyormuş. Pandavalar'ın, amaca ulaşmakta kararlı adımlarla vardıkları bu yerde, yaşamlarının tüm hataları biçime gelmiş ve meyve vermiş. Günahları önemsizmiş, kimileyin boş bir düşünce, kimileyin gereksiz bir büyüklenme. Önemsiz olmalarına rağmen yaşamlarının kusursuz olmasını engelliyorlarmış. Yiğit hacılar, birer birer ölümlü bir donuklukla donuklaşmışlar, kesilmişler ve düşmüşler. Bir tek Yudhisthira'nın -halkının ona seslenmekten hoşlandığı gibi, "Adalet ve Doğruluk Kralı"nın- açık zihninde, insan davranışının eğitilmiş anlama yetisi sayesinde, başlarına gelen felaketler, nedenleriyle aydınlanmış.

Derler ki, o bile kusurlu olanın sıradanlığından kurtulamamış. Toprağa bastığı ayağının birinde ölüm sancısını duyumsadığında, lekesiz doğruluğunun üzerine düşen bir gölgeyi anımsamış.

Adil kral, yine de doğruya başkaldıramazmış. Ne gözyaşı dökmüş, ne iç geçirmiş. Bunlar yerine, yoldaşlarının her yenilgisinde ereği daha açık ve daha güçlü parlamış. Arkasına bakmadan, peşinde köpek, yolunu sürdürmüş.

Birdenbire öyle bir gökgürültüsü işitmiş ki, köpekle birlikte dağın yamacında kalakalmış. Üzerlerine doğru bir ışık bulutu geliyormuş. Bulut iyice belirginleştiğinde, içinde Göklerin Efendisi İndra, arabasının üzerinde belirmiş.

"Ey Bharata Soyu'nun önderi! Bu ölümlü biçiminle cennete girmen buyrulmuştur. Oraya bu arabayla yükseleceksin!" demiş tanrı.

"Hayır, Bin Tanrının Efendisi!" demiş Kral Yudhisthira, "Kardeşlerimin hepsi öldü. Onlar olmadan cennete girmek istemiyorum. Hiçbirimiz, narin kraliçemiz Draupadi çile diyarına sürgün edilmişken mutluluğu kendine hak görmezdi. O yüzden, izin ver, hepsi benimle birlikte gel-

sin."

"Kutsanmışlığın mekânına varınca zaten hepsine kavuşacaksın" demiş tanrı. "Onlar senden önce girdiler cennete. O yüzden yüreğini üzme, kedere kapılma. Ey Bharatalar'ın Önderi! Bu ölümlü biçiminde gel benimle!"

Kral daveti kabul edercesine başını eğmiş ve arabaya binsin diye önce köpeğe yol vermiş.

İndra müdahale etmiş: "Ey kral, bugün ölümsüzlüğü kazandın! Senindir mutluluk ve utku ve benimkine benzer bir taht. Ama bu köpeği gönder! Kazandıklarının keyfini sür!"

"Bir Aryan için" demiş Yudhisthira, "Bir Aryan'a yakışmayan şeyi yapmak çok zordur. Uğruna sadık bir dostumu yitirdiğim gönençten nasıl zevk alırım?"

"Cennette köpeklere yer yoktur. Sen, Adil Olansın! Bu köpeği terk et! Bunu yaparak acımasızlık etmiş olmayacaksın!" demiş İndra.

Yudhisthira usulca yanıt vermiş, "Hayır, yüce İndra. Bizi seven birini terk etmek sonsuz günah demektir. Hayatım boyunca korkmuş, bana sadık kalmış, bana ya da merhametime sığınmış ya da kendini koruyamayacak kadar güçsüz düşmüş kimseyi terk etmedim, etmeyeceğim. Böyle davranmaktan da vazgeçmeyeceğim. Bu yüzden, yalnızca kendi mutluluğumu arzuladığımdan, bu köpeği bırakmayı reddediyorum!"

Kralın sesi büyük bir kararlılıkla çıkıyormuş. Fikrini değiştirmeye olanak yokmuş. Tanrı, yine de tartışmayı sürdürmüş: "Bu köpek cennetin kutsallığını bozacaktır! Sen de iyi bilirsin ki, onun bir bakışı bile kutsanmış olandan tüm kutsallığını alıp götürür. Bunu bilirsin de, ey kral, aptallık mı edersin? Kardeşlerinden ve Draupadi'den vazgeçtin de, bu köpekten mi vazgeçmiyorsun?"

Yudhisthira yanıt vermiş, "Herkes bilir ki, insan ölümden başka hiçbir durumda vazgeçmez! Ölmüş olan için ne

"Bu köpeği bırakmayacağım!"

düşman ne yaren vardır. Yaşadıkları sürece, ne kardeşlerimi ne de Draupadi'yi terk ettim. Onları yalnız geri getiremeyeceğim bir durumda bıraktım. Ne bize sığınan birini korkutmak ne bir kadını öldürmek ne bir Brahman'dan çalmak ne de bir dostu dolandırmak... Şu anda benim için bu köpeği terk etmekten daha büyük bir günah olamaz." Ve işte! Yudhisthira sözlerini bitirdiğinde köpek ortadan kaybolmuş ve yerini Doğruluk Tanrısı Dharma'nın ışıklı biçimi almış. Yudhisthira'ya dönüp, "Selam sana ey Yudhisthira!" demiş. "Sen ki bir köpek için bir tanrının arabasına binmeyi kabul etmedin, cennette sana bir eş daha bulunamaz! Sen bitmez tükenmez mutluluk diyarlarına layıksın!"

Bu sözlerden sonra, Doğruluğun Kralı Adil Yudhisthira, çevresini almış tanrı arabaları arasında şeref arabasına binmiş ve cennete yükselmiş. Tanrıların katına ölümlü biçimiyle giren Yudhisthira, onu aralarına almak ve hak ettiği övgüleri sunmak için yarışan ölümsüzlerle karşılaşmış. Ancak çevresine bakıp da kardeşlerini ve Draupadi'yi göremeyince, "Mutlu veya mutsuz, kardeşlerimin bulunduğu yer neresiyse ben de oradan başka bir yere gitmek istemem!" demiş. "Ama neden?" diye karşı çıkmış İndra, "Hâlâ ölümlü sevgilerle mi avunuyorsun? Kardeşlerin de, hepsi kendi yerlerinde mutlular. Görüyorum ki hâlâ bir ölümlü gibi davranıyorsun. İnsan sevgisi seni hâlâ bağlıyor. Bak, burası cennet! Çevren tanrıların diyarına yükselme şerefine erişmiş olanlarla dolu!"

"Hayır, İblisler Fatihi!" demiş Yudhisthira, "Kardeşlerimden ayrı olamam. Nereye gittilerse ben de onların yanına, yalnız onların yanına gitmek istiyorum!"

Tam o an, cennete ilk kez göz gezdirerek sevdiklerini bulmaya çalışan kral, ilk önce Duryodhana'yı, sonra düşmanının kardeşlerini ve en sonunda da Dhritaraştra'nın yüz bir oğlunun tamamını, güneş gibi parlak, üzerlerinde

kahramanlık nişanları, tanrılar gibi tahtlara otururken görmüş. Görür görmez de içi öfkeyle dolmuş. "Mutluluk diyarında asla bu kibirli, vurdumduymaz, kendini bilmez Duryodhana ile birlikte durmam!" diye bağırmış. "Akrabalarımız ve dostlarımız onun yüzünden öldü. Kraliçemiz onun yüzünden aşağılandı. Beni dinleyin, siz tanrılar! Böylelerinin suratına bile bakmam ben. Bırakın, kardeşlerimin gittiği yere gideyim!"

"Ama yüce kral" demiş yanındakilerden biri öfkesine gülümseyerek, "böyle yapmamalısınız. Cennette tüm küslükler biter. Duryodhana, kendini bir adak gibi savaşın ateşine atarak, en korkunç zamanlarda korkusuz kalarak tanrısal zevklere hak kazandı. Ettiğin yeminleri unut! Burası cennet, ey İnsanların Efendisi! Burada düşmanlık olmaz!"

Zerre kadar yatışmayan kral, "Eğer o bunları hak ediyorsa" demiş, "benim akrabalarım ve dostlarım neler hak etmez ki! Bırakın beni, dürüst olanın yanına gideyim! Kardeşlerim olmadan göksel mekânlar bana haramdır. Onların olduğu yer benim için cennettir. Benim için cennet burası değil!"

Kralı böyle kararlı gören tanrılar, dönüp göksel ulağa emir vermişler: "Yudhisthira'yı dostlarının ve akrabalarının yanına götür." İlahi kılavuz, yüzünü kutsanmışlar mekânından çevirmiş, tanrıların diyarından ayrılmadan, arkasında kral, yola koyulmuş.

Gittikleri yol korkunç ve iğrençmiş. Karanlık, kirli ve yürümesi güç bu yol berbat kokuyor, her yerden ısırgan böcekler çıkıyor, av bekleyen hayvanların uğultuları yolu iyice dehşetli ve tehlikeli yapıyormuş. İki taraftan da ateşten ırmaklar akıyormuş. Acayip bir alacakaranlıkta tarife gelmez ürkünçlükler bir görünüp bir yitiyormuş. Orada burada insan kemikleri yatıyormuş. Kötü ruhlarla dolu bu yer, ulaşılmaz kaleler ve labirent gibi yollar barındırıyormuş.

Önde tanrıların ulağı, arkada kral, zihni her an acının derinliklerine biraz daha gömülürken yürümeyi sürdürmüş. En sonunda karanlık bir bölgeye varmışlar. Burada suları kaynayan, köpükler ve buhar bulutları çıkaran bir nehir varmış. Ağaçların yaprakları keskin kılıçlar gibiymiş. İnsanın gözünü alan parlaklıkta kumluklar varmış ve kumlar dayanılamayacak kadar sıcakmış. Taşlar ve kayalar demirdenmiş, üzerlerinde de sivri sivri dikenler varmış. Sayısız kazanda kızgın yağlar kaynatılıyormuş. Bunlarla günahkâr insanlara işkence ediliyormuş.

Bu korkunç gece diyarını gören Yudhisthira kılavuzuna, "Daha ne kadar böyle yollardan geçeceğiz? Bunlar nasıl tanrı mekânları? Sana, kardeşlerimin nerede olduğunu bana hemen göstermeni emrediyorum!" demiş.

Ulak yürümeyi kesmiş. "Yolumuz buraya kadar, ey kral! Cennetin sahiplerinin emri, buraya vardığımızda geri dönmemdir. Siz ise, ey Adil Yudhisthira, yorgunsanız, benimle geri dönmeye hakkınız var!"

Ağılı buharlarla aptallaşan ve zihni iyice ağırlaşan kral, çevresinde şöyle bir dönmüş ve birkaç adım gerilemiş. Çevresindeki zifiri karanlıktan inleyen sesler ve hıçkırıklar yükselmiş, "Kal! Kal! Acımız Yudhisthira'nın varlığıyla azaldı. Seninle birlikte tatlı bir esinti, bir parça ışık geldi. Ey kral, şimdi terk etme bizi!"

"Eyvah! Eyvah!" demiş Yudhisthira merhametle. Ve kıpırtısızca cehennemdeki bu ruhların arasında durmuş. Dinledikçe sesler tanıdık gelmeye başlamış. "Kimsiniz? Kimsiniz?" diye art arda seslenmiş kral. Bedensiz inlemeler karanlığın içinden, "Arcuna! Draupadi! Karna!" diye bir bir sevdiklerinin adlarını ünledikçe kaşlarında böncuk böncuk ter birikmiş.

Bir an geçmiş, "Duryodhana cennette ve benim akrabalarım cehennemde!" diye düşünmeye başlamış kral. "Uyanık mıyım, düşte miyim? Yoksa beynim bana oyun

mu oynuyor? Evrenin türesi bu mu? Hayır, bu suç! Bu suç yüzünden tanrılardan vazgeçiyorum!" Zihninin kendi kendine söylediği bu sözlerle, Yudhisthira'nın yüreğini yenilmez bir hükümdarın öfkesi basmış. "Git!" diye kükremiş kılavuzuna, "Ulağın olduğun o kimselere dön! Ve onlara, benim onların tarafına gelmeyeceğimi bildir! Burada, kardeşlerimin acı çektiği yerde, burada, varlığımın onları ferahlattığı yerde, burada, sonsuza kadar burada kalacağım!"

Ulak başını eğmiş ve çabucak gözden yitmiş. Doğruca cennete geçmiş ve Yudhisthira'nın meydan okuyan iletisini Tanrıların ve İnsanların Başı İndra'ya taşımış. Bu sırada kral, yalnız başına, cehennemde, akrabalarının dile gelmez acılarını dindirmeye çalışıyormuş.

An geçmemiş, serin ve mis kokulu bir esinti doldurmuş cehennemi. Güneş açmış. İğrenç görüntüler yok olmuş. Demir tepeleri, yağ kazanları ve dikenli bitkiler kaybolmuş. Yudhisthira, kafasını kaldırdığında çevresinin tanrılarla dolu olduğunu görmüş.

Tanrılar, "Sanrı sona erdi" demişler. "Kendi yerine çık! Her kral cehennemi görmelidir. İyilikleri çok olup da ilkin acı çekip sonra sevinenler gerçek mutluluğa erişir. Sana, Yudhisthira ve akrabalarına cehennem yalnızca bir ılgım gibi gösterildi. Gel, ey soylu bilge, Cennet Ganga'ya gel. Bu Samanyolu'na dal ve ölümlü bedenini burada bırakarak onun tüm öfkesinden ve kederinden arın. Sonra da yüksel, ey Sen, şanı ölümsüz! Yüksel de, kutsanmış diyarlarda, cennet tahtının sahibi İndra gibi büyük ve saygın yaşayan akrabalarına ve Draupadi'ye katıl!"